

ශ්‍රී ලංකාවේ ස්වාධීන රාජ්‍ය කොමිෂන් සභා

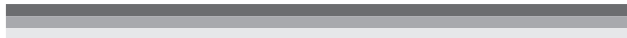
ඉතිහාසය, බලතල,
කාර්යයන් සහ ස්වභාවය

ධම්ම දිසානායක
ජගත් ලියන ආරච්චි

ශ්‍රී ලංකාවේ ස්වාධීන

රාජ්‍ය කොමිෂන් සභා

ඉතිහාසය, බලතල, ක්‍රියාකාරීත්වය සහ ස්වභාවය

**ශ්‍රී ලංකාවේ ස්වාධීන
රාජ්‍ය කොමිෂන් සභා**

ඉතිහාසය, බලතල, ක්‍රියාකාරීත්වය සහ ස්වභාවය

ප්‍රථම මුද්‍රණය

2020 සැප්තැම්බර්

ISBN 978-955-4082-08-3

ධම්ම දිසානායක

ජගත් ලියන ආරච්චි

පර්යේෂණ සහයක සහ සම්බන්ධීකාරක

සවිඤ්ඤ දුලංඝන විහාරණා

කවර නිර්මාණය

අරුණ ජයසේන

පිටු සකැස්ම

Rightsnow / සමබ්ම

මුද්‍රණය

Neo Graphics (Pvt) Ltd

44, උඩහමුල්ල සරෝවර පාර, ගංගොඩවිල
නුගේගොඩ.

ප්‍රකාශනය

නිදහස් හා සාධාරණ මැතිවරණ සඳහා

ජනතා ක්‍රියාකාරීත්වය (පැලරල්)

අංක 16 බේයාර්ඩ් පෙදෙස, පාමංකඩ පාර, කොළඹ-06

දුරකථනය (+94) 112558570, 112558571, 112558274

ෆැක්ස් (+94)112558571

විද්‍යුත් ලිපිනය- paffrel@slt.net.lk

වෙබ් අඩවිය www.paffrel.lk

ශ්‍රී ලංකාවේ ස්වාධීන

රාජ්‍ය කොමිෂන් සභා

ඉතිහාසය, බලතල, ක්‍රියාකාරීත්වය සහ ස්වභාවය

ධර්ම දිසානායක
ජගත් ලියන ආරච්චි

පැරණි ප්‍රකාශනයක්

2020

පිටුම

ප්‍රශස්ත ජනරජ

අපේක්ෂා කරන

සහ

ඒ වෙනුවෙන්

විවිධාකාරයෙන්

වෙහෙසෙන

සියලුම ම

සහෝදරත්වයෙනි.

කතු වැකි

ජනරජය, ජනරජ ආයතන, සහ ආණ්ඩු යන ඒකාබද්ධ සංවිධාන ව්‍යුහය වඩ වඩාත් ප්‍රශස්ථ කර ගැනීම සඳහා වූ ව්‍යායාම වඩාත් ප්‍රගතිශීලී වන්නේ ඒවා ජනතා කේන්ද්‍රීය ජන සහභාගිත්ව ජන මිතුරු ජනරජ මූලධර්ම මත පදනම් වන්නේ නම් ය. එසේම එම ව්‍යුහ පිළිබඳව විධිමත්ව සිදුවන විමර්ශන සහ අධ්‍යයන සමාජයක ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයේ පැවැත්ම වඩාත් නිරෝගී කරයි. ආණ්ඩුවක් යනු ජනරජයක එක ආයතනයක් මිස අනෙකුත් ජනරජ ආයතන මත මුළුමනින් ම ආධිපත්‍යය පැතිරවීමට අයිතිය ඇති, හැකි සහ පැතිරවිය යුතු ආයතනයක් නොවේ. අනෙකුත් ආයතනවලට ආණ්ඩුවෙන් සාපේක්ෂව ස්වායත්ත වීමේ අයිතියක් ඇත සහ එය ආණ්ඩුවක් විසින් පිළිගත යුතු ය, තහවුරු කළ යුතු ය. නමුත් එම ආයතනවලට එනම් ආණ්ඩු ද ඇතුළුව, ජනරජයෙන් සාපේක්ෂව වත් ස්වායත්ත විය නොහැකිය. මන්ද ඒවා සියල්ල අනුගමනය කළ යුත්තේ සහ ක්‍රියාකළ යුත්තේ ජනරජ අභිලාෂ නිසා ය. එසේම ඒ අභිලාෂ අනිවාර්යයෙන්ම ජන සුඛ සෙත සඳහාම හේතු විය යුතු ය. කොමිෂන් සභා වැනි ජනරජ ආයතනවල ස්වාධීනත්වය යනු අර ඉහත කී සාපේක්ෂ ස්වාධීනත්වය ය. ඒ කොමිෂන් සභා වලට කිසිදු හේතුවක් නිසාවත් ජනරජයෙන් ස්වාධීන විය නොහැකිය. එහෙත් ආණ්ඩුවකින් සාපේක්ෂ ස්වාධීනත්වයක් ඒවා ට තිබිය යුතු ය. ඒ ජනරජය වෙනුවෙනි. එහි උත්තරීතර භාවය වෙනුවෙනි. එසේම එකී ජනරජ ආයතන ඒ ස්වාධීනත්වය භාවිතා කළ යුත්තේ පක්ෂග්‍රාහීව, විරෝධීව, අත්තනෝමතිකව, අලසව සහ උඩඟුව නොවේ. ඒවා ක්‍රියා කළ යුත්තේ බල-දේශපාලනයෙන් මිදී වඩාත් ප්‍රශස්ත ජනරජයක් ගොඩනගා ගැනීමේ සහ ශක්තිමත් කිරීමේ අරමුණු සහිතව ය. එසේ වන විට ඒවා ට ජනසමාජයේ-ජනරජයේ ගෞරවයත් ආණ්ඩුවල රැකවරණයත් ලැබෙනු ඇත. ලැබිය යුතු ය.

මෙම අවබෝධයෙහි සහ අරමුණෙහි පිහිටා අප මෙම අධ්‍යයනය සිදු කළෙමු. එය මධ්‍යස්ථ ක්‍රියාවලියක් වූයේ ඒ නිසා ය. එවැනි ජනරජ පදනමක සිට 2018 අවසන් කාර්තුවේ ආරම්භ කළ මෙම අධ්‍යයනයට අදාළ පර්යේෂණය, අවසන් කළේ 2020 ජූලි මාසයේ දී ය. එබැවින් ඉන් පසු කාලයේ සිදුවීම්, වෙනස්වීම් සහ ඒ පිළිබඳ කතිකාව මේ අධ්‍යයනයට අඩංගු වී නොමැත.

මේ අධ්‍යයන කාර්යයේ සියලු බර කරටගත්තේ පැෆ්රල් සංවිධානය ය. විශේෂයෙන් ම එහි විධායක අධ්‍යක්ෂ රෝහණ හෙට්ටි ආරච්චි සහෝදරයා , සහ ජ්‍යෙෂ්ඨ වැඩසටහන් නිලධාරීන් උපේක්ෂි ප්‍රනාන්දු සහෝදරියගේ කැපවීම අති විශිෂ්ට ය. ඔවුන් ඇතුළු එහි සියලුම කාර්ය මණ්ඩලයට ඔවුන්ගේ ආගන්තුක සත්කාරවලට අපගේ කෘතඥතාව පළ කරමු. එය වචන පෙළකට එහා ගිය ප්‍රණාමය කි.

එසේම මෙම අධ්‍යයනයේ පර්යේෂණ කටයුතු සඳහා මුල් අදියරේ දී දායක වූ ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්ව විද්‍යාලයේ ජ්‍යෙෂ්ඨ කට්කාචාර්ය උදය කුමාර ට ද අදාළ කටයුතු සම්බන්ධීකරණය කරමින් සම්බන්ධීකාරක සහ සහය පර්යේෂක ලෙස කටයුතු කළ සවිත්ද දුලංඡන විතාරණ ට ද පිට කවරය අර්ථාන්විතව සැකසූ අරුණ ජයසේන ට ද, මෙම අධ්‍යයනයේ දී තොරතුරු සහ අදහස් ලබා දුන් සම්පත් දායකයින් ඇතුළු මෙය කෘතියක් ලෙස එළි දැක්වීමට නන් අයුරින් සහයෝගය දුන් සියලු දෙනාට ම අපගේ කෘතඥතාවය පළ කර සිටිමු.

ධම්ම දිසානායක
ජගත් ලියන ආරච්චි

2020 සැප්තැම්බර් 28 දින කොළඹ දී ය.

පැරණි සංවිධානයේ මැදිහත්වීම

17 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙන් ආරම්භ වී 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙන් තව දුරටත් පෝෂණය වූ ස්වාධීන කොමිෂන් සභා පිළිබඳ පසුගිය වසර කිහිපය තුළ ඒවායේ ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳ විවේචන එල්ල විය. එමෙන්ම සමහර කොමිෂන් සභා ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවශ්‍ය පහසුකම් නොලැබූ බවට ද සාකච්ඡා මතුවිය. මේ සියල්ල සැලකිල්ලට ගනිමින් තෝරාගත් ස්වාධීන කොමිෂන් සභා කිහිපයක් අධ්‍යයනය කරන්නටත් එහිදී කොමිෂන් සභා, අරමුණුවලට අනුව ක්‍රියා කරන්නේද, ක්‍රියාත්මක වීමේදී ප්‍රායෝගිකව මුහුණදෙන ගැටළු කවරේද? යන්න විමර්ශණය සහ ඒවාට විසඳුම් යෝජනා කිරීමේ අරමුණ, පැරණි සංවිධානය මෙම අධ්‍යයනය සංවිධානය කිරීම සහ ඊට අනුග්‍රහය දැක්වීමට හේතු විය.

එහි පර්යේෂණ කටයුතුවල මුල් අදියරේ දී පර්යේෂණ කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන් සමග සම්මුඛ සාකච්ඡා මෙහෙයවමින් තොරතුරු රැස්කළ ශ්‍රී ජයවර්ධන පුර විශ්ව විද්‍යාලයේ ජ්‍යෙෂ්ඨ කථිකාචාර්ය උදය කුමාර සහ ඉන් පසු වැඩි කාලයක් තිස්සේ තව දුරටත් තොරතුරු රැස් කරමින් සහ ඒවා විධිමත්ව විශ්ලේෂණයට ලක් කරමින් මෙම කෘතිය සම්පාදනය කළ නීතිඥ ජගත් ලියන ආරච්චි සහ කොළඹ විශ්ව විද්‍යාලයේ ජ්‍යෙෂ්ඨ කථිකාචාර්ය ධම්ම දිසානායක යන මහතුන්ට අපගේ ගෞරවණීය ස්තූතිය පිරි නමමු. එමෙන්ම මෙම කෘතිය එකී අධ්‍යයනය සඳහා සහභාගී වූ සහභාගිකයන්ගේ අදහස් සහ තොරතුරු මත පදනම්ව සිදු කළ විශ්ලේෂණයක ප්‍රතිපලයකි.

එමෙන්ම මෙම ග්‍රන්ථය සකස් කිරීම සඳහා තොරතුරු ලබාදීම වෙනුවෙන් ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවල සභාපති තුමන්ලා ඇතුළු සාමාජිකයන් හා කාර්ය මණ්ඩලවලටත් මෙම කටයුත්තේ සම්බන්ධීකාරක සහ පර්යේෂණ සහයක ලෙස කටයුතු කළ සවින්ද දුලංජන විතාරණ සහ පරිගණක ගත කොට පිටු සැකැසුම වෙනුවෙන් රයිටිස් නවී ආයතනයේ රොෂාන් සෙනරත් ඇතුළු මහත්ම මහත්මීන්ටත් අපගේ ස්තූතිය පුදකර සිටිමු.

රෝහණ හෙට්ටිආරච්චි

විධායක අධ්‍යක්ෂ - පැපරල් සංවිධානය

2020 සැප්තැම්බර් 28.

ශ්‍රී ලංකාවේ ස්වාධීන රාජ්‍ය කොමිෂන් සභා

ඉතිහාසය, බලතල, ක්‍රියාකාරීත්වය සහ ස්වභාවය

පෙළගැස්ම

පූර්විකාව	23
පළමුවෙනි පරිච්ඡේදය	
හැඳින්වීම	25
1.1 කොමිෂන් සභා සහ එහි ශ්‍රී ලාංකික සන්දර්භය	27
1.2 ස්වාධීනත්වය සහ ආණ්ඩුකරණය; නිදහසින් පසුව	29
1.3 ශ්‍රී ලංකාවේ වර්තමාන කොමිෂන් සභා	36
1.4 ස්වාධීන කොමිෂන් සභා	39
1.5 අධ්‍යයනය විසින් ආවරණය කරන කොමිෂන් සභා	43
1.6 අධ්‍යයනයේ වැදගත්කම	45
1.7 අධ්‍යයනයේ අරමුණු	45
1.8 පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය	46
1.9 අධ්‍යයනයේ සීමා	48

දෙවැනි පරිච්ඡේදය

තෝරාගත් කොමිෂන් සභාවල ආරම්භය සහ විකාසනය	49
2.1 මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව	49
2.2 රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව	52
2.3 ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව	54
2.4 විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව	56
2.5 ශ්‍රී ලංකා මහව නිමිකම් කොමිෂන් සභාව;	57
2.6 අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශනය කිරීමේ කොමිෂන් සභාව;	59
2.7 ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව.	61
2.8 අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව	61

තෙවැනි පරිච්ඡේදය

ව්‍යවස්ථා සභාව; සංයුතිය කාර්යය සහ බලතල	65
3.1 පසුබිම සහ විකාසනය	65
3.2 ස්ථාපනය පිළිබඳ නෛතික ප්‍රතිපාදන	71
3.3 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව සහ එහි සංයුතිය	73
3.4 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ කාර්යය	73
3.4.1 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට අයත් කාර්යය	74
3.4.2 පාර්ලිමේන්තු පනත් මගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට පැවරී ඇති කාර්යය සහ බලතල.	77
3.5 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ තීරණ ගැනීමේ ක්‍රමවේදය	78
3.6 ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව පිළිබඳ විශ්ලේෂණය	79
3.6.1 සංයුතිය	79
3.6.2 බලතල සහ කාර්යය	82
3.6.3 ස්වාධීනත්වය	86

සිව්වැනි පරිච්ඡේදය

මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව, පාලන ව්‍යුහය, කාර්යය, බලතල සහ ක්‍රියාකාරීත්වය	87
4.1 පිහිටුවීමේ අරමුණ	88
4.2 සංස්ථාපනයේ නෛතික ප්‍රතිපාදන	88
4.3. ස්වාධීනත්වය පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන	89

4.3.1	පත් කිරීම	89
4.3.2	ඉවත් කිරීම පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන	91
4.3.3	නඩු පැවරීමෙන් නිදහස(මුක්තිය)	91
4.3.4	වැටුප් හා දීමනා තීරණය කිරීම	92
4.3.5	පාරලිමේන්තුවට වගකීම	93
4.4	පාලන ව්‍යුහය	94
4.5	කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය	95
4.6	කොමිෂන් සභාවේ බලතල	96
4.7	මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව පිළිබඳ විශ්ලේෂණය	99
4.7.1	සංයුතිය	99
4.7.2	බලතල සහ කාර්යය	100
4.7.3	ස්වාධීනත්වය	102

පස්වැනි පරිච්ඡේදය

රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව; පාලන ව්‍යුහය, කාර්යය, බලතල සහ ක්‍රියාකාරීත්වය		105
5.1.	පිහිටුවීමේ අරමුණ	106
5.2	සංස්ථාපනය පිළිබඳ හෙතික ප්‍රතිපාදන	107
5.3	ස්වාධීනත්වයට අදාළ ප්‍රතිපාදන	107
5.3.1	පත් කිරීම	107
5.3.2	ඉවත් කිරීම පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන	109
5.3.3	නඩු පැවරීමෙන් මුක්ත බව	109
5.3.4	කොමිෂන් සභාවේ කටයුතුවලට අයුතු මැදිහත් වීම තහනම් කර තිබීම	110
5.3.5	වැටුප් හා දීමනා තීරණය කිරීම	111
5.3.6	පාරලිමේන්තුවට වගකීම	111
5.3.7	කොමිෂන් සභාවේ තීරණවලට එරෙහි අභියාචනා	111
5.4	පාලන ව්‍යුහය	113
5.5	කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය	113
5.6	කොමිෂන් සභාවේ බලතල	114
5.6.1	කමිටු පත් කිරීමේ බලය	114
5.6.2	රජයේ නිලධාරියකු වෙත බලතල පැවරීමේ බලය	115
5.6.3	අභියාචනා විභාග කිරීමේ බලය	115
5.6.4	ආයතන සංග්‍රහයේ සංශෝධන සම්බන්ධ බලතල	115

5.7	රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව පිළිබඳ විශ්ලේෂණය	116
5.7.1	සංයුතිය	116
5.7.2	කාර්යය හා බලතල	117
5.7.3	ස්වාධීනත්වය	118

සයවැනි පරිච්ඡේදය

ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව; පාලන ව්‍යුහය, කාර්යය, බලතල සහ ක්‍රියාකාරීත්වය		121
6.1	පිහිටුවීමේ අරමුණ	122
6.2	සංස්ථාපනයේ නෛතික ප්‍රතිපාදන	123
6.3	ස්වාධීනත්වය පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන	123
6.3.1	පත් කිරීම	123
6.3.2	ඉවත් කිරීම පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන	124
6.3.3	නඩුපැවරීමෙන් මුක්ත බව	125
6.3.4	වැටුප හා දීමනා තීරණය කිරීම	126
6.3.5	පොලිස්පතිවරයාගේ මඳිනත්වීම	126
6.3.6	මඳිනත්වීම වරදක් බව	126
6.3.7	කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන්ගේ වැටුප තීරණය කිරීම	127
6.3.8	කොමිෂන් සභාවේ තීරණවලට එරෙහි අභියාචනා	127
6.3.9	පාරලිමේන්තුවට වගකිව යුතු බව	128
6.4	පාලන ව්‍යුහය	129
6.5	කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය	129
6.6	කොමිෂන් සභාවේ බලතල	131
6.7	ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව පිළිබඳ විශ්ලේෂණය	133
6.7.1	සංයුතිය	133
6.7.2	බලතල සහ කාර්යය	134
6.7.3	ස්වාධීනත්වය	137

හත්වැනි පරිච්ඡේදය

විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව; පාලන ව්‍යුහය, කාර්යය, බලතල සහ ක්‍රියාකාරීත්වය		139
7.1	පිහිටුවීමේ අරමුණ	140
7.2	සංස්ථාපනයේ නෛතික ප්‍රතිපාදන	140
7.3	ස්වාධීනත්වය පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන	141

7.3.1	පත් කිරීම	141
7.3.2	ඉවත් කිරීම	142
7.3.3	විගණනයට බලපෑම් සිදුකිරීම වරදක් බව	143
7.3.4	හිඟ කෘතියක මුක්තිය	143
7.3.5	වැටුප් හා දීමනා	144
7.3.6	පාර්ලිමේන්තුවට වගකියන බව	144
7.3.7	අභියාචනා කිරීමේ බලය	144
7.3.8	රීඟ සකස් කිරීමේදී අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ ප්‍රතිපත්තිවලට යටත්ව කටයුතු කිරීම	145
7.4	පාලන ව්‍යුහය	145
7.5	කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය	146
7.6	කොමිෂන් සභාවේ බලතල	147
7.6.1	ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් පැවරෙන රීඟ සකස් කිරීමේ බලය	147
7.6.2	විගණන සේවා පනතින් පැවරෙන රීඟ පැනවීමේ බලය	147
7.6.3	අධිකාරයක් පැනවීමේ බලය	147
7.7	ජාතික විගණන කොමිෂන් සභාව පිළිබඳ විශ්ලේෂණය	148
7.7.1	සංයුතිය	148
7.7.2	බලතල සහ කාර්යය	148
7.7.3	ස්වාධීනත්වය	149

අවමන් පරිච්ඡේදය

ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව; පාලන ව්‍යුහය, කාර්යය, බලතල සහ ක්‍රියාකාරීත්වය

151

8.1	පිහිටුවීමේ අරමුණ	152
8.2	සංස්ථාපනයේ නෛතික ප්‍රතිපාදන	152
8.3	ස්වාධීනත්වයට අදාළ ප්‍රතිපාදන	153
8.3.1	පත් කිරීම	153
8.3.2	ඉවත් කිරීම	154
8.3.3	පාර්ලිමේන්තුවට වගකියන බව	156
8.3.4	නඩු පැවරීමෙන් ආරක්ෂාව	156
8.3.5	සීමාසහිතව අවනත නොවීම අපහාසයක් සේ සැලකීම	156
8.3.6	නියෝග පැනවීමේ බලය අමාත්‍යවරයාට පැවරීම	157
8.4	පාලන ව්‍යුහය	157

8.5	කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය	158
8.6	කොමිෂන් සභාවේ බලතල	158
8.7	ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව පිළිබඳ විශ්ලේෂණය	159
8.7.1	සංයුතිය	160
8.7.2	කාර්යය හා බලතල	160
8.7.3	ස්වාධීනත්වය	162

නවවැනි පරිච්ඡේදය

අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශනය කිරීමේ කොමිෂන් සභාව; පාලන ව්‍යුහය, කාර්යය, බලතල සහ ක්‍රියාකාරීත්වය	165	
9.1	පිහිටුවීමේ අරමුණ	166
9.2	සංස්ථාපනයේ නෛතික ප්‍රතිපාදන	166
9.3	ස්වාධීනත්වයට අදාළ ප්‍රතිපාදන	168
9.3.1	කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන් පත් කිරීම	168
9.3.2	අධ්‍යක්ෂක ජනරාල්වරයා පත් කිරීම	169
9.3.3	කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන් ඉවත් කිරීම	170
9.3.4	නඩු පැවරීමෙන් ආරක්ෂාව	170
9.3.5	කොමිෂන් සභාවට අපහාස කිරීම වරදක් බව	170
9.3.6	පාර්ලිමේන්තුවට වගකියන බව	171
9.4	පාලන ව්‍යුහය	171
9.5	කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය	172
9.6	කොමිෂන් සභාවේ බලතල	172
9.7	අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාව පිළිබඳ විශ්ලේෂණය	173
9.7.1	සංයුතිය	174
9.7.2	බලතල	175
9.7.3	ස්වාධීනත්වය	176

දසවැනි පරිච්ඡේදය

ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව; පාලන ව්‍යුහය, කාර්යය, බලතල සහ ක්‍රියාකාරීත්වය	179	
10.1	පිහිටුවීමේ අරමුණ	180
10.2	සංස්ථාපනයේ නෛතික ප්‍රතිපාදන	180
10.3	ස්වාධීනත්වයට අදාළ ප්‍රතිපාදන	180

10.3.1	කොමසාරිස්වරුන් පත්කිරීම	181
10.3.2	කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන් ඉවත් කිරීම	182
10.3.3	වැටුප් සහ දීමනා	183
10.3.4	නඩු පැවරීමෙන් මුක්තිය	183
10.3.5	කොමිෂන් සභාවේ කැඳවීමකට අවනත නොවීම වරදකි	183
10.3.6	පාර්ලිමේන්තුවට වගකිව යුතු බව	184
10.4	පාලන ව්‍යුහය	184
10.5	කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය	185
10.5.1	උපමාන සකස් කිරීම	185
10.5.2	රාජ්‍ය ආයතනවල ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය නියාමනය සහ වාර්තා කිරීම	185
10.6	කොමිෂන් සභාවේ බලතල	186
10.7	ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව පිළිබඳ විශ්ලේෂණය	187
10.7.1	සංයුතිය	187
10.7.2	කාර්යය හා බලතල	188
10.7.3	ස්වාධීනත්වය	190

එකලොස් වැනි පරිච්ඡේදය

අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව; පාලන ව්‍යුහය, කාර්යය, බලතල සහ ක්‍රියාකාරීත්වය		193
11.1	පිහිටුවීමේ අරමුණ	194
11.2	සංස්ථාපනයේ නෛතික ප්‍රතිපාදන	194
11.4.	ස්වාධීනත්වය පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන	195
11.4.1	කොමසාරිස්වරුන් පත් කිරීම	195
11.4.2	සුදුසුකම්	195
11.4.3	ඉවත් කිරීම පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන	196
11.4.4	නඩු පැවරීමෙන් මුක්ත බව	197
11.4.5	වැටුප් හා දීමනා තීරණය කිරීම	197
11.4.6	කොමිෂන් සභාවේ කටයුතුවලට අයුතු ලෙස මැදිහත් වීම වරදක් බව	197
11.5	අධිකරණ කොමිෂන් සභාවේ සංයුතිය	198
11.6	අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය	198
11.6.1	පරිපාලන අභියාචන විනිශ්චයාධිකාරිය පත් කිරීම	198

11.6.2	අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව විසින් පරීක්ෂණ සිදුකිරීම	198
11.7	අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ බලතල	199
11.8.	අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව පිළිබඳ විශ්ලේෂණය	200
11.8.1	සංයුතිය	200
11.8.2	බලතල සහ කාර්යය	201
11.8.3	ස්වාධීනත්වය	201

දොළොස් වැනි පරිච්ඡේදය

තෝරාගත් කොමිෂන් සභා පිළිබඳ පොදු සමාලෝචනය:		
පොදු නිරීක්ෂණ නිගමන සහ යෝජනා		203
12.1	ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව	203
12.1.1	සාධනීය ලක්ෂණ	203
12.1.2	ව්‍යවස්ථාදායක සභාවේ පවතින අඩුපාඩු, විවේචන සහ වෝදනා	204
12.1.3	ව්‍යවස්ථා සභාවේ කාර්යයන් වඩාත් ශක්තිමත් කිරීම සඳහා යෝජනා	206
12.2	මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව	206
12.2.1	සාධනීය ලක්ෂණ	206
12.2.2	මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය සම්බන්ධයෙන් පවතින අඩුපාඩු, විවේචන, වෝදනා සහ තීරණය බාධා	207
12.2.3	මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය වඩාත් ශක්තිමත්ව සිදුකිරීම සඳහා යෝජනා	209
12.3	රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව	210
12.3.1	සාධනීය බලපෑම	210
12.3.2	රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය සම්බන්ධයෙන් පවතින විවේචන, වෝදනා සහ තීරණය බාධා	211
12.3.3	රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය වඩාත් ශක්තිමත්ව සිදුකිරීම සඳහා යෝජනා	212
12.4	ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව	213
12.4.1	සාධනීය බලපෑම	213

12.4.2	ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය සම්බන්ධයෙන් පවතින විවේචන, වෝදනා සහ තීරණය බාධා	214
12.4.3	ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය වඩාත් ශක්තිමත්ව සිදුකිරීම සඳහා යෝජනා	215
12.5	විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව	216
12.5.1	සාධනීය ලක්ෂණ	216
12.5.2	විගණන සේවා කොමිෂන් සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය සම්බන්ධයෙන් පවතින අඩුපාඩු විවේචන, වෝදනා සහ තීරණය බාධා	217
12.5.3	විගණන සේවා කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය වඩාත් ශක්තිමත්ව සිදුකිරීම සඳහා යෝජනා	217
12.6	ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව	218
12.6.1	සාධනීය ලක්ෂණ	218
12.6.2	ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය සම්බන්ධයෙන් පවතින අඩුපාඩු, විවේචන, වෝදනා	220
12.6.3	ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය වඩාත් ශක්තිමත්ව සිදුකිරීම සඳහා යෝජනා	222
12.7	අල්ලස් හෝ දූෂණ වෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාව	223
12.7.1	අල්ලස් හෝ දූෂණ වෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාව මගින් සිදු වූ සමාජ බලපෑම	223
12.7.2	අල්ලස් හෝ දූෂණ වෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය සම්බන්ධයෙන් පවතින අඩුපාඩු, විවේචන, වෝදනා	224
12.7.3	අල්ලස් හෝ දූෂණ වෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය වඩාත් ශක්තිමත්ව සිදුකිරීම සඳහා යෝජනා	225
12.8	ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව	226
12.8.1	ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව මගින් සිදු වූ සමාජ බලපෑම	226
12.8.2	ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය සම්බන්ධයෙන් පවතින අඩුපාඩු, විවේචන වෝදනා	227
12.8.3	ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය වඩාත් ශක්තිමත්ව සිදුකිරීම සඳහා යෝජනා	228

12.9	අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව	229
12.9.1	අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව මගින් සිදුවූ සමාජ බලපෑම	229
12.9.2	අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය සම්බන්ධයෙන් පවතින අඩුපාඩු, විවේචන ,වෛද්‍යා	229
12.9.3	අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය වඩාත් ශක්තිමත්ව සිදු කිරීම සඳහා යෝජනා	230
12.10	කොමිෂන් සභා මගින් සිදුවූ සමාජ බලපෑම පිළිබඳව පොදු නිරීක්ෂණ සහ යෝජනා.	230
12.10.2	කොමිෂන් සභාවලට අදාළව නිරීක්ෂණය වූ දුර්වලතා සහ ගැටලු	231
12.10.3	කොමිෂන් සභාවල කාර්යය වඩාත් ශක්තිමත්ව සිදු කිරීම සඳහා යෝජනා	233

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ සහ ලේඛන

ඇමුණුම්	237
I. අධ්‍යයනයේදී සම්මුඛ සාකච්ඡාවලට සහභාගී වී දායකත්වය දැක්වූවන්	238
II. තරුණයන් පිළිබඳ ජනාධිපති කොමිෂන් සභා වාර්තාවේ පළමු පරිච්ඡේදයේ නිර්දේශ.	241
III. 2001 සැප්තැම්බර් 24 වන දින පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රී ටීරෝන් ප්‍රනාන්දු විසින් පාර්ලිමේන්තුවේ සභාගත කරන ලද එක්සත් ජාතික පක්ෂයේ 43 වන වාර්ෂික සම්මේලන වාර්තාව	245
IV. නිදහස් හා සාධාරණ මැතිවරණයක් සහ ප්‍රධාන ආයතන නිර්දේශපාලනීකරණය කිරීම සඳහා වූ පුරවැසි උපදේශන කමිටුවේ විධායක සාරාංශය -1998.	248
V. විද්වත් වෘත්තිකයන්ගේ සංවිධානය විසින් කෙටුම්පත් කරන ලද 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය පිළිබඳ යෝජනාව.	252
VI. එක්සත් ජනතා නිදහස් සන්ධානය සහ ජනතා විමුක්ති පෙරමුණ අතර 2001 වසරේදී අත්සන් කරන ලද අවබෝධතා ගිවිසුම.	268

ශ්‍රී ලංකාවේ ස්වාධීන

රාජ්‍ය කොමිෂන් සභා

ඉතිහාසය, බලතල, ක්‍රියාකාරීත්වය සහ ස්වභාවය

පුරවිකාව

බලදේශපාලනය සහ පරිපාලනය එකිනෙකට වෙනස් කලාප දෙකක් බැවින් ඒවා අතර අතිසි සබඳතා දූෂණයට පිටුබලයක් වන බව විධිමත්ව The study of administration (1887) නමැති ලිපිය මගින් වූඩරෝ විල්සන් ප්‍රකාශ කළේ ය. ඉන් පසුව, දේශපාලනය සහ පරිපාලනය අතර සීමා ගොඩනැගීම සහ තේරීපත් වන නිලධාරීන් සහ පරිපාලකයන් අතර නෛතික සහ ප්‍රතිමානාත්මක සම්බන්ධතා තහවුරු කිරීම පිළිබඳව කතිකාව වර්ධනය විය. එම කතිකාව ලෝකයේ විවිධ රටවල විවිධාකාරයෙන් මතු වූවත් රටක ආණ්ඩුකරණය ස්වාධීනව පවත්වාගෙන යා යුතු බව ඒ සියල්ලෙහිම පොදු පිළි ගැනීම විය. ඉහළ සාපේක්ෂ ස්වාධීනත්වයක් සහිත කොමිෂන් සභා පිහිටුවීම සිදුවන්නේ එවැනි ප්‍රතිමානාත්මක පදනමක ය. සමාජ සම්මුති මත පදනම් වූ නූතන නියෝජන ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය ක්‍රියාත්මක වන රටක ආණ්ඩුකරණය වඩාත් විධිමත්ව සහ ස්වාධීනව පවත්වාගෙන යාම සඳහා, රාජ්‍යය, ආයතන බල-දේශපාලනයෙන් ඇත් කිරීම අරමුණු කොටගෙන එවැනි ස්වාධීන කොමිෂන් සභා ස්ථාපිත කරනු ලැබේ. මේ සඳහා රටක ජනමතය ඉමහත් බලපෑමක් සිදු කර යි. එය ක්‍රියාපටිපාටිමය සහ හරයාත්මක යන ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී කලාප දෙක ම යහපත්ව පවත්වාගෙන යාමට උපකාරී වන්නකි. යම් යම් රාජ්‍ය ආයතන සහ දෙපාර්තමේන්තුවලට

නිලධාරීන් පත් කිරීම්, උසස් කිරීම්, විනය කටයුතු, මාරු කිරීම් සහ ඉවත් කිරීම් පිළිබඳ බලතල දේශපාලන අධිකාරියේ නියෝජිතයින්ට නොව ස්වාධීන ඒකක වෙත පැවරීම සහ ස්වාධීනව නීතියට අනුව සිදුකිරීම කොමිෂන් සභා ස්ථාපිත කිරීමේ ප්‍රධාන අරමුණ ය. එසේම රාජ්‍ය ආයතන බල දේශපාලනයේ, නිලධාරිවාදයේ, සහවරවාදයේ සහ ඥාතිවාදයේ ග්‍රහණයට හසු නොවී නීතියේ ආධිපත්‍යය සහ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයේ මූලධර්මවලට අනුකූලව ජනතාවගේ යහපැවැත්ම සඳහාම ක්‍රියාත්මක කරවීම කොමිෂන් සභා පිහිටුවීමේ සහ ඒවා ස්වාධීනව ක්‍රියාත්මක කරවීමේ ප්‍රධානතම සමාජ අරමුණු අතර වෙයි. ස්වාධීනව රාජ්‍ය ක්ෂේත්‍ර ක්‍රියාත්මක කරවීමේ අරමුණ ඇතිව කොමිෂන් සභා විශාල ප්‍රමාණයක් ශ්‍රී ලංකාවේ ක්‍රියාත්මක වුවත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් කොට ඇත්තේ එයින් දහයකි. ඒවායේ ක්‍රියාකාරිත්වය පිළිබඳව මෙරට සමාජ-දේශපාලන විවේචන බොහෝ ය. අනෙක් අතින් කොමිෂන් සභාවල අභ්‍යන්තරික ගැටලු සහ සීමා බාධක පිළිබඳව සැගවුණු කථාබහක් ද වේ. ඒ කෙසේ වෙතත් රාජ්‍ය කේන්ද්‍රීය ආණ්ඩුකරණය බල-දේශපාලනයේ, නිලධාරිවාදයේ, සහවරවාදයේ, සහ ඥාතිවාදයේ ග්‍රහණයට හසු නොවී ක්‍රියාත්මක කරවීමට නම් එකී අංශවලට නතු නොවූ ස්වාධීනව ක්‍රියාත්මකවන කොමිෂන් සභා වැනි මාදිලියක් මෙරට ට අත්‍යවශ්‍ය ය. එවැනි අදහසක සිට, ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් කොට ඇති කොමිෂන් සභා අටක් පිළිබඳ ව, ගුණාත්මක අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය අනුගමනය කරමින් සහ ඒ මත පදනම්ව මෙම අධ්‍යයනය සිදුකර ඇත. ඒ එකී ව්‍යුහ වඩාත් විධිමත්, ස්වාධීන, සහ ක්‍රියාකාරී ඒවා බවට පත් කරගැනීමේ කාර්යය සඳහා එමගින් යම් දායකත්වයක් සැපයිය හැකිය යන විශ්වාසයෙනි. එසේම එය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය සහ යහආණ්ඩුකරණය පටිපාටිමය වශයෙනුත් හරයාත්මක වශයෙනුත් පුළුල් කිරීම සහ ගැඹුරු කිරීම අරමුණු කරගත්තකි.

පළවෙනි පරිච්ඡේදය

හැඳින්වීම

ආණ්ඩුකරණය යන්නෙන් අදහස් කරන්නේ තීරණ ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ තීරණ ක්‍රියාත්මක කරන හෝ ක්‍රියාත්මක නොකිරීම පිළිබඳව වූ ක්‍රියාවලිය යි. ආණ්ඩුකරණය වඩාත් ස්වාධීනව සිදුකිරීම සඳහා රාජ්‍ය විසින් සකස් කළ ආයතන වඩාත් විධිමත්ව හා ස්වාධීනව මෙහෙය වීමේදී ඒවා දේශපාලන බලපෑම්වලින් ඇත් කිරීම සඳහා වූ විවිධ ක්‍රම සහ ආකෘති භාවිතා කිරීම නූතන ප්‍රජාතන්ත්‍රවාද දක්නට ලැබෙන විශේෂතාවකි. ස්වාධීන කොමිෂන් සභා සංකල්පය එවැන්නකි. යම් යම් ආයතන සම්බන්ධයෙන් පත් කිරීම්, උසස් කිරීම්, විනය කටයුතු, ස්ථාන මාරු හා ඉවත් කිරීම් පිළිබඳව දේශපාලන අධිකාරියේ නියෝජිතයන්ට පැවති බලතල වෙනත් බලදේශපාලනයෙන් ස්වාධීන ඒකක වෙත පැවරීම කොමිෂන් සභා මගින් සිදු කරන අතර ඒ සඳහා ජන සමාජයෙන් පැන නගින බලපෑම් හේතු වේ. මැතිවරණ, යුක්තිය පසිඳීම, පරිපාලනය හෙවත් රාජ්‍ය සේවය, පොලීසිය යන සංස්ථාවල ස්වාධීනත්වය සහ මධ්‍යස්ථභාවය පුරවැසියන් දැඩි ලෙස අපේක්ෂා කරන්නකි. ඒ අනුව දශක කීපයක් තිස්සේ ඉහත කී ක්ෂේත්‍රවල ස්වාධීනත්වය වෙනුවෙන් වූ සමාජ-දේශපාලන අභ්‍යාසවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස 1978 දෙවැනි ජනරජ ව්‍යවස්ථාවට ගෙන ආ 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙන් කොමිෂන් සභා ස්වාධීනව පත් කිරීම සඳහා වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව නමැති ව්‍යුහය පිහිටුවන ලදී. පසුව 18 වන සංශෝධනය මගින් මෙම ව්‍යවස්ථා සභාව අභ්‍යන්තර නැවත එම බලතල ජනාධිපතිවරයා විසින් පවරා ගන්නා ලද අතර 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් යළිත් කොමිෂන් සභා වඩාත් ස්වාධීනව හා විධිමත්ව ක්‍රියාත්මක කිරීමේ අරමුණින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව ස්ථාපිත කරන ලදී.

ස්වාධීන කොමිෂන් සභා පිළිබඳ මෙරට ඉතිහාසය දීර්ඝකාලීන එකක් වුව ද ඒ පිළිබඳව මෑත කාලීන සාකච්ඡාව පසුගිය දශක තුනකට ආසන්න කාලයක් පුරා වර්ධනය වී මේ වන විට උච්චස්ථානයට පත්ව ඇත්තේ ජාතික මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව කේන්ද්‍රීයව මතු වී ඇති විවාදය හේතුවෙනි. 2020 ජූනි මස 20 වැනි දිනට නියමිතව තිබූ පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණය, කොවිඩ් 19 වසංගතය හේතුවෙන් එදිනට පැවැත්වීමට නොහැකි බව කොමිෂන් සභාව විසින් කරන ලද දැනුම් දීම බරපතල දේශපාලන සහ නෛතික විවාදයක් බවට පත් විය. විශේෂයෙන්ම ජාතික මැතිවරණ කොමිසමේ සාමාජිකයන් අතර පවා මේ පිළිබඳව එකිනෙකට පරස්පර අදහස් මතුවී ඇති බව තොරතුරු මාධ්‍ය විසින් වාර්තා කරනු ලැබී ය. කොමිෂන් සභාව සහ ආණ්ඩුබලය දරන දේශපාලන කණ්ඩායම අතර විවාදය ඉදිරියට පැමිණියේ කොමිසමේ තීරණ පිටුපස විපක්ෂයේ අරමුණු තියෙන බවටද එහි සාමාජිකයන් තිදෙනාගෙන් එක් අයෙකු දැඩි ආණ්ඩු විරෝධී මතයක පිහිටා ක්‍රියා කරන බවට ද වෝදනා කරමිනි. එසේම කොමිසමේ ස්වාධීනභාවය පිළිබඳව බරපතල සැකසංකා මතුකරනු ද දක්නට ලැබිණ. නමුත් මෙම විමර්ශනයේ අරමුණ එකී ජාතික මැතිවරණ කොමිසමේ සහ එහි ක්‍රියාකාරිත්වය පිළිබඳව අවධානය යොමු කිරීම පමණක් නොවේ. මෙරට ස්වාධීන කොමිෂන් සභා ඉතිහාසය සැකෙවින් පරීක්ෂා කොට වර්තමාන ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවල ස්වරූපය, අරමුණු, ව්‍යුහය, ක්‍රියාකාරිත්වය සහ ඒවා මුහුණ දෙන ප්‍රායෝගික නෛතික, තාක්ෂණික, පහසුකාරක ගැටලු සහ බලදේශපාලන බලපෑම් පිළිබඳව අවධානය යොමු කිරීම මෙම විමර්ශනයේ මූල්‍ය අරමුණ ය. ඊට අනුබද්ධ අරමුණ වන්නේ මෙරට පරිපාලන, සහ දේශපාලන ආණ්ඩුකරණ ක්‍රියාවලිය, යහ ආණ්ඩුකරණ සහ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී මූලධර්ම ඔස්සේ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ක්‍රියාදාමය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා වූ ස්වාධීන කොමිෂන් සභා කතිකාවට ගුණාත්මක දායකත්වයක් සැපයීම ය.

1.1. කොමිෂන් සභා සහ එහි ශ්‍රී ලාංකික සන්දර්භය

බලදේශපාලනය සහ පරිපාලනය එකිනෙකට වෙනස් කලාප දෙකක් බැවින් ඒවා අතර අනිසි සබඳතා දූෂණයට පිටිබලයක් වනබව ප්‍රකාශ කළේ ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයේ හිටපු විශ්වවිද්‍යාල ආචාර්යවරයෙකු, ආණ්ඩුකාරයෙකු සහ ජනාධිපතිවරයෙකු වූ වුඩ්‍රෝ විල්සන්‍ය (S P Naidu (1997) Public Administration; Concepts and Theories, New Delhi, New Age International (P) Publishers). එම කතිකාව ලෝකයේ විවිධ රටවල විවිධාකාරයෙන් මතු වුවත් රටක ආණ්ඩුකරණය ස්වාධීනව පවත්වාගෙන යා යුතු බව ඒ හැම එකකම පොදු පිළිගැනීම විය. ස්වාධීන කොමිෂන් සභා පිහිටුවීම සිදුවන්නේ එවැනි ප්‍රතිමාණාත්මක පදනමක ය. සමාජ සම්මුති මත පදනම් වූ නුතන නියෝජන ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය ක්‍රියාත්මකවන රටක ආණ්ඩුකරණය වඩාත් විධිමත්ව සහ ස්වාධීනව පවත්වාගෙන යාම සඳහා රාජ්‍යය ආයතන බලදේශපාලනයෙන් ඇත් කිරීම අරමුණු කොටගෙන ස්වාධීන කොමිෂන් සභා ස්ථාපිත කරනු ලැබේ. එය ක්‍රියාපටිපාටිමය සහ හරයාත්මක යන ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී කලාප දෙකම යහපත්ව පවත්වාගෙන යාමට උපකාරී වන්නකි. යම් යම් රාජ්‍ය ආයතන සහ දෙපාර්තමේන්තුවලට නිලධාරීන් පත්කිරීම්, උසස් කිරීම්, විනය කටයුතු, මාරුකිරීම් සහ අස්කිරීම් පිළිබඳ බලතල දේශපාලන අධිකාරියේ නියෝජිතයින්ට නොව ස්වාධීන ඒකක වෙත පැවරීම කොමිෂන් සභා ස්ථාපිත කිරීමේ ප්‍රධාන අරමුණ ය. එසේම රාජ්‍ය ආයතන බලදේශපාලනයේ, නිලධාරීවාදයේ, සහවරවාදයේ සහ ඥාතිවාදයේ ග්‍රහණයට හසු නොවී නීතියේ ආධිපත්‍යය සහ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයේ මූලධර්මවලට අනුකූලව ජනතාවගේ යහපැවැත්ම සඳහාම ක්‍රියාත්මක කරවීම කොමිෂන් සභා පිහිටුවීමේ සහ ඒවා ස්වාධීනව ක්‍රියාත්මක කරවීමේ ප්‍රධානතම සමාජ අරමුණ ය.

ශ්‍රී ලංකාවේ ස්වාධීන කොමිෂන් සභා පිළිබඳ ඉතිහාසය 1931 ඩොනොමෝර් ආණ්ඩුක්‍රම ප්‍රතිසංස්කරණ දක්වා දිව යයි (අබේසිංහ 1992:50). මන්ද, එම ප්‍රතිසංස්කරණ මගින් රාජ්‍ය නිලධාරීන් පත් කිරීම, මාරුකිරීම, උසස් කිරීම, අස් කිරීම, සහ විනයානුකූලව කටයුතු කිරීම යන කරුණු ඉටු කිරීම සඳහා රාජ්‍ය සේවා කොමිසමක් පත්කිරීම නිසා ය. නමුත් මෙම කොමිසම ස්වාධීන වූයේ රාජ්‍ය මන්ත්‍රණ සභාවේ සාමාජිකයන්ගෙන් පමණි. එම කොමිසමේ සභාපති වූයේ ඉහළම යටත්විජිත නිලධාරියෙකු වන මහ ලේකම් ය. අනෙකුත් සාමාජිකයින් පත් කළේ ආණ්ඩුකාරයා විසිනි (අබේසිංහ:ඉහත). ඒ පත්කළ අනෙක් දෙදෙනා වූයේ ද මුදල් ලේකම් සහ නීති ලේකම් ය. ඩොනොමෝර්

ආණ්ඩුක්‍රමය පැවති කාලය තුළ දිගටම කොමිසමේ සාමාජිකයින් වූයේ මෙම රාජ්‍ය නිලධාරීන් තිදෙනා ය (වර්ණපාල,1998:157, විනානවසම්,2007:99-100). එබැවින් කොමිසම යටත්විජිත පාලනයෙන් ස්වාධීන නොවී ය. ඊට පක්ෂපාත ය. කොමිෂන් සභාව සම්පූර්ණයෙන් ස්වාධීන වූ රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවක තත්ත්වය භුක්ති නොවීදී අතර රාජ්‍ය සේවයට අදාළ කටයුතු සම්බන්ධයෙන් නියත ස්වාධීනත්වයක් ඊට කිසි විටෙකත් හිමි නොවූ බව මහාචාර්ය විශ්වා වර්ණපාල ගේ නිර්වචනය විය (වර්ණපාල,ඉහත:158). කොමිසමේ කටයුතු සම්බන්ධයෙන් ඇමතිවරුන් සිටියේ බරපතල කලකිරීමකිනි. එම කොමිසම වඩාත් විධිමත් සහ අපක්ෂපාත කිරීම සඳහා 1936 දී ඇමතිවරුන් යෝජනා කළේ ඒ නිසා ය (අබේසිංහ,ඉහත:56). ඉන් පසු කලෙක 1943 ඇමතිවරුන්ගේ ප්‍රකාශනය යැයි නම් ලද එහෙත් එවකට ලංකා විශ්වවිද්‍යාලයේ උපකුලපතිව සිටි අයිවෝ ජෙනින්ස් විසින් සකසන ලද ලියවිල්ලේ සඳහන් වූ පරිදි රජයේ නිලධාරීන් පත් කිරීම, මාරුකිරීම, උසස් කිරීම, විනයානුකූලව කටයුතු කිරීම සහ අස්කිරීම යන කරුණු සඳහා අපක්ෂපාත රාජ්‍ය සේවා කොමිසමක් පත්කිරීම යෝජනා කෙරිණ (ඉහත:59-60). ඒ කෙසේ හෝ 1947 සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රමය විසින් රාජ්‍ය සේවා කොමිසම වඩාත් විධිමත්ව ස්ථාපිත කරනු ලැබී ය. ඒ යටතේ ක්‍රියාත්මක වූයේ ස්වාධීන රාජ්‍ය සේවා කොමිසමකි (ප්‍රනාන්දු එස්. දයා 1981:102).

සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රමය විසින් ස්ථාපිත කළ අනෙක් කොමිසම වන්නේ අධිකරණ සේවා කොමිසම යි. එහි සංයුතිය අගවිනිසුරු සහ අග්‍රාණ්ඩුකාරයා විසින් පත්කරන ලද දෙදෙනෙකුගෙන් යුක්ත ය. අධිකරණ නිලධාරීන් පත්කිරීම, මාරුකිරීම, පහකිරීම සහ ඔවුන් පිළිබඳ විනයානුකූල පාලනය යනාදියට අදාළ බලතල කොමිසමට පැවරුණි. කොමිසමේ කටයුතුවලට බලපෑම් කිරීම හෝ කිරීමට තැත් කිරීම නීති විරෝධී කටයුත්තකි (අබේසිංහ ඉහත:71).

සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රමය විසින් දිවයිනේ පාර්ලිමේන්තු ඡන්ද කොට්ඨාස නිර්ණය කිරීම සඳහා වූ සීමා නිර්ණය කොමිසමක් ද ස්ථාපිත කරනු ලැබී ය. මෙම කොමිසම අග්‍රාණ්ඩුකාරයා පත්කරන ලද ක්‍රියාකාරී ලෙසින් දේශපාලනයට සම්බන්ධ නොවූණු පුද්ගලයන් තිදෙනෙකුගෙන් යුක්ත විය (විනානවසම්,ඉහත:247).

මෙම සෑම කොමිසමකින් ම අපේක්ෂා කොට ඇත්තේ ඒවාට අදාළ බලතල සහ කාර්යය ඉහළ ස්වාධීනත්වයකින් සහ අපක්ෂපාතව අභ්‍යාස කිරීමට අවැසි අවකාශ ඇති කිරීම ය.

1.2. ස්වාධීනත්වය සහ ආණ්ඩුකරණය; නිදහසින් පසුව

1948 න් පසු ඉහත කී ආකාරයේ ස්වාධීනත්වයක් අපේක්ෂා කළ කොමිසම්වල ක්‍රියාකාරීත්වය පරීක්ෂා කිරීමේ දී ඒ සඳහා සුදුසුම රාජ්‍ය සේවා කොමිසම ය. මන්ද එය රටේ පරිපාලන ක්‍රියාවලිය සහ දේශපාලන ක්‍රියාවලිය සමග අතිශයින්ම සම්බන්ධ සහ සමීප එකක් වන බැවිනි. විශේෂයෙන්ම රාජ්‍ය සේවා කොමිසමේ ස්වාධීනත්වය සහ අපක්ෂපාතත්වය 1931 සිටම ඇමතිවරුන්ගේ අවධානයට ලක් වූ හෙයිනි. 1936 ඇමතිවරුන්ගේ යෝජනා තුළත් 1943 දී ඇමතිවරුන්ගේ ප්‍රකාශනය තුළත් රාජ්‍ය සේවා කොමිසමේ විධිමත් සංශෝධන සහ ස්වාධීනත්වය අවධාරණය කෙරිණ. නමුත් ඒ ඉල්ලීම් තුළ සැඟවී තිබූ අදහස වූයේ කොමිසම ඔවුන්ට ඇහුම්කන් දිය යුතු ය යන්න ය.

කෙසේ වෙතත් රාජ්‍ය සේවා කොමිසම සහ නිලබල තන්ත්‍රය දේශපාලන අධිකාරිය සමග ගැටුමක් ඇතිකර ගැනීමක් 1947 බලයට පත් ආණ්ඩුව මැදි කරගෙන සිදු වූ බවක් වාර්තා වන්නේ නැත. ඊට හේතුව නිල බල තන්ත්‍රය සහ පාලක ප්‍රභූ දෙකොටසම සමාන ආර්ථික-දේශපාලන-සමාජ තත්ත්ව නියෝජනය කළ අයගෙන් යුක්ත වීම බව මහාචාර්ය වර්ණපාල ගේ අදහස ය(වර්ණපාල,ඉහත:174).

එහෙත් 1956 න් පසු අවධිය ඊට වඩා වෙනස් ය. එනම් බලයට පත් වූ ආණ්ඩුවේ පාලක ප්‍රභූන්ගේ ආර්ථික-සමාජ-දේශපාලන-සංස්කෘතික පදනම, ආකල්ප සහ දේශපාලන පදනම, සමකාලීනව පැවති නිලබල තන්ත්‍රයේ එකී පදනම්වලට සමාන වූයේ නැත. එබැවින් 1947 සිට බලයට පත් වූ ආණ්ඩුවලට අනුවර්තනය වූ ආකාරයෙන් සිවිල් සේවය 1956 ආණ්ඩුවට අනුවර්තනය වූයේ නැත. ඒ නිසා නව ආණ්ඩුවට අනුව පැවති නිලබල තන්ත්‍රය වනාහි සිය ආණ්ඩුකරණ ක්‍රියාවලියට ප්‍රබල බාධකයකි. ආණ්ඩුව තම ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා පැවති නිලබල තන්ත්‍රය මෙහෙයවා ගත්ත ද මේ දෙක අතර යම් පරස්පරයක් ඇතිවීම නොවැළැක්විය හැක්කක් විය (වර්ණපාල,ඉහත:269). මේ නොරිස්සුම් සහගත තත්ත්වය 1972 ජනරජ ව්‍යවස්ථාව මගින් රාජ්‍ය සේවයේ ස්වාධීනත්වය අහෝසි කිරීම දක්වා ඉදිරියට ගියේ යැයි තර්ක කිරීමේ වරදක් දැකිය නොහැකි ය.

1972 පළමු ජනරජ ව්‍යවස්ථාව යටතේ රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවක් ක්‍රියාත්මක වූයේ නැත. ඒ වෙනුවට එම කොමිසම විසින් සිදුකළ කාර්යය අමාත්‍ය මණ්ඩලය වෙත පැවරිණ. නමුත් නීතිපතිවරයා, ත්‍රිවිධ හමුදාවේ සහ පොලිස් සේවයේ ප්‍රධානීහු, අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ

ලේකම්වරයා, අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරුන්, මැතිවරණ කොමසාරිස්වරයා, විගණකාධිපතිවරයා, සහ ජාතික රාජ්‍ය සභාවේ ලේකම්වරයා පත් කිරීම සිදු වූණේ අගමැතිගේ උපදෙස් පරිදි ජනාධිපතිවරයා විසිනි. මෙම ව්‍යවස්ථාව මගින් රාජ්‍ය නිලධාරීන් පත් කිරීම, මාරු කිරීම සහ සේවයෙන් පහ කිරීම සම්බන්ධයෙන් ද, ඔවුන්ගේ විනය පාලනය සම්බන්ධයෙන් අමාත්‍ය මණ්ඩලය ක්‍රියා කළ යුත්තේ ස්වාභිමතය අනුව නොව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ විධිවිධානයන්ට අනුව ය (අබේසිංහ ඩබ්ලිව් ඒ, ඉහත: 165-166). රාජ්‍ය සේවා උපදේශක මණ්ඩලය සහ රාජ්‍ය සේවා විනය මණ්ඩලය පිහිටුවා තිබුණේ එකී කාර්යවලදී ඇමති මණ්ඩලයට සහය වීම සඳහා ය. නමුත් රාජ්‍ය සේවය තීරණාත්මක ආකාරයෙන් දේශපාලන විධායකයට යටත් වීම මේ ව්‍යවස්ථා විධිවිධාන නිසා සිදු විය.

1972 ව්‍යවස්ථාව මගින් අධිකරණය ද ජාතික රාජ්‍ය සභාවට යටත් කළේ ජනතා පරමාධිපත්‍යය සියල්ලටම වඩා උසස් බැවින් එය ක්‍රියාවට නගන ජාතික රාජ්‍ය සභාව ජනරජයේ උත්තරීතර ආයතනය යන්න සහ ඊට සියල්ල යටත්ය යන මූලධර්මයේ පිහිටා සිට ය. ඒ අනුව සෝල්බර් ව්‍යවස්ථාවේ තිබූ අධිකරණ සේවා කොමිසම අහෝසි කොට අධිකරණ සේවා උපදේශක මණ්ඩලයක් සහ අධිකරණ සේවා විනය මණ්ඩලයක් ස්ථාපිත කළේ ය.

අධිකරණයේ ස්වාධීනත්වය සම්බන්ධයෙන් 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව ප්‍රධාන සන්ධිස්ථානයක් සලකුණු කරයි. අධිකරණයේ ස්වාධීනත්වය ආරක්ෂා කොට පවත්වා ගැනීම අරබයා අධිකරණය, ව්‍යවස්ථාදායකයේ සහ විධායකයේ බලපෑම්වලින් මිදුණු ආයතනයක් වශයෙන් තබා ගැනීම අත්‍යවශ්‍ය කොන්දේසියක් වුව ද මේ ව්‍යවස්ථාව යටතේ ආණ්ඩුවේ බලව්‍යුහය ගොඩනගන ලද්දේ ඊට පටහැණිව ය (විනානවසම්, 2007:592) කෙසේ වෙතත් අධිකරණ සේවා කොමිසම සහ රාජ්‍ය සේවා කොමිසම නැවත ස්ථාපිත කිරීම සිදු වූයේ 1978 දෙවැනි ජනරජ ව්‍යවස්ථාව මගිනි.

1987 ඉන්දු-ලංකා ගිවිසුම අත්සන් කිරීමත් සමග ඇති වූ ගැටුම්කාරී තත්වයන් අවසන් වීමෙන් පසුව පත් කරන ලද තරුණ අසහන කොමිසම නමින් ප්‍රචලිත වූ කමිටුවේ එක් නිර්දේශයක් වූයේ රාජ්‍ය ආයතන නිර්දේශපාලනීකරණය විය යුතු බවයි. රාජ්‍ය ආයතන නිර්දේශපාලනීකරණය විය යුතු බවට වූ නිර්දේශ විධිමත් ලෙස ඉදිරිපත් වූ මුල්ම ලේඛනය මෙම කොමිෂන් සභා වාර්තාව යි.

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එරෙහිව 1990 දශකයේ ඇති වූ ප්‍රබල විවේචන කිහිපයක් විය. එනම් ජනාධිපති ධුරය අධික ලෙස විධායක බලතල භුක්ති විඳීම, රාජ්‍ය සේවය දේශපාලන මැදිහත්වලින් දූෂණය වී තිබීම, අධිකරණයට දේශපාලන බලපෑම් එල්ලවීම, පොලිසිය දේශපාලන බලපෑම්වලට යටත් වීම, සහ මැතිවරණ ක්‍රියාවලිය බරපතල ලෙස දේශපාලනඥයන් ගේ ප්‍රචණ්ඩ ක්‍රියාවලට නතු වීම එම විවේචනවල අන්තර්ගතය විය. ඊට පිළියම් ලෙස යෝජනා වූයේ ජනාධිපති ධුරයේ බලතල අඩු කිරීම හෝ, එය අහෝසි කිරීම, රාජ්‍ය සේවය, අධිකරණය, පොලිසිය, සහ මැතිවරණ ක්‍රියාවලිය ස්වාධීන සහ අපක්ෂපාත කරගැනීම සඳහා විධිමත් ක්‍රියාමාර්ග ගතයුතු බව ය. ස්වාධීන කොමිෂන් සභා පිහිටුවීම පිළිබඳව කතිකාව වර්ධනය වන්නේ එවැනි පසුබිමක ය.

ඒ අනුව 1994 ජනාධිපතිවරණය පවත්වනු ලබන්නේ 1978 ව්‍යවස්ථාවට දැඩි ලෙස විවේචන එල්ල වූ වකවානුවක ය. විශේෂයෙන්ම 1989 තරුණ නැගිටීමට ප්‍රතිචාර දැක්වීමේ දී ජනාධිපති බලතල සහ ක්‍රියාකාරීත්වය දැඩි බව පිළිබඳව සමාජයේ (දකුණේ) විශාල විරෝධයක් පැන නැගිණි.

1993 පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණයේ දී පොදු පෙරමුණේ ප්‍රධාන සටන් පාඨයක් වූයේ ද ජනාධිපතිවරයාගේ විධායක බලය හා දූෂණය පිළිබඳව යි. පොදු පෙරමුණ මැතිවරණ ප්‍රකාශනයේ සඳහන් වූයේ “..... ආණ්ඩුවේ බලය හිතුවක්කාරව පාවිච්චි කිරීම වැළැක්වීමේ ශක්තිමත් සංවරණ සහ තුලන ක්‍රමයකින් තොරව පුද්ගලික නිදහස ආරක්ෂා කළ නොහැකි.....” (පිටු අංක 142 2001 සැප්තැම්බර් 24 හැන්සාර්ඩ්) යනුවෙනි.

1994 මැතිවරණයට පොදු පෙරමුණ නියෝජනය කරමින් ඉදිරිපත් වූ ජනාධිපති අපේක්ෂිකාව වූ වන්දිකා කුමාරතුංගගේ ප්‍රධාන සටන් පාඨයක් වූයේද, නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් සම්පාදනය කරන බව සහ එහිදී විධායක ජනාධිපති ධුරය අහෝසි කරන බවය.

මේ අවස්ථාවේදී ජනතා විමුක්ති පෙරමුණේ (ජනාධිපතිවරණයට ඉදිරිපත් වූයේ ශ්‍රී ලංකා ප්‍රගතිශීලී පෙරමුණ නමිනි) ජනාධිපති අපේක්ෂක නිහාල් ගලප්පත්ති වන්දිකා බණ්ඩාරණායකට ප්‍රසිද්ධියේ කියා සිටියේ ඇය ජනාධිපතිවරණයෙන් ජයග්‍රහණය කළ පසු “විධායක ජනාධිපති ධුරය” අහෝසි කරන්නේ නම් තමන් මෙම ජනාධිපතිවරණ සටනින් ඉවත් වී ඇයට ජයග්‍රහණය ලබාදීමට සහය දෙන බවය. ඒ අනුව වන්දිකා බණ්ඩාරණායක ඒ පිළිබඳව ප්‍රසිද්ධ පොරොන්දුවක් ලබාදුන් අතර, ඒ අනුව ගලප්පත්ති ජනාධිපතිවරණයෙන් ඉවත් විය.

වන්දිකා බණ්ඩාරණායක ජනාධිපතිවරණයෙන් ජයගත් පසුව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයක් පිළිබඳව අවධානය යොමු කළ අතර ඒ සඳහා ව්‍යවස්ථා කටයුතු අමාත්‍යාංශය නමින් අමාත්‍යාංශයක් පිහිටුවා ඒ යටතේ ව්‍යවස්ථා සම්පාදන ක්‍රියාවලියකට මුලපුරන ලදී.

එම අමාත්‍යාංශය විසින් නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සඳහා පැකේජය ලෙස ජනප්‍රිය වූ රජයේ බලය බෙදාහැරීමේ යෝජනාවලිය පළමුවරට එළි දැක්වූයේ 1995 අගෝස්තු 3 වන දින ය. එහි රාජ්‍ය සේවය පිළිබඳව සඳහන් වන VII වගන්තියේ සඳහන් වන්නේ පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභා පළාත් ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා සමග සාකච්ඡාකර ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් පත්කරන බව යි (පිටුව 489- රොහාන් එදිරිසිංහ, මාරියෝ ගෝමස්, වි.ටී.කමල්මාරන්., අසංක වැලිකල - Power-Sharing In Sri Lanka Constitutional and Political Documents 1926-2008, Centre For Policy Alternatives-2008 Colombo)

1997 ඔක්තෝබර් මාසයේ දී ව්‍යවස්ථා කටයුතු අමාත්‍යාංශයේ මෙහෙයවීමෙන් එළිදැක්වන ලද රජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා යෝජනාවලියේ දී XIV වන පරිච්ඡේදය වෙන් වී තිබුණේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන වෙනුවෙනි.

1997 දෙසැම්බර් 21 දින පවත්වන ලද එක්සත් ජාතික පක්‍ෂයේ 43 වන වාර්ෂික මහා සම්මේලනය ද ස්වාධීන කොමිෂන් සභා ස්ථාපනය පිළිබඳව වැදගත් සන්ධිස්ථානයකි. එකී සම්මේලනයේ පළමුවන යෝජනාව ලෙස සම්මත කරන ලද්දේ නව දේශපාලන සංස්කෘතියක් උදෙසා ස්වාධීන මැතිවරණ කොමිසමක් පිහිටුවීම, ස්වාධීන පොලිස් කොමිසමක් පිහිටුවීම, ස්වාධීන රාජ්‍ය සේවා කොමිසමක් පිහිටුවීම සහ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ ස්වාධීනත්වය තහවුරු කෙරෙන බලතල තවදුරටත් ශක්තිමත් කිරීම සිදුකළයුතු බව යි.(වැඩි විස්තර සඳහා 2001 සැප්තැම්බර් 21 දින පාර්ලිමේන්තුවේ දී ටීරෝන් ප්‍රනාන්දු විසින් සභාගත කරන ලද වාර්තාව අමුණා ඇත).

කෙසේ වෙතත් නව ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සම්මත වීම පිළිබඳව අවිනිශ්චිතතාවක් පැනනැඟී තිබූ වකවානුවක 1998 වසරේදී නිදහස් හා සාධාරණ මැතිවරණයක් සහ ප්‍රධාන ආයතන නිර්දේශපාලනීකරණය කිරීම සඳහා වූ පුරවැසි උපදේශන කමිටුව නමින් කමිටුවක් එවකට විපක්‍ෂ නායක ලෙස කටයුතු කළ රනිල් වික්‍රමසිංහගේ ඉල්ලීමෙන් විද්වතුන් 18 දෙනෙකුගේ සහභාගීත්වයෙන් පිහිටුවන ලදී. 1998

සැප්තැම්බර් 14 වන දින ශ්‍රී ලංකා පදනම් ආයතනයේ දී පළමුවරට රැස්වූ මෙම කමිටුවේ කැඳවුම්කරු ලෙස කටයුතු කරන ලද්දේ එවකට කොළඹ නගරාධිපති ලෙස කටයුතු කළ කරු ජයසූරිය යි. පසුව මෙම කමිටුව විසින් කෙටුම්පත් කමිටුවක් ස්ථාපනය කළ අතර එකී කෙටුම්පත් කමිටුව විසින් සිය වාර්තාව, “නිදහස් හා සාධාරණ මැතිවරණයක් සහ ප්‍රධාන ආයතන නිර්දේශපාලනීකරණය කිරීම සඳහා වූ පුරවැසි උපදේශන කමිටුවේ වාර්තාව” නමින් 1998 නොවැම්බර් 30 වන දින එහි සාමාජිකයන් 18 දෙනාගේ අත්සනින් යුක්තව ප්‍රකාශයට පත් කරන ලදී. එහි 8 වන ඡේදය වෙන්ව පැවතියේ ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථා ප්‍රතිපාදන පිළිබඳවය. ඒ අනුව ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ ස්වාධීන මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව, ජාතික රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව, ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව, පිළිබඳ ව මෙන්ම ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවක් පිළිබඳ ව යෝජනා ද එහි ඇතුළත්ව තිබිණි.

මෙම කෙටුම්පත් කමිටුව (පුරවැසි උපදේශන කමිටුව යටතේ පත් කළ) කේ.එච්.ජේ.විජේදාස, බ්‍රැඩ්මන් වීරකෝන්, ඩී.එම්.ස්වාමිනාදන්, ස්වර්ණා ඔබේසේකර, ආනා සෙනවිරත්න, සිබ්ලි අසීස්, ඩබ්ලිව්.ඩී.අයිලප්පෙරුම, ඔස්වල් ෆර්න් පියතුමා, ඒ.සී.එම්.හමීම්, වෙල්වින් විජේසේකර, හෙන්රි ගුණතිලක, ඔස්ටින් ප්‍රනාන්දු, මොනිකා රුවන්පතිරණ, කිංග්ස්ලි රොඩ්‍රිගෝ, ඒ.එල්.එම්.කන්ගචේල්, එල්මෝ පෙරේරා, ජානකී ගුණවර්ධන, ඩී.එස්.එස්. මායාදුන්න යන අයගෙන් සමන්විත විය.

පසුව 1995 වසරේදී ආරම්භ කරන ලද ව්‍යවස්ථා සම්පාදන ක්‍රියාවලියේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස පොදු පෙරමුණු ආණ්ඩුව විසින් සකස් කළ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා කෙටුම්පත 2000 අගෝස්තු 3 වන දින පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කරන ලදී. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා කෙටුම්පතේ 110 ව්‍යවස්ථාව තුළ මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව පිළිබඳව ප්‍රතිපාදනද, 216 ව්‍යවස්ථාව තුළ ජාතික පොලිස් කොමිසම පිළිබඳව ප්‍රතිපාදන සහ පළාත් කොමිෂන් සභා පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන ද ඇතුළත් විය. එහි XIV වන පරිච්ඡේදය වෙන්වූයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව වෙනුවෙනි. 2000 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා කෙටුම්පතේ 122(1) ව්‍යවස්ථාවට අනුව එකී ව්‍යවස්ථා සභාවේ සාමාජිකයන් වූයේ උප ජනාධිපතිවරුන් දෙදෙනා, අග්‍රාමාත්‍යවරයා, පාර්ලිමේන්තුවේ විපක්ෂනායකවරයා, පාර්ලිමේන්තුවේ කථානායකවරයා, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා විෂය භාර අමාත්‍යවරයා, ප්‍රධාන අමාත්‍යවරුන්ගේ සම්මේලනයේ සභාපතිවරයා සහ අගවිනිසුරුගේ අදහස අනුව ජනාධිපති විසින් පත් කරනු ලබන අභියාචනාධිකරණයේ හෝ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ විනිසුරුවරුන් ලෙස සේවය කළ විශ්‍රාමික

විනිසුරුවරුන් තිදෙනෙකුගෙන් ය. කෙසේ නමුත් පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් වූ එම ව්‍යවස්ථා කෙටුම්පත විපක්‍ෂයේ දැඩි විරෝධය හමුවේ සම්මත නොවිණ.

කෙසේ නමුත් ක්‍රියාවලිය පැවැත්වෙන අතරතුර 2000 වසරේ දී විද්වතුන් හා සිවිල් ක්‍රියාකාරීන් අතර ආණ්ඩුක්‍රම ප්‍රතිසංස්කරණය පිළිබඳ සාකච්ඡාවක් ආරම්භ විය. මෙම සාකච්ඡා ආරම්භ කිරීමට මූලික වූයේ එවකට කොළඹ පුරපති ලෙස කටයුතු කළ කරු ජයසූරිය යි. නගරාධිපති නිල නිවසේදී ආනන්ද සංගරී, වික්ටර් අයිවන්, වරුණ කරුණාතිලක, එල්මෝ පෙරේරා වැනි පිරිසක් මේ සඳහා සහභාගි විය. සාකච්ඡා වාර දෙකකට පසුව කණ්ඩායමේ අදහස වූයේ මෙම සාකච්ඡා නගරාධිපති නිල නිවසේ පැවැත්වීම නිසා එයට එක්සත් ජාතික පක්‍ෂ මුහුණුවරක් ගන්නා බැවින් එය වෙනත් ස්වාධීන ස්ථානයක පැවැත්විය යුතු බව යි. එල්මෝ පෙරේරා එවකට විද්වත් වෘත්තිකයින්ගේ සංගමයේ (OPA) ලේකම්වරයා ලෙස කටයුතු කළ බැවින් මෙම සාකච්ඡා මින් ඉදිරියට එම සංගමය පිහිටි ස්ථානයේ පැවැත්වීමට කණ්ඩායම එකඟ විය.

ඒ අනුව මුලින් සිටි කණ්ඩායමට අමතරව තවත් පිරිසකට මේ සඳහා ආරාධනා කරනු ලැබිණ. මුල් සාකච්ඡාවට කීපයක් කණ්ඩායමේ සාකච්ඡා ලෙස පෞද්ගලික මට්ටමින් පැවැති අතර පසුව විද්වත් වෘත්තිකයන්ගේ සංගමයේ සභාපති හිදලආරච්චිගේ මැදිහත් වීම මත මෙම සාකච්ඡා විද්වත් වෘත්තිකයන්ගේ සංගමය විසින් නිල වශයෙන් සිදුකරන සාකච්ඡා ලෙස පිළිගත් අතර ඒ සඳහා යම් යම් වියදම් ද එකී සංගමය විසින් දරනු ලැබී ය.

ඒ අනුව විද්වත් වෘත්තිකයන් ගේ සංගමය විසින් ව්‍යවස්ථා සංශෝධන කාර්යය සඳහා සියලුම දේශපාලන පක්‍ෂවලට ආරාධනා කරන ලදී. ඊට ජනතා විමුක්ති පෙරමුණ හා එක්සත් ජාතික පක්‍ෂය ඇතුළු බොහෝ පක්‍ෂ සහභාගී වුවද ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්‍ෂය එයට සහභාගී නොවී ය.

විද්වත් වෘත්තිකයන් ගේ සංගමයේ මෙහෙයවීමෙන් සකස් කළ 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධන යෝජනාවක් ලෙස සකස් කළ ලේඛනය 2001 ජනවාරි මාසයේ දී විද්වත් වෘත්තිකයන්ගේ සංගමය විසින් අනුමත කර ප්‍රසිද්ධියට පත් කර තිබූ අතර එය ඔවුන් විසින් පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන් 225 දෙනාටම යොමුකර තිබිණ. (වැඩි විස්තර සඳහා ඇමුණුම් V බලන්න Seventeen Amendment to the constitution – A publication of the organization of the professional associations of Sri Lanka.).

ඉන් පසුව කොමිෂන් සභා පිහිටුවීම පිළිබඳ වැදගත් අවස්ථාවක් වන්නේ ජනතා විමුක්ති පෙරමුණ සහ පොදුජන පෙරමුණ අතර 2001 වසරේදී ඇති කරගන්නා ලද අවබෝධතා ගිවිසුම ය. එය පොදුජන පෙරමුණ පාර්ලිමේන්තුව තුළ බහුතරය ආරක්‍ෂාකර ගැනීමට අපොහොසත් වූ මොහොතේ ආණ්ඩුවට බහුතරය ලබාගැනීමට ජනතා විමුක්ති පෙරමුණේ සහය ලබාදීම සඳහා ඇතිකර ගන්නා ලද අවබෝධතා ගිවිසුමකි. එහි පස්වන කොන්දේසිය වූයේ ගිවිසුමේ උපලේඛනයේ විස්තර වන 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කරගත යුතු බව ය. එකී සංශෝධනය මගින් ව්‍යවස්ථාදායක මණ්ඩලය, ස්වාධීන රාජ්‍ය සේවා කොමිසම, ස්වාධීන අධිකරණ සේවා කොමිසම, ස්වාධීන මැතිවරණ කොමිසම, ස්වාධීන පොලිස් කොමිසම යන කොමිෂන් සභා ස්ථාපනය කිරීමට මෙම ගිවිසුම මගින් එකඟ විය. (වැඩිදුර විස්තර සඳහා බලන්න- පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ සහ ජනතා විමුක්ති පෙරමුණ අතර 2001 සැප්තැම්බර් 05 වන දින කොළඹදී ඇති කරගන්නා ලද ගිවිසුම)

මෙම එකඟතාවයේ ප්‍රතිඵලයක් වූයේ 2001 වසරේදී ආණ්ඩුක්‍රම ක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට 17 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය ගෙන ඒම ය. එම සංශෝධනය මගින් කොමිෂන් සභා දෙකක් එනම් මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව හා ජාතික පොලිස් කොමිසන් සභාව ස්ථාපිත කළ අතර එතෙක් පැවති ඇතැම් කොමිෂන් සභා ස්වාධීන කිරීම සඳහා සහ ඉහළ රාජ්‍ය නිලධාරීන් ස්වාධීනව පත් කිරීම සඳහා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව ස්ථාපිත කිරීම සිදු විය.

නමුත් 2005 වසරේ දී මාර්තු 5 වැනි දින ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ කාලය ඉකුත් වීමත් සමඟ නව සභාවක් පත් නොකිරීම නිසා පැවති රාජ්‍ය සේවා කොමිසන් සභාව අවසන් වූ විට නව කොමිසන් සභාවක් පත්කර ගැනීමට නොහැකි විය. එම හේතුව නිසා රාජ්‍ය සේවා කොමිසමට පැවරී තිබූ බලතල සහ කාර්යය කැබිනට් මණ්ඩල තීරණයක් මත අදාළ අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරුන්ට පැවරිණ. එසේම 2010 දී ව්‍යවස්ථාවට ගෙන ආ 18 වැනි සංශෝධනය මගින් රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ බලතල සහ කාර්යය යම් තරමකට අඩු කිරීමක් ද සිදු විය. කොමිෂන් සභාවල බලතල සහ කාර්යය වැඩි කිරීමක් නැවත සිදුවන්නේ 2015 දී ගෙන ආ 19 වැනි ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගිනි.

1.3. ශ්‍රී ලංකාවේ වර්තමාන කොමිෂන් සභා

ශ්‍රී ලංකාව තුළ ක්‍රියාත්මක වන කොමිෂන් සභාවල ප්‍රභවය අනුව එම කොමිෂන් සභා මෙසේ වර්ග කළ හැකි ය.

1. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ස්ථාපනය කරන ලද කොමිෂන් සභා
2. පාර්ලිමේන්තු පනත් මගින් ස්ථාපනය කරන ලද කොමිෂන් සභා
3. විශේෂ විමර්ශන කොමිෂන් සභා පනත යටතේ සහ විමර්ශන කොමිෂන් සභා පනත යටතේ ජනාධිපතිවරයා විසින් විටින් විට පිහිටුවනු ලබන ජනාධිපති විමර්ශන කොමිෂන් සභා
4. ජනාධිපතිවරයාගේ විධායක බලය යටතේ පිහිටුවන ලද කොමිෂන් සභා

1. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ස්ථාපනය කරන ලද කොමිෂන් සභා

19 වන සංශෝධනය දක්වා සංශෝධිත වර්තමාන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අනුව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ස්ථාපනය කරනු ලද කොමිෂන් සභා 8ක් දැකිය හැකි ය. එනම්

1. ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව
2. මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව
3. රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව
4. විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව
5. ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව
6. මුදල් කොමිෂන් සභාව
7. සීමා නිර්ණය කොමිෂන් සභාව
8. අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව

මේ අතරින් විගණන කොමිෂන් සභාවට අදාළ පටිපාටිය කරුණු රාශියක් 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනත තුළ ඇතුළත් කර ඇත.

2. පාර්ලිමේන්තු පනත් මගින් ස්ථාපනය කරන ලද කොමිෂන් සභා

පාර්ලිමේන්තු පනත් මගින් ස්ථාපනය කරන ලද කොමිෂන් සභා 17ක් මේවන විට ක්‍රියාත්මකව පවතී. ඒවා නම්

1. ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව (1996 අංක 21 දරන පනත)
2. අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාව (1992 අංක 19 දරන පනත)
3. තොරතුරු අයිතිවාසිකම් කොමිෂන් සභාව (2016 අංක 12 දරන පනත)
4. රාජ්‍ය භාෂා කොමිෂන් සභාව (1991 අංක 18 දරන පනත)
5. සමථ මණ්ඩල කොමිෂන් සභාව (1988 අංක 72 දරන පනත)
6. ජාතික ගමනාගමන කොමිෂන් සභාව (1991 අංක 37 දරන පනත)
7. මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභාව (2002 අංක 35 දරන පනත)
8. විදුලි සංදේශ නියාමන කොමිෂන් සභාව (1996 අංක 27 දරන (සංශෝධන) පනත)
9. ඉඩම් ප්‍රතිසංස්කරණ කොමිෂන් සභාව(1972 අංක 1 දරන පනත)
10. නීති ආධාර කොමිෂන් සභාව (1978 අංක 27 දරන පනත)
11. ජාතික විද්‍යා හා තාක්ෂණික කොමිෂන් සභාව(1994 අංක 11 දරන පනත)
12. විශ්වවිද්‍යාල ප්‍රතිපාදන කොමිෂන් සභාව (1978 අංක 16 දරන පනත)
13. ජාතික අධ්‍යාපන කොමිෂන් සභාව (1991 අංක 19 දරන පනත)
14. විනිමය හා සුරක්ෂිතත්ව කොමිෂන් සභාව (1987 අංක 36 දරන පනත)
15. නව නිපුණීකරුවන්ගේ කොමිෂන් සභාව (1979 අංක 53 දරන පනත)

16. තෘතීයික හා වෘත්තීය අධ්‍යාපන කොමිෂන් සභාව(1990 අංක 20 දරන පනත)

17. නීති කොමිෂන් සභාව (1969 අංක 3 දරන පනත)

මෙම කොමිෂන් අතරින් අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාවේ සහ ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවේ කොමසාරිස්වරුන් පත් කිරීම සම්බන්ධ ප්‍රතිපාදනවල සඳහන් වන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශ මත ජනාධිපති විසින් පත් කළ යුතු බව යි. (මෙම කොමිෂන් සභා දෙක පිහිටුවන අවස්ථාව වන විට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන එවකට පැවති ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව තුළ නොතිබූ අතර ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා ප්‍රතිසංස්කරණ සාකච්ඡා තුළ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවක් පිළිබඳව සාකච්ඡා වී තිබිණ) පසුව 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව පිහිටුවීම පිළිබඳ ප්‍රතිපාදනවල ද සඳහන් වූයේ ඉහත කී කොමිෂන් සභාවල කොමසාරිස්වරුන් පත් කිරීම ජනාධිපති විසින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශ මත සිදුකළ යුතු බව යි. එබැවින් මෙම කොමිෂන් සභා දෙකද ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවන් ලෙස සලකනු ලැබේ.

එසේම තොරතුරු අයිතිවාසිකම් කොමිෂන් සභාව සඳහා කොමසාරිස්වරුන් පත් කිරීම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශ මත ජනාධිපති විසින් සිදුකරනු ලැබිය යුතු යැයි එකී පනතේ දක්වා ඇත(මෙම කොමිෂන් සභාව පිළිබඳව කිසිදු සඳහනක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව තුළ දක්නට නොලැබේ.).

3. විශේෂ විමර්ශන කොමිෂන් සභා පනත යටතේ සහ විමර්ශන කොමිෂන් සභා පනත යටතේ ජනාධිපතිවරයා විසින් විටින් විට පිහිටුවනු ලබන ජනාධිපති විමර්ශන කොමිෂන් සභා

1948 අංක 17 දරන පරීක්ෂණ කොමිෂන් සභා පනත සහ 1978 අංක 7 දරන විශේෂ ජනාධිපති කොමිෂන් සභා පනත යටතේ යම් නිශ්චිත කාර්යය පිළිබඳව පරීක්ෂණ සිදුකර ජනාධිපතිවරයාට වාර්තා ලබාදීම සඳහා ජනාධිපති කොමිෂන් සභා සහ විශේෂ ජනාධිපති කොමිෂන් සභා ගැසට් පත්‍රයේ පළකිරීම මගින් පිහිටුවීමේ බලය එකී පනත මගින් ජනාධිපතිවරයාට ලබා දී ඇත. මෙම කොමිෂන් සභා නිශ්චිත සිදුවීමක හෝ සිදුවීම්දාමයක් පිළිබඳව පරීක්ෂණ කාර්යයක් වෙනුවෙන් නිශ්චිත කාලයකට පත් කරනු ලබ යි.

4. ජනාධිපතිවරයාගේ විධාන මත පත් කරනු ලබන කොමිෂන් සභා

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 33(2) ව්‍යවස්ථාව යටතේ පැවරී ඇති බලතල භාවිත කරමින් වසර දෙකක කාලයක් සඳහා ජාතික වැටුප් හා සේවක සංඛ්‍යා කොමිෂන් සභාව පිහිටුවා ඇත (2019 මාර්තු 18 වන දින අංක 215/12 දරණ අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය මගින්)

මෙම කොමිෂන් සභා හැරුණ විට ශ්‍රී ලංකාව තුළ ක්‍රියාත්මක වන තවත් කොමිෂන් සභාවක් වන්නේ ශ්‍රී ලංකා ජාතික යුනෙස්කෝ කොමිෂන් සභාව යි. මෙම කොමිෂන් සභාව 1949 වර්ෂයේදී ස්ථාපනය කර ඇති අතර එය ගැසට් පත්‍රයක් මගින් ස්ථාපනය කර ඇති අතර එකී කොමිෂන් සභාව සඳහා පාර්ලිමේන්තු පනතක් මේ වන විට කෙටුම්පත් කරමින් පවතී (අධ්‍යක්ෂක ජෙනරාල් ආචාර්ය පුංචිනිලමේ මීගස්වත්ත සමග 2020 ජුනි 6 වන දින පැවති දුරකථන සංවාදයෙන් ලද තොරතුරු).

ඉහත කරුණු අනුව විවිධ වර්ගයේ කොමිෂන් සභා රැසක් ශ්‍රී ලංකාව තුළ ක්‍රියාත්මක වන බව පැහැදිලි ය. ඉහත කී කොමිෂන් සභා අතරින් මෙම අධ්‍යයනයට භාජනය වන්නේ කොමසාරිස්වරුන් පත් කිරීම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශය මත ජනාධිපති විසින් සිදුකළ යුතු යැයි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින්ම ප්‍රතිපාදන සලසා ඇති කොමිෂන් සභා ය,

1.4. ස්වාධීන කොමිෂන් සභා

ස්වාධීන කොමිෂන් සභා යන වචනය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව තුළ හෝ, පනත් තුළ හෝ වෙනත් නීතිමය ලියවිල්ලක් තුළ හෝ දක්නට නොලැබේ. නමුත් රාජ්‍ය සේවය, පොලිසිය, අධිකරණය සහ මැතිවරණ ක්‍රියාවලිය ස්වාධීන කිරීම අරභයා වූ කතිකාව තුළ නිරන්තරයෙන්ම සඳහන් වූයේ ස්වාධීන කොමිෂන් සභා යන්න ය. එබැවින් ජනමාධ්‍ය තුළ, දේශපාලන සාකච්ඡා තුළ, සිවිල් සමාජ සංවාද තුළ සහ පොදු ජන ව්‍යවහාරය තුළ ජනප්‍රිය භාවිතය වූයේ ස්වාධීන කොමිෂන් සභා යන්න ය. එසේම එම ස්වාධීන කොමිෂන් සභා යන්න ව්‍යවහාර වන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව තුළ සඳහන් කර ඇති කොමිෂන් සභා සඳහා පමණක් ය.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව තුළ කොමිෂන් සභා 10ක් පිළිබඳව සඳහන් වේ. මේ අතරින් 9ක් පිළිබඳව සඳහන් වන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41අ(1) ව්‍යවස්ථාවේ උපලේඛනයේ ය. එකී කොමිෂන් සභා වන්නේ

1. මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව;
2. රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව;
3. ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව;
4. විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව;
5. ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව;
6. අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශනය කිරීමේ කොමිෂන් සභාව;
7. මුදල් කොමිෂන් සභාව;
8. සීමා නිර්ණය කොමිෂන් සභාව;
9. ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41අ(1) ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් දක්වන්නේ “41අ. (1) මේ ව්‍යවස්ථාවේ උපලේඛනයේ නිශ්චිතව සඳහන් යම් කොමිෂන් සභාවක සභාපතිවරයා ලෙස හෝ සාමාජිකයකු ලෙස හෝ ජනාධිපතිවරයා විසින් තැනැත්තකු පත් කිරීම සභාවේ නිර්දේශය මත හැර, නොකරනු ලැබිය යුත්තේ ය. යනුවෙනි. ඒ අනුව මෙම කොමිෂන් සභා සඳහා සාමාජිකයන් සහ සභාපතිවරු ජනාධිපතිවරයා වෙත නිර්දේශ කරනු ලබන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව විසිනි.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41(1) ව්‍යවස්ථාවේ දක්වන්නේ අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයා හැර අනෙකුත් සාමාජිකයින් පත් කිරීමේදී එකී සාමාජිකයන්ගේ නම් ජනාධිපතිවරයා විසින් සභාවට කරන ලද නිර්දේශයක් මත, සභාව විසින් අනුමත කර ඇත්නම් මිස, එකී සාමාජිකයින් ජනාධිවරයා විසින් පත් නොකළ යුතු බව යි. (ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 111අ(3) ව්‍යවස්ථාවට අනුව අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයා වන්නේ අගවිනිසුරුවරයා ය- අගවිනිසුරුවරයා පත් කිරීමේ දී ද ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ අනුමැතිය අවශ්‍ය වේ).

මේ අනුව මෙම කොමිෂන් සභා සඳහා සාමාජිකයන් සහ සභාපතිවරුන් පත් කිරීමේ දී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශ මත සිදුකළ යුතු බව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේම ප්‍රතිපාදන සලසා තිබීම සහ ජනාධිපතිවරයාට හෝ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට ස්ව අභිමතය මත ඔවුන් ධුරවලින් ඉවත් කළ නොහැකි වීම ත් යන කාරණය මත ඉහත ලැයිස්තුවේ සඳහන් කොමිෂන් සභා සහ අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව ස්වාධීන කොමිෂන් සභා ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ. කොමිෂන් සභාවක් ස්වාධීන විය යුත්තේ කාගෙන් ද? හා කෙසේ ද? යන්න ඉතා වැදගත් පැනයකි. කිසිම ආයතනයක පාලනයෙන් තොරව ක්‍රියාත්මක වීම ස්වාධීනත්වය ද? යන්නද නැගිය යුතු ප්‍රශ්නයකි. කොමිෂන් සභාවක් දේශපාලනයෙන් ස්වාධීන විය යුතු ය යන්න ජනතාව විශ්වාස කරයි. විශේෂයෙන්ම 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සිදු කිරීම සඳහා මූලික වූයේ එවකට පැවති කොමිෂන් සභා වෙත සිදු වූ දේශපාලන බලපෑම් පිළිබඳව වූ ජනතා අප්‍රසාදය යි.

එසේ ම කොමිෂන් සභාවලට සිය කටයුතු සිදුකරගෙන යාමට අවශ්‍යවූ මූල්‍යමය ස්වාධීනතාව ද ඉතා අවශ්‍ය ලක්ෂණයකි.

රජයේ හෝ සමාජයේ වෙනත් ආයතන තුළින් සිදුවන බලපෑම්වලින් නිදහස් වීම ද ස්වාධීනතාවේ අවශ්‍යතාවයකි.

කොමිෂන් සභාවලට කොමසාරිස්වරුන් පත් කිරීම හා ඉවත් කිරීමේ ක්‍රමවේදය පාලක පක්ෂයේ දේශපාලන යන්ත්‍රණයෙන් ඇත් කර තැබීම අද දක්නට ලැබෙන ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවල ප්‍රමුඛ ලක්ෂණයකි.

මෙම කොමිෂන් සභා සඳහා (අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව හැර) කොමසාරිස්වරුන් නිර්දේශ කිරීම සිදුකරනු ලබන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව මගින් ය. ව්‍යවස්ථා සභාව පාර්ලිමේන්තුව නියෝජනය කරන බොහෝ දේශපාලන පක්ෂවල නියෝජනයකින් මෙන්ම සිවිල් සමාජයේ නියෝජිතයන් තිදෙනෙකු ගෙන් ද සමන්විත වේ. මෙම ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් නිර්දේශ කරනු ලබන නම් ජනාධිපති විසින් කොමසාරිස්වරුන් ලෙස පත් කිරීම අනිවාර්ය වේ. යම් ලෙසකින් ජනාධිපති විසින් එම පත් කිරීම් දින 14ක් තුළ සිදු නොකළහොත් ඒවා නියමිත පරිදි ජනාධිපතිවරයා විසින් සිදුකරන ලද පත් කිරීම් ලෙස සලකන බව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් වේ. ඒ අනුව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ තම නියෝජිතයා මගින් හැර වෙනත් ආකාරයකින් මෙම පත් කිරීම් සඳහා බලපෑම් කිරීමට ජනාධිපතිවරයාට හැකියාවක් නොමැත.

මේ අනුව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව නමති ස්වාධීන ආයතනය මෙම කොමිෂන් සභාවල කොමසාරිස්වරුන් පත් කිරීම පිළිබඳව තීරණාත්මක ආයතනය ලෙස සලකනු ලැබේ. නමුත් සත්‍ය වශයෙන්ම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව ස්වාධීන ආයතනයක් ද යන ප්‍රශ්නය පැන නගින්නේ එහි සාමාජිකයන් 10 දෙනාගෙන් 7 දෙනෙකුම පාර්ලිමේන්තුව නියෝජනය කරන දේශපාලනඥයින් වීම නිසා ය. ඔවුන් සිය දේශපාලන අභිලාෂවලින් සියයට සියයකින්ම තොරව කටයුතු කරනු ඇතැයි උපකල්පනය කිරීම විහිළුවකි. මෙම තත්ත්වයට පිළියමක් ලෙස ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ සංයුතිය පාර්ලිමේන්තුව නියෝජනය කරන සියලුම පක්ෂවල සාධාරණ නියෝජනයකින් සංයුක්ත වීම සඳහා ප්‍රතිපාදන සලසා දී තිබේ. එමගින් සිදුවන්නේ සර්වපාක්ෂික වීමක් මිස ස්වාධීන වීමක් නොවේ. කෙසේ නමුත් පාර්ලිමේන්තුව නියෝජනය නොකරන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභා සාමාජිකයන් තිදෙනා ස්වාධීනව සහ නිර්පාක්ෂිකව තීරණ ගනු ඇතැයි විශ්වාස කළ හැකි ය.

එසේම මෙම කොමිෂන් සභා සඳහා පත්කිරීම සිදුකරන ජනාධිපතිට ද එම පත් කිරීම් නිර්දේශ කරනු ලබන ව්‍යවස්ථා සභාවට ද කොමසාරිස්වරුන් ඉවත් කිරීමේ බලතල නොමැත. කොමසාරිස්වරුන් ඉවත් කිරීම පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන එක් එක් කොමිෂන් සභාවට අනුව වෙනස් වේ. කොමසාරිස්වරුන් ඉවත් කිරීමේ බලතල බොහොමයක් කොමිෂන් සභා සම්බන්ධව පැවරෙන්නේ පාර්ලිමේන්තුවට සහ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට ය. මේ අනුව කොමිෂන් සභාවල සාමාජිකයන් ට තමන් පත්කළ ආයතනයට ගැති විමකින් තොරව ස්වාධීනව කටයුතු කිරීමේ නීතිමය ඉඩකඩ පවතී.

බොහෝ කොමිෂන් සභාවල තීරණ අවසානාත්මක වන අතර ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව හා රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව ලබාදෙනු ලබන තීරණ පරිපාලන අභියාචන විනිශ්චය සභාව ඉදිරියේ අභියෝගයට ලක්කළ හැකිය. නමුත් එය ස්වාධීනත්වයට බාධාවක් ලෙස සලකනු නොලැබේ. විශේෂයෙන්ම 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයට පෙර පැවති තත්ත්වය වූයේ රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ තීරණයට එරෙහිව කැබිනට් මණ්ඩලයට අභියාචනා කිරීමේ හැකියාවක් පැවතීම යි. එම තත්ත්වය හා සසඳන විට පරිපාලන අභියාචනා විනිශ්චය සභාව වඩාත් යහපත් යන්ත්‍රණයකි. කෙසේ නමුත් මෙම ඕනෑම කොමිෂන් සභාවක තීරණයක් අධිකරණය (අභියාචනාධිකරණය/ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය) ඉදිරියේ අභියෝගයට ලක් කළ හැකි ය.

සෑම කොමිෂන් සභාවකම වියදුම් ඒකාබද්ධ අරමුදලින් දරන බැවින් මුදල් පිළිබඳ අවසාන තීරණය පාර්ලිමේන්තුව සතු ය. අවශ්‍ය නම් පාර්ලිමේන්තුවට වාර්ෂික ප්‍රතිපාදන අඩුකළ හැකි ය. එමගින් කොමිෂන් සභාවල ක්‍රියාකාරීත්වයට බලපෑම් ඇති කළ හැකි ය. එවිට ස්වාධීනත්වයට බාධා ඇති වේ.

1.5. අධ්‍යයනය විසින් ආවරණය කරන කොමිෂන් සභා

ඉහත සඳහන් කළ කරුණු අනුව 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙන් සංශෝධිත ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනුව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ කොමිෂන් සභා 10ක් පවතින බවත් ඒවා ස්වාධීන කොමිෂන් සභා ලෙස ව්‍යවහාරයට එක් වී ඇති බවත් පැහැදිලි ය.

ඒ අතරින් මෙම අධ්‍යයනය සඳහා කොමිෂන් සභා 8ක් පමණ භාජනය කරනු ලබයි. එම කොමිෂන් සභා වන්නේ.

1. ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව
2. අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාව
3. ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව
4. මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව
5. රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව
6. විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව
7. ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව
8. අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව

මුදල් කොමිෂන් සභාව හා සීමා නිර්ණය කොමිෂන් සභාව මෙම අධ්‍යයනය සඳහා භාවිතා කරනු නොලබයි.

මුදල් කොමිෂන් සභාව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එක් වන්නේ 1987 වසරේදී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එක් කරනු ලබන 13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගිනි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154ඡ ව්‍යවස්ථාවට අනුව මුදල් කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය තුනක් ඇති බව පැහැදිලි ය. එනම්

1. වාර්ෂික අයවැය ලේඛනයෙන් පළාත් සභා සඳහා අවශ්‍ය මුදල් වෙන් කිරීම සඳහා රජයට නිර්දේශ ලබා දීම.
2. පළාත් සඳහා ආණ්ඩුව විසින් වාර්ෂිකව ප්‍රදානය කරනු ලබන අරමුදල් පළාත් අතර බෙදා දීමේ දී අනුගමනය කළ යුතු ප්‍රතිපත්ති පිළිබඳව ජනාධිපතිවරයාට නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීම.
3. රට තුළ ප්‍රාදේශීය සංවර්ධනයක් අත් කර ගැනීම අරමුණු කර කොමිෂන් සභාව විසින් ඒ සඳහා ප්‍රතිපත්ති පිළියෙල කිරීම.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ අධිපතිවරයා සහ භාණ්ඩාගාර ලේකම්වරයා නිලබලයෙන් මෙහි සාමාජිකයන් වන අතර අනෙකුත් සාමාජිකයන් තිදෙනා නීති, පරිපාලන, ව්‍යාපාර හෝ ශාස්ත්‍රීය ක්ෂේත්‍රවල කැපී පෙනුණු හෝ උසස් නිලතල දැරූ අය විය යුතු අතර ඔවුන්ව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශ මත ජනාධිපතිවරයා විසින් පත්කරනු ලැබේ.

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව ආරම්භයේ සිටම පැවති සීමා නිර්ණය කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය පිළිබඳව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 95 ව්‍යවස්ථාවේ දක්වා ඇත. ඒ අනුව කොමිෂන් සභාවේ එකම කාර්යය වන්නේ මැතිවරණ කොට්ඨාශවල සීමා නිර්ණය කිරීම යි. ඒ සඳහා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 96 ව්‍යවස්ථාවේ සිට 99 ව්‍යවස්ථාව දක්වා ඇති ප්‍රතිපාදන උපයෝගී කරගත යුතු ය. මෙම කොමිෂන් සභාව දේශපාලන කටයුතුවලට සහභාගී නොවන සාමාජිකයන් තිදෙනෙකුගෙන් සමන්විත යුතු අතර ඔවුන්ව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශ මත ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලැබේ.

අධ්‍යයනය සඳහා මෙම කොමිෂන් සභා තෝරාගැනීම සඳහා පදනම් කරගනු ලැබූයේ මහජනතාවට වඩාත් සමීප රාජකාරී සිදුවන හා ජනතාව නිරන්තරයෙන් සම්බන්ධවන කොමිෂන් සභා වීමත් යන පදනම මත ය.

විශේෂයෙන් ම තෝරාගත් කොමිෂන් සභා සියල්ලට අදාළ නියාමන හෝ විමර්ශන කටයුතු සෘජුවම ජනතාවගේ එදිනෙදා කටයුතුවලට අදාළ සේවා සමග සෘජුවම අදාළ වේ. එබැවින් එකී කොමිෂන් සභාවල ස්වාධීනත්වය නිර්පාකෂිකත්වය මෙන්ම කාර්යක්ෂමතාවය සහ නිවැරදි බව ද ජනතාවගේ එදිනෙදා ජීවිතයට අදාළ වේ.

එසේම මෙම කොමිෂන් සභා සම්බන්ධ වන සේවා සමග ජනතාව නිරන්තරයෙන්ම සම්බන්ධ වන්නා සේම එම කොමිෂන් සභා සමග ද ජනතාව බොහෝවිට සෘජුවම ගනුදෙනු කරනු ලබයි.

මුදල් කොමිෂන් සභාව සහ සීමා නිර්ණය කොමිෂන් සභාව නිර්ණාත්මක භූමිකාවක් ඉටුකරනු ලබන නමුත් එහි සේවා සමග ජනතාව සෘජුව ගනුදෙනු නොකරයි.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් වන ව්‍යවස්ථාදායක සභාවේ නිර්දේශ මත ජනාධිපතිවරයා විසින් පත්කරනු ලබන කොමිෂන් සභා 10ක් අතරින් ඉහත කී කොමිෂන් සභා 8 පමණක් අපගේ අධ්‍යයනය සඳහා තෝරාගනු ලැබූයේ ඉහත කරුණු පාදක කරගෙන ය.

1.6. අධ්‍යයනයේ වැදගත්කම

ස්වාධීන කොමිෂන් සභා ස්ථාපිත කරන ලද්දේ වඩාත් ස්වාධීන හා නිවැරදි පරිදි රාජ්‍ය සේවය මෙහෙයවීමට යි. නමුත් එම ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවල ක්‍රියාකාරීත්වය ස්වාධීන හා පලදායී ලෙස සිදුකරන්නේද යන්න මැන කාලීනව සමාජය තුළ විශාල කථාබහකට ලක් විය. නමුත් එකී ස්වාධීන කොමිෂන් සභා පිළිබඳව වඩාත් ශාස්ත්‍රීය හා විද්‍යාත්මක අධ්‍යයනයක් මේ වන තෙක් සිදුවී නැත. එබැවින් මෙම අධ්‍යයනය මගින් එම අඩුපාඩුව සපුරාලන අතර, ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයන්ට තම තීරණ ගැනීමේදී මෙම අධ්‍යයනය භාවිතා කළ හැකි ය.

1.7. අධ්‍යයනයේ අරමුණු

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව සහ ස්වාධීන කොමිෂන් සභා පිළිබඳව වැඩි කථාබහක් මෙම කාලය තුළ ඇති වී තිබේ. ඇතැම් පිරිස් ස්වාධීන කොමිෂන් සභා පිළිබඳව ධනාත්මකව අදහස් දක්වන අතර ඇතැම් දෙනෙක් ස්වාධීන කොමිෂන් සභා ස්වාධීන වී නැති බව සේම එකී කොමිෂන් සභා නිසා රාජ්‍ය සේවයේ කාර්යක්ෂමතාවය අඩු වී ඇති බවටද වෝදනා කරයි. කෙසේ නමුත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව සහ ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවන් ක්ෂණිකව ඉස්මතු වූ සංස්ථා නොවන බවත් ඒ පිළිබඳව දීර්ඝ කාලීන ක්‍රියාවලියක ප්‍රතිඵලයක් බවත් ඉහත පරිච්ඡේද අනුව පැහැදිලි වේ. එබැවින් පහත අරමුණු සඳහා මෙම අධ්‍යයනය සිදුකරනු ලැබේ.

- ස්වාධීන කොමිෂන් සභා මගින් සැලසෙන සේවා පිළිබඳව අවබෝධ කර ගැනීම.
- ස්වාධීන කොමිෂන් සභා ස්ථාපිත කිරීමේ අරමුණු හඳුනා ගැනීම.
- කොමිෂන් සභාවල කාර්යභාරය හා එම කාර්ය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ යන්ත්‍රණය හඳුනා ගැනීම.
- ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවල ක්‍රියාකාරීත්වය සම්බන්ධව සේවලාභීන්ගේ ආකල්ප විමසා බැලීම.
- ස්වාධීන කොමිෂන් සභා පිළිබඳව මහජන මතය විමසා බැලීම.
- ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවල කාර්යභාරය හා දායකත්වය පිළිබඳව පාර්ලිමේන්තුව නියෝජනය කරන පක්ෂවල මතය විමසා බැලීම.
- ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවල කාර්යභාරය හා දායකත්වය පිළිබඳව සිවිල් සංවිධානවල මතය විමසා බැලීම.
- ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවල පලදායකත්වය හා කාර්යක්ෂමතාවය ඉහළ නැංවීම සඳහා ගතයුතු ක්‍රියාමාර්ග හඳුනා ගැනීම.
- ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවල ක්‍රියාකාරීත්වය කෙරෙහි ව්‍යවස්ථාදායක සභාව විසින් සිදුකරන බලපෑම විමර්ශනය කිරීම.

1.8. පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය

මෙම අධ්‍යයනය සඳහා ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය උපයෝගී කර ගනිමු. ඊට අදාළව පර්යේෂණ සාම්පල සහ සිද්ධි අධ්‍යයන ලෙස යොදාගනු ලැබුවේ වත්මන් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා ප්‍රතිපාදන අනුව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශ මත ජනාධිපතිවරයා විසින් සාමාජිකයන් පත් කළ යුතු කොමිෂන් සභා 9 සහ ජනාධිපතිවරයාගේ නිර්දේශ මත ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් සාමාජික පත්වීම් අනුමත කළ යුතු කොමිෂන් සභා 8 ක් සම්බන්ධයෙනි. ඒ අනුව

1. ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව
2. අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාව
3. ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව
4. මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව
5. රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව
6. විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව
7. ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව
8. අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව

යන කොමිෂන් සභා පිළිබඳව අවධානය යොමු කරන මෙම අධ්‍යයනයේ දී මුදල් කොමිෂන් සභාව හා සීමා නිර්ණය කොමිෂන් සභාව කෙරෙහි අවධානය යොමු කළේ නැත. අධ්‍යයනය සඳහා මෙම කොමිෂන් සභා තෝරාගැනීම සිදු කරන ලද්දේ ඒවා මහජනතාවට වඩාත් සමීප රාජකාරී සිදුවන හා ජනතාව නිරන්තරයෙන් සම්බන්ධවන කොමිෂන් සභා විමත් යන පදනම මත ය.

එසේම මෙම අධ්‍යයනය පූර්ණ වශයෙන්ම ගුණාත්මක අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය මත සිදු කිරීමේ දී ඒ සඳහා

- සාහිත්‍ය විමර්ශනය
- නෛතික සහ පරිපාලන වගකීම් පිළිබඳ විමර්ශනය
- ඉලක්කගත කණ්ඩායම් සාකච්ඡා
- තනි පුද්ගල සම්මුඛ සාකච්ඡා
- ප්‍රභූ සාකච්ඡා
- සමාජ ජාලා මත විමසීම
- තෝරාගත් විශේෂ වෘත්තිකයන් සමග සාකච්ඡා කිරීම යන පර්යේෂණ විධික්‍රම භාවිතයට ගැනිණ.

සම්මුඛ සාකච්ඡා සඳහා පුද්ගල ප්‍රවර්ග කිහිපයක් උපයෝගී කර ගනිමු. එනම්

- කොමිෂන් සභාවල සාමාජිකයන්
- පාර්ලිමේන්තුව නියෝජනය කරන දේශපාලන පක්ෂවල ක්‍රියාකාරීන්
- සමාජ ක්‍රියාකාරීන්
- කොමිෂන් සභාවලින් සේවය ලබාගත් සේවාලාභීන්
- විද්‍යාර්ථීන්
- වෘත්තීය සමිති නියමුවන්

1.9. අධ්‍යයනයේ සීමා

අධ්‍යයනය සිදුකිරීමේදී අප විසින්ම සීමා කිහිපයක් ඇති කරගත් අතර එම සීමා යටතේ අධ්‍යයනය සිදු කිරීමේදී අපේක්ෂා නොකළ යම් යම් සීමාවලට මුහුණදීමට සිදුවිය.

අප විසින්ම ඇති කරගත් සීමා

- ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් කොමිෂන් සභා අතරින් 8ක් පිළිබඳව පමණක් අධ්‍යයනය කිරීම. එනම් මුදල් කොමිෂන් සභාව සහ සීමා නිර්ණය කොමිෂන් සභාව අධ්‍යයනයෙන් බැහැර කිරීම.
- ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ප්‍රතිපාදන නොමැති වුව ද එක් එක් පනත්වල සඳහන් ප්‍රතිපාදන මත ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශය මත ජනාධිපති විසින් සාමාජිකයන් පත්කළ යුතු කොමිෂන් සභා කිහිපයක් ඇත. එකී කොමිෂන් සභාද මෙම අධ්‍යයනයට ඇතුළත් නොවේ.
- සම්මුඛ සාකච්ඡා පිණිස භාජනය කළ පුද්ගල ප්‍රමාණය සීමා වීම.

අධ්‍යයනය සිදු කිරීමේදී ඇති වූ සීමා

අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ සහ විගණන කොමිෂන් සභාවේ නිල නියෝජනයක් සමග සම්මුඛ සාකච්ඡා ලබාගැනීමට නොහැකි වීම

- ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවල සියලුම පරදු පාර්ශ්ව සම්මුඛ සාකච්ඡාවට භාජනය කළ නොහැකි වීම.

එමෙන්ම මෙම කොමිෂන් සභාවල කාර්යයභාරය එකිනෙකට විශාල වශයෙන් වෙනස් වීමේ නැතහොත් විසම වීමේ හේතුව නිසා ප්‍රශ්න නැගීම ආදියෙහි ඒකමිතියක් පවත්වාගෙන යාමට නොහැකි විය.

දෙවන පරිච්ඡේදය

තෝරාගත් කොමිෂන් සභාවල ආරම්භය සහ විකාසනය

මෙම පරිච්ඡේදයේ දී අවධානයට ලක් වන්නේ අධ්‍යයනය සඳහා තෝරාගත් කොමිෂන් සභා අදාළ ආරම්භය සහ විකාසනය පිළිබඳව ය. ඒ අනුව මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව, ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව, අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාව, ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව, රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව, විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව, ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව, සහ අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව යන ඒවායේ ආරම්භය සහ විකාසනය පිළිබඳව වෙන වෙනම අවධානය යොමු කෙරේ. මේවා එකිනෙක ගත් විට පෙනී යන්නේ ඒවායේ ආරම්භය සහ විකාසනය එකිනෙකට වෙනස් බව ය.

2.1 මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව

ශ්‍රී ලංකාවේ පළමු වරට මැතිවරණයක් පවත්වන්නේ 1865 වසරේ දී ය. ඒ කොළඹ සහ මහනුවර නගර සභා සඳහා සභිකයන් තෝරා ගැනීමටය. පසුව ගාල්ල නගර සභාව සඳහා 1867 වසරේදී ඡන්ද විමසීමක් පවත්වා ඇත. 1911 වසරේ දී සිදුවූ ආණ්ඩුක්‍රම ප්‍රතිසංස්කරණවලට අනුව 1912 වසරේ දී සීමිත ඡන්දදායක පිරිසක් සඳහා මැතිවරණයක් පවත්වමින් ව්‍යවස්ථාදායකය සඳහා ශ්‍රී ලාංකික නියෝජිතයකු තෝරා ගන්නා ලදී (වටගෙදර, 2016:335). මේ ආකාරයට 1931 දක්වාම සීමිත ඡන්දදායකයන් පිරිසක් සඳහා ඡන්ද විමසීම් පවත්වන ලදී. මෙම ඡන්ද විමසීම් පවත්වා ඇත්තේ අදාළ ප්‍රදේශවල රාජ්‍ය නිලධාරීන් විසිනි. ඩොනමෝර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 38 වන ව්‍යවස්ථාව අනුව කියවිය යුතු 2 වන උපලේඛනයට අනුව රාජ්‍ය මන්ත්‍රණ සභාව වෙනුවෙන් මැතිවරණ පැවැත්වීමේ වගකීම පැවරී තිබුණේ නීති ලේකම් වෙත ය.

නිදහස ලැබීමෙන් පසුව පැවති මැතිවරණ පවත්වන ලද්දේ පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණ දෙපාර්තමේන්තුව සහ පළාත් පාලන මැතිවරණ දෙපාර්තමේන්තුව විසිනි (හේරත්, 2016:189).

මෙම දෙපාර්තමේන්තු දෙකම එකතු කර මැතිවරණ දෙපාර්තමේන්තුවක් මුල් වරට ශ්‍රී ලංකාව තුළ ස්ථාපනය කරනු ලබන්නේ 1955 ඔක්තෝබර් මස 1 වන දිනය (හේරත්, 2016:187).

ඉන්පසුව පළාත් පාලන, පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණ පැවැත්වීම මෙම දෙපාර්තමේන්තුව යටතේ සිදුකරන ලද අතර පසුව ජනාධිපතිවරණ, ජනමත විචාරණ හා පළාත් සභා ඡන්ද විමසීම් පැවැත්වීම ද මෙම දෙපාර්තමේන්තුවට භාර විය. මෙම දෙපාර්තමේන්තුව වර්තමාන මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ පූර්වගාමී ආයතනය යි.

දෙවැනි ජනරජ ව්‍යවස්ථාවට 2001 වසරේදී සිදුකරන කරන ලද 17 වන සංශෝධනය මගින් ස්ථාපනය කරන ලද කොමිෂන් සභාවක් ලෙස මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව හඳුන්වා දිය හැකි ය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශය මත ජනාධිපතිවරයා විසින් පත්කරනු ලබන සාමාජිකයන් පස්දෙනෙකුගෙන් මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව සමන්විත විය. ජනාධිපතිවරණ, මැතිවරණ, ඡන්ද විමසීම් සහ ජනමත විචාරණ පැවැත්වීම මෙන්ම ඊට අදාළ කටයුතු සහ කාර්යය මැතිවරණ කොමිසමට පැවරී ඇත.

මැතිවරණයක් පැවැත්වෙන කාල සීමාවේදී දේශපාලන පක්ෂ හෝ කණ්ඩායම් ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා රජයේ දේපළ භාවිත කිරීමේ හා වැළැක්වීමේ බලතල ද රාජ්‍ය මාධ්‍ය ස්වාධීනව පවත්වාගෙන යාමේ බලතල ද 17 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවට හිමිව පැවතිණ.

17 වන ව්‍යවස්ථාව දක්වා සංශෝධනය වූ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 104 ආ ව්‍යවස්ථාව අනුව මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව විසින් මැතිවරණ සමයේ අපක්ෂපාත ලෙස කටයුතු කරන ලෙස ලබාදෙන උපදෙස් පිළිපැදීමට අපොහොසත් වන අවස්ථාවල දී අවශ්‍ය පරිදි ශ්‍රී ලංකා ගුවන් විදුලි සංස්ථාවට සහ ශ්‍රී ලංකා රූපවාහිනී සංස්ථාවට නිසි බලධාරියෙකු පත් කිරීමේ බලය මැතිවරණ කොමිසමට හිමි වී තිබිණ. එම නිසා බලධාරියාගේ බලතල සහ කාර්යය පිළිබඳව 2002 අංක 3 දරන නිසි බලධාරී (බලතල හා කර්තව්‍ය) පනත මගින් නීතිමය ප්‍රතිපාදන සලසා තිබිණ.

2010 වසරේදී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එක්කරන ලද 18 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් ගණන තුන දක්වා අඩු විය. සාමාජිකයන් පත්කිරීම “පාර්ලිමේන්තු සභාව” විමසා සිදුකිරීමේ බලය ජනාධිපතිවරයාට හිමිවූ අතර කොමිෂන් සභාවට තිබූ බලතල රැසක්ද සංශෝධනයට ලක් විය. ඒ අනුව මැතිවරණ සමයක දී රාජ්‍ය නිලධාරීන්ගේ ස්ථාන මාරුකිරීම් සහ රාජ්‍ය දේපළ අයථා පරිහරණය පාලනයට මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවට තිබූ බලතල යම් පමණකට අඩු කෙරිණ.

කෙසේ නමුත් 17 වන සංශෝධනය යටතේ හෝ 18 වන සංශෝධනය යටතේ මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව සඳහා සාමාජිකයන් පත් කිරීමක් නොකළ බැවින් කොමිෂන් සභාව බලාත්මක නොවී ය. කොමිෂන් සභාවේ බලතල ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ පැවති අන්තර්කාලීන විධිවිධාන අනුව මැතිවරණ කොමසාරිස්වරයා (මැතිවරණ දෙපාර්තමේන්තුවේ ප්‍රධානියා) විසින් ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. මේ අනුව 2001 වසරේ සිට 2015 වසර දක්වා වසර 14ක කාලයක් මැතිවරණ හා ඡන්ද විමසීම් පැවැත්වූයේ මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවක් ස්ථාපනය නොවූ පසුබිමක ය. එකී කාලය තුළ ජනාධිපතිවරණ 3ක්, පාර්ලිමේන්තු මහ මැතිවරණ 4ක්, පළාත් සභා ඡන්ද විමසීම් 18ක් සහ පළාත් පාලන ආයතන ඡන්ද විමසීම් 5ක් පවත්වා ඇත,

2015 වර්ෂයේදී සම්මත කරන ලද 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් තිදෙනා පත්කිරීම ජනාධිපතිවරයා විසින් සිදුකළ යුත්තේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශය මත ය. එසේ ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් නිර්දේශ කරන ලද සාමාජිකයන් දින 14ක් තුළ ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් නොකරන්නේ නම් ඔවුන් නිසි පරිදි පත්වූවන් සේ සලකන බවට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා ප්‍රතිපාදනයක් ද, ඇතුළත් විය.

එසේම මැතිවරණ පවත්වන කාලපරිච්ඡේදයක දී ජනමාධ්‍යවල අපක්‍ෂපාතත්වය ආරක්‍ෂා කිරීමට මෙන්ම රාජ්‍ය දේපළ මැතිවරණ ප්‍රචාරණ කටයුතුවල යොදා ගැනීම වැළැක්වීම සඳහා ද, නියෝග නිකුත් කිරීමේ බලතල කොමිසමට හිමි විය.

මෙම මැතිවරණ ව්‍යවස්ථාපිත ප්‍රතිපාදන අනුව යමින් ජනාධිපතිවරයා විසින් පළමු මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව සඳහා සාමාජිකයන් 2015 නොවැම්බර් මස 13 වන දින පත් කරන ලද අතර ඒ අනුව 2015 නොවැම්බර් මස 17 වන දින සිට මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව ක්‍රියාත්මක විය (හේරත්,- 2016:197).

2.2. රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව;

අධ්‍යයනයට භාජනය කරනු ලබන කොමිෂන් සභා අතරින් වැඩිම ඉතිහාසයක් ඇති කොමිෂන් සභා වන්නේ පිළිවෙලින් රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව සහ අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව යි. 1931 ඩොනමෝර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 89 වන ව්‍යවස්ථාව යටතේ රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවක් පිහිටුවා තිබිණ. රාජ්‍ය නිලධාරීන් පත් කිරීම, උසස් කිරීම, මාරු කිරීම, සේවයෙන් පහකිරීම, සහ විනය පාලනය පිළිබඳව ආණ්ඩුකාරවරයාට උපදෙස් ලබාදීම මෙම කොමිෂන් සභාව පිහිටුවීමේ අරමුණ විය. මහ ලේකම් එහි සභාපති වූ අතර ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් පත් කරනු ලබන තවත් සාමාජිකයන් ගෙන් (සාමාජිකයන් ගණන දක්වා නැත) මෙම කොමිෂන් සභාව සමන්විත විය. කොමිසම විසින් අනුගමනය කළ යුතු විධිවිධාන පිළිබඳ රෙගුලාසි ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් මහ ලේකම්වරයාගේ අනුමැතියට යටත්ව සකස් කරනු ලැබේ. කොමිෂන් සභාවේ නිලකාරය පිළිබඳව හෝ සාමාජිකයින්ගේ සුදුසුකම් පිළිබඳව කිසිදු ව්‍යවස්ථාපිත ප්‍රතිපාදනයක් දක්වා නොමැත.

1947 සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් මෙම කොමිෂන් සභාවට වැඩි බලතල ලබා දීම සිදුකළ අතර එය තවදුරටත් විධිමත් කිරීම ද සිදු කෙරිණ. සෝල්බරි ව්‍යවස්ථාවේ 58 වන ව්‍යවස්ථාවට අනුව තිදෙනෙකුගෙන් යුතු රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවක් පිහිටුවන ලද අතර ඔවුන් වසර 5ක කාලයක් සඳහා අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයා විසින් පත් කරනු ලබ යි. සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 60 වන ව්‍යවස්ථාවට අනුව රාජ්‍ය සේවකයන් පත් කිරීම, ස්ථාන මාරු කිරීම, සේවයෙන් පහ කිරීම හා විනය පාලනය රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවට පැවරිණ(අබේසිංහ,1992:71).එය දේශපාලන සම්බන්ධතාවලින් තොර සාමාජිකයින්ගෙන් යුත් ස්වාධීන රාජ්‍ය සේවා කොමිසමකි.උත්තර මන්ත්‍රී මණ්ඩලයේ සාමාජිකයන්ට සහ මහජන මන්ත්‍රී මණ්ඩලයේ සාමාජිකයන්ට එම ධුරය දරන තාක් කොමිසමේ සාමාජිකයන් විය නොහැකිය (නවසිව්‍යම්, 2014:151). මෙම කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් ඉවත් කිරීමට අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයාට බලය තිබිණ.

ඉන් පසුව 1972 වසරේදී සම්මත වූ ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවක් ක්‍රියාත්මක නොවූ අතර එම ව්‍යවස්ථාවට අනුව රාජ්‍යසේවා කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය සිදුකරන ලද්දේ අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසිනි, (පළමු ජනරජ ව්‍යවස්ථාවේ 106 වන ව්‍යවස්ථාව).නමුත් “නීතිපතිවරයා” “ත්‍රිවිධ හමුදාවේ සහ පොලිස්

සේවයේ ප්‍රධානීන්” “අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ ලේකම්වරයා” “අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරු” “මැතිවරණ කොමසාරිස්වරයා” විගණකාධිපතිවරයා” සහ “ජාතික රාජ්‍ය සභාවේ ලේකම්වරයා” පත් කිරීම සිදු වූයේ අගමැතිගේ උපදෙස් පරිදි ජනාධිපතිවරයා විසිනි. මෙම ව්‍යවස්ථාව මගින් රාජ්‍ය නිලධාරීන් පත් කිරීම” මාරු කිරීම සහ සේවයෙන් පහ කිරීම සම්බන්ධයෙන් ද ඔවුන්ගේ විනය පාලනය සම්බන්ධයෙන් ද යනාදී කාර්ය සඳහා අමාත්‍ය මණ්ඩලයට වලට සහය වීම සහ උපදේශ ලබා දීම පිණිස රාජ්‍යසේවා උපදේශක මණ්ඩලය (111 ව්‍යවස්ථාව) සහ රාජ්‍ය සේවා විනය මණ්ඩලය (112 ව්‍යවස්ථාව) පත් කර තිබිණ (අබේසිංහ, 1992:165-166).

1978 වසරේදී සම්මත වූ නව ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් නැවත රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව පිහිටුවන ලදී. නමුත් ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිපාදන අනුව පෙනීයන්නේ මෙම කොමිෂන් සභාව සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් පිහිටුවන ලද රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව තරම් ස්වාධීන එකක් නොවූ බව ය.

පසුව 2001 වසරේදී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එක්කරන ලද 17 වන සංශෝධනය මගින් මෙම කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය හා බලතල පුළුල් කිරීමක් සිදු විය. එසේම කොමිෂන් සභාව සඳහා කොමසාරිස්වරුන් පත් කිරීම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශ මත ජනාධිපතිතුමා විසින් පත් කළ යුතු බවට ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිපාදන ඇතුළත් කරන ලදී.

නමුත් 2005 වසරේදී මාර්තු 05 වනදින ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ කාලය ඉකුත් වීමත් සමග නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවක් පත් නොකිරීම හේතුවෙන් එතෙක් පැවති රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව අවසන් වීමත් සමගම නව කොමිෂන් සභාවක් පත් කිරීමට හැකියාවක් නොවී ය. ඒ අනුව 2009 අප්‍රේල් මස 4 වන දින සිට 2011 මැයි 5 වන දින දක්වා රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව අක්‍රියව පැවතිණ(අමාත්‍ය මණ්ඩල කාර්යාල නිල වෙබ් අඩවිය-15-06-2020). මෙම හේතුව නිසා රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව වෙත පැවරී තිබූ බලතල 2009 ජූනි 17 දින පැවති කැබිනට් මණ්ඩල තීරණයක් මත අදාළ අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරුන්ට සහ කැබිනට් මණ්ඩලයට පවරන ලදී (අමාත්‍ය මණ්ඩල ලේකම්ගේ ලිපිය 2009).

2010 වර්ෂයේ දී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට සිදුකරන ලද 18 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් මෙම කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය හා බලතල යම් ආකාරයකට අඩු කිරීමක් සිදුවූ අතර කොමසාරිස්වරුන් පත් කිරීම “පාර්ලිමේන්තු කමිටුව” විමසා ජනාධිපතිතුමා විසින් සිදුකළ හැකි බවට ව්‍යවස්ථාපිත ප්‍රතිපාදන සැලසිය.

2015 වර්ෂයේදී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට සිදුකරන ලද 19 වන සංශෝධනය මගින් මෙම කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය හා බලතල සම්බන්ධයෙන් පුළුල් කිරීමක්ද සිදු විය.

2.3. ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව

පොලිස් කොමිෂන් සභාවක් පිහිටුවීම සඳහා ශ්‍රී ලංකාව තුළ මූලින්ම නීතිමය ප්‍රතිපාදන ඇතුළත් කරන්නේ 1990 අංක 1 දරන පොලිස් කොමිෂන් සභා පනත මගිනි. ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවක් සහ පළාත් කොමිෂන් සභා 9ක් පිහිටුවීම සඳහා නීතිමය ප්‍රතිපාදන මෙම පනත මගින් සලසන ලදී. මෙම පනතේ 2 වෙනි වගන්තියට අනුව කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් තිදෙනෙකු වන අතර පොලිස්පතිවරයා එහි සභාපති වේ. අනෙක් සාමාජිකයන් දෙදෙනා රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව විසින් සහ අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයා විසින් පත් කරනු ලැබේ.

මෙම කොමිෂන් සභාවට පැවරී ඇති කාර්යභාරය වූයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ නවවන උපලේඛනයේ I වන ලැයිස්තුවේ I වන පරිශිෂ්ටයේ විධිවිධානවලට යටත් ව, ශ්‍රී ලංකා පොලිස් බලකායේ ජාතික අංශයේ පොලිස් නිලධාරීන්ගේ පත් කිරීම්, මාරු කිරීම්, සේවයෙන් පහ කිරීම් සහ විනය පාලනය සිදු කිරීමය. මෙම බලතල පොලිස් බලකායේ ජාතික අංශයේ නිලධාරීන්ට පැවරීමේ හැකියාව කොමිෂන් සභාවට ඇත.එකී බලතල භාවිත කරමින් එම නිලධාරීන් විසින් ලබා දෙන තීරණවලින් අතෘප්තිමත් වන නිලධාරියකුට ජාතික පොලිස් කොමිසමට අභියාචනා කළ හැකි ය.

එසේම මෙම පනත යටතේ සෑම පළාතක් සඳහාම පළාත් පොලිස් කොමිෂන් සභා ස්ථාපනය කිරීම සඳහා ද ප්‍රතිපාදන සලසා තිබේ. එකී පළාත් පොලිස් කොමිෂන් සභාවල සංයුතිය වන්නේ එම පළාතේ නියෝජ්‍ය පොලිස්පතිවරයා, ජනාධිපතිවරයා විමසා රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව විසින් නම් කරනු ලබන තැනැත්තෙකු සහ පළාත් ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා විසින් නම්කරනු ලබන තැනැත්තෙකු වේ. කොමිසමේ සභාපති වන්නේ නියෝජ්‍ය පොලිස්පතිවරයා ය.

පොලිස් කොමිෂන් සභා පනත පාර්ලිමේන්තුව විසින් සම්මත කර කථානායකවරයාගේ සහතිකය සටහන් කළ ද, පනතේ පළවන වගන්තියේ ප්‍රතිපාදන අනුව පනත ක්‍රියාත්මක වීමට නම් එය ක්‍රියාත්මක වන දිනය ජනාධිපතිවරයා විසින් ගැසට් පත්‍රයේ පළකළ යුතු ය. නමුත් ක්‍රියාත්මක වන දිනය ගැසට් පත්‍රයේ පළ නොකිරීම නිසා මෙම පනත

ක්‍රියාත්මක නොවී ය. වර්තමානයේ පවතින ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව ඉහත කී කොමිෂන් සභාව සමග නීතිමය සබඳතාවක් නැති නමුදු එකී පනතේ ප්‍රතිපාදන නව පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ නීතිමය ප්‍රතිපාදන සමග සමානකමක් පෙන්වුම් කර යි.

වර්තමාන පොලිස් කොමිෂන් සභාව ස්ථාපනය වන්නේ 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගිනි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශය මත ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලබන සාමාජිකයන් හත් දෙනෙකුගෙන් පොලිස් කොමිෂන් සභාව සමන්විත වේ. එම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයට අනුව ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවට ලැබුණ බලතල වනුයේ.

- පොලිස්පතිවරයා හැර, පොලිස් නිලධරයන් පත් කිරීමේ, උසස් කිරීමේ, මාරු කිරීමේ, ඔවුන් විෂයෙහි විනය පාලනය පවත්වාගෙන යාම සහ ඔවුන් සේවයෙන් පහ කිරීමේ බලය
- මහජනයාගෙන් ලැබෙන පැමිණිලි සහ අතෘප්තියට පත් යම් තැනැත්තකු විසින් පොලිස් නිලධරයකුට හෝ පොලිස් සේවයට හෝ විරුද්ධව ඉදිරිපත් කරනු ලබන පැමිණිලි භාර ගැනීම හා ඒවා විමර්ශනය කිරීම.
- පොලිස් සේවයට අදාළ කාර්යය පටිපාටි ප්‍රමිතිය හා නියම සකස් කිරීම.
- පොලිස් නිලධාරීන්ගේ උසස්වීම් හෝ ස්ථාන මාරු කිරීම් පිළිබඳ අභියාචනා සලකා බැලීම.

ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් පත් කිරීම සම්බන්ධ ප්‍රතිපාදන 18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් සම්පූර්ණයෙන්ම වෙනස් වූ අතර ඒ අනුව කොමසාරිස්වරුන් ජනාධිපතිවරයාට “පාර්ලිමේන්තු සභාව” විමසා පත්කළ හැකි විය. එසේම ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ බලතල අඩුකරනු ලැබූ අතර, ඒ අනුව පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය ලෙස ඉතිරි වූයේ පොලිස් නිලධරයකුට හෝ පොලිස් බලකායට එරෙහිව මහජනතාවගෙන් හෝ අතෘප්තියට පත් යම් තැනැත්තකුගෙන් හෝ ලැබෙන පැමිණිලි භාර ගැනීම සහ විභාග කිරීම පමණි.

2015 වර්ෂයේදී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එක් කරන ලද 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් පත් කිරීම ස්වාධීන වූවා සේම එහි බලතල ද වැඩි කරන ලදී. ඒ අනුව කොමසාරිස්වරුන් නිර්දේශ කිරීමේ බලතල ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට හිමි විය. එම සභාව විසින් නිර්දේශ කරනු ලබන

කොමසාරිස්වරුන් දින 14ක කාලයක් තුළ ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කළ යුතු ය. ජනාධිපතිවරයා දින 14ක් තුළ එම පත්කිරීම් සිදු නොකළහොත් ඔවුන් විධිමත් ලෙස පත්වූවන් සේ සලකනු ලබන බවටද, ප්‍රතිපාදන ඇතුළත් විය.

එමෙන් ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව වෙත 17 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ලබාදී තිබූ බලතල සියල්ලම නැවත හිමිකරන ලදී.

2.4. විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව

ශ්‍රී ලංකාව බ්‍රිතාන්‍ය යටත්විජිතයක් වූ මුල් කාලයේ එනම් 1796 දී මුහුදුබඩ ප්‍රදේශවල ගණකාධිකාරී හා විගණකාධිපති නම් ධුරයක් දැරූ පුද්ගලයන් සිටි බව වාර්තා වෙයි. පසුව 1806 වසරේදී සිවිල් විගණකාධිපති ලෙස වෙනම ධුරයක් ස්ථාපනය විය. 1841 දී එය භාණ්ඩාගාරය සමග ඒකාබද්ධ කරන ලදී. 1907 වසරේදී විගණකාධිපති කාර්යාලය භාණ්ඩාගාරයෙන් වෙන් කර ස්වාධීන කරන ලදී. එහි ප්‍රධානියාගේ නාමය ද යටත්විජිත විගණක වශයෙන් වෙනස් කරන ලදී. ඔහු බ්‍රිතාන්‍යයට වගකිව යුතු නිලධාරියෙකි.

1931 ඩොනමෝර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සම්පාදනය වන තෙක්ම මෙම තත්වය පැවතිණ. ඩොනමෝර් ව්‍යවස්ථාව යටතේ රාජ්‍ය මන්ත්‍රණ සභාවට වගකිව යුතු විගණකාධිපති ධුරයක් ස්ථාපනය කරන ලදී. ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් ඔහුව පත් කිරීම සිදුකළ අතර රාජ්‍ය මන්ත්‍රණ සභාවේ යෝජනාවකින් ඔහුව ඉවත් කිරීම ද ආණ්ඩුකාරවයා විසින්ම සිදුකළ යුතු ය(විගණකාධිපති නිල වෙබ් අඩවිය 16.06.2020).

1947 සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 70 වන ව්‍යවස්ථාව යටතේද, 1972 පළමු ජනරජ ව්‍යවස්ථාවේ 89 වන වගන්තිය යටතේ ද, මෙම විගණකාධිපති ධුරය ස්ථාපනය කර තිබිණ. 1978 නව ජනරජ ව්‍යවස්ථාවේ 153 වන ව්‍යවස්ථාව යටතේ විගණකාධිපති ධුරයක් ස්ථාපනය කර තිබූ අතර ඒ අනුව විගණකාධිපති දෙපාර්තමේන්තුවක් ද ස්ථාපනය විය. වර්තමාන විගණන කොමිෂන් සභාවේ පූර්වගාමීන් වන්නේ විගණකාධිපති ධුරය සහ විගණකාධිපති දෙපාර්තමේන්තුවයි. ඒ අනුව විගණකාධිපති ධුරය සහ විගණකාධිපති දෙපාර්තමේන්තුව එසේම තිබිය දී විගණන කොමිෂන් සභාව පිහිටුවන ලදී. නමුත් 2018 අංක 19 දරන විගණන සේවා පනතේ 54 වන වගන්තිය මගින් විගණකාධිපති දෙපාර්තමේන්තුව අහෝසි කරන ලදී.

කොමිෂන් සභා අතරට 2015 වසරේදී එක් වූ මෙම කොමිෂන් සභාව පිළිබඳව නීතිමය ප්‍රතිපාදන ඇතුළත් වූයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට සිදු කරන ලද 19 වන සංශෝධනය මගිනි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 153අ සිට 153ඌ ව්‍යවස්ථාව දක්වා විගණන කොමිෂන් සභාව පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන ඇතුළත් වේ. එයට අමතරව 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනත මගින් ද විගණන සේවා කොමිෂන් සභාවේ කාර්ය සහ කර්තව්‍ය පිළිබඳ විධිවිධාන දක්වා තිබේ.

2.5. ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව

මූලික අයිතිවාසිකම් විෂය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් මගින් ශ්‍රී ලංකාව තුළ සහතික වන්නේ 1972 ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගිනි. නමුත් එම ව්‍යවස්ථාපිත ප්‍රතිපාදන කඩ වූ විට ගත හැකි නීතිමය ප්‍රතිකර්ම පිළිබඳව සඳහනක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව තුළ ඇතුළත් නොවී ය. පසුව 1978 නව ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ III වන පරිච්ඡේදය මගින් මූලික අයිතිවාසිකම් නැවත ව්‍යවස්ථාපිත කිරීමක් සිදුකළ අතර ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 17 හා 126 ව්‍යවස්ථා අනුව එම මූලික අයිතිවාසිකම් යම් විධායක හෝ පරිපාලන ක්‍රියාවක් මගින් කඩවන්නේ නම් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය වෙත පැමිණිලි කළ හැකි බවට නීතිමය ප්‍රතිපාදන ඇතුළත් කරන ලදී. නමුත් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට ස්වකැමැත්තෙන් පුරවැසියන්ගේ මූලික අයිතිවාසිකම් පිළිබඳව සොයා බැලීමේ ප්‍රතිපාදන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව තුළ අන්තර්ගත නොවී ය.

පසුව 1986 වර්ෂයේ දී ශ්‍රී ලංකා පදනමේ හි සභාපති රාජ්‍ය නීතිඥ එච්.ඩබ්ලිව්.ජයවර්ධන විසින් 1971 අංක 31 දරන ශ්‍රී ලංකා පදනම පනතේ 5(අ) වගන්තිය යටතේ විශේෂ සැලකිලි හෝ වෙනස්කම් දැක්වීම් තුරන් කිරීමේ සහ මූලික අයිතිවාසිකම් සමීක්ෂණය කිරීමේ කොමිෂන් සභා නියෝග-1986 නමැති නියෝගය 1986 අගෝස්තු 23 වන දින අංක 416 දරන අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රයේ පළ කරන ලදී. ඒ අනුව ජනාධිපතිවරයා විසින් පත්කරනු ලබන සාමාජිකයන් දස දෙනෙකුගෙන් යුතු කොමිෂන් සභාවක් පත් කරන ලදී. වර්තමානයේ පවතින මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව සමග නීතිමය සබඳතාවක් නැතත් මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවක මූලික අවස්ථාව වූයේ මෙම කොමිෂන් සභාව යි.

පසුව 1991 ජූලි 31 වන දින අංක 673/2 දරන අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය මගින් ජනාධිපති රණසිංහ ප්‍රේමදාස විසින් මහජන ආරක්‍ෂක

පනතේ 5වන වගන්තිය යටතේ සහ 1973 අංක 31 දරන ශ්‍රී ලංකා පදනම පනතේ 19 වන වගන්තිය යටතේ පැවරී ඇති බලතල භාවිත කරමින් මානව හිමිකම් කාර්ය සාධක බලකාය පිහිටුවන ලදී.

අනතුරුව 1991 අගෝස්තු 10 වන දින අංක 17/674 දරන අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය මගින් ශ්‍රී ලංකා පදනමේ සභාපති ජේ.එෆ්.ඒ.සොයිසා විසින් මානව හිමිකම් කාර්ය සාධක බලකායට මූලික අයිතිවාසිකම් සහ රැඳවියන් පිළිබඳව අධීක්ෂණය කිරීමට අදාළ නියෝග නිකුත් කරන ලදී.

1996 අංක 21 දරන ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව පනත මගින් ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව ස්ථාපනය කිරීමේ දී ඉහත කී ආයතන කිසිවක් පිළිබඳව සඳහන් කර නොමැති බැවින් ඒවා ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවේ පූර්වගාමී ආයතන ලෙස නීතීමය වශයෙන් සඳහන් කළ නොහැකි ය. නමුත් ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව පනත සම්මත කර එය ස්ථාපනය කිරීමේ දී සම්පත් හා සේවකයන් ලෙස බඳවාගන්නා ලද්දේ මානව හිමිකම් කාර්යය සාධක බලකායේ සේවය කළ නිලධාරීන්ම ය.

ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව සමග ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සම්බන්ධ වනුයේ 2001 වර්ෂයේ දී ය. ඒ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එක් කරන ලද 17 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගිනි. එතෙක් මෙම කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් තිදෙනා පත් කිරීමේ අනන්‍ය බලය ජනාධිපතිට පැවරී තිබිණ. 17 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය අනුව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශ මත ජනාධිපති විසින් එම පත් කිරීම් සිදුකළ යුතු බවට සංශෝධනය විය. 2010 වර්ෂයේ සිදුකරන ලද 18 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව වෙනුවට පාර්ලිමේන්තු සභාව ආදේශ වූ බැවින් එම සභාවේ නිරීක්ෂණ ලබාගෙන පත් කිරීමට ජනාධිපතිට බලය පැවරිණ. නැවත 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් මෙම තත්ත්වය වෙනසකට භාජනය වූ අතර එහි දී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශය මත දින 14ක් තුළ ජනාධිපතිවරයාට කොමසාරිස්වරුන් පත් කිරීමේ බලය ලැබිණ.

19 වන සංශෝධනය මගින් මූලික අයිතිවාසිකම් පරිච්ඡේදයට “තොරතුරු සඳහා ප්‍රවේශ වීමේ අයිතිවාසිකම” මූලික අයිතිවාසිකමක් ලෙස එක් වීම මගින් ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවේ විෂය පථය පුළුල් විය.

3.6. අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශනය කිරීමේ කොමිෂන් සභාව

අල්ලස් පිළිබඳව පුළුල් නීතියක අවශ්‍යතාව මතු වූ බැවින් 1954 වසරේ දී අල්ලස් පනත රාජ්‍ය මන්ත්‍රණ සභාව විසින් සම්මත කළ අතර එකී පනතට අනුව අල්ලස් කොමසාරිස් ධුරයක් ඇතිකරන ලදී. පසුව අල්ලස් පනතට 1958 අංක 40 දරන අල්ලස් (සංශෝධන) පනත මගින් සිදුකරන ලද සංශෝධනයකට අනුව අල්ලස් දෙපාර්තමේන්තුව පිහිටුවන ලදී. ඒ අනුව අල්ලස් පිළිබඳ විමර්ශන කටයුතු අල්ලස් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සිදුකළ අතර නීතිපතිවරයා විසින් නඩු පැවරීම සිදුකරන ලදී. පසුව 1975 අංක 1 දරන වත්කම් බැරකම් ප්‍රකාශ කිරීමේ නීතිය සම්මත වූ පසු එකී පනත යටතේ වැරදි පිළිබඳ විමර්ශනය ද, අල්ලස් දෙපාර්තමේන්තුවට පැවරුණි. පසුව 1994 අංක 19 දරන අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභා පනත යටතේ අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාව පිහිටුවා ඇත. මෙම කොමිෂන් සභාවේ පූර්වගාමී ආයතනය වන්නේ 1958 වසරේ දී පිහිට වූ ඉහත කී අල්ලස් දෙපාර්තමේන්තුව ය.

කොමිෂන් සභාවේ බලතල ප්‍රධාන වශයෙන් අල්ලස් චෝදනා පිළිබඳ ව, දූෂණ චෝදනා පිළිබඳව සහ වත්කම් බැරකම් ප්‍රකාශ කිරීමේ පනතට අදාළ විමර්ශන සිදුකිරීම හා නඩු පැවරීම වේ.

අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාව සමග ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සම්බන්ධ වනුයේ 2001 වර්ෂයේදී ය. ඒ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එක් කරන ලද 17 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගිනි. එතෙක් මෙම කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් තිදෙනා පත් කිරීමේ අනන්‍ය බලය ජනාධිපතිවරයා වෙත පැවති අතර 17 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය අනුව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශ මත ජනාධිපතිවරයා විසින් එම පත්කිරීම් සිදුකළ යුතු බවට සංශෝධනය විය. පසුව 18 වන සංශෝධනය මගින් ව්‍යවස්ථා සභාව වෙනුවට "පාර්ලිමේන්තු සභාව" ආදේශ වූ බැවින් එම සභාවේ නිරීක්ෂණ ලබාගෙන පත් කිරීමට ජනාධිපතිට බලය පැවරුණි. නැවත 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් මෙම තත්ත්වය වෙනසකට භාජනය වූ අතර එහිදී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශය මත දින 14ක් තුළ ජනාධිපතිවරයාට කොමසාරිස්වරුන් පත් කිරීමේ බලය ලැබිණි.

එයට අමතරව 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් සංශෝධිත ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 156අ ව්‍යවස්ථාව මගින් පහත ප්‍රතිපාදන ඇතුළත් කර ඇත.

“156අ. (1) පාර්ලිමේන්තුව විසින්, අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශනය කිරීම සඳහා කොමිෂන් සභාවක් ස්ථාපිත කිරීම පිණිස නීතිය මගින් සැලැස්විය යුත්තේ ය. එකී නීතිය මගින්

(අ) ජනාධිපතිවරයා විසින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ අනුමතයට යටත්ව කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් පත්කිරීම;

(ආ) අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනාවක් සම්බන්ධයෙන් තමාගේ ම මෙහෙයවීමෙන් හෝ වෙනත් තැනැත්තකු විසින් කරනු ලබන පැමිණිල්ලක් මත යම් අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනාවක් පිළිබඳව මූලික පරීක්ෂණයක් පැවැත්වීමට හෝ විමර්ශනයක් කිරීමට විධාන කිරීම සඳහා වූ බලතල සහ අල්ලස් හෝ දූෂණවලට අදාළ ව, බලපවත්නා නීතිය යටතේ වැරදි සඳහා නඩු පැවරීමට ඇති බලතල ද ඇතුළු කොමිෂන් සභාවේ බලතල; සහ

(ඇ) ශ්‍රී ලංකාව පාර්ශ්වයක් වන, දූෂණයට එරෙහි එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්මුතිය සහ දූෂණය වැළැක්වීමට අදාළ වෙනත් යම් ජාත්‍යන්තර සම්මුති ක්‍රියාත්මක කිරීම පිණිස ගත යුතු පියවර සඳහා, විධිවිධාන සැලැස්විය යුතු ය.

(2) පාර්ලිමේන්තුව විසින් එසේ විධිවිධාන සලස්වන තෙක්, 1994 අංක 19 දරන අල්ලස් හෝ දූෂණ විමර්ශන කොමිෂන් සභාව පනත යටතේ පත් කරනු ලැබූ කොමිෂන් සභාව විසින් තම මෙහෙයවීමෙන් ම හෝ එය වෙත කරන ලිඛිත පැමිණිල්ලක් මත යම් අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනාවක් විභාග කිරීම හෝ විමර්ශනය කිරීම නීත්‍යානුකූල බවට වූ සුලු වෙනස් කිරීමට යටත් ව, එකී පනත අදාළ විය යුත්තේ ය.

මෙයට අමතරව 2019 අංක 3 දරන පරීක්ෂණ කොමිෂන් සභා (සංශෝධන) පනත මගින් ද මෙම කොමිෂන් සභාව වෙත විශේෂ බලයක් ප්‍රදානය කරන ලදී. එනම් පරීක්ෂණ කොමිෂන් සභා පනත යටතේ සිදුකරන ලද පරීක්ෂණයක හෝ විමර්ශනයක දී අල්ලස් පනත යටතේ වරදක් හෝ වත්කම් හෝ බැරකම් ප්‍රකාශ කිරීමේ පනත යටතේ වරදක් අනාවරණය වන්නේ නම් කොමිසමට ඒ පිළිබඳව නඩු පැවරීමට බලය ලැබෙන බව යි.

2.7. ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව

ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවේ මහලේකම් ඇතුළු ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරීන් සමග 2019 ඔක්තෝබර් 31 දින පැවැති සාකච්ඡාවේ දී හෙළිදරව් වූ කරුණුවලට අනුව රජයේ කටයුතු සඳහා ප්‍රසම්පාදනයට මගපෙන්වන ලද්දේ මුදල් අමාත්‍යාංශය යි. 1996 වර්ෂයේ දී මුදල් අමාත්‍යාංශය විසින් කැබිනට් අනුමැතිය සහිතව මූල්‍ය රෙගුලාසි හඳුන්වාදෙන ලදී. 1992 වසරේ දී මෙම මූල්‍ය රෙගුලාසි සංශෝධනය කරන ලදී. පසුව 1990 දශකයේ දී මෙම කටයුතු සඳහා ප්‍රසම්පාදන සහයක කාර්යාංශය (Procurement Support Bureau - PSB) නැමති ආයතනය ස්ථාපනය කරන ලදී. මූල්‍ය රෙගුලාසි සඳහා අතිරේක මාර්ගෝපදේශ කිහිපයක් 2007 දක්වා හඳුන්වා දීම සිදු විය. 2007 වසරේදී ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජිත ආයතනය ජනාධිපති ආඥාවක් අනුව ස්ථාපනය කළ අතර එමගින් ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ නිකුත් කරන ලදී. පසුව එය ජනාධිපති ආඥාවක් මගින්ම අහෝසිකරන ලද අතර එහි කටයුතු මුදල් අමාත්‍යාංශය යටතේ පවතින රාජ්‍ය මුදල් දෙපාර්තමේන්තුවට පවරන ලදී. ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව පිහිටුවන තෙක්ම ප්‍රසම්පාදනයට අදාළ මාර්ගෝපදේශ නිකුත් කිරීම සිදුකරන ලද්දේ රාජ්‍ය මුදල් දෙපාර්තමේන්තුව විසිනි.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එක්කරන ලද 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 156(අ) ව්‍යවස්ථාවේ 156(ඌ) ව්‍යවස්ථාව දක්වා ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව පිළිබඳ දැක් වේ. මෙම කොමිෂන් සභාව පස්දෙනෙකුගෙන් යුක්ත වන අතර ධුර කාලය වසර තුනක් වේ.

2.8. අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව

1931 ඩොනමෝර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 38 වන ව්‍යවස්ථාව සමග කියවිය යුතු දෙවන උපලේඛනයට අනුව යුක්තිය පසිඳලීම සම්බන්ධ සියලු කටයුතු භාරවූයේ ‘නීති ලේකම්’ නමැති නිලධාරියාට යි. ඔහු ආණ්ඩුවේ ප්‍රධාන ලේකම්වරුන් තිදෙනාගෙන් එක් අයෙකු වූ අතර රාජ්‍ය ලේකම්වරයාගේ අනුමැතිය පරිදි ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් පත්කරනු ලබන නිලධාරියෙකි. එමෙන්ම ඔහු විධායකයේ ද, ව්‍යවස්ථාදායකයේ ද සාමාජිකයෙකි. අධිකරණ සඳහා විනිසුරුවරුන් හා නිලධාරීන් පත් කිරීම ව්‍යවස්ථාවේ 86 වන ව්‍යවස්ථාවට අනුව ආණ්ඩුකාරවරයාගේ කාර්යයකි. ඒ අනුව ඩොනමෝර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ විනිසුරුවරුන් ද ආණ්ඩුකාරවරයා ගේ හා නීති ලේකම්ගේ පාලනයට යටත්ව කටයුතු කරන ලදී.

1947සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 53 වන ව්‍යවස්ථාව තුළ අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන ඇතුළත් කර ඇත. ඒ අනුව එකී කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයා අගවිනිසුරුවරයා වන අතර කොමිෂන් සභාව එක් ශ්‍රේණියාධිකරණ විනිසුරුවරයකුගෙන් හා සෙනෙට් සභිකයකු හෝ පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයකු නොවන තවත් තැනැත්තෙකුගෙන් සමන්විත වේ. මෙම පත් කිරීම් වසර පහක කාලයක් සඳහා අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයා විසින් සිදුකරනු ලැබේ. ව්‍යවස්ථාවේ 55 වන ව්‍යවස්ථාවට අනුව සියලුම විනිශ්චක නිලධාරීන් පත්කිරීම, ස්ථානමාරු කිරීම, සේවයෙන් පහකිරීම හා විනය පාලනය අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවට පැවරිණි. 53(4) වන ව්‍යවස්ථාවට අනුව අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකු ඉවත් කිරීමට අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයාට බලය තිබිණි.

1972 ජනරජ ව්‍යවස්ථාව යටතේ අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවක් නොතිබුණ අතර ඉහළ අධිකරණවල විනිසුරුවරුන් පත් කිරීම ජනාධිපතිවරයා විසින් සිදුකරන ලදී. අනෙක් අධිකරණ සඳහා විනිසුරුවරුන් සහ රාජ්‍ය නිලධාරීන් පත් කිරීම 125 වන ව්‍යවස්ථාව මගින් පිහිටුවන ලද අධිකරණ සේවා උපදේශක සභාවේ නිර්දේශ මත අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් සිදුකරන ලදී. මෙම අධිකරණ සේවා උපදේශක මණ්ඩලය පස්දෙනෙකුගෙන් සමන්විත වන අතර සභාපතිවරයා අගවිනිසුරුවරයා වේ. ධුරකාලය වසර 4කි. එසේම අධිකරණ නිලධාරීන්ගේ විනය කටයුතු හා ඉවත් කිරීම් සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීම සඳහා 127 වන ව්‍යවස්ථාව යටතේ අධිකරණ සේවා විනය මණ්ඩලයක් පත්කර තිබිණි. මෙම මණ්ඩලය ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලබයි.

1978 දෙවැනි ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ XV අ පරිච්ඡේදය වෙන් වී ඇත්තේ අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව වෙනුවෙනි. ඒ අනුව මෙම කොමිෂන් සභාව ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් ස්ථාපිත ආයතනයකි. ඒ අනුව මෙම කොමිෂන් සභාව පිහිටුවීම හා බලතල ලබාදීම ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින්ම සිදුකර ඇත. පහළ අධිකරණවල විනිසුරුවරුන් මෙන්ම උපලේඛනගත නිලධාරීන්(අධිකරණවල සේවය කරන නිලධාරීන්) පිළිබඳ විනය කටයුතු සිදු කිරීම මෙම කොමිෂන් සභාව විසින් සිදුකරනු ලැබේ. ස්වාධීන අධිකරණයක පැවැත්ම ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී රටක අත්‍යාවශ්‍ය අංගයකි. එය සහතික කිරීම සඳහා අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව ස්ථාපනය කර ඇත.

කොමිෂන් සභාවේ සංයුතිය අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයා සහ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ ජ්‍යෙෂ්ඨතම විනිසුරුවරුන් දෙදෙනෙක්ගෙන් සමන්විත වෙයි.

කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් පත් කිරීම 1978 ව්‍යවස්ථාව මගින් ජනාධිපතිවරයාට පවරා දී තිබූ අතර පසුව 17 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් එය ව්‍යවස්ථාදායක සභාවේ අනුමැතිය මත ජනාධිපතිවරයාට හිමිවිය. පසුව 18 වන සංශෝධනය මගින් කොමසාරිස්වරුන් පත් කිරීමේ බලය ව්‍යවස්ථා මණ්ඩලය විමසා ජනාධිපතිවරයාට හිමි වූ අතර 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් නැවත වරක් ව්‍යවස්ථා සභාවේ අනුමැතිය මත ජනාධිතිවරයා විසින් පත් කළ යුතු බවට සංශෝධනය විය.

මේ එකිනෙක කොමිෂන් සභාවල ආරම්භය සහ විකාසනය පරීක්ෂා කරන විට පෙනී යන්නේ ඒවා විවිධ වකවානුවල ආරම්භ වූ ඒවා බවය. ඇතැම් කොමිෂන් සභාවල ඉතිහාසය යටත්විජිත අවධිය දක්වා දිව යනු පෙනේ. ඇතැම් ඒවා පළමුව දෙපාර්තමේන්තු ලෙස තිබී පසුව කොමිෂන් සභා බවට පරිවර්තනය වූ ඒවා ය. ඇතැම් ඒවා අහෝසි වී නැවත පටන් ගත් ඒවා ය. එසේම සමහර කොමිෂන් සභා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ද සමහර ඒවා පාර්ලිමේන්තු පනත් මගින් ද ස්ථාපිත කොට තිබෙනු දැකිය හැකි විය. එසේම විගණන කොමිෂන් සභාව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් ස්ථාපිත කොට පසුව පාර්ලිමේන්තු පනතක් මගින් ඊට අදාළ ආනුෂංගික කරුණු සහ කාර්යය පටිපාටිය පිළිබඳව විධිවිධාන සැලසු එකකි. ඒ කෙසේ වෙතත් මේ වනවිට ඒ සියල්ල ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතින ඒවා ය.

තෙවැනි පරිච්ඡේදය

ව්‍යවස්ථා සභාව; සංයුතිය කාර්යය සහ බලතල

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ වූ කොමිෂන් සභා නවයක් සහ වෙනත් පනත් යටතේ ස්ථාපනය කරන ලද කොමිෂන් සභා සඳහා වූ කොමසාරිස්වරුන් ජනාධිපතිවරයාට නිර්දේශ කිරීම, ජනාධිපතිවරයා විසින් නම් කරනු ලබන පුද්ගලයන් සඳහා අනුමැතිය දීම, තම සභාවට අයිති රීති සකස් කිරීම, සහ ජනාධිපතිවරයා වෙත වාර්තා ඉදිරිපත් කිරීම යන කටයුතු නීතියට අනුව අපක්ෂපාතව සිදුකිරීම සඳහා වූ ආයතනය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව ය. වරෙක එය පාර්ලිමේන්තු සභාව බවට පත් වී නැවත ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව බවට පත් විය. මේ පරිච්ඡේදයේ අරමුණ එම සභාවේ ඉතිහාසය, සංයුතිය, කාර්යය සහ බලතල පිළිබඳව සමාලෝචනයක් සිදු කිරීම ය.

3.1. පසුබිම සහ විකාසනය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව ස්ථාපනය කිරීමේ අරමුණ වූයේ රාජ්‍ය ආයතන පිළිබඳව ජනාධිපතිවරයා සතුව පවතින බලතලවලින් කොටසක් එයින් ඉවත්කර ස්වාධීන ව්‍යුහයකට පැවරීමය. මේ සම්බන්ධව පළමුවරට යෝජනාවක් ඉදිරිපත් වන්නේ 1990 මාර්තු මාසයේදී ප්‍රකාශයට පත්කරනු ලැබූ “තරුණයන් පිළිබඳ කොමිෂන් සභා වාර්තාව” මගිනි. 1988-90 වකවානුව තුළ ජනතා විමුක්ති පෙරමුණ සහ එවකට පැවති ආණ්ඩුව අතර ඇතිවූ සන්තද්ධ අරගලය හේතුවෙන් රට තුළ ඇති වූයේ දැඩි භීෂණකාරී වාතාවරණයකි. මෙම පසුබිම තුළ ජනාධිපති ආර්.ප්‍රේමදාස විසින් 1989 ඔක්තෝබර් 19 වන දින තරුණයන් පිළිබඳ ජනාධිපති කොමිෂන් සභාව පත් කරන ලද්දේ (393 අධිකාරිය වූ) පරීක්ෂණ කොමිෂන් සභා පනතේ 2 වන වගන්තිය මගින් ජනාධිපතිට පැවරී ඇති බලතල යටතේය.

එහි අප්‍රකාශිත අරමුණ වන්නට ඇත්තේ මෙවැනි ප්‍රවණ්ඩ දේශපාලනයකට තරුණ ප්‍රජාව ප්‍රවේශ වූයේ මන්ද, ඊට හේතු මොනවාද යන්න විමර්ශනය සහ නැවත එවැන්නක් ඇති නොවීමට කළ යුත්තේ කුමක්ද?, සහ ගත යුතු තීරණ මොනවාද යන්න තීරණය කිරීමය. තරුණයන් පිලිබඳ ජනාධිපති කොමිෂන් සභා වාර්තාවේ හැඳින්වීම විමර්ශනය කිරීමේ දී පෙනී යන්නේ පක්ෂ දේශපාලන අගතින්ගෙන් තොරව ස්වාධීන සහ සාධාරණ ජාතික ප්‍රතිපත්ති මත සිදුවන ආණ්ඩුකරණයක වටිනාකම එහි අවධාරණය කර ඇති බවය. එසේම පක්ෂ දේශපාලන අගතින්ට නොවැටී දක්ෂතා, විශේෂඥ දැනුම සහ වෙනත් සම්පත්වලින් උපරිම ප්‍රයෝජන ගත යුතු බවය. මේ අනුව කොමිෂන් සභාව පහත සඳහන් ශීර්ෂ යටතේ නිර්දේශ ඉදිරිපත් කොට තිබේ. එනම් එම නිර්දේශ ඉදිරිපත් කොට ඇත්තේ පොදු සමාජය දේශපාලනීකණයෙන් ඇත් කිරීම, තරුණ පිරිස සමාජ සංස්ථාවලින් බැහැරවීම සහ ආයතන පිරිහීම, තරුණයින්ගේ දුක්ගැනවිලි විසඳීම, අධ්‍යාපනය හා සේවා නියුක්තිය අතර නොගැලපීම: අධ්‍යාපනය, අධ්‍යාපනය හා සේවා නියුක්තිය අතර නොගැලපීම: සේවා නියුක්තිය, සමාජ අසමානතා උග්‍රකරන්නාවූ වෙනස්කම්, භාෂා ප්‍රතිපත්තිය, කුල පීඩනය, ජනවාර්ගික සමගිය, සහ සමාජ වටිනාකම් යන තේමා යටතේය.

කොමිෂන් සභා වාර්තාවේ පළමුවන පරිච්ඡේදය වෙන්වී ඇත්තේ පොදු සමාජය දේශපාලනකරණයෙන් ඇත් කිරීම පිලිබඳවය. එකී පරිච්ඡේදයට අනුව

“දේශපාලනකරණය පමණ ඉක්මවා යාම පිලිබඳ අදහස් ප්‍රධාන කොටස් හතරකට බෙදිය හැකිය.

- (අ). රාජ්‍ය සේවාවන්ට පුද්ගලයන් බඳවා ගැනීමේදී දේශපාලන බලය අනිසි ලෙස පාවිච්චි කිරීම.
- (ආ). පාලක පක්ෂයේ ආධාරකරුවන්ට රජයේ කොන්ත්‍රාත්තු හා බලපත්‍ර දීමේදී දේශපාලන බලය අයුතු ලෙස යොදා ගැනීම.
- (ඇ). පවත්නා ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ආයතනයන් අපකීර්තියට ලක් කිරීමෙහිලා දේශපාලන බලය අනිසි ලෙස පාවිච්චි කිරීම.
- (ඈ). රාජ්‍ය ආයතනයන්හි එදිනෙදා පරිපාලනයහි දේශපාලන ඇඟිලි ගැසීම.” (තරුණයින් පිලිබඳ ජනාධිපති කොමිෂන් සභා වාර්තාව, 1990:1) මෙම තත්වය මගහරවා ගැනීම සඳහා සමස්ථ වශයෙන් ජීවිතයට බලපාන දේශපාලන නොවන ක්‍රියාකාරකම් පක්ෂ දේශපාලනය නිසා අනතුරට භාජනය

නොකල යුතු බව කොමිෂන් සභා නිර්දේශයන්හි සඳහන්වේ (ඉහත:3). මේ සම්බන්ධව කොමිෂන් සභාව නිර්දේශ කරනු ලබන ප්‍රධාන ක්‍රියාකාරකමක් වනුයේ රාජ්‍ය ආංශයේ පත්කිරීම් මාරුකිරීම් විනය කටයුතු වඩාත් ස්වාධීනව සිදුකිරීම සඳහා “නාමයෝජනා කොමිෂන් සභාවක්” ස්ථාපනය කල යුතු බවය. එහි සංයුතිය ලෙස යෝජනා වූයේ පාර්ලිමේන්තුව නියෝජනය කරන දේශපාලන පක්ෂ නියෝජිතයින්, අගවිනිසුරුගේ සහ විගණකාධිපතිගේ නියෝජිතයන්, සහ ප්‍රජා නියෝජිතයින්ය. මෙම නියෝජිතයින්ගෙන් සමන්විත නාමයෝජනා කොමිෂන් සභාවේ කාර්යභාරය වන්නේ පහත සඳහන් කොමිෂන් ආයතන සඳහා සුදුසු පුද්ගලයන්ගේ නම් ජනාධිපති වෙත නාම යෝජනා කිරීමයි. එම ආයතන වන්නේ

1. රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව
2. අධ්‍යාපන සේවා කොමිෂන් සභාව
3. මානව අයිතිවාසිකම් කොමිෂන් සභාව
4. ජාතික තරුණ සේවා සභා මණ්ඩලය
5. රාජ්‍ය සංස්ථා සේවා සභාව (මධ්‍යම හා පහළ ශ්‍රේණිවල බදවා ගැනීම් හා උසස් කිරීම් සඳහා ඇති කරනු ලැබේ)
6. රාජ්‍ය භාෂා කොමිෂන් සභාව (දූතට සැලකිල්ලට භාජනය වෙමින් පවතී)
7. විශ්ව විද්‍යාල ප්‍රතිපාදන කොමිෂන් සභාව
8. ආරක්ෂක හමුදාවන්හි පත් කිරීම් සඳහා වගකිවයුතු කොමිෂන් සභාවක්
9. වැටුප් ප්‍රමිති කිරීම සඳහා වූ කොමිෂන් සභාව” යන ඒවාය.

වර්තමාන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට සමාන වූ පළමු ව්‍යහය ලෙස අපට හමුවන්නේ ඉහත සඳහන් තරුණයන් පිළිබඳ ජනාධිපති කොමිෂන් සභා වාර්තාවෙන් යෝජනා වූ නාම යෝජනා කොමිෂන් සභාවයි.

නමුත් වර්ථමානයේ ක්‍රියාත්මක වන “ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව” එම නමින්ම මුල්වරට සඳහන් වන්නේ 1995 වසරේ අගෝස්තු මස 3 වන දින රජය විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද “රජයේ බලය බෙදාහැරීමේ යෝජනාවලිය” තුළය.

එහි VII වන කොටස වන රාජ්‍ය සේවය යන කොටසේ පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව පත් කල යුත්තේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව

විසින් යනුවෙන් සඳහන් වේ. ඉන් පසුව 1996 වසරේදී සම්මත කරන ලද 1996 අංක 21 දරන ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව පනතේ 3(2) වගන්තියේ සඳහන් වන්නේ මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් පත් කිරීම ජනාධිපති විසින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශය මත සිදු කළ යුතු බවයි. නමුත් ඒ වන විටත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවක් ස්ථාපනය කර නොතිබිණ. එබැවින් සිදු වූයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව පිහිටුවන තෙක් විපක්‍ෂනායක විමසා අගමැති විසින් නිර්දේශ කරන පස්දෙනෙකු ජනාධිපති විසින් පත් කළ යුතු බව එහි දැක්විණ. 1997 ඔක්තෝබර් මාසයේදී රජය විසින් එළිදක්වන ලද “ආණ්ඩුක්‍රම ප්‍රතිසංස්කරණය සඳහා වූ ආණ්ඩුවේ යෝජනාවලිය” තුළින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව පිළිබඳව විධිමත් සඳහනක් ඇතුළත් විය. එකී යෝජනාවලියේ XIV වන පරිච්ඡේදය වෙන්වූයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව පිළිබඳ වූ ප්‍රතිපාදන වෙනුවෙනි. ඒ අනුව එහි සාමාජිකයන් 13ක් යෝජනා කර තිබිණි. එකී සාමාජිකයන් වූයේ අගමැතිවරයා, කථානායකවරයා, විපක්‍ෂ නායකවරයා, ප්‍රධාන අමාත්‍ය සම්මේලනයේ සභාපතිවරයා, පාර්ලිමේන්තු තේරීම් කමිටුවක් විසින් තෝරාගන්නා ලද විවිධ ජනවාර්ගික සහ අවශ්‍යතා සහිත කණ්ඩායම් නියෝජනය කරන 7 දෙනෙක්, සහ කථානායක විසින් නාමයෝජනා කරනු ලබන ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ හෝ අභියාචනාධිකරණයේ සේවය කර විශ්‍රාම ලැබූ විනිසුරුවරුන් දෙදෙනෙක් ය. පසුව 1998 වසරේ නොවැම්බර් 30 වන දින “නිදහස් සහ සාධාරණ මැතිවරණයක් සහ ප්‍රධාන ආයතන නිර්දේශපාලනීකරණයක් සඳහා වූ පුරවැසි උපදේශනයේ කෙටුම්පත් කමිටුව” විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද “නිදහස් සහ සාධාරණ මැතිවරණයක් සහ ප්‍රධාන ආයතන නිර්දේශපාලනීකරණයක් සඳහා වූ පුරවැසි උපදේශනයේ වාර්තාව” තුළ ද ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවක් පිළිබඳව යෝජනාවක් ඇතුළත් විය. පසුව 2000 වසරේදී රජය විසින් පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කරන ලද නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා කෙටුම්පත තුළ ද ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව පිළිබඳව ප්‍රතිපාදන ඇතුළත් විය. එකී ව්‍යවස්ථාව සම්මත නොවී ය. පසුව 2001 වසරේ දී විද්වත් වෘත්තීයකයන්ගේ සංගමය විසින් ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද “17වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය” තුළද ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවක් පිළිබඳව ප්‍රතිපාදන ඇතුළත් විය. මේ අනුව 1995 වසරේ සිටම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවක් පිළිබඳව විවිධ සාකච්ඡා ඇතිවී තිබෙන බව පැහැදිලි ය.

එසේ නමුත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන මුල් වරට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට ඇතුළත් වන්නේ 2001 වර්ෂයේදී සම්මත කරන ලද 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගිනි. රාජ්‍ය

ආයතන දේශපාලනීකරණයෙන් වළක්වා ගැනීම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවක් ස්ථාපනය කිරීමේ අරමුණ විය. රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව, අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව වැනි කොමිෂන් සභාවන් 7කට කොමසාරිස්වරුන් පත් කිරීමට ජනාධිපතිට හිමිව තිබූ අභිමතානුසාරී බලය ද නීතිපති අගවිනිසුරු ඇතුළු රජයේ උසස් නිලධාරීන් 5 දෙනෙකු පත් කිරීමට ජනාධිපතිට තිබූ අභිමතානුසාරී බලයද මෙම සභාව ස්ථාපනය කිරීම මගින් සීමා විය.

මෙවැනි ව්‍යවස්ථා සභාවක් පිහිටුවීම සම්බන්ධව වෘත්තීයකයන් සිවිල් සමාජය මෙන් ම දේශපාලන පක්ෂ තුළද එම කාලය වන විට විශාල සංවාදයක් පැවතිණ.

2000 වර්ෂයේ විද්වත් වෘත්තීයයන්ගේ සංවිධානය විසින් කෙටුම්පත් කර සම්මත කළ 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ සඳහන් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන 2001 වසරේදී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව ස්ථාපනය කිරීමේදී මූලික වශයෙන් බලපාන ලදී(ලියන ආරච්චි 2016,20).

17 වන සංශෝධනය දක්වා සංශෝධිත ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41අ(1) ව්‍යවස්ථාවට අනුව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සාමාජිකයින් වන්නේ

- (අ) අග්‍රාමාත්‍යවරයා
- (ආ) කථානායකවරයා
- (ඇ) පාර්ලිමේන්තුවේ විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකවරයා
- (ඈ) ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලැබිය යුතු එක් තැනැත්තෙක්
- (ඉ) අග්‍රාමාත්‍යවරයා සහ විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකවරයා යන දෙදෙනාගේම නාම යෝජනා කිරීම මත ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලබන තැනැත්තන් පස්දෙනෙක්.
- (ඊ) අග්‍රාමාත්‍යවරයා සහ විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකවරයා අයත් දේශපාලන පක්ෂ හෝ ස්වාධීන කණ්ඩායම් හෝ නොවන පාර්ලිමේන්තුවේ නියෝජනයව ඇති අනෙකුත් දේශපාලන පක්ෂවල සහ ස්වාධීන කණ්ඩායම්වල පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයන්ගෙන් බහුතරයේ එකඟත්වය මත නාම යෝජනා කර ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලබන එක් තැනැත්තෙක්.

මෙම ප්‍රතිපාදනය අනුව ව්‍යවස්ථා සභාවේ සාමාජිකයන් 10 දෙනා අතරින් 3 දෙනෙක් අනිවාර්යයෙන්ම පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුවරුන් වන අතර අනෙක් 7 දෙනා (ඉහත (අ), (ඉ), (ඊ) අනු ව්‍යවස්ථාවලට අනුව) මන්ත්‍රීවරුන් විය යුතු ද යන්න පිළිබඳව සඳහනක් නැත. නමුත් දේශපාලන පක්ෂ නියෝජනය නොකරන විශිෂ්ටත්වයට පත් පුරවැසියන් විය යුතු බව දක්වා ඇත. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්පාක්ෂික සහ ස්වාධීන බව ආරක්ෂා කිරීම මෙම සංයුතිය මගින් අපේක්ෂා කර ඇති බව විශ්වාස කළ හැකි ය.

කෙසේ නමුත් 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය යටතේ පත් වූ ප්‍රථම සහ එකම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ සංයුතිය ගත් කල පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන් 3 දෙනෙකුගෙන් සහ පාර්ලිමේන්තුව නියෝජනය නොකරන පුද්ගලයන් 7 දෙනෙකුගෙන් සමන්විත විය.(ලියන ආරච්චි, 2016:31).

පළමු ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව 2002 මාර්තු 25 වනදින සිය කාර්යය ආරම්භ කළ අතර එහි පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන් නොවන සාමාජිකයන් 7 දෙනාගේ නිල කාලය 2005 මාර්තු මාසය වන විට අවසන් විය.

ඒ වෙනුවට පත් කළ යුතු සාමාජිකයන් පත් කිරීමේ වගකීම පැවරුණ ජනාධිපති විසින් එය දිගින් දිගටම පැහැර හරින ලදී. ඒ සඳහා විවිධ හේතු දක්වීම් ද සිදුකරන ලදී. පැවති ව්‍යවස්ථාපිත ප්‍රතිපාදන අනුව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ ඝනපූර්ණය 6 දෙනෙකු වූ බැවින් ව්‍යවස්ථා සභාව 2005 මාර්තු සිට අක්‍රීයව පැවතුණ අතර 2010 සැප්තැම්බර් 8 වනදින 18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව අහෝසි කරන තෙක්ම ඒ සඳහා සාමාජිකයන් පත් කිරීමක් සිදු නොවීය.

නමුත් මෙකී කාලය තුළ

- එක් අගවිනිසුරුවරයෙක් ද
- නීතිපතිවරුන් දෙදෙනෙක් ද
- ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ විනිසුරුවරුන්- 7 දෙනෙක් ද
- අභියාචනාධිකරණ විනිසුරුවරුන්-8 දෙනෙක් ද
- ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවල කොමසාරිස්වරුන්- විසි දෙදෙනෙක් ද
- පොලිස්පතිවරුන් තිදෙනෙක් ද
- විගණකාධිපතිවරුන් දෙදෙනෙක් ද

- එක් පාර්ලිමේන්තු මහලේකම්(තාවකාලික)වරයෙක් ද ජනාධිපතිවරයා සිය අභිමතය පරිදි හා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ප්‍රතිපාදන නොසලකා හරිමින් පත් කර තිබිණ (ලියන ආරච්චි, 2016:36).

2010 වසරේ සම්මත වූ 18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් මෙම ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව අහෝසි කරන ලද අතර ඒ වෙනුවට “පාර්ලිමේන්තු සභාව” නමැති ආයතනය පිහිටුවන ලදී. 18 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය දක්වා සංශෝධනය වූ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41අ(1) ව්‍යවස්ථාවට අනුව එහි සංයුතිය වූයේ අගමැති, කථානායක, විරුද්ධ පක්ෂනායක, අගමැතිගේ නියෝජිතයෙක් වන පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයකු සහ විපක්ෂනායකගේ නියෝජිතයෙක් වන පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයෙකි. ඒ අනුව පාර්ලිමේන්තු සභාව පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන්ගෙන්ම සමන්විත ආයතනයක් විය. පෙර කී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට මෙන් කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන් නිර්දේශ කිරීමේ හෝ ඉහළ තනතුරු සඳහා ජනාධිපති නිර්දේශ කරනු ලබන පුද්ගලයන් ව අනුමත කිරීමේ බලයක් එයට හිමි නොවීය. ඉහත පත් කිරීම් සිදු කිරීමට පෙර ජනාධිපති විසින් පාර්ලිමේන්තු සභාවේ නිරීක්ෂණ ලබා ගැනීමක් සිදුකළ යුතු බවට 18 වන සංශෝධනය දක්වා සංශෝධනය වූ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41(අ)(1) ව්‍යවස්ථාව දක්වයි. ඒ අනුව එය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව වැනි බලධාරී ආයතනයක් නොවී ය. නමුත් 2015 වසරේදී සම්මත වූ 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් නැවත වරක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව ස්ථාපනය කරන ලදී.

3.2. ස්ථාපනය පිළිබඳ හෙතික ප්‍රතිපාදන

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ VII වන පරිච්ඡේදය වෙන් වී ඇත්තේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව වෙනුවෙනි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41අ(1) ව්‍යවස්ථාවට අනුව ව්‍යවස්ථාදායක සභාවේ සංයුතිය වන්නේ

- (අ) අග්‍රාමාත්‍යවරයා
- (ආ) කථානායකවරයා
- (ඇ) පාර්ලිමේන්තුවේ විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකවරයා
- (ඈ) ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලැබිය යුතු එක් පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයෙක්

(ඉ) අග්‍රාමාත්‍යවරයා සහ විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකවරයා යන දෙදෙනාගේ ම නාමයෝජනා කිරීම මත

ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලැබිය යුතු වූ ද, දෙදෙනෙක් පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයන් විය යුතු වූ ද, තැනැත්තන් පස් දෙනෙක් සහ

(ඊ) අග්‍රාමාත්‍යවරයා සහ විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකවරයා අයත් දේශපාලන පක්ෂ හෝ ස්වාධීන කණ්ඩායම් හෝ නොවන පාර්ලිමේන්තුවේ නියෝජනය ඇති අනෙකුත් දේශපාලන පක්ෂවල සහ ස්වාධීන කණ්ඩායම්වල පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයන්ගේ බහුතරයේ එකඟත්වය මත නාම යෝජනා කොට ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලබන එක් පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයෙකුගෙන් සමන්විත වේ,

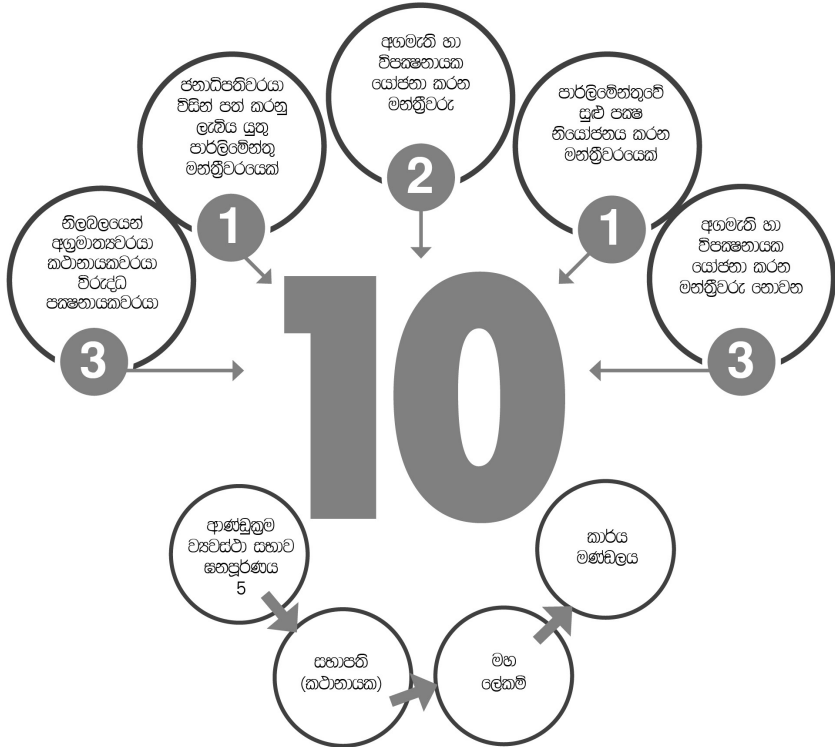
මේ අනුව ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථාදායක සභාව සඳහා පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන් 7 දෙනෙකු හා දේශපාලන පක්ෂවල සාමාජිකයන් නොවන වෘත්තීය විශිෂ්ටතා ඇති පුරවැසියන් තිදෙනෙකු පත් කරනු ලැබේ.

මෙම නිලබලයෙන් පත්වන සාමාජිකයන් හැර අනෙක් සාමාජිකයන්ගේ නිලකාලය වසර 03 කි.

පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හරිනු ලැබුවද නැවත ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවක් පත් කරන තෙක් පැවති ව්‍යවස්ථා සභාව බලාත්මක වන බව 14(අ)(7) ව්‍යවස්ථාව දක්වයි.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව හා කොමිෂන් සභාව අතර සබඳතාවය වන්නේ ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවල කොමසාරිස්වරුන් පත් කිරීම සඳහා නම් ජනාධිපතිවරයාට නිර්දේශ කිරීමේ බලය මෙම ව්‍යවස්ථා සභාවට පැවරී තිබීමයි. ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් නිර්දේශ කරනු ලබන නම් ජනාධිපතිවරයා විසින් දින 14ක් තුළ පත් නොකළහොත් එම පුද්ගලයන් නිසි පරිදි පත්වූ පුද්ගලයන් ලෙස සැලකිය යුතු බව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ දක්වා තිබේ. නමුත් අදාළ කොමිසන් සභා සාමාජිකයන් ඉවත් කිරීම පිළිබඳව හෝ විනය කටයුතු පිළිබඳව හෝ වැටුප් පිළිබඳව කිසිදු බලයක් ව්‍යවස්ථා සභාවට නොමැත.

3.3. ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව සහ එහි සංයුතිය

මේ අනුව 10 දෙනෙකුත් යුතු ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ සභාපතිවරයා වන්නේ කථානායක වේ. එසේම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව සඳහා මහ ලේකම්වරයකු සිටින අතර ඔහු වසර පහක කාලයක් සඳහා පත්කරනු ලබයි. ව්‍යවස්ථා සභාවේ කටයුතු සඳහා කාර්ය මණ්ඩලයක් ද පත් කරගැනීමේ හැකියාව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනුව පවතී.

3.4. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ කාර්යය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට කාර්යය සහ බලතල නීතිමය මූලාශ්‍රය දෙකකින් පවරා ඇත. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සහ පාර්ලිමේන්තු පනත් යනු එම මූලාශ්‍රය දෙක ය.

3.4.1. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට යටතේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට අයත් කාර්යය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට යටතේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට කාර්ය කිහිපයක් පැවරී ඇත.

එනම්

- I. කොමිෂන් සභා 9ක් සඳහා සාමාජිකයන් ජනාධිපතිවරයා වෙත නිර්දේශ කිරීමේ කාර්යය(41(ආ) ව්‍යවස්ථාව)
- II. අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් දෙදෙනා, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ විනිසුරුවරු හා අභියාචනාධිකරණ විනිසුරුවරු සහ රජයේ උසස් තනතුරු 5 සඳහා ජනාධිපතිවරයා විසින් නම් කරනු ලබන පුද්ගලයන් සඳහා අනුමැතිය ලබාදීම(41(ඇ) ව්‍යවස්ථාව)
- III. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ රීති සකස් කිරීම-41උ(3)ව්‍යවස්ථාව
- IV. ජනාධිපතිවරයාට වාර්තා ඉදිරිපත් කිරීම-41උ(1)ව්‍යවස්ථාව

I. කොමිෂන් සභා 9ක් සඳහා සාමාජිකයන් ජනාධිපතිවරයා වෙත නිර්දේශ කිරීමේ කාර්යය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41(ආ) වන ව්‍යවස්ථාවට අනුව ජනාධිපතිවරයා විසින් තැනැත්තකු පත් කිරීම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාදායක සභාවේ නිර්දේශය ලබාගත යුතු පත් කිරීම් වන්නේ

- (අ) මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව.
- (ආ) රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව.
- (ඇ) ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව.
- (ඈ) විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව.
- (ඉ) ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව.
- (ඊ) අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශනය කිරීමේ කොමිෂන් සභාව.
- (උ) මුදල් කොමිෂන් සභාව.
- (ඌ) සීමා නිර්ණය කොමිෂන් සභාව.
- (එ) ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව.

මේ අනුව මෙම කොමිෂන් සභා සඳහා සාමාජිකයන් ජනාධිපතිවරයාට නිර්දේශ කිරීමේ වගකීම ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට පැවරේ. නිර්දේශ

කළ දිනයේ සිට දින 14ක් ඇතුළත එම පත් කිරීම් ජනාධිපතිවරයා සිදුකළ යුතු ය. එම කාලසීමාව ඇතුළත එසේ පත් නොකළහොත් ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් නිර්දේශිත පුද්ගලයන් 15 වන දින සිට අදාළ කොමිෂන් සභාවල සාමාජිකයන් ලෙස පත් වුවා සේ සලකනු ලැබේ.

ඉහත කී කොමිෂන් සභාවල සභාපතිවරුන් පත් කිරීමේ දී ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් සාමාජිකයන් තිදෙනෙකුගේ නම් නිර්දේශ කළ යුතු අතර ඉන් එක් අයෙකු පත් කිරීම ජනාධිපතිවරයා විසින් දින 14ක් තුළ සිදුකළ යුතු ය. ජනාධිපතිවරයා විසින් එම නම් අතරින් එක් සාමාජිකයකු සභාපතිවරයා ලෙස අදාළ කාලය තුළ පත් නොකළහොත් ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් නිර්දේශිත ලැයිස්තුවේ මූලින්ම නම් සඳහන් සාමාජිකයා සභාපති ලෙස පත් වේ.

මේ අනුව ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් නිර්දේශ කරනු ලබන නම් ප්‍රතිකේෂ්ප කිරීමේ හෝ නැවත සලකා බැලීම සඳහා ව්‍යවස්ථා සභාව වෙත හරවා යැවීමේ ව්‍යවස්ථාපිත බලයක් ජනාධිපතිවරයාට නොමැත.

කොමිෂන් සභා සඳහා සභාපතිවරුන් පත් කිරීමේදී ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් නිර්දේශ කරන නම් අතරින් එක් නමක් තෝරා ගැනීමේ බලය හැර වෙනත් ව්‍යවස්ථාපිත බලයක් ජනාධිපතිට නොමැත. මෙම නිර්දේශ සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිවරයාට ව්‍යවස්ථා සභාව වෙත බලපෑමක් කළ හැකිවන්නේ සිය නියෝජිතයා මගින් සහ සිය ව්‍යවස්ථා සභාව නියෝජනය කරන සිය පක්ෂයේ මන්ත්‍රීවරුන් මගින් පමණි.

මෙම ප්‍රතිපාදනය අනුව ඉහත සඳහන් කරන ලද කොමිෂන් සභා සඳහා ජනාධිපතිට සිදුකළ හැකි දේශපාලන බලපෑම අවම වීම අපේක්ෂා කරන අතර එකී කොමිෂන් සභාවල ධුර හිස්ව පැවතීමේ අභියෝගය ද මගහැරී යයි.

නමුත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට සහ අදාළ පනත්වලට අනුව කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන් ඉල්ලා අස්වීම දැනුම් දෙනු ලබන්නේ ජනාධිපතිවරයා වෙත ය. ජනාධිපතිවරයා එම ඉල්ලා අස්වීම පිළිගෙන ව්‍යවස්ථා සභාවට දැනුම් දී නොතිබෙන අවස්ථාවලදී ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් එම පුරප්පාඩුව සඳහා නව සාමාජිකයකු නිර්දේශ නොකිරීමේ පිළිවෙතක් අනුගමනය කර යි. එය ව්‍යවස්ථා සභාවේ ස්වාධීනත්වය අභ්‍යාස නොකිරීමක් ලෙස හැඳින්විය හැකි ය.

II. අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන්, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ විනිසුරුවරුන්, අභියාචනාධිකරණ විනිසුරුවරුන් සහ රජයේ උසස් තනතුරු 5ක් සඳහා ජනාධිපතිවරයා විසින් නම් කරනු ලබන පුද්ගලයන් සඳහා අනුමැතිය ලබාදීම.

ව්‍යවස්ථා සභාවේ තවත් කාර්යයක් වනුයේ අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන්, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ විනිසුරුවරුන්, අභියාචනාධිකරණ විනිසුරුවරුන් සහ රජයේ උසස් තනතුරු 5ක් සඳහා ජනාධිපතිවරයා විසින් නම් කරනු ලබන පුද්ගලයන් සඳහා අනුමැතිය ලබාදීම ය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41(ඇ) ව්‍යවස්ථාවට අනුව පහත සඳහන් දුර සඳහා පත් කිරීමේදී ජනාධිපතිවරයා විසින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ අනුමැතිය ලබාගත යුතු ය. එනම් ඒ,

- (අ) අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයා සහ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ විනිශ්චයකාරවරයන්.
- (ආ) අභියාචනාධිකරණයේ සභාපතිවරයා සහ අභියාචනාධිකරණයේ විනිශ්චයකාරවරයන්ත
- (ඇ) අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයා හැර අනෙකුත් සාමාජිකයන්.
- (ඈ) නීතිපතිවරයා.
- (ඉ) විගණකාධිපතිවරයා.
- (ඊ) පොලිස්පතිවරයා.
- (උ) පරිපාලන කටයුතු පිළිබඳ පාර්ලිමේන්තු කොමසාරිස්වරයා (ඔම්බුඩ්ස්මන්).
- (ඌ) පාර්ලිමේන්තුවේ මහ ලේකම්වරයා යන දුර සඳහා ය.

මෙහි දී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ විනිශ්චයකාරවරයන් සහ අභියාචනාධිකරණයේ සභාපතිවරයා සහ අභියාචනාධිකරණයේ විනිශ්චයකාරවරයන් පත් කිරීමේ කාර්යයේ දී, ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයාගේ අදහස් ලබාගත යුතු බව 41(ඇ) (4) ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් වේ.

එසේම මෙම පත්කළ නිලධාරීන් හා කොමිෂන් සභාවල සාමාජිකයන් ඉවත් කිරීමේ බලය ජනාධිපතිවරයාට නොමැත.

මෙම ප්‍රතිපාදනය මගින් අපේක්ෂා කරන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය ඔස්සේ බල දේශපාලන බැඳීමිච්චින් තොර වඩාත් ස්වාධීන රාජ්‍ය සේවයක් ස්ථාපිත කිරීම යි .

III . ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ රීති සකස් කිරීම

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41උ.(3) අනුව ස්වකීය කාර්යය හා කර්තව්‍ය ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ ඉටු කිරීමට අදාළව රීති සෑදීමට සභාවට බලය ඇත්තේ ය. එකී සියලු රීති ගැසට් පත්‍රයේ පළකරනු ලැබිය යුතු අතර

එකී පලකිරීමෙන් මාස තුනක් ඇතුළත පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කළ යුත්තේ ය.

ඉහත කී රීති මෙම අධ්‍යයනය සිදුකරන අවස්ථාව වන විටත් ගැසට් පත්‍රයේ පළකර නොමැත. 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය යටතේ සම්මත කර ඇති රීති පිළිගත යුතු බවට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ පළමු රැස්වීමේදී යෝජනාවක් සම්මත කළ බවත් ඒ පිළිබඳව යෝජනා ඉදිරිපත් කරන ලෙස 2016 දෙසැම්බර් 8 වන දින සියලු මන්ත්‍රීවරුන්ට දන්වා ඇති බවත් කිසිදු මන්ත්‍රීවරයකු ඒ පිළිබඳව යෝජනා ඉදිරිපත් කර නොමැති බවත් ව්‍යවස්ථා සභාවේ සාමාජික ඇමති ලක්ෂ්මන් කිරිඇල්ල 2019 පෙබරවාරි 21 වන දින පැවති ‘ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව පත් කිරීම්වලදී අනුගමනය කරන නිර්ණායක’ පිළිබඳව වූ කල්තැබීමේ විවාදයේ දී ප්‍රකාශ කරන ලදී (හැන්සාර්ඩ්, 2019 පෙබරවාරි 21:747).

IV. ජනාධිපතිවරයාට වාර්තා ඉදිරිපත් කිරීම

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41උ.(1) අනුව සභාව විසින් සෑම මාස තුනකට වරක් ඊට පෙරාතුව වූ මාස තුන තුළ එහි කටයුතු පිළිබඳව වාර්තාවක් ජනාධිපතිවරයා වෙත ඉදිරිපත් කළ යුත්තේ ය.

3.4.2. පාර්ලිමේන්තු පනත් මගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට පැවරී ඇති කාර්යය සහ බලතල,

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට බලතල සහ කාර්යය ලබාදී ඇති පාර්ලිමේන්තු පනත් කිහිපයක් වේ. වන්නේ

- 2002 අංක 24 දරන සුබසාධන ප්‍රතිලාභ පනත
- 2002 අංක 32 දරන මුදල් (සංශෝධන) නීතිය
- 2002 අංක 35 දරන මහජන උපයෝගීතා පනත
- 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම් පනත
- 2016 අංක 14 දරන අතුරුදහන් වූවන් පිළිබඳ කාර්යාල පනත
- 2018 අංක 34 දරන හානිපූර්ණත්ව කාර්යාල පනත

මෙම පනත් යටතේ ස්ථාපනය කර ඇති කොමිෂන් සභා සහ කාර්යාල සඳහා සාමාජිකයන් පත් කිරීමේදී ජනාධිපති වෙත සුදුසු පුද්ගලයන් නිර්දේශ කිරීමේ කාර්යයය ව්‍යවස්ථා සභාවට මෙම පනත් මගින් පවරා ඇත.

3.5. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ තීරණ ගැනීමේ ක්‍රමවේදය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව රැස්වී අදාළ තීරණ ගනු ලබයි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41ඉ(1) ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් කර ඇති ආකාරයට ව්‍යවස්ථා සභාව මාසයකට දෙවරක්වත් රැස්විය යුතුය. මෙම රැස්වීම් සඳහා සහභාගීත්වය පස්දෙනෙකුගෙන් සමන්විත යුතුය. සභාව විසින් කරනු ලැබිය යුතු සෑම නිර්දේශයක් හෝ අනුමත කිරීමක් ද, ගනු ලබන සෑම තීරණයක් ද, ඒකමතිකව තීරණය කිරීමට සභාව විසින් උත්සාහ දරනු ලැබිය යුතු බවට ද ව්‍යවස්ථාපිත ප්‍රතිපාදනයක් ඇත. ඒකමතික තීරණයක් නොමැති අවස්ථාවක දී සභාවේ රැස්වීමට පැමිණ සිටින සාමාජිකයන් පස් දෙනෙකුට නොඅඩු සංඛ්‍යාවක් විසින් සනාථ කළහොත් මිස, සභාව විසින් කරන ලද යම් නිර්දේශයක් හෝ අනුමත කිරීමක් හෝ ගනු ලැබූ යම් තීරණයක් හෝ බලසහිත නොවිය යුතු බව 41ඉ(4) ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වේ. මෙම තීරණ ගැනීමේදී සභාපතිවරයාට හෝ මූලාසනයට තීරක ඡන්දයක් ඇත.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41ආ හෝ 41ඇ ව්‍යවස්ථා යටතේ යම් පත්කිරීමක් සඳහා යෝග්‍ය තැනැත්තන් නිර්දේශ කිරීමේ දී හෝ අනුමත කිරීමේ දී අනුගමනය කළ යුතු කාර්ය පටිපාටිය ද ඇතුළුව සභාවේ රැස්වීම් සහ ඒ රැස්වීම්වලදී කටයුතු කරන ආකාරය සම්බන්ධයෙන් අනුගමනය කළ යුතු කාර්ය පටිපාටිය සභාව විසින් තීරණය කරනු ලැබිය යුත්තේ යුතු බව 41ඉ(6) ව්‍යවස්ථාවේ දැක් වේ.

එසේම සභාවේ සාමාජිකයින් ගේ පුරප්පාඩු තිබුණ ද එය නොතකා කටයුතු කිරීමේ හැකියාව පවතින බව 41ඉ(8) ව්‍යවස්ථාවේ දැක් වේ.

එසේම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 126 වන ව්‍යවස්ථාවේ විධිවිධානවලට යටත්ව, සභාව විසින් එළඹෙන ලද යම් තීරණයක් හෝ කරන ලද යම් අනුමත කිරීමක් හෝ නිර්දේශයක් භාර ගැනීමට, විභාග කිරීමට ඒ පිළිබඳ තීරණයක් දීමට හෝ කවර වූ හේතුවක් මත හෝ කවර වූ හෝ අත්‍යාවශ්‍යතාවයකින් ප්‍රශ්න කිරීමට, කිසිදු අධිකරණයකට බලය හෝ අධිකරණ බලය නොමැති විය යුත්තේ ය. එකී තීරණය, අනුමතය හෝ නිර්දේශය සියලු කාර්ය සඳහා අවසානාත්මක හා තීරණාත්මක විය යුතු බව 41එ ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වේ.

මේ අනුව ව්‍යවස්ථා සභාවේ තීරණ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ දී විභාගවන මූලික අයිතිවාසිකම් නඩුවකදී හැර, වෙනත් අධිකරණයක හෝ නඩු කටයුත්තක දී ප්‍රශ්න කළ නොහැකි ය.

3.6. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව පිළිබඳ විශ්ලේෂණය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව, මෙම පර්යේෂණයට අදාළ සියලුම කොමිෂන් සභාවලට අදාළ ව්‍යුහයකි. එහි සංයුතිය, බලතල සහ කාර්යය මෙන්ම ස්වාධීන සහ අපක්ෂපාත පැවැත්ම, කොමිෂන් සභා පිහිටුවීමෙන් අපේක්ෂා කරන අරමුණු ඉටු කර ගැනීමේ දී තීරණාත්මක සාධක වේ. විශේෂයෙන්ම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව යනු කොමිෂන් සභාවල කේන්ද්‍රීය මෙන්ම ප්‍රායෝගිකව බලතල විට නියාමන ව්‍යුහය ය.

3.6.1 සංයුතිය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ සංයුතිය පිළිබඳව පර්යේෂණයේ දී හෙළි වූ කරුණු අනුව පෙනී යන්නේ එහි පංගු ක්‍රමය, සිවිල් සමාජ නියෝජනය සහ මහජන සහභාගිත්වය පිළිබඳව විවිධ අදහස් පවතින බව ය. මේ අදහස් අපට නොසලකා හැරිය නොහැකි ය. මන්ද අදහස් දැක් වූ බොහෝ අය කොමිෂන් සභා පිහිටුවීමේ ක්‍රියාවලියේ දී ත්, පිහිට වූ පසු ඒවායේ ක්‍රියාකාරීත්වයට ත්, මැදිහත් වූ අය වීම නිසා ඔවුන්ගේ අදහස්වල ප්‍රායෝගික වටිනාකමක් තිබෙන නිසා ය.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට සාමාජිකයන් පත් කිරීමේ පංගුකාර ක්‍රමය නිසා පාර්ලිමේන්තුවේ සියලු දේශපාලන පාර්ශවවල නියෝජනය සහ සිවිල් සමාජය නියෝජනය වීම අතින් බලතල විට එය සාධනීය එකකි.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41 (ආ) 3 ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් වන්නේ “...මේ ව්‍යවස්ථාවේ උපලේඛනයේ නිශ්චිතව සඳහන් කොමිෂන් සභාවල සභාපතිවරුන් ලෙස හෝ සාමාජිකයන් ලෙස පත් කිරීම සඳහා අවස්ථාව එළඹෙන කවර හෝ විටක එසේ පත් කරනු ලැබිය යුතු නිසි සහ යෝග්‍ය තැනැත්තන් ජනාධිපතිවරයා වෙත නිර්දේශ කිරීම සභාවේ කාර්යයක් වන අතර ඒ නිර්දේශවලින් ලිංගික වර්ගීකරණය ඇතුළුව ශ්‍රී ලාංකීය සමාජයේ බහුත්ව ස්වභාවය පිළිබිඹු වන බව වගබලා ගැනීමට ප්‍රයත්න දරනු ලැබිය යුත්තේ ය” යනුවෙන් ස්ත්‍රී-පුරුෂ සමාජභාවය සහ ජනවාර්ගිකත්වය සැලකිල්ලට ගනිමින් කොමිෂන් සභාවල පත්කිරීම් සිදු කිරීමට උත්සහ දැරිය යුතු බවය.

එය සාධනීය වුව ද, ඒ සඳහා නිශ්චිත විධි විධාන ඇතුළත් කර නොතිබීම නිසා ප්‍රයෝගිකව එකී සැලකිල්ල ක්‍රියාත්මක වූයේ නැත. විශේෂයෙන්ම මේ ඉහත සඳහන් අවිනිශ්චිත කරුණ ඒ අයුරින්වත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට අදාළ ව ඉදිරිපත් වී නොතිබීම තුළින් පෙනී යන්නේ ස්ත්‍රී පංගුකාරකම කෙරෙහි සැලකිය යුතු තරමේ

අවධානයක් ව්‍යවස්ථා සම්පාදකයන් විසින් දක්වා නැති බව ය. එනම් සමකාලීන ඉතා වැදගත් ප්‍රජාතන්ත්‍රීය ප්‍රතිමානයක් මෙන්ම මූලධර්මයක් වන ස්ත්‍රී නියෝජනය යන්න එහි දී අවධානයට ලක් කර නැත. පංගුකාර ක්‍රමය සැලසුම් කිරීමේ දී ඒ පිළිබඳව අවධානය යොමු වූයේ නම් අඩුම තරමින් සිවිල් සමාජ පංගුව වන තුන්දෙනාගෙන් එක් අයෙකුටත් ස්ත්‍රීයක විය යුතුය යන නිශ්චිත ප්‍රතිපාදනය එක් කරන්නට ඉඩ තිබිණ. එසේත් නැතහොත් අගමැති ගේ සහ විපක්ෂ නායක ගේ එකඟතාවෙන් පත්කරන මන්ත්‍රීන්ගෙන් එක් අයෙකුටත් ස්ත්‍රීයක් විය යුතු ය යන ප්‍රතිපාදනය එක් කළ යුතුව තිබුණි. නමුත් ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින් ගේ අවධානය ඒ කෙරෙහි යොමු වී තිබුණේ නැත.

එසේ ම දේශපාලන පක්ෂවල නියෝජිතයන් සභාවේ සාමාජිකයන් වීම නිසා එහි ස්වාධීනත්වය සහ අපක්ෂපාතබව නැතිව යන බවට වූ මතයක් ද විය. එම අදහස ඉදිරිපත් කළ අයගේ මතය වූයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව ස්වාධීන එකක් නොව සර්වපාක්ෂික එකක් බව ය. ඒ අදහස වැදගත් වන්නේ අදාළ කොමිෂන් සභා පිහිටුවීම සඳහා වූ සමාජ-දේශපාලන සාකච්ඡාව, ඒ ඒ ක්ෂේත්‍රවල ස්වාධීනත්වය ඇති කිරීම සඳහා ය යන්න ප්‍රමුඛතම අරමුණක් ලෙස සැලකූ නිසා ය. එසේම ඒ සර්වපාක්ෂික බව පිළිබඳව විවේචනය ඉදිරිපත් වූයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව පිහිටුවීම පිළිබඳ සාකච්ඡාවේ මුල් අදියරේදීම ය.

ව්‍යවස්ථා සභාවේ බහුතරය දේශපාලකයන් ය. ඔවුන් එකිනෙකා රකින නිසා එය එළියට නොපෙනෙන දේශපාලන එකඟතාවලින් යුක්ත ය. ස්වාධීන සාමාජිකයන් පත්කරන්නේ ද දේශපාලකයින් ය. එබැවින් පත්වීම් සියල්ල එක් අතකට බර වී ඇත. අදහස් දැක්වූ සිවිල් ක්‍රියාකාරිකයන්ගේ මතවලට අනුව දේශපාලන මතවාද සභාව තුළ තිබීම ගැටලුවක් නොවුවත් පක්ෂ දේශපාලන ගැටුම නිසා අගතියක් සිදු වේ. ඒ නිසා සභාව දේශපාලකයන්ගෙන් මුක්ත හෝ අඩු තැනක් විය යුතු ය. සිවිල් සමාජ නියෝජිතයන් ගණන වැඩිකළ යුතු වුවත් ඔවුන් පත් කළ යුත්තේ මහජන යෝජනාවලට අනුව එය කළ හැකිවන සේ සැකසූ ක්‍රියාවලියක් මගිනි.

එය තහවුරු වන අදහසක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ කටයුතු කළ සිවිල් සමාජ නියෝජිතයෙකුගෙන් ඉදිරිපත් වීණ. එහි හරය වූයේ සභාව තුළ දේශපාලන පක්ෂ නියෝජිතයන්ගේ හැසිරීම අසතුටුදායක බව ය. ප්‍රශස්ත නොවූ ඔවුන්ගේ ක්‍රියාකලාපයට යම් කිසි සීමාවක් වී නම් ඒ ව්‍යවස්ථා සභාව තුළ සිටි සිවිල් සමාජ නියෝජිතයන්ය. දේශපාලන පක්ෂ නියෝජිතයින්ගේ බලපෑම්වලට සිවිල් සමාජ නියෝජිතයින්

අවනත නොවූ බවද මෙම සිවිල් සමාජ නියෝජිතයාගෙන් ප්‍රකාශ විණ. එසේම කථානායක ත් , අගමැති ත්, විපක්ෂ නායක ත් පමණක් දේශපාලන නියෝජනය සඳහා ප්‍රමාණවත් බවත් ඉතිරි හත් දෙනාම සිවිල් නියෝජනයින් ගෙන් පත්කොට පවතින ප්‍රමාණයට වඩා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ සිවිල් සමාජ නියෝජනය වැඩිවුවහොත් මේවා පිහිටුවීමේ අරමුණු ඉටුකර ගැනීමේ හැකියාව ලැබෙන බව ද ඔහුගේ අදහස විය. 19 වැනි සංශෝධනයෙන් අපේක්ෂා කළ අරමුණු ඉටු නොවීමට බලපෑ ප්‍රධාන හේතුවක් වූයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ සිවිල් නියෝජනයන්ගේ ප්‍රමාණය අඩුවීම බව ඉහත අදහසේ සිටි බොහෝ දෙනාගේ ස්ථාවරය විය. මේ පිළිබඳව උනන්දුවක් දැක්වූ සහ මැදිහත් වීමක් කළ අයගේ අපේක්ෂාව වූයේ සිවිල් සමාජ නියෝජනයන් හත් දෙනෙකු සහ දේශපාලන නියෝජනයන් තිදෙනෙකු ගෙන් යුත් සභාවක් පත්කර ගැනීම බව ඔවුන් වෙතින් ප්‍රකාශ විය. අදහස් දැක්වූ ඇතැම් දේශපාලන පක්ෂවල ස්ථාවරය ද මීට සමාන ය.

තවත් මත දැක්වීමට අනුව, ව්‍යවස්ථා සභාව තුළ ආණ්ඩු පක්ෂයේ නියෝජනය වැඩි ය. එයට පත්කරන සිවිල් සමාජ නියෝජනයින් ගේ පක්ෂපාත බව, පවත්නා ආණ්ඩුවට නැඹුරු බව සහ අදාළ සුදුසුකම් නොමැති වීම ද ගැටලුවකි. සිවිල් නියෝජනය වැඩිකළ යුතු ය. එහෙත් ඒ අය අපක්ෂපාත, ස්වාධීන සහ සුදුසුකම් සහිත අය විය යුතු ය. සභාවේ සංයුතියම ස්වාධීනත්වයට බාධාවක් ය. ව්‍යවස්ථා සභාව ස්වාධීන නොවූ විට එයින් පත්කරන කොමිෂන් සභාවලින්ද ස්වාධීනත්වයක් අපේක්ෂා කළ නොහැකි ය. පොලිස්පතිවරයා සහ අධිකරණ විනිසුරුවන් පත් කිරීමේ දී එය තහවුරු වූ බව ද ප්‍රකාශ විය. එසේම නියෝජනයන් විශ්‍රාම ගිය අයගෙන් නොව තරුණ ප්‍රජාවෙන් තෝරාගත යුතු ය. එසේම හුදු ජනවාර්ගික නියෝජනය නොව හැකියා ඇති අයට එම සාමාජිකත්වය ලබා දිය යුතුය. සභාවේ සංයුතිය සමබර නැත. මෙම අදහස් ඉදිරිපත් කළ අයගේ යෝජනාවක් වූයේ විපක්ෂ නායකට වැඩි බලයක් හිමිවිය යුතු බවය.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ ගැටලු මතු වී නොමැති බවට වූ අදහසක්ද විය. ඊට අනුව, සිවිල් සමාජ සාමාජිකයන්ගේ ගණන අඩු වුවත් ඔවුන් නගන හඬ ඉන් දුබල වන්නේ නැත. වැදගත් වන්නේ ඔවුන්ගේ ක්‍රියාකාරිත්වයයි. එය නිසි ලෙස සිදුවන්නේ නම් එක් සිවිල් නියෝජිතයෙකු වුවද ප්‍රමාණවත්ය. මේ අදහස ඉදිරිපත් වූණේ ප්‍රකට සිවිල් සමාජ සංවිධානයක නායක ක්‍රියාකාරිකයෙකුගෙනි.

නමුත් ඊට පරස්පරව මතු වූ අදහසක් වූයේ නිර්පාක්ෂික ස්වාධීන මොඩල ශ්‍රී ලංකාවට ගැලපෙන්නේ නැති බව ය. එසේ ගැලපෙන්නේ

සිවිල් සමාජය සිය දේශපාලන මතවලින් සම්පූර්ණ වශයෙන් ඉවත් වූ කාලයක බවත් ශ්‍රී ලංකාව ජාතික රාජ්‍යයක් ලෙස තවම පරිණත වී නැති පසුබිමක ගැලපෙන්නේ පාක්ෂික මොඩල මිස නිර්පාක්ෂික ඒවා නොවන බවත් එම අදහස ඉදිරිපත් කළ සිවිල් සමාජ ක්‍රියාකාරිකයාගේ මතය විය.

3.6.2 බලතල සහ කාර්යය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ බලතල සහ කාර්යය මොනවා ද යන්න මෙම පරිච්ඡේදයේ ඉහත සවිස්තරාත්මකව දක්වා ඇත. සභාවේ බලතල පිළිබඳව කථානායකගේ මතය වූයේ පත්කළ කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන් පිළිබඳව ගැටලුවක් හෝ අර්බුදයක් හෝ මතු වුවහොත් ඔවුන් ඉවත් කිරීම සඳහා වන විධිමත් නිරීක්ෂණ ක්‍රමවේදයක් සභාව සතුව නොමැති බව ය. ව්‍යවස්ථා සභාවේ සිවිල් සමාජ සාමාජිකයෙකු වූ ආචාර්ය ජී. ටී. ආරියරත්න ගේ අදහස වූයේ කොමිසමක සාමාජිකයෙකු සම්බන්ධයෙන් අර්බුදයක් මතු වූ විට එය සමථයකට පත් කරනු විනා අධිකරණය වෙත ගෙනගොස් දඬුවම් දීමේ ක්‍රියාවලියක් සභාව සිදු නොකළ බව ය.

කොමිෂන් සභාවලට මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන ලබා ගැනීම සඳහා පාර්ලිමේන්තුවට දැනුම් දීමේ බලයක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට නැත. අදහස් දැක්වූ කිහිපදෙනෙකු ගේ යෝජනාවක් වූයේ එකී දැනුම් දීමේ බලය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට නැතහොත් ඒ ඒ කොමිෂන් සභාවලට ලබා දිය යුතු ය යන්නය.

මෙහිදී අවධානය යොමු කළයුතු තවත් කරුණක් වන්නේ ඇතැම් ඉහළ රාජ්‍ය නිලධාරීන් පත් කිරීමේ කටයුතුවලදී ව්‍යවස්ථා සභාව, ජනාධිපති සහ පාර්ලිමේන්තුව අතර සම්බන්ධීකරණය විධිමත් සහ සම්මුතිකාමී කිරීම සඳහා ව්‍යවස්ථා සම්පාදකයන් විසින් ප්‍රතිපාදන සහ ප්‍රතිපත්ති, සලසා නොතිබීම ගැන ය. ඇතැම් පත් කිරීම් ප්‍රමාද වූයේ සහ ගැටලුකාරී වූයේ ත් මේ නිසා ය.

ඇතැම් විට ඉහළ රාජ්‍ය නිලධාරීන් පත් කිරීම සඳහා නුසුදුසු නාමයෝජනා ජනාධිපතිගෙන් පැමිණි විට සභාව විසින් එය ප්‍රතික්ෂේප කොට වෙනත් නමක් යෝජනා කරන ලෙස දන්වා හරවා යැවීමට සිදු වූ අවස්ථා තිබිණ. නමුත් ගැටලුව වූයේ අලුත් නමක් ජනාධිපති විසින් නොඑවීමය. අගවිනිසුරු පත් කිරීමේ දී මේ ගැටලුව මතු වූ බව සභාවේ සභාපති ධුරය දරන කතානායක විසින් අනාවරණය කරන ලදී. ඔහු වැඩිදුරටත් දක්වා සිටියේ සභාවේ කාර්යය ලෙස පත් කිරීම් සිදු කිරීමේදී

වයස, වාර්ගිකත්වය සහ ජ්‍යෙෂ්ඨත්වය යන කාරණා සලකා බැලූ බවය. අගවිනිසුරු පත් කිරීම සඳහා වන යෝජනාවක් ද ඔහු ඉදිරිපත් කළේ ය. එනම් අගවිනිසුරු තේරීමේ කටයුත්ත සභාව විසින් සිදුකොට එම පත්වීම ලබා දීම ජනාධිපති විසින් සිදුකිරීම වඩාත් යෝග්‍ය සහ ගැටුම් ඇති නොවන ක්‍රියාවක් බවය. එහෙත් සභාවේ සංයුතිය අනුව එම ක්‍රියාවලිය දේශපාලන මත ගැටුමක් සහ අර්බුදයක් බවට පත්වනු ඇත යන්න අපගේ නිගමනය යි.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ කාර්ය පිළිබඳව එහි සාමාජිකයෙකු ව සිටි මෙරට ප්‍රධාන පෙළේ සිවිල් සමාජ සංවිධානයක නායකයෙකුගේ අදහස් කෙරෙහි අවධානය යොමු කරමු. ඒ අදහස් දැක්වීම මෙහි ලා සම්පූර්ණයෙන්ම දක්වන්නේ සභාවේ කාර්යය පිළිබඳව සජීවී අත්දැකීම් ඒ තුළ අනතර්ගත බැවිනි.

“ස්වාධීන කොමිෂන් සභා සම්බන්ධව යම් පැමිණිල්ලක් ලැබුණු පසු ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාදායක සභාවේ සභාපතිවරයා වශයෙන් කථානායකවරයා, පාර්ලිමේන්තු ලේකම්වරයා මාර්ගයෙන් සියලු තොරතුරු ගෙන්වා ගෙන අප ඉදිරියේ තබන ලදී. අධිකරණයෙන්ද අවශ්‍ය කාරණා විමසීම එතුමා විසින් සිදු කරන ලදී. ඉන් අනතුරුව එතුමා අපට ඉදිරිපත් කරන ඒ සියලු තොරතුරු සලකා බලා ඒ පිළිබඳව තීරණ ගැනීම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාදායක සභාව මගින් සිදු කරන ලදී.

මගේ මතකයේ හැටියට දෙවරක් පමණ එලෙස කොමිෂන් සභා සම්බන්ධව පැමිණිලි ලැබූ තිබූ අවස්ථාවල එම කොමිෂන් සභා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාදායක සභාව හමුවට කැඳවන ලදී. කැඳවා ඔවුන්ට උපදෙස් දීම සිදු කෙරිණ. කෙසේ වෙතත් ඔවුන්ට දඬුවම් පැමිණවීමට තරම් වරදක් සිදු කර තිබුණේ නැත. අමතර ගැටලු වශයෙන් ඔවුන්ගෙන් ඉදිරිපත් වූයේ තමන්ගේ රාජකාරිය සිදු කරන්නට අවකාශය මදබව, ගොඩනැගිලි පහසුකම් හෝ ප්‍රතිපාදනවල මදබව ආදී කරුණු ය. ඒවා හැකිතරම් සපයන්නට අපි කටයුතු කළෙමු.

කොමිෂන් සභාවල ක්‍රියාකාරිත්වය පිළිබඳව ඉදහිට පැමිණිල්ලක් දෙකක් අපගේ සභාවට ලැබුණු අතර එහි ප්‍රධානයා වශයෙන් කථානායකතුමා ඒ පිළිබඳව සොයා බලා අපට වාර්තාවක් ඉදිරිපත් කරන ලදී. අපට ඔවුන්ගේ ක්‍රියාකාරිත්වය පිළිබඳව තීරණ ගැනීමට කිසිදු අයිතියක් නොතිබිණ. කෙසේ වෙතත් මා මෙම සභාවේ සිටින ලද කාල සීමාව තුළ කොමිෂන් සභා සම්බන්ධයෙන් බරපතල පැමිණිලි සිදු නොවූ බව කිව යුතුය. දැන් තත්ත්වය පිළිබඳව මට අදහසක් නොමැත.

මෙම පත්කිරීම් සිදු කිරීමේදී කථානායකතුමා කිසිදු පක්ෂපාතත්වයකින් තොරව සම්පූර්ණයෙන්ම ව්‍යවස්ථානුකූලව කටයුතු කළ බව කිව යුතුය. අගමැතිතුමා ද අපේ තීරණවලට විරුද්ධ වූයේ නැත. විපක්ෂ නායකතුමාද විශිෂ්ට අන්දමින් ජාතිභේද කිසිවක් නොසලකා කටයුතු කරන ලදී. මේ තිදෙනාම ව්‍යවස්ථාදායක සභාවේ ඉතා හොඳින් හැසිරුණු බව කිව යුතු ය. ජනතා විමුක්ති පෙරමුණෙන් පත් වූ විජිත හේරත් මන්ත්‍රීවරයා ද හොඳින් හැසිරුණු අතර සභාවේ අනෙක් සාමාජිකයන් පිළිබඳව මට අදහසක් දැක්විය නොහැකි අතර එලෙස අදහසක් දැක්වීමටද මම අකැමැත්තෙමි. නමුත් ඔවුනුත් මේ සිදු කෙරුණු පත් කිරීම්වලට එකඟ වූ බව කිව යුතුය. කෙසේ වෙතත් ඉන් සමහරෙකු එලෙස ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාදායක සභාව තුළ තීරණවලට එකඟව ඉන් ඉවතට පැමිණ ඒවාට විරුද්ධ බවට ප්‍රකාශ නිකුත් කළ අතර එය ඉතාමත් වැරදි සහගත ක්‍රියාවකි. එය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාදායක සභාව තුළ අපගේ සම්ප්‍රදාය බිඳ දැමීමකි. ඒ මක් නිසාද යත් අප පවත්වාගත් සම්ප්‍රදාය වූයේ වැඩි දෙනාගේ කැමැත්ත සියලු දෙනා විසින් ඒකච්ඡන්දයෙන් අනුමත කිරීම යි.

කොමිෂන් සභාවක පුරප්පාඩු 10 ක් ඇත්නම් එයට ලැබෙන අයදුම්පත් 200ක පමණ ප්‍රමාණය කෙටි ලැයිස්තුගත කිරීම සිදු කිරීමට භාර දෙන ලද්දේ සිවිල් සමාජ නියෝජිතයන් වූ අපට ය. ඒ අනුව අප තිදෙනා යම් ස්ථානයක රැස් වී මෙම අයදුම්පත 200ම හොඳින් පරීක්ෂා කර බලා කිසිදු වෙනස් කොට සැලකීමකින් තොරව සුදුසුකම් අනුව හොඳම අයදුම්කරුවන් 20ක් පමණ කෙටි ලැයිස්තුගත කිරීමක් සිදු කරන ලදී. ඉන් අනතුරුව එම අයදුම්පත් 20ක පමණ ප්‍රමාණයෙන් පෙර කී ප්‍රතිපත්තිය මත පිහිටා වැඩි දෙනාගේ කැමැත්ත සහිත අයදුම්කරුවන් 10 දෙනෙකු ඒකච්ඡන්දයෙන් අදාළ තනතුරුවලට පත් කරගැනීම සිදු කර ගැනිණි.

කෙටි ලැයිස්තුගත කිරීමේදී නිර්ණායක අප විසින්ම සකසා ගන්නා ලදී. උදාහරණයක් වශයෙන් අල්ලස් කොමිෂන් සභාවට පත් කිරීම සිදු කරන විට අප විමසන ලද්දේ මේ පිළිබඳව වැඩි අත්දැකීම් සහිත කිසිදු ආකාරයක චෝදනාවකට ලක් නොවූ පිරිසිදු පසුගිය වාර්තා සහිත අය ආදී පුද්ගලයන් වශයෙනි. එලෙස විමසා බලා තෝරා ගන්නා ලද්දේ එයින් හොඳම අයයි. මෙම ක්‍රියාවලිය තුළ අවස්ථාවක හෝ දෙකක දී අපට නොදැනුවත්වම වැරදීම් සිදු වන්නටද ඇත. ඒ මක් නිසාද යත් අප ඒ කෙටි ලැයිස්තුගත කිරීම සිදු කරන ලද්දේ හුදෙක්ම එම පුද්ගලයන් සපයා ඇති දත්ත පදනම් කරගෙන ය. අනෙක් අතට ඒ බොහෝ අය පිළිබඳව අපගේ පෞද්ගලිකව දැනුවත්භාවයක් තිබුණේ නැත.

කෙසේ වෙතත් මම සේවය කළ කාලය තුළ අප තිදෙනා ඉදිරිපත් කළ එම නිර්දේශ පිළිබඳව ඉතාමත් සැහිමකට පත් වෙමි. විශේෂයෙන්ම අසීස් මහතාට මේ පිළිබඳව මහත් දැනීමක් තිබූ බව කිව යුතු ය. එතුමා හිටපු නීතිපතිවරයෙකු වූ අතර ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාදායක සභාවට ඉතා විශාල සේවයක් සිදු කළ අයෙකි. රාධිකා කුමාරස්වාමි මහත්මියට ද ජාත්‍යන්තර වශයෙන් විශාල අත්දැකීම් ප්‍රමාණයක් තිබූ අතර මට තිබුණේ පොදු ජනයා අතර කටයුතු කර ලබා ගත් අත්දැකීම් ය. මා යම් ක්ෂේත්‍රයක විශේෂඥයෙකු නොවුණ නමුත් මගේ අදහස්වලට ඔවුහු ඇහුම්කන් දුන්හ. අපගේ ධුර කාලය තුළ පත් කරන ලද ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ විනිසුරුවරුන් නොවන්නට ඔක්තෝබර් 26 වැනිදා ජනපතිවරයාට විරුද්ධව ලැබුණු තීන්දුව වැනි තීන්දුවක් නොලැබෙන්නට ඉඩ තිබිණ. එයම අප විසින් සිදුකළ පත් කිරීම නිසියාකාරයෙන් සිදු කළ බවට සාධකයකි. ඉන් පසු තත්ත්වය ගැන මම කිසිවක් නොදනිමි.

මුල් අවස්ථාවකදීම මෙහි පොලිස්පතිවරයා පත් කිරීමේදී ගැටලුකාරී තත්ත්වයක් තිබුණෙන් අගමැතිවරයා එහි දී ඒ පිළිබඳව මගේ මතය විමසූ අතර එහිදී මා යෝජනා කළේ ව්‍යවස්ථාදායක සභාවේ සාමාජිකයන් තමන් නිර්දේශ කරන නම කොළයක ලියා ඒ අනුව බහුතර කැමැත්ත ඇති පුද්ගලයා තෝරා ගෙන එම පුද්ගලයාට ඒකච්ඡන්දයෙන් පත් කිරීම ය. ඒ අනුව වැඩි දෙනාගේ කැමැත්ත ඇති පුද්ගලයාට පත් කිරීමට සභාවේ සියලු දෙනා එකඟ වීම සිදුවිය. මම ව්‍යවස්ථාදායක සභාවේ සාමාජිකයෙකු ලෙස කටයුතු කරන කාලය පුරා ක්‍රියාත්මක වූයේ මේ ප්‍රතිපත්තිය යි. කෙසේ වෙතත් ඉන් අනතුරුව එය එසේම සිදු වූවා දැයි මට අදහසක් නැත.”

ව්‍යවස්ථා සභාව සියලු දෙනා නියෝජනය වන ව්‍යුහයක් විය යුතු බව ත් එහි කාර්යය පිළිබඳව දැනුවත්භාවයක් සමාජයටත් පාර්ලිමේන්තුවටත් තිබිය යුතු නිසා ඒ පිළිබඳව ක්‍රියා කිරීම ඉතා වැදගත් බව ලංකා කම්කරු කොංග්‍රස් පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රී මුතු සිවලිංගම් ගේ අදහස විය. සභාව සහ එහි සාමාජිකයන් පිළිබඳව පුළුල් සමාජ කතිකාවක අවශ්‍යතාව ජනාධිපති නීතිඥ ප්‍රශාන්ත ද ලාල් අල්විස්ගේ ගේ ද මතය විය. එසේම සභාවේ කාර්ය සාධනය සහ එහි සාමාජිකයන් ගේ ක්‍රියාකාරිත්වය පිළිබඳව ප්‍රගති සමාලෝචනයක් හෝ විශ්ලේෂණයක් සිදු වී නොමැති බවත් එය අත්‍යවශ්‍ය කටයුත්තක් බවත් ප්‍රකට සිවිල් සමාජ ක්‍රියාකාරිකයෙකු වන වෛද්‍ය විනාශ ආරියරත්න ගේ අදහස විය.

කොමිෂන් සභාවලට සාමාජිකයන් පත් කිරීමේ කාර්යයේ දී කෙටි ලැයිස්තුගත කිරීමේ කාර්යයට අදාළව සිවිල් සමාජ සාමාජිකයන්ට වැඩි

බලයක් ලැබුණ බව ජනතා විමුක්ති පෙරමුණේ පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රී විජේ හේරත් ගේ මතය විය. නමුත් ඔහු දක්වන ආකාරයට පත්කිරීමේ අවසාන කාර්යය ඔවුන් මත රඳා නොපවතී. ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂ මහ ලේකම් දයාසිරි ජයසේකරගේ මතයට අනුව නම් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ කටයුතු අතිශයින්ම ගැටලු සහගත ය. සභාව කිසිදු ආකාරයක නිර්මාණශීලී මැදිහත්වීමක් නොකළ බව මැතිවරණ ප්‍රවණ්ඩ ක්‍රියා නිරීක්ෂණ මධ්‍යස්ථානයේ ජාතික සම්බන්ධීකාරක, මංජුල ගජනායකගේ අදහස විය. ඒ සඳහා ඔහු උදාහරණ කොට ගන්නේ පොලිස්පති සහ පොලිස් කොමිසම අතර ඇති වූ අර්බුදයේ දී සභාව කිසිදු සාධනීය මැදිහත්වීමක් නොකළේ ය යන්නය. නමුත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව මුහුණපාන මූලික ගැටලුවක් නම් කොමිෂන් සභාවල තනතුරුවලට පත් කිරීම සඳහා පිළිගත් ක්‍රමවේදයක් හෝ නිර්ණායක සකසා නැතිකම ය.

3.6.3 ස්වාධීනත්වය

ස්වාධීනත්වය යනු නීතියේ පාලනයට පමණක් යටත් ව වෙන කිසිවෙකුගේ හෝ කිසිදු ආයතනයක අනිසි බලයකට හෝ බලපෑමකට යටත් නොවී කටයුතු කරනවා යන්න මිස අන්තනෝමතිකව ක්‍රියා කිරීමේ හැකියාවක් සහ බලතල සභාවට ලැබෙනවා යන්න නොවේ. බොහෝ දෙනෙකුගේ අදහස වූයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ සංයුතියම එහි ස්වාධීනත්වයට සහ අපක්ෂපාත බවට බාධාකාරී වන බව ය.

එසේම අගවිනිසුරු තනතුර සඳහා වූ පත් කිරීම්වල දී ද විනිශ්චයකාරයින් පත් කිරීමේ දී ද ජනාධිපති සතු බලය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ ස්වාධීනත්වයට බරපතල සීමාවක් බව ඇතැමෙකුගේ අදහස විය. 2015 - 2019 ආණ්ඩුවේ ජනාධිපතිත් සභාවත් අතර අර්බුදකාරී තත්ත්වය ට ජනාධිපති-අගමැති පාර්ශ්ව අතර ගැටුම හේතුවක් විය. ජනාධිපති විසින් නිර්දේශ කොට එවන නම් පත් නොකළ විට අර්බුදය වඩාත් උග්‍ර විය. නමුත් එවැනි තත්ත්වයක දී පවා සභාවේ ස්වාධීනත්වය රැකගැනීමට ඊට හැකි වූ බව ගොඩ්ලී ගුණතිලක ගේ අදහස විය. කෙසේවෙතත් ඒ ආකාරයේ ගැටුමකදී වුවද ස්වකීය ස්වාධීනත්වය ආරක්ෂා වන ආකාරයේ නෛතික ප්‍රතිපාදන සභාව සතු විය යුතු ය.

හතරවන පරිච්ඡේදය

මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව, පාලන ව්‍යුහය, කාර්යය, බලතල සහ ක්‍රියාකාරීත්වය

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී රටක ක්‍රියාකාරීත්වය මැතිවරණ විසින් පවත්වාගෙන යනු ලබන්නේ ඔවුන්ගේම ආණ්ඩුවක් හෝ ආණ්ඩු හෝ තෝරාගැනීමේ අයිතිය ජනතාවට ලබාදීමෙනි. සෑම සෞඛ්‍ය සම්පන්න ප්‍රජාතන්ත්‍රයකම පදනම නිදහස් සහ සාධාරණ මැතිවරණ වන අතර, ඒ මගින් ආණ්ඩුවේ අධිකාරිය යුක්ති යුක්ත කෙරෙනුයේ ජනතාවගේ කැමැත්තෙන් ලබාගන්නා කැමැත්ත මත බව යන්න සහතික කර යි. නිදහස් සහ සාධාරණ මැතිවරණ පැවැත්වීම, සහ ඊට අදාළ පරිසරය සකස් කිරීම මැතිවරණ කොමිසමක වගකීමකි. ඒ සඳහා මැතිවරණ කොමිසමක අපක්ෂපාතත්වය සහ ස්වාධීනත්වය ඉතා වැදගත් මූලධර්මයකි. විශ්වසනීය මැතිවරණ නිර්වචනය කිරීමේ මූලික මූලධර්මය නම්, ඒවා ජනතාවගේ කැමැත්ත නිදහස් ලෙස ප්‍රකාශ වීමට සහ පිළිබිඹු වීමට ඉඩකඩ සලසනු ඇත යන්න ය. මෙය සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා මැතිවරණ විනිවිද පෙනෙන, සියල්ල ඇතුළත්, සහ වගවීම් සහිත විය යුතු අතර තරග කිරීමට සමාන අවස්ථා සැලසිය යුතු ය.

අප විසින් අධ්‍යයනයට ලක්කරන කොමිෂන් සභා අතුරින් මෑත කාලයේ වඩාත්ම කථාබහට ලක්වූ සහ ලක්වන එකක් ලෙස මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව නම් කළ හැකි ය. මැතිවරණ සහ ඡන්ද විමසීම් පැවැත්වීම රටේ දේශපාලන න්‍යායපත්‍රවලට අනුව සිදුවන්නක් වුව ද ඒවා ඉක්මන්වීම සහ ප්‍රමාද වීම හෝ කල්දැම්ම පිළිබඳව මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව ඉලක්ක කොට ගෙන සිදුවන වාද විවාද සුලබ ය. බොහෝ විට වූදිකයා වන්නේ මැතිවරණ කොමිසම ය. වගඋත්තර බැඳීමට කොමිසමේ සභාපතිවරයා විටින් විට පුවත් නිවේදන සහ පුවත් සාකච්ඡා පැවැත්වීම මෑත ඉතිහාසයේ සුලබ දෙයක් වී ඇත.

එසේම පැවැත්වෙන ජනාධිපතිවරණ, මැතිවරණ සහ ඡන්ද විමසීම්වල දී කොමිසමේ නියාමන ක්‍රියාවලියට එරෙහිව දේශපාලන පක්ෂ සහ කණ්ඩායම් ක්‍රියා කිරීම සහ ඒවාට ප්‍රතිචාර දැක්වීම යන කාරණා නිසා ද කොමිසම ජන සමාජය තුළ නීතර අවධානයට ලක්වන්නක් බවට පත්වී ඇත. මෙම පරිච්ඡේදය තුළ සිදුකර ඇත්තේ එම මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීන ක්‍රියාකාරිත්වයට අදාළ වන පාලන ව්‍යුහය, කාර්ය, බලතල, සහ ක්‍රියාකාරිත්වය පිළිබඳව අවධානය යොමු කිරීම ය.

4.1. පිහිටුවීමේ අරමුණ

මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ස්ථාපනය කරන ලද කොමිෂන් සභාවකි.ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 103(2) ව්‍යවස්ථාවට අනුව“නිදහස් හා සාධාරණ ඡන්ද විමසීම් සහ ජනමත විචාරණ පැවැත්වීම කොමිෂන් සභාවේ පරමාර්ථය විය යුත්තේ ය.ඒ අනුව මැතිවරණ, ඡන්ද විමසීම් සහ ජනමත විචාරණ පැවැත්වීම මෙන්ම ඒවා නිදහස්ව සහ සාධාරණව පැවැත්වීම ද මෙම කොමිෂන් සභාව පිහිටුවීමේ අරමුණ වේ.

මැතිවරණ සහ ඡන්ද විමසීම් ආශ්‍රිත ක්‍රියාකාරකම් මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව පත් කරන තෙක් සිදුකරන ලද්දේ මැතිවරණ දෙපාර්තමේන්තුව මගිනි. එය ආණ්ඩුවේ දෙපාර්තමේන්තුවක් බැවින් එහි ස්වාධීනත්වය පිළිබඳව ගැටලු සහගතව පැවතුණ බැවින් එකී කාර්යය ස්වාධීන ආයතනයකට පැවරීමේ අරමුණින් මෙම කොමිසන් සභාව ස්ථාපනය කරන ලදී.

4.2. සංස්ථාපනයේ තේරුම් ප්‍රතිපාදන

මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව පිහිටුවා ඇත්තේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගිනි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 103 (1) ව්‍යවස්ථාවේ මෙසේ සඳහන් වේ.“(මේ පරිච්ඡේදයෙහි “කොමිෂන් සභාව” යනුවෙන් සඳහන් කරනු ලබන) මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවක් තිබිය යුත්තේ ය. කොමිෂන් සභාව, යම් වෘත්තීයවල හෝ පරිපාලන හෝ අධ්‍යාපන ක්ෂේත්‍රවල හෝ, විශිෂ්ටතා හිමිකරගෙන සිටින තැනැත්තන් අතුරෙන්, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශය මත ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලබන සාමාජිකයන් තුන්දෙනකුගෙන් සමන්විත විය යුත්තේ ය. පත්

කරනු ලබන එක් සාමාජිකයකු නියෝජ්‍ය මැතිවරණ කොමසාරිස්වරයකු වශයෙන් හෝ ඊට ඉහළ වූ හෝ ධුරයක් උසුලනු ලැබූ මැතිවරණ දෙපාර්තමේන්තුවේ විශ්‍රාම ලත් නිලධාරියකු විය යුත්තේ ය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශය මත ඔවුන් අතුරෙන් එක් සාමාජිකයකු කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයා ලෙස ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලැබිය යුත්තේ ය.”

මෙම පත්කරන ලද කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන් වසර 5ක ධුරකාලයකට හිමිකම් ලබයි.

4.3. ස්වාධීනත්වය පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන

මැතිවරණ ක්‍රියාවලිය නිදහස්ව සහ ස්වාධීන පැවැත්වීම පිළිබඳව මෙරට කතිකාව මැන කාලීනව මතුවූයේ මැතිවරණ ආශ්‍රිත ප්‍රචණ්ඩත්වය ක්‍රමානුකූලව වර්ධනය වීම සහ අපේක්ෂකයන්, පක්ෂ සහ කණ්ඩායම් ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා පොදු දේපළ සහ සේවා අවහා විතා කිරීම පිළිබඳව වූ සමාජ විරෝධය පදනම් කරගෙන ය. මෙම විරෝධය කෙරෙහි බලවත් වූවා ද යත්, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් කොමිෂන් සභා සාමාන්‍ය ව්‍යවහාරය තුළ නම් කෙරුණේ “ස්වාධීන කොමිෂන් සභා” යනුවෙනි. ඒ අනුව මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීන ක්‍රියාකාරීත්වය අරබයා පවතින ව්‍යවස්ථාපිත ප්‍රතිපාදන විමර්ශනයට ලක් කිරීම අත්‍යවශ්‍ය ය. පහත සඳහන් ශීර්ෂ යටතේ එකී විමර්ශනය සිදුකරනු ලබයි.

4.3.1.෨ කිරීම

මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයින් ගේ නම් නිර්දේශ කරනු ලබන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව විසිනි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 103(1) ව්‍යවස්ථාව සහ 41(ආ) ව්‍යවස්ථා අනුව මෙම කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් පත්කිරීම ජනාධිපතිවරයා විසින් සිදුකළ යුත්තේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශය මත ය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41(ආ)(4) අනුව සභාවේ නිර්දේශය ලැබුණු දින සිට දින දහහතරක් ඇතුළත ජනාධිපති විසින් එම පත් කිරීම සිදු කළ යුතු ය. ජනාධිපති එසේ කිරීමට අපොහොසත් වන්නේ නම් පහලොස්වන දින සිට එකී නිර්දේශිත පුද්ගලයන් සාමාජිකයින් ලෙස විධිමත්ව පත්වුවා සේ සලකන බව ද එකී ව්‍යවස්ථාවේ තවදුරටත් සඳහන් වේ.

මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයා ලෙස සුදුසු සාමාජිකයන් තිදෙනෙකු ගේ නම් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් ජනාධිපතිට ප්‍රමුඛතා අනුපිළිවෙලක් සහිතව නිර්දේශ කළ යුතු අතර එම සාමාජිකයන් අතරින් එක් අයෙකු ජනාධිපතිවරයා විසින් සභාපතිවරයා ලෙස පත් කළ යුතු ය. ජනාධිපති විසින් දින 14 ක් තුළ එසේ පත් කිරීමට අපොහොසත් වන්නේ නම් ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් ජනාධිපති වෙත යොමු කළ නිර්දේශිත නම් අතරින් පළමුවට නම් සඳහන් සාමාජිකයා සභාපති ලෙස පත්වන බවට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 14(ආ) ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් වේ.

මේ අනුව මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් සහ සභාපතිවරයා පත් කිරීම පිළිබඳ විධිවිධානවලින් පෙනී යන්නේ ව්‍යවස්ථා සභාවට වැඩි බලයක් පැවරී ඇති බව ය. එබැවින් මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවට දේශපාලන අගතිවලින් තොරව කටයුතු කිරීමේ අවකාශයක් නිර්මාණය වී ඇත.

මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වය සහ අපක්‍ෂපාතත්වය ආරක්‍ෂාකාරී වීමට උපකාරීවන තවත් විධිවිධාන දෙකක් වේ. කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් වීමේ සුදුසුකම් දක්වා තිබීම ඉන් එකකි. ඒ යටත් මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවට පත් කරන සාමාජිකයන් අතරින් එක් සාමාජිකයකු නියෝජ්‍ය මැතිවරණ කොමසාරිස්වරයකු වශයෙන් හෝ ඊට ඉහළ වූ හෝ ධුරයක් උසුලනු ලැබූ මැතිවරණ දෙපාර්තමේන්තුවේ විශ්‍රාම ලත් නිලධරයකු විය යුතු බව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 103(1) ව්‍යවස්ථාවේ දක්වා ඇත.

දෙවැන්න වන්නේ සාමාජිකයකු ලෙස පත් කිරීමට නුසුදුස්සෙකු වන ආකාරය යි. ඒ අනුව පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයකු, පළාත් සභා මන්ත්‍රීවරයකු හෝ පළාත් පාලන ආයතනයක සහිකයකු නම් හෝ එවැන්නකු බවට පත් වේ නම් හෝ, අධිකරණ නිලධරයකු හෝ රජයේ නිලධරයකු නම් හෝ එවැන්නකු වශයෙන් පත් කරනු ලැබුවේ නම් හෝ, කවර වුව ද තත්ත්වයකින් රජයේ සේවයේ යෙදී සිටී නම් හෝ රජයේ සේවයට ඇතුළු වේ නම් එවැනි කිසිදු තැනැත්තකු කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකු වශයෙන් පත් කිරීම හෝ එසේ සාමාජිකයකු ලෙස තවදුරටත් කටයුතු කරගෙන යාම හෝ නොකළ යුතු බව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 103(2)ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වේ.

4.3.2 ඉවත් කිරීම පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන

කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකු ඉවත් කිරීම සිදුකිරීමේ දී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ විනිශ්චයකාරවරයන් සහ අභියාචනාධිකරණයේ විනිශ්චයකාරවරයන් ධුරයෙන් ඉවත් කිරීම පිළිබඳව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සහ වෙනත් නීතිවල විධිවිධාන, මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් ධුරයෙන් ඉවත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් අවශ්‍ය වෙනස් කිරීම් සහිතව, අදාළ විය යුතු බව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 103(4) වන ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වේ.

ඒ අනුව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 107 ව්‍යවස්ථාවේ ප්‍රතිපාදන අනුව මෙම කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකු ඉවත් කරන්නේ නම් එය සිදුවිය යුත්තේ යම්කිසි සාමාජිකයෙකුගේ ඉවත් කිරීම සඳහා ඔප්පු වී ඇති විෂම පැවැත්ම හෝ අබලතාව හෝ පදනම් කොටගෙන (නොපැමිණි මන්ත්‍රීවරයන් ද ඇතුළුව) පාර්ලිමේන්තුවේ මුළු මන්ත්‍රීවරයන් සංඛ්‍යාවෙන් බහුතර සංඛ්‍යාවක් විසින් සම්මත කරන ලද පාර්ලිමේන්තුවේ යෝජනාවක් ජනාධිපතිවරයා වෙත ඉදිරිපත් කරනු ලැබීමෙන් පසුව ජනාධිපති විසින් කරන ලද නියමයක් මගිනි. මේ අනුව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට ජනාධිපතිවරයාට හෝ පාර්ලිමේන්තුවට සිය අභිමතය පරිදි මෙම සාමාජිකයකු ඉවත් කළ නොහැකි ය.

ඒ අනුව කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන් ඉවත් කිරීම දුෂ්කර කටයුත්තක් බවට පත් කර ඇත්තේ කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන්ට ඉවත් කිරීමේ අවධානමකින් තොරව ස්වාධීනව කටයුතු කිරීමට අවස්ථාව සලසා දීම ය.

4.3.3 හඬු පැවරීමෙන් හිඳහස (මුක්තිය)

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 104අ.126 වැනි ව්‍යවස්ථාවේ (1) ඡේදය සහ 104ඌ ව්‍යවස්ථාව සහ 130 වැනි ව්‍යවස්ථාව යටතේ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය වෙත පවරා දී ඇති අධිකරණ බලයට සහ 144 වැනි ව්‍යවස්ථාව යටතේ අභියාචනාධිකරණය වෙත පවරා දී ඇති අධිකරණ බලයට හා ඡන්ද පෙත්සම් හෝ ජනමත විචාරණ පිළිබඳ පෙත්සම් අසා තීරණය කිරීම සඳහා යම් නීතියකින් යම් අධිකරණයක් වෙත පවරා දී ඇති අධිකරණ බලයට යටත් ව,-

(අ) ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ කොමිෂන් සභාව විසින් කරන ලද හෝ ගනු ලැබූ හෝ කරන ලදැයි නැතහොත් ගන්නා ලදැයි කියනු ලබන යම් තීරණයක්, විධානයක් හෝ ක්‍රියාවක් සම්බන්ධයෙන් පැමිණිල්ලක් කවර හේතුවක් නිසා වුව ද, කවර ආකාරයකින් වුව ද භාර ගැනීම හෝ ඇසීම හෝ තීරණය කිරීම හෝ ප්‍රශ්න කිරීමට පාත්‍ර කිරීම සඳහා බලය හෝ අධිකරණ බලය කිසිදු අධිකරණයකට නැත්තේ ය. කොමිෂන් සභාවේ තීරණ, විධාන හෝ ක්‍රියා අවසානාත්මක සහ තීරණාත්මක විය යුත්තේ ය; සහ

(ආ) කොමිෂන් සභාවේ යම් සාමාජිකයකු හෝ නිලධරයකු හෝ විසින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ හෝ අවස්ථාවෝචිත පරිදි යම් ඡන්ද විමසීමක් පැවැත්වීම හෝ ඡනමත විචාරණයක් පැවැත්වීම හා සම්බන්ධ යම් නීතියක් යටතේ ස්වකීය කාර්ය ඉටු කිරීමේ දී හෝ තම කර්තව්‍ය සිදු කිරීමේ දී ඔහු විසින් සඳහා වූයෙන් කරන ලද හෝ සඳහා වූයෙන් කරන ලදැ යි කියනු ලබන යම් ක්‍රියාවක් හෝ දෙයක් සම්බන්ධයෙන් ඒ සාමාජිකයාට හෝ නිලධරයාට විරුද්ධව කිසිදු සිවිල් නඩුවක් හෝ නඩු කටයුත්තක් නොපවරනු ලැබිය යුත්තේ ය.

මෙම විධිවිධානය මගින් ද අපේක්ෂා කරන්නේ කොමිසමේ ක්‍රියාකාරීත්වය අනිසි බලපෑමකින් හෝ යටත්වීමකින් හෝ තොරව ස්වාධීනව කරගෙන යාමට අවශ්‍ය නීතිමය විධිවිධාන සැලසීම යි.

4.3.4 වැටුප් හා දීමනා තීරණය කිරීම

වැටුප් සහ දීමනා වැඩිකිරීම සහ අඩු කිරීම හරහා කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන් ගේ කටයුතු පාලනය කිරීමට හෝ හැසිරවීමට ඇති ඉඩකඩක් ඇත. එම ඉඩකඩ ඇහිරීම මගින් කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වය ආරක්ෂා කළ හැකි ය.

මේ සඳහා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 103(8) ව්‍යවස්ථාවේ ප්‍රතිපාදන අනුව “කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකුට පාර්ලිමේන්තුවේ යෝජනා සම්මතයක් මගින් නිශ්චය කරනු ලබන යම් පාර්ලිමේත ගෙවනු ලැබිය යුත්තේ ය. කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකුට ගෙවිය යුතු පාර්ලිමේත ඒකාබද්ධ අරමුදලට වැයබරක් විය යුතු අතර, ඒ සාමාජිකයාගේ ධුර කාලය තුළ ඒ පාර්ලිමේතය අඩු නොකළ යුතු බව කොමිෂන් සභාවේ

සාමාජිකයකුට පාර්ලිමේන්තුවේ යෝජනා සම්මතයක් මගින් නිශ්චය කරනු ලබන යම් පාරිශ්‍රමික ගෙවනු ලැබිය යුත්තේ ය. කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකුට ගෙවිය යුතු පාරිශ්‍රමික ඒකාබද්ධ අරමුදලට වැයබරක් විය යුතු අතර, ඒ සාමාජිකයාගේ ධුර කාලය තුළ ඒ පාරිශ්‍රමිකය අඩු නොකළ යුතු ය”

මේ අනුව කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන්ගේ වැටුප් සහ දීමනා වැඩිකිරීමක් මිස අඩු කිරීමක් කළ නොහැකි ය. එය කළ හැක්කේ ද පාර්ලිමේන්තුවට පමණි.

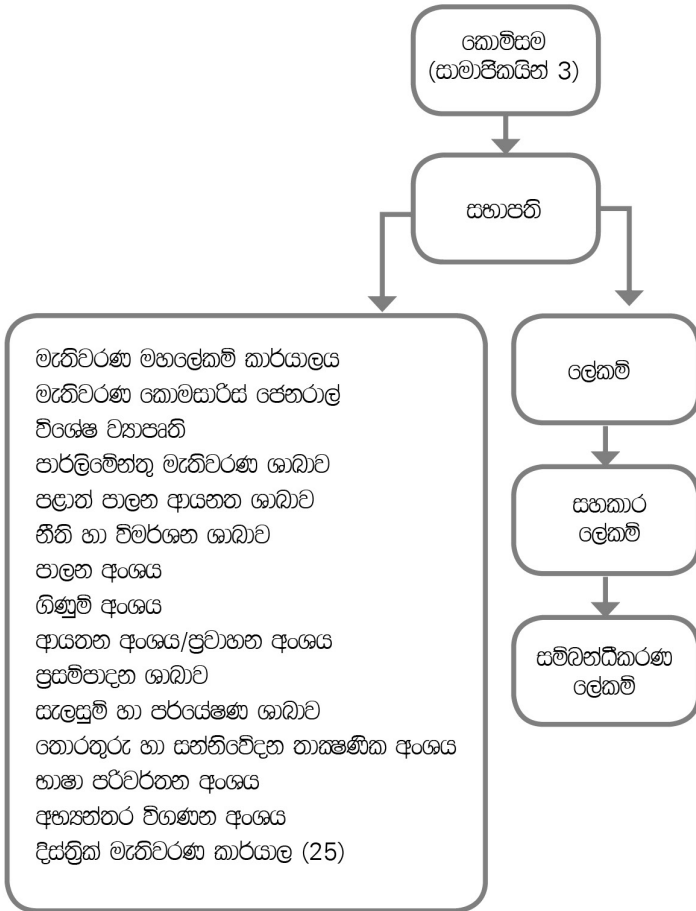
4.3.5 පාර්ලිමේන්තුවට වගකීම

41(ආ)(6) ව්‍යවස්ථාවට අනුව මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව පාර්ලිමේන්තුවට වගකිව යුතු නැත. නමුත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 104(3) ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් වන්නේ කොමිෂන් සභාව පාර්ලිමේන්තුවට වගකිව යුතු බව යි. ඒ අනුව පාර්ලිමේන්තුවට වාර්ෂික වාර්තා යැවීමට සහ උත්තරදීමට කොමිසමට වගකීමක් ඇත. මේ අනුව ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිපාදනවල පරස්පරතාවයක් ඇත. මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ විෂය පථය සහ කාර්යයභාරය පිළිබඳව සලකා බැලීමේදී පෙනී යන්නේ පාර්ලිමේන්තුවට උත්තර දීමට සිදුවීම කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වයට යම් නිෂේධනීය බලපෑමක් එල්ලවන බව යි.

නමුත් කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් පත් කිරීම, ඉවත් කිරීම, වැටුප තීරණ ගැනීම යන කරුණු සම්බන්ධයෙන් කොමිෂන් සභාවට ස්වාධීනත්වයක් හිමි වී ඇත. පාර්ලිමේන්තුවට පවතින වගකීම සම්බන්ධයෙන් ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිපාදන අතර පරස්පරතාවක් ඇති බව ද මෙහිලා සඳහන් කළ යුතු ය.

4.4. පාලන ව්‍යුහය

මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව සාමාජිකයන් තිදෙනෙකුගෙන් සමන්විත විය යුතු අතර රැස්වීම් සඳහා සහ පූර්ණය ද තිදෙනෙක් වේ.

මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ නිල වෙබ් අඩවියේ තොරතුරු ඇසුරෙන් සම්පාදනය කරන ලදී (2020)

4.5. කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය

මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය මූලික වශයෙන් මැතිවරණ, ඡන්ද විමසීම සහ ජනමත විචාරණ පැවැත්වීමට අදාළ කාර්යය සහ පාර්ලිමේන්තුවට වගකීම යන ශීර්ෂයන් යටතේ විග්‍රහ කළ හැකි ය.

I. මැතිවරණ ඡන්ද විමසීම් සහ ජනමත විචාරණ පැවැත්වීම-

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 104(ආ) ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වෙන්නේ

“(1)ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් සහ ජනාධිපතිවරයා තෝරා පත් කර ගැනීම, පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයන් තෝරා පත් කර ගැනීම, පළාත් සභා මන්ත්‍රීවරයන් තෝරා පත් කර ගැනීම, පළාත් පාලන ආයතනවල සභිකයන් තෝරා පත් කර ගැනීම සහ ජනමත විචාරණයක් පැවැත්වීම සම්බන්ධයෙන් තත්කාලයේ බලපවත්නා නීතියක් මගින්

(අ) කොමිෂන් සභාව; හෝ

(ආ) මැතිවරණ කොමසාරිස් ජනරාල්වරයා,

වෙත පවරා දී ඇති හෝ පනවා ඇති හෝ සියලු බලතල, කාර්යය සහ කර්තව්‍ය කොමිෂන් සභාව විසින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබිය යුත්තේ ද ඉටු කරනු ලැබිය යුත්තේ ද සිදු කරනු ලැබිය යුත්තේ ද වන්නේ ය. එවැනි ඡන්ද විමසීම්වල සහ ජනමත විචාරණවල කාර්ය සඳහා ඡන්ද හිමි නාමලේඛන පිළියෙල කිරීම සහ ප්‍රතිශෝධනය කිරීම ද, එම ඡන්ද විමසීම් පැවැත්වීම ද එකී බලතලවලට, කාර්යවලට සහ කර්තව්‍යවලට ඇතුළත් වන නමුත් ඒවාට ම පමණක් සීමා නොවන්නේ ය.

(2) එවැනි ඡන්ද විමසීමක් හෝ ජනමත විචාරණයක් පැවැත්වීමට අදාළ සියලු ම නීති බලාත්මක කිරීම, සුරක්ෂිත කිරීම කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය විය යුතු අතර, එසේ ඒ නීති බලාත්මක කිරීම, සුරක්ෂිත කිරීමෙහිලා කොමිෂන් සභාවේ සහයෝගය දැක්වීම ඒ නීති බලාත්මක කිරීම භාරව සිටින සියලුම රජයේ බලධරයන්ගේ කාර්ය විය යුත්තේ ය.

මේ අනුව ඉහත 104(ආ) (1) අනු ව්‍යවස්ථාවේ ප්‍රතිපාදනවල මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ බලතල පිළිබඳව සඳහන් වීමේ දී “..... ඡන්ද විමසීම්වල සහ ජනමත විචාරණවල කාර්ය සඳහා ඡන්ද හිමි නාමලේඛන පිළියෙල කිරීම සහ ප්‍රතිශෝධනය කිරීම ද, එම ඡන්දවිමසීම් පැවැත්වීම ද එකී බලතලවලට, කාර්යවලට සහ කර්තව්‍යවලට ඇතුළත් වන නමුත් ඒවාට ම පමණක් සීමා නොවන්නේ ය. යනුවෙන් සඳහන් කිරීම මගින් පෙනී යන්නේ මැතිවරණ කොමිෂන්

සභාවේ බලතල සහ විෂය පථය පුළුල් කිරීමක් සිදුකර ඇති බැවින් එය කොමිසමේ ස්වාධීන ක්‍රියාකාරීත්වයට පිටිබලයක් වනු ඇති බව අපගේ නිගමනය යි.

II. පාර්ලිමේන්තුවට වගකීම සහ උත්තර දීම

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 104(ආ) (3) ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වෙන්නේ “ කොමිෂන් සභාවේ බලතල, කාර්ය සහ කර්තව්‍ය ක්‍රියාත්මක කිරීම හා ඉටු කිරීම සම්බන්ධයෙන් පාර්ලිමේන්තු ස්ථාවර නියෝගවල විධිවිධානවලට අනුකූලව කොමිෂන් සභාව පාර්ලිමේන්තුවට වගකිව යුතු සහ උත්තර දිය යුතු අතර, එක් එක් ලින් වර්ෂයේ දී සිදු කරන ලද ස්වකීය කටයුතු පිළිබඳ වාර්තාවක් ඒ වර්ෂය සඳහා පාර්ලිමේන්තුව වෙත ඉදිරිපත් කරනු ලැබිය යුත්තේ ය. යනුවෙනි.

මේ අනුව 104(අ) (1)සහ 104(අ)(3) ව්‍යවස්ථාවල සඳහන් ප්‍රතිපාදන අනුව මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ කාර්ය ලෙස

- ඡනාධිපතිවරණය,පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණය, පළාත් සභා ඡන්ද විමසීම,පළාත් පාලන ආයතන සඳහා ඡන්ද විමසීම් පැවැත්වීම
- ඡනමත විචාරණ පැවැත්වීම
- ඉහත කී මැතිවරණ, ඡන්ද විමසීම් පැවැත්වීමට අදාළ නීති බලාත්මක කිරීම සහ සුරක්ෂිත කිරීම
- ඡන්ද නාමලේඛන පිළියෙල කිරීම සඳහ ප්‍රතිශෝධනය
- පාර්ලිමේන්තුව වෙත වාර්ෂික වාර්තා ඉදිරිපත් කිරීම සරලව හඳුනාගත හැකි ය.

4.6. කොමිෂන් සභාවේ බලතල

මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව වෙත බලතල පැවරී ඇත්තේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් සහ පාර්ලිමේන්තු පනත් මගිනි. ඒ අනුව ඡනාධිපතිවරණ පනත, පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණ පනත, පළාත් සභා ඡන්ද විමසීම් පනත, පළාත් පාලන ඡන්ද විමසීම් ආඥා පනත, ඡනමත විචාරණ පනත, සහ ඡන්දදායකයන් ලියාපදිංචි කිරීමේ පනත යන පනත් මෙන්ම එම පනත් වලට අදාළ විශේෂ විධිවිධාන සහ ආනුෂංගික විධිවිධාන පනත් මගිනි.

I. පොදු දේපළ දේශපාලන පක්ෂයක් හෝ අපේක්ෂකයෙක් ප්‍රචර්ධනය කිරීමට හෝ වළක්වාලීම සඳහා භාවිතා කිරීම නැවැත්වීම සඳහා නියෝග නිකුත් කිරීමේ බලය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 104(4)(අ) ව්‍යවස්ථාව දක්වන්නේ

“(4) (අ) මැතිවරණයක් පවත්වනු ලබන කාල පරිච්ඡේදය තුළ දී, රජයට හෝ යම් රාජ්‍ය සංස්ථාවකට හෝ අයත් යම් නිශ්චල හෝ වංචල දේපළක් -

- (i) ඒ ඡන්ද විමසීමේ දී තරග කරන යම් අපේක්ෂකයකු හෝ යම් දේශපාලන පක්ෂයක් හෝ ස්වාධීන කණ්ඩායමක් හෝ තෝරා පත්කර ගැනීම, ප්‍රචර්ධනය කිරීමේ හෝ වළක්වාලීමේ කාර්ය සඳහා භාවිත කිරීම;
- (ii) ඒ ඡන්ද විමසීමේ දී තරග කරන යම් අපේක්ෂකයකු හෝ යම් දේශපාලන පක්ෂයක් හෝ යම් ස්වාධීන කණ්ඩායමක් හෝ විසින් භාවිත කිරීම,

කොමිෂන් සභාවේ උපදෙස් මත, කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයාගේ හෝ මැතිවරණ කොමසාරිස් ජනරාල්වරයාගේ ලිඛිත විධානයක් මගින්, තහනම් කිරීමේ බලය කොමිෂන් සභාවට ඇත්තේ ය.

ඒ අනුව මෙම විධානය ගැසට් පත්‍රයේ පළ කිරීම මගින් කොමිෂන් සභාව විසින් පනවනු ලැබේ. එසේ පනවනු ලබන නියෝග ගැසට් පත්‍රයේ පළකළ වහාම බලාත්මකවන අතර මාස තුනක් තුළ පාර්ලිමේන්තුව විසින් අනුමත කළ යුතු බවත් මෙම ව්‍යවස්ථාවේ තවදුරටත් සඳහන් වේ.

2015 වසරේ අගෝස්තු මාසයේ පැවති පාර්ලිමේන්තු මහ මැතිවරණයට අදාළව මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව විසින් මෙම විධාන 2015 ජූලි මස 13 දින අංක 1923/4 දරන අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය මගින් නිවේදනය කළ අතර පසුව පවතින සෑම මැතිවරණයකටම පෙර මෙවැනි නිවේදන ගැසට් පත්‍රයේ පළකිරීමක් මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව විසින් සිදුකරනු ලැබේ. නමුත් මෙම නියෝග කිසිදු අවස්ථාවක පාර්ලිමේන්තුව විසින් අනුමත කර නොමැත.

II. මාධ්‍ය උපමාන පැනවීමේ බලය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 104(අ)(5) ව්‍යවස්ථාව දක්වන්නේ

“ (5) (අ) ඡන්ද විමසීමක් හෝ ජනමත විචාරණයක් පැවැත්වීම විෂයෙහි ලා නිදහස් හා සාධාරණ ඡන්ද විමසීමක් පැවැත්වීම සහතික කිරීම සඳහා අවශ්‍ය යයි කොමිෂන් සභාව විසින් සලකනු ලබන උපමාන, අවස්ථාවෝචිත පරිදි, කොමිෂන් සභාව විසින් උචිත යයි සලකනු ලබන යම් ගුවන් විදුලි හෝ රූපවාහිනී සේවයක් පවත්වා ගෙන යන්නකු හෝ යම් ප්‍රවෘත්තිපත්‍රයක අයිතිකරුවකු හෝ ප්‍රකාශකයකු වෙත කලින් කළ නිකුත් කිරීමේ බලය කොමිෂන් සභාවට තිබිය යුත්තේ ය. යනුවෙනි.

මේ අනුව මෙම මාධ්‍යය උපමාන ගැසට් පත්‍රයේ පළකළ යුතු අතර ගැසට් පත්‍රයේ පළකළ වහාම බලාත්මක වන අතර මාස තුනක් තුළ පාර්ලිමේන්තුව විසින් අනුමත කළ යුතු බවත් එහි සඳහන් වේ.

2015 වසරේ අගෝස්තු මාසයේ පැවති පාර්ලිමේන්තු මහ මැතිවරණයට අදාළව මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව විසින් මෙම විධාන 2015 ජූලි මස 27 අංක 1925/4 දරන අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය මගින් නිවේදනය කළ අතර පසුව පවතින සෑම මැතිවරණයකටම පෙර මෙවැනි නිවේදනයන් ගැසට් පත්‍රයේ පළකිරීමක් මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව විසින් සිදුකරනු ලැබේ. නමුත් මෙම නියෝග කිසිදු අවස්ථාවක පාර්ලිමේන්තුව විසින් අනුමත කර නොමැත.

III. මැතිවරණ රාජකාරී සඳහා පොලිසිය කැඳවීමේ බලය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 104 (අ) ව්‍යවස්ථාවේ දක්වන්නේ

“අවස්ථාවෝචිත පරිදි, ඡන්ද විමසීමක් පැවැත්වීම සඳහා නියමයක් හෝ ජනමත විචාරණයක් පැවැත්වීමට නියම කරමින් ප්‍රකාශනයක් හෝ කරනු ලැබූ විට, අවස්ථාවෝචිත පරිදි, ඒ ඡන්ද විමසීම හෝ ජනමත විචාරණය හෝ පැවැත්වීම සඳහා කොමිෂන් සභාවට අවශ්‍ය පහසුකම් සහ පොලිස් නිලධාරීන් සංඛ්‍යාව කොමිෂන් සභාව විසින් පොලිස්පතිවරයාට දැනුම් දිය යුත්තේ ය.

ඒ අනුව ව්‍යවස්ථාවේ 104අ(2) ව්‍යවස්ථාව දක්වන්නේ මැතිවරණ කොමිසම විසින් ඉල්ලා සිටින නිලධාරීන් පොලිස්පතිවරයා විසින් කොමිසම වෙත මුදාහැරිය යුතු බවත් එම නිලධාරීන් ඉන් පසුව කොමිෂන් සභාවේ විධානය සහ පාලනය යටතේ ක්‍රියාකළ යුතු බවත් ය.

ඒ අනුව මැතිවරණයක් නිදහස්ව සහ සාධාරණව පැවැත්වීමේ කාර්යය සඳහා පොලිස් නිලධාරීන් කොමිෂන් සභාව වෙත නිදහස් කරවා ගැනීමටත් එම නිලධාරීන් කොමිෂන් සභාවේ පාලනය සහ විධානය යටතේ පවත්වාගෙන යාමටත් කොමිසමට බලය ඇත.

IV. මැතිවරණ සඳහා සන්නද්ධ සේවා කැඳවීම සඳහා ජනාධිපතිවරයාට නිර්දේශ කිරීම

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 104(ඇ) ව්‍යවස්ථාවේ “අවස්ථාවෝචිත පරිදි, ඡන්ද විමසීමක් පැවැත්වීම සඳහා නියමයක් හෝ ඡන්ද විචාරණයක් පැවැත්වීමට නියම කෙරෙන ප්‍රකාශනයක් හෝ කරනු ලැබූ විට, අවස්ථාවෝචිත පරිදි, නිදහස් හා සාධාරණ ඡන්ද විමසීමක් හෝ ඡන්ද විචාරණයක් හෝ පැවැත්වීමට අහිතකර විය හැකි යම් ක්‍රියා හෝ සිද්ධි වැළැක්වීම හෝ පාලනය කිරීම හෝ සඳහා ඡන්දයේ සන්නද්ධ හමුදා යෙදවීම සම්බන්ධයෙන් කොමිෂන් සභාව විසින් ජනාධිපතිවරයා වෙත නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීම නීත්‍යානුකූල වන්නේ ය”

ඒ අනුව මැතිවරණ කාර්යයක් සඳහා සන්නද්ධ හමුදාවල සහය ලබාගැනීමට ක්‍රියාකිරීමේ බලය ද මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව සතුය.

4.7. මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව පිළිබඳ විශ්ලේෂණය

මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ සංයුතිය, බලතල සහ කාර්යය මෙන්ම ස්වාධීනත්වය පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන ද, එහි ක්‍රියාකාරීත්වය පරීක්ෂා කිරීමේ දී සාර්ථකව සිදුවන්නේ ද යන්න සලකා බැලීමේදී ඉතාමත් වැදගත් වේ.

4.7.1. සංයුතිය

කොමිෂන් සභාවේ සාමාජික සංඛ්‍යාවම එහි සහ පූර්ණය වීම සුවිශේෂී තත්වයකි. මෙම තත්වය එක් සාමාජිකයකුට ලැබෙන “නිෂේධ බලයකට සමාන ය. එයට හේතුව වන්නේ කොමිසමේ රැස්වීම පවත්වනවා ද නැද්ද යන්න තීරණය කිරීම එක් සාමාජිකයකුට වුවත් කළ හැකි වීමයි. මෙය භානිකර තත්වයකි. එබැවින් කළ යුත්තේ කොමිෂන් සභාවේ සාමාජික සංඛ්‍යාව වැඩිකර එහි සහපූර්ණය සාමාජිකත්වයෙන් 2/3 ක පමණ ප්‍රමාණයකට නියම කිරීමය. එසේම එක් සාමාජිකයකු මැතිවරණ පිළිබඳව අත්දැකීම් ඇති අයකු විය යුතු වීම පිළිබඳ ප්‍රතිපාදනය වඩාත් ප්‍රායෝගික බව ප්‍රකාශ විය.

මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවට කාන්තා නියෝජනයක් තිබීම අනිවාර්ය කිරීම පිළිබඳව ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිපාදනයක් නොමැති වීම සංයුතිය සම්බන්ධයෙන් පවතින බලවත් අඩුපාඩුවකි. ප්‍රායෝගිකව ගත්කල අධ්‍යයනය කරන ලද කාලය තුළ මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ සංයුතියෙහි එකම කාන්තා නියෝජනයක්වත් දක්නට ලැබුණේ නැත.

මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව පත් කරන තෙක් මැතිවරණය සම්බන්ධ රාජකාරි සිදුකරනු ලැබුයේ මැතිවරණ දෙපාර්තමේන්තුව යි. මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව පත් කිරීමෙන් අනතුරුව මැතිවරණ දෙපාර්තමේන්තුව නීතිමය වශයෙන් සමාජික වීමක් පිළිබඳව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ හෝ වෙනත් නීතියක කිසිදු සඳහනක් නොමැත. එසේම දැනට කොමිසම යටතේ ක්‍රියාත්මක වන “මැතිවරණ මහ ලේකම් කාර්යාලය” නම් ආයතනයක් පිළිබඳව ද, ව්‍යවස්ථාපිත ප්‍රතිපාදන නොමැත. නමුත් කලින් පැවති මැතිවරණ දෙපාර්තමේන්තුවම මැතිවරණ මහ ලේකම් කාර්යාලය බවට පරිවර්තන කොට ඇති බව පෙනී යයි. එසේ පෙනී යන්නේ මැතිවරණ දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන්, තනතුරු සහ සම්පත් කිසිදු වෙනසකින් තොරව මෙම මහ ලේකම් කාර්යාලය විසින් හාවිතා කිරීම ය.

4.7.2. බලතල සහ කාර්යය

මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව පිළිබඳව අදහස් දැක් වූ බොහෝ දෙනෙක් කියා සිටි පොදු කරුණක් වූයේ මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවක් පත්කර තිබුණ ද, පළාත් පාලන ඡන්ද විමසීම ප්‍රමාද වීම සහ පළාත් සභා ඡන්ද විමසීම නොපැවැත්වීම සම්බන්ධයෙන් කොමිෂන් සභාවට පලදායී පියවරක් ගත නොහැකි වීම අඩුපාඩුවක් බව යි. නමුත් මැතිවරණ දිනයත් තීරණය කිරීමේ බලය මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව හෝ මැතිවරණ පනත් මගින් ලබාදී නොමැති බව පැහැදිලි විය. කිසිවකුගේ බාධාවකින් තොරව නිසි කලට මැතිවරණ පැවැත්වීමේ බලතල කොමිෂන් සභාවට ලබාදිය යුතු බව අදහස් දැක් වූ බොහෝ දෙනෙකුගේ පොදු මතය විය.

මැතිවරණ පැවැත්වීමට අදාළ ගැටලු මතුව තිබෙන්නේ මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ බලතල පිළිබඳ ගැටලුවකට හෝ ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳව වූ ගැටලුවකට වඩා මැතිවරණ නීතිවල තිබෙන කාලීන නොවන බව යන්න ද, මෙහි දී මතු වූ තවත් කරුණකි. එබැවින් මැතිවරණ නීති යාවත්කාලීන කිරීම කළ යුතු බවට ද අදහස් මතුවිය.

එසේම මැතිවරණ කාලසීමා තුළ මාධ්‍ය සඳහා උපමාන ඉදිරිපත් කිරීමට කොමිෂන් සභාවට බලතල ලබා දී තිබෙන අතර එම බලතල මුද්‍රිත ගුවන් විදුලි සහ රූපවාහිනී මාධ්‍යවලට පමණක් සීමා වී තිබේ. වෙබ් අඩවි සහ සමාජ මාධ්‍ය සඳහා මෙම උපමාන අදාළ වී නොමැත. නමුත් ගැටලුව වන්නේ මාධ්‍ය උපමාන පිළිනොපැදී ම සමබන්ධයෙන් දඩුවම් කළ හැක්කේ රාජ්‍ය නිලධාරීන්ට රජයට අනුබද්ධ ආයතනවල නිලධාරීන්ට පමණක් වීම ය. එමගින් පෞද්ගලික මාධ්‍ය සම්පූර්ණයෙන් ම මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ මාධ්‍ය උපමාන පිළිපැදීමේ නීතිමය වගකීමෙන් බැහැර වේ. මෙය මැතිවරණයක නිදහස් සහ සාධාරණ බවට තර්ජනයකි. මාධ්‍යය උපමාන උල්ලංඝනය කිරීම් සම්බන්ධව සිදුවීම් වාර්තා වුව ද මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව මෙතෙක් කිසිදු ආයතනයකට හෝ පුද්ගයකුට එරෙහිව නඩු පවරා ඇති බවට වාර්තා වී නැත.

මැතිවරණ කාල සීමාව තුළ රාජ්‍ය දේපළ අපේක්ෂකයන් ප්‍රවර්ධනයට හෝ අපේක්ෂකයන්ට අගතිදායක ලෙස යොදාගැනීම වැළැක්වීම සඳහා මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව විධාන පැනවීමක් සිදුකරන අතර එම විධාන කඩකිරීම සිරදඩුවම් ලැබිය හැකි වරදකි. එම විධාන කඩ කිරීම් සම්බන්ධයෙන් පසුගිය මැතිවරණවලදී බොහෝ නිලධාරීන්ට චෝදනා එල්ල වුවද, කිසිවෙකුට එරෙහිව මෙතෙක් නීතිමය පියවර ගෙන ඇති බවක් ද වාර්තා වී නොමැත.

එසේම මැතිවරණ වැරදි දූෂණ ක්‍රියා සහ නීති විරෝධී ක්‍රියා සම්බන්ධයෙන් ක්ෂණිකව මැදිහත්වී කටයුතු කිරීමේ සහ තීරණ දීමේ බලයක් මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවට නොමැති අතර ඒ හේතුවෙන් එවැනි අවස්ථා සම්බන්ධයෙන් මැතිවරණ පෙත්සම් මගින් තීරණ ලබාදීම විකල්පයක් වී තිබේ. නමුත් මැතිවරණ පෙත්සම් එතරම් සාර්ථක විකල්පයක් වී නැත.

වෙනත් රටක පුරවැසිභාවයක් පැවතීම ජනාධිපති අපේක්ෂකයකු වීමේ සහ පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණ අපේක්ෂකයකු වීමේ නුසුදුසුකමක් ලෙස 2015 වසරේදී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එක් කළ 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ සඳහන් වේ. නමුත් එකී ප්‍රතිපාදනවලට අනුකූලව පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණ පනත සහ ජනාධිපතිවරණ පනත සංශෝධනය වී නොමැත. එබැවින් විදේශ රටක පුරවැසිභාවය තිබීම ජනාධිපති අපේක්ෂකයාගේ හෝ පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණ අපේක්ෂකයාගේ නාමයෝජනාව ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට හේතුවන කරුණක් ලෙස එම

පනත්වල සඳහන්ව නැත. මෙම පරස්පරය ප්‍රායෝගිකව ක්‍රියාවට නැගුණ අවස්ථාවක් වූයේ 2015 පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණයේ ගාල්ල දිස්ත්‍රික් අපේක්ෂිතා ගීතා කුමාරසිංහගේ නාමයෝජනා ඉදිරිපත් වන අවස්ථාවේ දී ඇයගේ විදේශ පුරවැසිභාවය මත නාමයෝජනා ප්‍රතික්ෂේප කරන ලෙස විරෝධතා ඉදිරිපත් වූව ද 1981 අංක 1 දරන පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණ පනතේ නාමයෝජනා ප්‍රතික්ෂේප කළ හැකි කරුණක් ලෙස එය සඳහන් නොවීම නිසා තේරීම්භාර නිලධාරී විසින් විරෝධතා ප්‍රතික්ෂේප කරමින් නාමයෝජනාව භාරගන්නා ලදී. ඇය මැතිවරණට ඉදිරිපත් වී ජයග්‍රහණය ලැබූ අතර පසුව විදේශ පුරවැසිභාවය යන නුසුදුසුකම මත ඇයට එරෙහිව අභියාචනාධිකරණයේ ගොනුකළ නඩුවක් නිසා ඇයගේ මන්ත්‍රී ධුරය අහිමි විය. මේ අනුව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනුකූල ලෙස පාර්ලිමේන්තු පනත් යාවත්කාලීන නොවීම මතද කොමිෂන් සභාවේ බලතල පිළිබඳව අර්බුදයක් ඇති වී තිබේ.

4.7.3. ස්වාධීනත්වය

කොමිසමේ සාමාජිකයන් පත් කිරීම ඉතාමත් ස්වාධීන ආකාරයට සිදුවන බවට සැහිමකට පත් වීමට හැකියාවක් ඇත. එසේම කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් ඉවත් කිරීම සහ ඔවුන්ගේ වැටුප් සහ දීමනා පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන සලකා බලන කළ ස්වාධීනත්වයට අදාළ ආකාරයෙන් ඊට අදාළ පටිපාටි සකස් වී ඇති බව බව කිව හැකිය.

නමුත් කොමිෂන් සභාවේ අති බහුතරයක් නිලධාරීන් රාජ්‍ය සේවයෙන් කොමිෂන් සභාවට අනුයුක්ත කළ රාජ්‍ය සේවකයන් ය. මේ පිළිබඳව අවධානය කරන බොහෝ දෙනෙක් ප්‍රකාශ කරන ලද්දේ මෙම තත්ත්වය කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වයට හානිකර බව යි. මන්ද අනුයුක්ත කරන ලද රාජ්‍ය සේවකයන් සිය ස්ථිර සේවයට සහ එහි නිලධාරී තත්ත්වයට ලැදියාවක් දැක්වීමේ ප්‍රවණතාවක් පැවතීමයි.

එසේම මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ “කොමසාරිස් ජෙනරාල්වරයා” පත් කිරීමේ දී එයට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ අනුමැතිය හිමිවිය යුතු බව දක්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 104ඉ(1) ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් ප්‍රතිපාදනය මගින් කොමිසමේ ස්වාධීනත්වය සීමාකර තිබේ. විශේෂයෙන්ම ව්‍යවස්ථා සභාවේ සාමාජිකයන් අතරින් 7 දෙනෙකුම මැතිවරණ මගින් තේරීපත් වූ දේශපාලඥයන් ය. මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව යටතේ සිටින ප්‍රධානතම නිලධාරියා වන මැතිවරණ කොමසාරිස්

ජනරාල්වරයා ගේ පත්වීමට එකී දේශපාලඥයින් ගේ අනුමැතිය ලබාගැනීමට කොමිෂන් සභාවට සිදුවීම මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වයට බාධාවක් ලෙස නිරීක්ෂණය විය.

මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වයට උපකාරී වන විධිවිධාන අතර මැතිවරණයක් පැවැත්වෙන කාල සීමාව තුළ දී පොලිස් නිලධාරීන් මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවට අනුයුක්ත කිරීමට ප්‍රතිපාදන ඇතුළත් කර තිබීම වැදගත් පියවරකි. එවැනි අවස්ථාවකදී එම පොලිස් නිලධාරීන් කොමිෂන් සභාවේ නියෝග පිළිපැදීමට බැඳී සිටීම කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීන ක්‍රියාකාරීත්වය තහවුරු කිරීමට සහ ආරක්ෂා කිරීමට පවතින හේතුවන බව නිරීක්ෂණය විය.

එසේම රටේ දේශපාලනය සම්බන්ධ ක්‍රියාකාරකම්වල දී සහ අදහස් දැක්වීමේ දී, කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකත්වයේ ඇතැම් ක්‍රියාකාරකම් මත දේශපාලන පක්ෂ ක්‍රියාකාරීන් විසින් මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වය ප්‍රශ්න කිරීම් වාර්තා විය. කෙසේ වුවත් සිදුවිය යුතු ප්‍රශස්ත ආකාරය වන්නේ කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන් සාමාජිකත්වය දරන කාලය තුළ එවැනි ක්‍රියාවලින් වැළකීම ය.

පස්වැනි පරිච්ඡේදය

රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව, පාලන ව්‍යුහය කාර්යය, බලතල සහ ක්‍රියාකාරීත්වය

රාජ්‍ය සේවය යනු ආණ්ඩුවේ ක්‍රියාත්මක යන්ත්‍රණය වේ. රටක් සංවර්ධනය කිරීමට සහ ජනතාවට සේවා සැපයීම සඳහා කළ යුතු සියලුම රඳා පවතින්නේ රාජ්‍ය සේවකයන් ගේ ක්‍රියාකාරීත්වය මතය. ඔවුන්ට දැක්වූ කාර්යයභාරයක් පැවරී ඇති අතර ජනතාවට සේවා සැපයීම සඳහා වැදගත් කාර්යයභාරයක් ඉටුකරනු ලබයි. රාජ්‍ය අංශය තුළ ඉහළ මට්ටමේ අවංකභාවය, අපක්ෂපාතත්වය, වගවීම, සහ නායකත්වය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සහ පවත්වාගෙන යාම, උපාය මාර්ගික සහ නවෝත්පාදන සඳහා ප්‍රතිපත්තිමය උපදෙස් ලබා දීම, ආණ්ඩුවේ තීරණ ක්‍රියාත්මක කිරීම, මහජන අපේක්ෂා සපුරාලීම සහ රාජ්‍ය අංශයේ හැකියාව වැඩි දියුණු කිරීම රාජ්‍ය සේවයේ කාර්යයභාරය වේ. ඒ සඳහා ආණ්ඩු බලය දරන්නන්ගේ හෝ පෞද්ගලික හෝ වෙනත් පාර්ශ්වවල අනිසි බලපෑමෙන් හෝ පාලනයකින් තොරව තම රාජකාරිය ඉටුකිරීමට ඇති ඉඩකඩ අවශ්‍ය ය. රාජ්‍ය සේවයේ ස්වාධීනත්වය වැදගත් වන්නේ නීතියට අනුකූලව කිසිවකුගේ අනිසි මැදිහත් වීම, පාලනය කිරීම, නුසුදුසු බලපෑම් ගැන සැලකිලිමත්වීමකින් හෝ බියකින් තොරව අවංකව සහ අපක්ෂපාතව සේවය කිරීමට රාජ්‍ය සේවකයාට ඉඩකඩ ලැබෙන නිසා ය. බොහෝ රටවල රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභා ස්ථාපිත කර ඇත්තේ ඒ සඳහා ය.

1947 සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ශ්‍රී ලංකාවේ ස්ථාපිත කළ, දිගු ඉතිහාසයක් සහිත රාජ්‍ය සේවා කොමිසම වරෙක එනම් 1972 පළමු ජනරජ ව්‍යවස්ථාව මගින් අහෝසි කෙරිණ. ඒ වෙනුවට රාජ්‍ය සේවා උපදේශක කමිටුව සහ රාජ්‍ය සේවා විනය කමිටුව ස්ථාපිත කරනු ලැබී ය. ඒ මගින් රාජ්‍ය සේවය විධායකය යටතට පත් කළේ ය.

1978 දෙවන ජනරජ ව්‍යවස්ථාව ද එයම අනුගමනය කළ ද එහි 19 වැනි සංශෝධනය මගින් 2015 දී නැවත රාජ්‍ය සේවා කොමිසම පිහිටුවනු ලැබී ය. මෙම පරිච්ඡේදය තුළ පරීක්ෂාවට ලක්කොට ඇත්තේ 19 වැනි සංශෝධනයෙන් ස්ථාපිත කරන ලද 2015 සිට ක්‍රියාත්මක වන රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ ස්වරූපය සහ ක්‍රියාකාරිත්වය යි. මෙම කෘතියේ දෙවැනි පරිච්ඡේදය තුළ රාජ්‍ය සේවා කොමිසමේ ඉතිහාසය පිළිබඳව විමර්ශනයක් සිදුකොට ඇත.

5.1. පිහිටුවීමේ අරමුණ

රාජ්‍ය සේවය බල දේශපාලනයට යටපත්ව, අවනතවීම සහ අවහාවිත වීම වැළැක්වීමේ අරමුණ ඇතිව රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව ස්ථාපනය කරන ලදී. රාජ්‍ය සේවයේ බඳවා ගැනීම්, උසස්වීම් ස්ථාන මාරු හා රාජ්‍ය සේවයේ නිලධාරීන්ගේ විනය කටයුතු දේශපාලන සහ අනිසි අතපෙවීම්වලින් තොරව පවත්වාගෙන යාම මෙම කොමිෂන් සභාව පිහිටුවීමේ අරමුණ යි. එසේ ම රාජ්‍ය සේවය පිළිබඳව පුරවැසියන් තුළ විශ්වාසයක් ගොඩනැගීමේ අවශ්‍යතාව ද මේ සඳහා හේතු විය. නමුත් ඒ වෙනුවෙන් රාජ්‍ය සේවයේ අභ්‍යන්තරික ප්‍රතිසංස්කරණ ද අවශ්‍ය වුව ද ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයන් ඒ ගැන අවධානය යොමු කොට නොමැති බව ද මෙහි සඳහන් කළ යුතුය.

මෙහි සඳහන් රාජ්‍ය නිලධාරියා යන්නට රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවට අදාළව සඳහන් කරන විට පහත නිලධාරීන් අයත් නොවන බව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 61B ව්‍යවස්ථාව දක්වයි.එනම් “යුද හමුදා, නාවුක හමුදා හෝ ගුවන් හමුදා සාමාජිකයකු හෝ මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව විසින් පත් කරන ලද මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ නිලධරයකු හෝ ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව විසින් පත් කරන ලද පොලිස් නිලධරයකු හෝ අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව විසින් පත්කරන ලද උපලේඛනගත රජයේ නිලධරයකු හෝ විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව විසින් පත් කරන ලද ශ්‍රී ලංකා විගණන සේවයේ සාමාජිකයකු” යන අයය.

එසේම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ මෙන්ම විවිධ පනත්වල ද රාජ්‍ය නිලධාරියා/රාජ්‍ය සේවකයා යන්න සඳහන් කර ඇත්තේ විවිධ අර්ථවලින් බව ආණ්ඩු ව්‍යවස්ථාවේ ප්‍රතිපාදන, අපරාධ නඩු විධාන සංග්‍රහයේ, අල්ලස් පනතේ, වත්කම් බැරකම් ප්‍රකාශ කිරීමේ පනතේ යන පනත්වල ප්‍රතිපාදන දෙස බැලීමේදී පෙනී යයි.

එබැවින් රාජ්‍ය නිලධාරියා/රාජ්‍ය සේවකයා යන්න ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සහ විවිධ පනත්වල විවිධ ආකාරයට දක්වා ඇති බැවින් එහි අර්ථ නිරූපණය අදාළ විෂය පථය තුළ තේරුම්ගත යුතු ය.

5.2. සංස්ථාපනය පිළිබඳ හෙතික ප්‍රතිපාදන

මෙම කොමිෂන් සභාව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව විසින් ස්ථාපනය කරන ලද ආයතනයකි.එනම් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 54 වන ව්‍යවස්ථාව යටතේ රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව ස්ථාපනය කර ඇත. 1947 සෝල්බරි ව්‍යවස්ථාව යටතේ පළමුවරට ස්ථාපනය කරන ලද රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ ඉතිහාසය හා විකාසනය පිළිබඳව දෙවන පරිච්ඡේදයේ විස්තරාත්මකව දක්වා ඇත.19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය දක්වා සංශෝධිත ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අනුව කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයින් 9 දෙනෙකු වන අතර රැස්වීම් සඳහා සන පූර්ණය 5දෙනෙකි.

5.3. ස්වාධීනත්වයට අදාළ ප්‍රතිපාදන

රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වය පිළිබඳව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් වන ප්‍රතිපාදන ශීර්ෂ කිහිපයක් ඔස්සේ සාකච්ඡා කළ හැකි ය.

5.3.1. පත් කිරීම

රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් ගේ නම් නිර්දේශ කරනු ලබන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව විසිනි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 103(1) ව්‍යවස්ථාව සහ 41(ආ) ව්‍යවස්ථා අනුව මෙම කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් පත්කිරීම ජනාධිපතිවරයා විසින් සිදුකළ යුත්තේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශය මත ය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41(ආ)(4) අනුව සභාවේ නිර්දේශය ලැබුණු දින සිට දින දහහතරක් ඇතුළත ජනාධිපති විසින් එම පත් කිරීම සිදු කළ යුතුය. ජනාධිපති එසේ කිරීමට අපොහොසත් වන්නේ නම් පහළොස්වන දින සිට එකී නිර්දේශිත පුද්ගලයන් සාමාජිකයන් ලෙස විධිමත්ව පත් වූවා සේ සලකන බව ද එකී ව්‍යවස්ථාවේ තවදුරටත් සඳහන් වේ.

රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයා ලෙස සුදුසු සාමාජිකයන් තිදෙනෙකුගේ නම් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් ජනාධිපතිට ප්‍රමුඛතා අනුපිළිවෙලක් සහිතව නිර්දේශ කළ යුතු අතර එම සාමාජිකයන් අතරින් එක් අයෙකු ජනාධිපතිවරයා විසින් සභාපතිවරයා ලෙස පත් කළ යුතු ය. ජනාධිපති විසින් දින 14 ක් තුළ එසේ පත් කිරීමට අපොහොසත් වන්නේ නම් ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් ජනාධිපති වෙත යොමු කළ නිර්දේශිත නම් අතරින් පළමුවට නම් සඳහන් සාමාජිකයා සභාපති ලෙස පත්වන බවට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 14(ආ)ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් වේ.

මේ අනුව රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් සහ සභාපතිවරයා පත් කිරීම පිළිබඳ විධිවිධානවලින් පෙනී යන්නේ ව්‍යවස්ථා සභාවට වැඩි බලයක් පැවරී ඇති බව ය. එබැවින් රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවට දේශපාලන අගතිවලින් තොරව කටයුතු කිරීමේ අවකාශයක් නිර්මාණය වී ඇත.

රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වය සහ අපක්‍ෂපාතත්වය ආරක්‍ෂාකාරී වීමට උපකාරීවන තවත් විධිවිධාන දෙකක් වේ. කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් වීමේ සුදුසුකම් දක්වා තිබීම ඉන් එකකි, ඒ යටතේ රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවට පත් කරන සාමාජිකයන් අතරින් සාමාජිකයන් තිදෙනෙකුට නොඅඩු සංඛ්‍යාවක් රජයේ නිලධරයන් වශයෙන් අවුරුදු පහළොවකට වැඩි පළපුරුද්දක් ඇති තැනැත්තන් විය යුතු බව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 54(1) ව්‍යවස්ථාවේ දක්වා ඇත.

දෙවැන්න වන්නේ සාමාජිකයකු ලෙස පත් කිරීමට නුසුදුස්සෙකු වන ආකාරය යි. යම් තැනැත්තෙක් පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයකු හෝ පළාත් සභා මන්ත්‍රීවරයකු හෝ පළාත් පාලන ආයතනයක සභිකයකු වේ නම් හෝ ඒ මන්ත්‍රීවරයකු හෝ සභිකයකු බවට පත් වුවහොත් හෝ ඒ තැනැත්තා කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකු ලෙස පත් කිරීම හෝ එසේ සාමාජිකයකු ලෙස තවදුරටත් කටයුතු කරගෙන යාම හෝ නොකළ යුතු බව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 54(2) ව්‍යවස්ථාවේ දක්වා ඇත.

5.3.2. ඉවත් කිරීම පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන

ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 54(4) ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වෙන්නේ කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකු මේ ව්‍යවස්ථාවේ (2) වන අනු ව්‍යවස්ථාව යටතේ නුසුදුසු වීමකට පාත්‍ර වුවහොත් හෝ ජනාධිපතිවරයා අමතා යවන ලියවිල්ලක් මගින්, නියමිත දිනට පෙරාතුව ධුරයෙන් ඉල්ලා අස් වුවහොත් හෝ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ අනුමතය ඇතිව ජනාධිපතිවරයා විසින් ධුරයෙන් ඉවත් කරනු ලැබුවහොත් හෝ වරිත දූෂණ වරදක් සම්බන්ධව අධිකරණයක් විසින් වරදකරු කරනු ලැබුවහොත් හෝ ඔහු ප්‍රජා අශක්ෂතාවන්ට යටත් කළ යුතු බවට යෝජනා සම්මතයක් 81 වන ව්‍යවස්ථාව යටතේ සම්මත කොට ඇත්නම් හෝ මේ ව්‍යවස්ථාවේ (6) වන අනු ව්‍යවස්ථාව යටතේ ධුරය හැරයන ලද සේ සලකනු ලැබුවහොත් හෝ මිස, ඔහු පත්කරනු ලැබූ දින සිට අවුරුදු තුනක කාලයක් ධුරය දැරිය යුත්තේ ය.” යනුවෙනි.

ඉහත සඳහන් වන 6 වන අනුව්‍යවස්ථාව යටතේ ධුරය හැරයාම යනු කොමිෂන් සභාවේ පූර්ව අවසරය ලබා නොගෙන කොමිෂන් සභාවේ අනුකමික රැස්වීම් තුනකට පැමිණ නොසිටින සාමාජිකයකු ධුරය හැරගියා සේ සලකන ප්‍රතිපාදනයයි.

මේ අනුව මෙම කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකු ඉවත් කිරීම කළ හැක්කේ පාර්ලිමේන්තු යෝජනා සම්මතයක් මගින් (අධිකරණ තීරණයකින් පසුව) හෝ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව අනුමැතිය මත ජනාධිපතිවරයා විසිනි.

සාමාන්‍ය තත්ත්වය යටතේ මෙවැනි ඉවත් කිරීමක් තරමක් දුෂ්කර වන බැවින් කොමිෂන් සභාව සාමාජිකයන්ට යම් තීරණයක් ගැනීමේ දී ඉවත් කිරීමක් සිදු වේ යැයි බියකින් තොරව තීරණ ගැනීමේ අයිතිය පවරා ඇත.

5.3.3. හඬ පැවරීමේ මුක්ත බව

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 61(අ) ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වෙන්නේ “59 වැනි ව්‍යවස්ථාවේ සහ 126 වැනි ව්‍යවස්ථාවේ විධිවිධානවලට යටත් ව කමිටුවක් විසින් හෝ යම් රජයේ නිලධරයකු විසින් මේ පරිච්ඡේදය යටතේ හෝ වෙනත් යම් රීතියක් යටතේ ඒ කොමිෂන් සභාව වෙත පැවරී ඇති හෝ පැනවී ඇති, නැතහොත් කමිටුව වෙත හෝ රාජ්‍ය

නිලධරයා වෙත පවරා දී ඇති, යම් බලයක් හෝ කාර්යයක් ප්‍රකාර කරන ලද යම් නියමයක් හෝ තීරණයක් විභාග කිරීමට හෝ තීන්දුවක් දීමට හෝ කවර වූ හෝ ආකාරයකින් ඒ පිළිබඳ ප්‍රශ්න කිරීමට කිසිම අධිකරණයකට හෝ විනිශ්චය අධිකාරියකට බලය හෝ අධිකරණ බලය නොමැත්තේ ය.”

ඒ අනුව මූලික අයිතිවාසිකම් නඩු පැවරීම සහ කොමිෂන් සභාවේ තීරණයකට එරෙහිව පරිපාලන අභියාචනා විනිශ්චය සභාවට අභියාචනා කිරීම හැර කොමිෂන් සභාව විසින් නිල තත්ත්වයේ සිදුකරනු ලබන කාර්යය සම්බන්ධයෙන් නඩු පැවරීම්වලින් මුක්ත කර තිබේ.

5.3.4. කොමිෂන් සභාවේ කටයුතුවලට අයුතු මැදිහත් වීම තහනම් කර තිබීම

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 61(ඇ) ව්‍යවස්ථාව දක්වන්නේ “කොමිෂන් සභාවේ හෝ කොමිෂන් සභාව විසින් මේ පරිච්ඡේදය යටතේ යම් බලයක් පවරා දෙනු ලැබූ කොමිෂන් සභාවේ යම් කමිටුවක හෝ රජයේ නිලධරයකුගේ හෝ යම් තීරණයක් කෙරෙහි, තමාගේ නීත්‍යානුකූල රාජකාරි කටයුතුවල දී හැර, කෙලින්ම හෝ අන්‍යාකාරයකින්, තමන් විසින්ම හෝ වෙනත් යම් තැනැත්තකු මගින් හෝ වෙනත් යම් තැනැත්තකු සමග හෝ කවර හෝ ආකාරයකින් බලපෑමක් කරන්නා වූ හෝ බලපෑමක් කිරීමට තැත් කරන්නා වූ හෝ අයුතු ලෙස මැදිහත් වන්නා වූ හෝ කොමිෂන් සභාවේ හෝ කමිටුවක සාමාජිකයකුට එලෙස බලපෑමක් කරන්නා වූ සෑම තැනැත්තෙක් ම වරදකට වරදකරු වන අතර වරදකරු කරනු ලැබූ විට රුපියල් එක් ලක්ෂයක් නොඉක්මවන දඩයකට හෝ අවුරුදු හතක් නොඉක්මවන කාලයකට බන්ධනාගාරගත කරනු ලැබීමට හෝ ඒ දඩය හා බන්ධනාගාරගත කිරීම යන දඬුවම් දෙකටම හෝ ඔහු යටත් වන්නේ ය.” යනුවෙනි.

ඒ අනුව කිසිවකුගේ අයුතු මැදිහත්වීමකින් තොරව ස්වාධීනව කටයුතු කිරීමට කොමිසම වෙත නීතිමය ප්‍රතිපාදන සලසා තිබේ.ඒ පිළිබඳව අපගේ නිරීක්ෂණය වන්නේ මෙම ප්‍රතිපාදනය කොමිෂන් සභාව විසින් අභියාචනා ප්‍රමාදයන් සම්බන්ධව අභියාචකයන් විසින් සිදුකරන විමසීම් වැළැක්වීම සඳහා මෙවලමක් ලෙස භාවිතා කරන බව ය.

5.3.5. වැටුප් හා දීමනා තීරණය කිරීම

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 54(8) ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වෙන්නේ “කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයෙකුට පාර්ලිමේන්තුව විසින් නිශ්චය කරනු ලබන පාරිශ්‍රමික ගෙවිය යුත්තේ ය. කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකුට ගෙවන පාරිශ්‍රමික ඒකාබද්ධ අරමුදලට වැය බරක් වන්නේ ය. ඒ පාරිශ්‍රමික ඒ සාමාජිකයාගේ ධුර කාලය තුළ අඩු නොකළ යුත්තේ ය.” යනුවෙනි.

ඒ අනුව වැටුප් සහ දීමනා සම්බන්ධයෙන් තීරණය කිරීමේ බලය පාර්ලිමේන්තුවට ලබාදීම මගින් එකී කාරණා සම්බන්ධයෙන් වෙනත් පාර්ශ්වවලට මැදිහත් වීමට අවස්ථාවක් නොලැබෙනු ඇත. එය කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීන පැවැත්මට පිටිබලයකි.

5.3.6. පාර්ලිමේන්තුවට වගකීම

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 55(5) ව්‍යවස්ථාව දැක්වෙන්නේ “කොමිෂන් සභාවේ බලතල සහ කර්තව්‍ය ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ ඉටු කිරීම සම්බන්ධයෙන් පාර්ලිමේන්තුවේ ස්ථාවර නියෝගවලට අනුකූලව කොමිෂන් සභාව පාර්ලිමේන්තුවට වගකිව යුතු සහ උත්තර දිය යුතු අතර, එක් එක් ලිත් වර්ෂයේ දී සිදු කරන ලද ස්වකීය කටයුතු පිළිබඳ වාර්තාවක් ඒ වර්ෂය සම්බන්ධයෙන් පාර්ලිමේන්තුව වෙත ඉදිරිපත් කරනු ලැබිය යුත්තේ ය.” යනුවෙනි.

ඒ අනුව ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවක් වුවද පාර්ලිමේන්තුවට වගකිව යුතු සහ උත්තර දීමට බැඳී සිටින ආයතනයකි.

5.3.7. කොමිෂන් සභාවේ තීරණවලට එරෙහි අභියාචනා

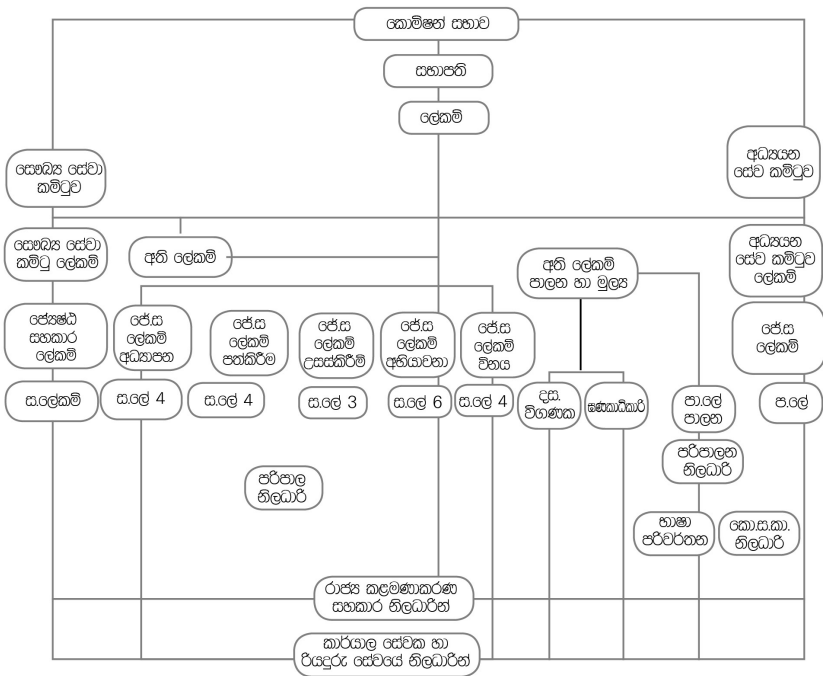
ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 58(2) ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වෙන්නේ “කොමිෂන් සභාව විසින් කරන ලද යම් නියමයක් හෝ තීරණයක් වෙනස් කිරීමට, සුළු වශයෙන් වෙනස් කිරීමට හෝ ප්‍රත්‍යාදීෂ්ඨ කිරීමට පරිපාලන අභියාචනා විනිශ්චය අධිකාරියට බලය ඇත්තේ ය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ව්‍යවස්ථාවට අනුව රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ තීරණයකින් අතෘප්තිමත් වන පුද්ගලයකුට පරිපාලන අභියාචනා විනිශ්චය සභාව වෙත අභියාචනා කළ හැකි ය.” යනුවෙනි.

ඒ අනුව කොමිෂන් සභාවේ තීරණ අභියාචනයට යටත් වේ. පරිපාලන අභියාචන විනිශ්චය අධිකාරිය පිහිටුවන ලද්දේ 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගිනි. එයට පෙර රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ අභියාචනා සලකා බැලීමේ බලය හිමිව පැවතියේ අමාත්‍ය මණ්ඩලයට ය. එම තත්ත්වය හා සලකා බලන කළ වර්තමාන ප්‍රතිපාදන කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වයට වඩාත් ධනාත්මක වනු ඇත.

එසේම ඕනෑම කොමිෂන් සභාවක් ක්‍රියාත්මක විය යුත්තේ නීතියේ පාලනයට යටත්ව ය. යහආණ්ඩුකරණයේ ස්වාධීනත්වය යනු නීතියේ ආධිපත්‍යයට අනුකූලව කටයුතු කිරීම මිස අදාළ රාජ්‍ය ආයතනවලට අන්තනෝමතික වීමට ඇති අවකාශයන් නොවේ. එබැවින් කොමිෂන් සභාවේ තීරණවලට එරෙහිව අභියාචනා කිරීමේ නීතිමය ප්‍රතිපාදන සැලසීම මගින් එහි ස්වාධීනත්වයට බාධාවක් වන බව නොසැලකේ.

5.4. පාලන ව්‍යුහය

කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් ගණන 9කි.මෙම සාමාජිකයින්ගේ කාලය වසර 3කි. රැස්වීම් සඳහා සහ පූර්ණය සාමාජිකයින් පස්දෙනෙකු වේ. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 61(1) ව්‍යවස්ථාව

(උපුටා ගැනීම - රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ නිල වෙබ් අඩවිය, 11.06.2020)

5.5. කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය

රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය සම්බන්ධව සඳහන් වන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 55(3) ව්‍යවස්ථාවෙහි ය. එහි සඳහන් වන්නේ “ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ විධිවිධානවලට යටත් ව, රජයේ නිලධරයන් පත්කිරීම, උසස් කිරීම, මාරු කිරීම, ඔවුන් විෂයයෙහි විනය පාලනය සහ ඔවුන් සේවයෙන් පහ කිරීම රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව වෙත පැවරෙන්නේ ය. යනුවෙනි.

ඒ අනුව කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය ඉතාමත් පැහැදිලි ය. එහි 2 වන අනුච්ඡේදය වල දක්වන්නේ “සියලු දෙපාර්තමේන්තු ප්‍රධානීන් පත්කිරීම, උසස් කිරීම, මාරු කිරීම, ඔවුන් විෂයයෙහි විනය පාලනය සහ ඔවුන් සේවයෙන් පහකිරීම අමාත්‍ය මණ්ඩලය වෙත පැවරෙන්නේ ය” යනුවෙනි. එසේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 50(1) ව්‍යවස්ථාව අනුව අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරුන් පත් කිරීමේ බලය පවතින්නේ ජනාධිපති වෙත යි.

මේ අනුව රාජ්‍ය සේවයේ පත්කිරීම් විනය කටයුතු ඇතුලු කාර්යය අංශ තුනකට පැවරී ඇති බව පෙනේ. එනම් රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව අමාත්‍ය මණ්ඩලය සහ ජනාධිපති ය. මෙහිදී අපගේ අවධානයට යොමු වූයේ රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවට අයත් කාර්යයන් පමණි.

5.6. කොමිෂන් සභාවේ බලතල

ඉහත විස්තර කළ කාර්යය සිදුකිරීම සඳහා කොමිෂන් සභාව වෙත ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් බලතල කිහිපයක් ලබාදී ඇත.

5.6.1. කමිටු පත් කිරීමේ බලය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 56(1) ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වෙන්නේ “(කොමිෂන් සභාව විසින් නිශ්චිතව සඳහන් කරනු ලබන) රාජ්‍ය සේවයේ යම් නිලධර ගණවලට අයත් නිලධරයන් පත් කිරීමේ, උසස් කිරීමේ, ස්ථාන මාරු කිරීමේ, ඔවුන් විෂයයෙහි විනය පාලනය කිරීමේ සහ සේවයෙන් පහ කිරීමේ බලතල කොමිෂන් සභාව විසින් පත් කරනු ලබන කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් නොවන තැනැත්තන් තිදෙනෙකුගෙන් සමන්විත කමිටුවක් වෙත කොමිෂන් සභාව විසින් පවරනු ලැබිය හැක්කේ ය.” යනුවෙනි. ඒ අනුව කොමිෂන් සභාවට තම කාර්යය වෙනත් පුද්ගලයන් වෙත පැවරීමේ හැකියාවක් ඇත. මෙම කමිටු පත් කිරීම ගැසට් නිවේදන මගින් සිදුකළ යුතු බවටත් මෙම ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් වේ.

5.6.2. රජයේ නිලධාරියකු වෙත බලතල පැවරීමේ බලය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 54(1) ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වෙන්නේ “:කොමිෂන් සභාව විසින් නිශ්චිතව නියම කරන)යම් ගණයක රජයේ නිලධාරයන් පත් කිරීමේ, උසස් කිරීමේ, ස්ථාන මාරු කිරීමේ, ඔවුන් විෂයයෙහි විනය පාලනය කිරීමේ සහ සේවයෙන් පහ කිරීමේ බලතල කොමිෂන් සභාව විසින් තීරණය කරනු ලැබිය හැකි යම් කොන්දේසි හා කාර්ය පටිපාටිවලට යටත්ව කොමිෂන් සභාව විසින් රාජ්‍ය නිලධාරයකුට පවරා දෙනු ලැබිය හැක්කේ ය.” යනුවෙනි. ඒ අනුව කොමිසමට අදාළ බලතල කොන්දේසි සහ කාර්යය පටිපාටික රීති ගැසට් පත්‍රයේ පළ කිරීම මගින් සිය බලතල රාජ්‍ය නිලධාරීන් වෙත පැවරීමේ බලය පවතී. මේ අනුව යමින් කොමිෂන් සභාව විසින් රජයේ නිලධාරයන් පත් කිරීම, උසස් කිරීම හා ස්ථාන මාරු කිරීම පිළිබඳ ව සහ ඒ හා සම්බන්ධ සහ ඊට ආනුෂංගික වන කරුණු පිළිබඳ ව විධිවිධාන සැලසීම සඳහා වන කාර්ය පටිපාටික රීති 2009 පෙබරවාරි 20 වැනි දින අංක 1589/30 දරන ගැසට් පත්‍රයේ පළකර ඇත.

5.6.3. අභියාචනා විභාග කිරීමේ බලය

කොමිෂන් සභාව විසින් බලතල පවරන ලද කමිටුවක් විසින් හෝ රාජ්‍ය නිලධාරියකු විසින් ලබාදුන් තීරණයකින් අතෘප්තියට පත්වන රාජ්‍ය නිලධාරියකුට සිදුකරන අභියාචනා සලකා බැලීමේ බලය කොමිසමට පවතින බව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 58 ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වේ. එසේම එම අභියාචනා කිරීමේ හා අභියාචනා කාර්යය පටිපාටිය සම්බන්ධව රීති පැනවීමේ බලයද කොමිෂන් සභාව සතු ය. එකී රීති ගැසට් පත්‍රයේ පළකිරීම මගින් නිවේදනය කරනු ලැබේ.

5.6.4. ආයතන සංග්‍රහයේ සංශෝධන සම්බන්ධ බලතල

රාජ්‍ය නිලධාරීන්ගේ විනය කටයුතු රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ විෂය පථයට අයත්ය. එම නිසා රාජ්‍ය නිලධාරීන්ගේ විනය කටයුතු පිළිබඳව ප්‍රතිපාදන සඳහන් වන ආයතන සංග්‍රහයේ දෙවන කොටසට අදාළ සංශෝධන සිදු කිරීමේදී රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ අනුමැතිය ලබාගත යුතු ය.

5.7. රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව පිළිබඳ විශ්ලේෂණය

රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව යනු සමස්ත රාජ්‍ය සේවයේ නියාමනය සිදු කරන්නාවූ එහි යන්ත්‍රණය සුමටව ගෙන යාම සඳහා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් පිහිටුවා ඇති ප්‍රධාන ව්‍යුහය යි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් කොමිෂන් සභා අතර යටත්විජිත සමය දක්වා තරම් ඇතකට දිවෙන ඉතිහාසයක් මෙම කොමිෂන් සභාවට ඇත. මෙම කොමිෂන් සභාවේ සංයුතිය, කාර්යය සහ බලතල මෙන්ම එහි ස්වාධීනත්වය වනාහී සමස්ත රාජ්‍ය සේවයේ මනා ක්‍රියාකාරීත්වයට වඩාත් වැදගත් වන බැවින් ඒ පිළිබඳව විශ්ලේෂණය ඉතා වැදගත් ය.

5.7.1. සංයුතිය

රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ සංයුතිය සලකන කල රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව සමන්විත වන්නේ රාජ්‍ය සේවයේ විවිධ අංශවල කලක් තිස්සේ ඉහළ තනතුරු දැරූ අත්දැකීම් බහුල ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරීන් පිරිසකගෙන් බව මෙම අධ්‍යයනයේදී නිරීක්ෂණය විය. රාජ්‍ය සේවයේ කටයුතු සම්බන්ධව ඔවුන්ට ඇති මනා අවබෝධය කොමිෂන් සභාවේ වැඩ කටයුතු කරගෙන යාමේදී වාසිදායක බව මේ සම්බන්ධව අදහස් දැක්වූ බොහෝ දෙනෙකුගේ මතය විය.

එමෙන්ම අමාත්‍යාංශ ලේකම් ධුර ආදී තනතුරු දරන නිලධාරීන් බොහෝමයක් කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන්ගේ රාජ්‍ය සේවයේ කටයුතු කරන කල ඔවුන්ගේ කනිෂ්ඨයන් ලෙස කටයුතු කර තිබෙන බව ද මෙම අධ්‍යයනයේදී හෙළි වූ තවත් කරුණකි. මේ තත්ත්වය කොමිෂන් සභාවේ වැඩ කටයුතු කරගෙන යාමේ දී පවතින වාසිදායක තත්ත්වයක් බවට ද මතයක් පළ විය. නමුත් එවන් පෞද්ගලික දැන හැඳුනුම්කම් හා සම්බන්ධතා මත කටයුතු සිදුවනු වෙනුවට සිදු විය යුත්තේ අදාළ කරුණු සඳහා නිශ්චිත නීතිමය ප්‍රතිපාදන හඳුන්වා දීම හා ඒවා බලාත්මක කිරීම ය.

දිගු කලක් තිස්සේ රාජ්‍ය සේවයේ නියැලී සිටි නිලධාරීන් මෙම කොමිෂන් සභාව සඳහා පත් කිරීම සම්බන්ධව ද යම් විවේචනාත්මක මතයක් පළ විය. එම විවේචනය එල්ල වූයේ සාම්ප්‍රදායික රාජ්‍ය සේවයේ රාමුවෙන් ඔබ්බට ගොස් නවමු ලෙස සිතා කටයුතු කරන්නට ඔවුන්ට ඇති හැකියාව පිළිබඳව යි. කෙසේ වෙතත් රාජ්‍ය සේවය වර්තමානයට ගැළපෙන ලෙස යාවත්කාලීන කිරීමේදී මෙම මතු කරන ලද තත්ත්වය අභියෝගාත්මක බව හඳුනා ගැනිණ.

මෑත කාලීනව කොමිෂන් සභාවේ සංයුතිය සලකන කල එහි වැඩි වශයෙන් රාජ්‍ය පරිපාලන සේවය නියෝජනය කළ අය සිටීම එහි සමබරතාවයට ගැටලුවක් ඇති ගැටලුවක් බව පෙනිණි. එමෙන්ම රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ පවතින පුරප්පාඩු සඳහා අයදුම් කිරීමට රාජ්‍ය සේවකයන් මැළිකමක් දක්වන බවද මෙහිදී හෙළිදරව් විය. මීට ප්‍රධානතම හේතුවක් ලෙස හඳුනා ගැනුණේ සාමාන්‍ය රාජ්‍ය සේවයේ සිටින නිලධාරීන්ට හිමි වන අනෙකුත් අවස්ථා සහ දීමනාවලට හිමිකම් කීමට කොමිෂන් සභා කාර්ය මණ්ඩලයට සම්බන්ධ වීම හරහා නොහැකි වීම ය. මේ නිසා කාර්ය මණ්ඩලය බඳවා ගැනීමේ දී මෙවන් ප්‍රායෝගික ගැටලුවලට විසඳුම් ලබා දීම කොමිෂන් සභාවේ වැඩකටයුතු නිසි පරිදි කරගෙන යාමට ඉතා වැදගත් වන බව මෙම අධ්‍යයනයේදී පැහැදිලි විය.

5.7.2. කාර්යය හා බලතල

කොමිෂන් සභාවට පැවරී ඇති කාර්යයන් ඉටු කිරීමේදී සහ බලතල භාවිත කිරීමේ දී කොමිෂන් සභාව විසින් ගත් සාධනීය පියවර කිහිපයක්ම නිරීක්ෂණය විය. මෙය සාධනීය ප්‍රවණතාවයකි. උදාහරණයක් ලෙස කොමිෂන් සභාව මගින් ලබා දෙන සේවා සඳහා වැය වන කාලය පිළිබඳ තක්සේරුවක් සිදු කර සේවාවලාභී ප්‍රඥප්තියක් හඳුන්වා දී ඇත. එමෙන්ම ඒ අනුව වැඩ කටයුතු කිරීම සම්බන්ධව අධීක්ෂණ ක්‍රමවේදයක් ද ක්‍රියාත්මක වේ.

ඒ කෙසේ වුවත් රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවට එල්ල වන ප්‍රධානම චෝදනාවක් වන්නේ එමගින් සැපයෙන සේවාවලට ගතවන කාලය පිළිබඳව යි. විමර්ශන කටයුතු වල දී රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව සිය සේවා ප්‍රඥප්තියට අනුගත වෙමින් සිය සේවා ලබා දෙන්නට උත්සාහ දරන බව සඳහන් විය. නමුත් එම ක්‍රියාවලිවලදී සම්බන්ධ වන අනෙකුත් ආයතනවල ප්‍රමාදයද ඉහත ආකාරයේ චෝදනාවලට කොමිෂන් සභාව ලක්වන්නට හේතුවන වූ වග නිරීක්ෂණය වූ කරුණකි.

මෙම කොමිෂන් සභාව සම්බන්ධව ඇති නීතිමය ප්‍රතිපාදන සලකන කල්හි ඊට බලපෑම් එල්ල කිරීම නීතියෙන් දඬුවම් ලැබිය හැකි වරදක් ලෙස දක්වා ඇත. නමුත් කොමිෂන් සභාව නිකුත් කරන නියෝග ක්‍රියාත්මක නොකරන අවස්ථාවල ඒ සම්බන්ධයෙන් පැහැදිලි නෛතික ප්‍රතිපාදන දක්වා නැත. මෙලෙස රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව විසින්

නිකුත් කරන නියෝග ක්‍රියාත්මක වීම සම්බන්ධව නිසි අධීක්ෂණ ක්‍රමවේදයක් නොමැති වීම ද කොමිෂන් සභාවේ කටයුතු කරගෙන යාමේ දී ඇති බාධාවක් බව පෙනේ.

විශාල රාජ්‍ය සේවකයන් ප්‍රමාණයකගේ කටයුතු රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව වැනි තනි ආයතන ව්‍යුහයක් හරහා සිදු කිරීම පහසු කරුණක් නොවේ. මේ නිසා අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරුන්ට සහ කොමිෂන් සභාව හරහා පිහිටුවන අනුකමිටුවලට බලය අභිනියෝජනය කිරීමක් සිදු කරයි. ඊට අවශ්‍ය බලතල ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් කොමිෂන් සභාව වෙත පැවරී ඇත. කෙසේ වෙතත් මේ සම්බන්ධව ඇතැම් රාජ්‍ය සේවකයන් අතර විවේචනයක් පවතී. එම විවේචනය වන්නේ කොමිෂන් සභාව තමන්ට පැවරී ඇති වගකීම් මෙලෙස පහළ ස්තරවල පැවරීම හරහා බොහෝ විට සිය වගකීම් පැහැර හැරීමක් සිදු කරන බව යි.

5.7.3. ස්වාධීනත්වය

රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව සඳහා මුදල් වෙන් කිරීම කිසිදු අමාත්‍යාංශයක් මගින් නොව පාර්ලිමේන්තුවේ වෙනම වැය ශීර්ෂයක් යටතේ ය. මේ නිසා කොමිෂන් සභාවට අවශ්‍ය කරන මූල්‍යමය ස්වාධීනත්වය ඇති බව නිරීක්ෂණය විය.

රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව කැබිනට් මණ්ඩලය ගන්නා ප්‍රතිපත්තිමය තීරණ ක්‍රියාත්මක කිරීමට බැඳී සිටී. නමුත් කැබිනට් මණ්ඩලය ගන්නා සියලු තීරණ ප්‍රතිපත්තිමය තීරණදැයි යන්න පිළිබඳව ගැටලු සහගත තත්ත්වයක් උද්ගත වී ඇත. ඒ මක් නිසාද යත් ප්‍රතිපත්තිමය තීරණ යනු මොනවාදැයි නිසි අර්ථකථනයක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් නොවන නිසා ය. මේ නිසා කැබිනට් මණ්ඩලය යම් යම් පරිපාටිමය තීරණ පවා ඉහත සඳහන් ප්‍රතිපාදනයට මුඛ්‍ය වෙමින් කොමිෂන් සභාව වෙත යොමු කර යි. මෙය ගැටලු සහගත තත්ත්වයක් උද්ගත කර ඇත. එමෙන්ම මින් කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වයට ද සෘජු බලපෑමක් ඇති කරන බව පැහැදිලි විය. නමුත් කොමිෂන් සභාවේ මෑතකාලීන ක්‍රියාකාරිත්වය සලකා බලන කල එලෙස කැබිනට් මණ්ඩලය විසින් එය වෙත යොමු කරන ලද ප්‍රතිපත්තිමය තීරණ නොවන පුද්ගලානුබද්ධ පරිපාටිමය තීරණ නැවත හරවා යැවූ අවස්ථා ඇති බව නිරීක්ෂණය විය. මෙම තත්ත්වයට හේතු

වන්නට ඇත්තේ එම අවස්ථාවල කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකත්වය දැරූ සාමාජිකයන්ට කොමිෂන් සභාවට අදාළ වන නීති රීති පිළිබඳව පැහැදිලි තක්සේරුවක් තිබීම විය හැකි ය. නමුත් මෙම තත්වය මග හරහා ගැන්මට ව්‍යවස්ථා ප්‍රතිපාදන අවශ්‍ය බව පැහැදිලි විය.

කොමිෂන් සභාවට බලපෑම් එල්ල කිරීම සම්බන්ධව ඇති නීති ප්‍රතිපාදනය කොමිෂන් සභාව විසින් යම් ආකාරයකින් අවභාවිතා වන තත්වයක් ද මෙම අධ්‍යයනයේදී අනාවරණය විය. එනම් විභාගයට ගෙන ඇති යම් කරුණක් සම්බන්ධව විමසීමක් සිදු කරන කිසියම් රාජ්‍ය සේවකයෙකුට මෙම ප්‍රතිපාදනය උපුටා දක්වමින් කොමිෂන් සභාව විසින් අවවාදාත්මක ලිපි යොමු කිරීමේ භාවිතය යි. මෙය කිසිසේත්ම සිදු නොවිය යුත්තකි.

සයවැනි පරිච්ඡේදය

ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව, පාලන ව්‍යුහය කාර්යය, බලතල සහ ක්‍රියාකාරීත්වය

ප්‍රජාතන්ත්‍රීය පොලිස්කරණය (Democratic Policing) යනු මානව හිමිකම් සහ මහජනතාවගේ අවශ්‍යතා පිළිබඳ අවධානය යොමුකරමින් සිදුකරන 'සිවිල් පොලිස්කරණය'(Civillian Policing) ය. කෙසේ වෙතත්, නිදහසින් පසු ශ්‍රී ලංකාවේ පොලිසියට පැවරුණේ ජනයාගේ ඉල්ලීම් සපුරාලීම සඳහා මහජන සාමය පවත්වාගැනීම පමණි. 1990 දශකයේ මුල් භාගයේ සිට නීතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම, රාජ්‍ය සේවා සැපයීම, සහ අල්ලස් සහ දූෂණ වැළැක්වීම වැනි පුළුල් මහජන උනන්දුවක් ඇති වැදගත් අංශ අධීක්ෂණය කිරීමට ස්වාධීන ජාතික කොමිෂන් සභා පිහිටුවීම සඳහා මහජන උනන්දුවක් සහ ඉල්ලීමක් පැවතිණි. ඒ අනුව පොලිසිය, නීතියේ ආධිපත්‍ය ස්ථාපිත කරන, සේවා නැඹුරු, මහජන හිතවාදී ආයතනයක් වීම ජනතාව අපේක්ෂා කරන අතර, එය ස්වකීය සේවය සපයන ජනතාවට වගකිව යුතුය(ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ නිල වෙබ් අඩවිය, 27.07.2020).

එසේම පොලිස් සේවය දේශපාලනීකරණය සහ දූෂණය වී ඇති බවට 1980 දශකයේ සිටම සමාජ මතවාදයක් ගොඩනැගිණි. නීතිය ක්‍රියාවට නැගීමේ දී මෙන්ම මැතිවරණ රාජකාරිවල දී ද පොලිසිය පවතින ආණ්ඩුවටල බලවතුන් සහ ධනවතුන්ට අනවශ්‍ය පක්ෂපාතත්වයක් දක්වන බවටත්, පොලිසියට ස්වාධීනව සහ සාධාරණව රාජකාරී කිරීමට බාධාවන ලෙස දේශපානඥයන් සහ බලවතුන් සිය දේශපාලන බලය භාවිතා කරන බවටත් චෝදනාවක් විය. එබැවින් පොලිසිය දේශපාලනයෙන් ස්වාධීන කිරීමේ සහ දූෂණයෙන් මුක්ත කිරීමේ ප්‍රධාන අරමුණින් යුතුව ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව ස්ථාපනය කරන ලදී. මෙම පරිච්ඡේදය තුළ උත්සාහ දරා ඇත්තේ අපේක්ෂිත

අරමුණු ඉටුකර ගැනීමෙහි ලා ස්ථාපිත පොලිස් කොමිෂන් සභාව පෙන්නුම් කර ඇති මැදිහත්වීම් සහ ඒ සඳහා එහි ව්‍යුහය, කාර්යය, සහ බලතල උපකාර වී ඇත්ද යන්න විමසා බැලීමට ය.

6.1. පිහිටුවීමේ අරමුණ

කොමිෂන් සභාවේ නිල වෙබ් අඩවියේ ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ අරමුණු ලෙස දක්වා ඇත්තේ පහත සඳහන් ඒවා ය.

- පොලිස් සේවාවේ මානව සම්පත් පලදායී ලෙසත්, කාර්යක්ෂම ලෙසත්, කළමනාකරණය කිරීම තුළින් ගුණාත්මක ප්‍රතිපත්ති සහ යහපත් පරිචයන් ක්‍රියාවට නංවමින් වෘත්තීයමය වශයෙන් උසස් සහ තෘප්තිමත් පොලිස් සේවයක් ඇති කිරීම.
- කිසිදු නොමනා අගතියකින් හෝ අනුග්‍රහයකින් මෙන්ම වෙනස්කොට සැලකීමකින් තොරව මානව අභිමානය සහ නීතියේ ආධිපත්‍යය සුරක්ෂිත කිරීමේ අරමුණ ඇතිව පොලිසියට එරෙහිව ඇති මහජන පැමිණිලි කඩිනමින් විමර්ශනය කිරීම මගින් මහජන අභිලාෂයන්ට ප්‍රතිචාර දැක්වීම සහ වගවීම.
- මානව සුරක්ෂිතතාව ඇතිකිරීම සහ අපරාධ වැළැක්වීම අවධාරණය කරමින්, වෙනත් පාර්ශ්වකරුවන් සමග සමීප සහයෝගීතාවයකින් යුක්තව විවිධ පියවරයන් සැලසුම් කරමින් සහ ක්‍රියාවට නංවමින් පොලිස් සේවයේ කාර්යක්ෂමතාව සහ ස්වාධීනත්වය වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා සාකච්ඡාමය ප්‍රවේශයක් අනුගමනය කිරීම.

(ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ නිල වෙබ් අඩවිය, 27.07.2020)

නිල වෙබ් අඩවියේ සඳහන් නොවුණත් පොලිස් කොමිෂන් සභාවක් පිහිටුවීම පිළිබඳ සමාජ කතිකාව මතු වන්නේම, පොලිසියට ස්වාධීනව සහ සාධාරණව කටයුතු කිරීමට නම් එම ආයතනය බලදේශපාලනයේ සහ බලධනවතුන්ගේ අනිසි මැදිහත්වීම් සහ බලපෑම්වලින් නිදහස් කර ගැනීම අත්‍යවශ්‍ය යන අරමුණෙනි.

6.2. සංස්ථාපනයේ තෛතික ප්‍රතිපාදන

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ XVIII වන පරිච්ඡේදය වෙන්වී ඇත්තේ ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව පිහිටුවීම සම්බන්ධයෙනි. ඒ අනුව ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ස්ථාපිත කොමිෂන් සභාවක් ලෙස හැඳින්විය හැකි ය. 2001 වර්ෂයේදී සම්මත කරන ලද 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් මෙම කොමිෂන් සභාව පළමු වරට ස්ථාපනය කරන ලදී.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155(අ)(1) ව්‍යවස්ථාවේ දක්වන්නේ “ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශ මත ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලබන සාමාජිකයන් හත් දෙනෙකු ගෙන් සමන්විත වන (මේ පරිච්ඡේදයේ “කොමිෂන් සභාව” යනුවෙන් සඳහන් කරනු ලබන) ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවක් තිබිය යුත්තේ ය. එකී සාමාජිකයන් අතුරෙන් යටත් පිරිසෙයින් එක් සාමාජිකයෙක් නියෝජ්‍ය පොලිස්පතිවරයකු වශයෙන් හෝ ඊට ඉහළ ධුරයක් දැරූ, විශ්‍රාමලත් පොලිස් නිලධරයකු විය යුත්තේ ය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් ස්වකීය නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීමේ දී රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව විමසනු ලැබිය හැක්කේ ය. ජනාධිපතිවරයා විසින්, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශ මත, එකී සාමාජිකයන් ගෙන් එක් සාමාජිකයකු කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයා ලෙස පත්කරනු ලැබිය යුත්තේ ය

6.3. ස්වාධීනත්වය පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන

6.3.1. පත් කිරීම

ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් ගේ නම් නිර්දේශ කරනු ලබන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව විසිනි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 103(1) ව්‍යවස්ථාව සහ 41(ආ) ව්‍යවස්ථාවන් අනුව මෙම කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් පත් කිරීම ජනාධිපතිවරයා විසින් සිදුකළ යුත්තේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශය මතය.ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41(ආ)(4) අනුව සභාවේ නිර්දේශය ලැබුණු දින සිට දින දහහතරක් ඇතුළත ජනාධිපති විසින් එම පත් කිරීම සිදුකළ යුතුය.ජනාධිපති එසේ කිරීමට අපොහොසත් වන්නේ නම් පහළොස්වන දින සිට එකී නිර්දේශිත පුද්ගලයන් සාමාජිකයන් ලෙස විධිමත්ව පත්වුවා සේ සළකන බවද එකී ව්‍යවස්ථාවේ තවදුරටත් සඳහන් වේ.

ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයා ලෙස සුදුසු සාමාජිකයන් තිදෙනෙකු ගේ නම් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් ජනාධිපතිට ප්‍රමුඛතා අනු පළවෙලක් සහිතව නිර්දේශ කළ යුතු අතර එම සාමාජිකයන් අතරින් එක් අයෙකු ජනාධිපතිවරයා විසින් සභාපතිවරයා ලෙස පත් කළ යුතු ය. ජනාධිපති විසින් දින 14 ක් තුළ එසේ පත් කිරීමට අපොහොසත් වන්නේ නම් ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් ජනාධිපති වෙත යොමු කළ නිර්දේශිත නම් අතරින් පළමුවට නම් සඳහන් සාමාජිකයා සභාපති ලෙස පත්වන බවට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 14(ආ) ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් වේ.

මේ අනුව ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් සහ සභාපතිවරයා පත් කිරීම පිළිබඳ විධිවිධානවලින් පෙනී යන්නේ ව්‍යවස්ථා සභාවට වැඩි බලයක් පැවරී ඇති බව ය. එබැවින් ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවට දේශපාලන අගතිවලින් තොරව කටයුතු කිරීමේ අවකාශයක් නිර්මාණය වී ඇත.

ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වය සහ අපක්‍ෂපාතතාව ආරක්‍ෂාකාරී වීමට උපකාරීවන තවත් විධිවිධාන දෙකක් වේ. කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් වීමේ සුදුසුකම් දක්වා තිබීම ඉන් එකකි, ඒ යටතේ ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවට පත් කරන සාමාජිකයන් අතරින් යටත් පිරිසෙන් එක් සාමාජිකයකුවක් නියෝජ්‍ය පොලිස්පතිවරයකු වශයෙන් හෝ ඊට ඉහළ ධුරයක් දැරූ විශ්‍රාමලත් පොලිස් නිලධරයකු විය යුතු බව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155අ(1) ව්‍යවස්ථාවේ දක්වා ඇත.

දෙවැන්න වන්නේ සාමාජිකයකු ලෙස පත් කිරීමට නුසුදුස්සෙකු වන ආකාරය යි. යම් තැනැත්තෙක් පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයකු හෝ පළාත් සභා මන්ත්‍රීවරයකු හෝ පළාත් පාලන ආයතනයක සභිකයකු වේ නම් හෝ ඒ මන්ත්‍රීවරයකු හෝ සභිකයකු බවට පත් වුවහොත් හෝ ඒ තැනැත්තා කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකු ලෙස පත් කිරීම හෝ එසේ සාමාජිකයකු ලෙස තවදුරටත් කටයුතු කරගෙන යාම හෝ නොකළ යුතු බව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155අ(2) ව්‍යවස්ථාවේ දක්වා ඇත.

6.3.2. ඉවත් කිරීම පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155(අ)(4) ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වෙන්නේ “කොමිෂන් සභාවේ සෑම සාමාජිකයකු ම, මේ ව්‍යවස්ථාවේ (2) වන අනු ව්‍යවස්ථාව යටතේ යම් නුසුදුසුකමකට පත්වුවහොත් හෝ ජනාධිපතිවරයා අමතා

යවන ලිපියක් මගින් තම ධුරයෙන් කලින් ඉල්ලා අස් වුවහොත් හෝ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ අනුමතය ඇතිව ජනාධිපතිවරයා විසින් හේතු දක්වා ධුරයෙන් ඉවත් කරනු ලැබුවහොත් හෝ වර්ත දූෂණ වරදක් සම්බන්ධයෙන් අධිකරණයක් විසින් වරදකරු කරනු ලැබුවහොත් හෝ ඔහු විෂයෙහි සිවිල් අගක්නුතා නියම කිරීමේ යෝජනා සම්මතයක් 81 වන ව්‍යවස්ථාවට අනුකූලව සම්මත කරනු ලැබ ඇත්නම් හෝ මේ ව්‍යවස්ථාවේ (6) වන අනුව්‍යවස්ථාව යටතේ ඔහු සිය ධුරය හැර ගියාක් සේ සලකනු ලබන්නේ නම් හෝ මිස, එවැනි සාමාජිකයකු වශයෙන් ඔහු පත්කරනු ලැබූ දින සිට අවුරුදු තුනක කාලයක් ධුරය දැරිය යුත්තේය. යනුවෙනි.

ඉහත 6 වන අනු ව්‍යවස්ථාවට අනුව ධුරය හැර ගියාසේ සලකන්නේ යම් සාමාජිකයකු කොමිෂන් සභාවේ අවසර නොගෙන අනුක්‍රමික රැස්වීම් තුනකට සහභාගී නොවීම ය.

මේ අනුව කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකු ඉවත් කිරීම කළ හැක්කේ ජනාධිපතිවරයාට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ අනුමැතිය මත පමණි. එබැවින් කොමිෂන් සභා සාමාජිකයින්ට ස්වාධීනව කටයුතු කිරීමේ ඉඩකඩ පවතී.

6.3.3. හඬපැවරීමෙන් මුක්ත බව

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155(ඇ) ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් වන්නේ කොමිෂන් සභාව වෙත, එහි යම් කමිටුවක් වෙත හෝ සාමාජිකයකු වෙත මේ පරිච්ඡේදය යටතේ හෝ වෙනත් යම් නීතියක් යටතේ හෝ පවරා ඇති හෝ පනවා ඇති බලතල හෝ කාර්ය කිසිවක් ප්‍රකාර, කොමිෂන් සභාව විසින්, එවැනි යම් කමිටුවක් විසින් හෝ කොමිෂන් සභාවේ නැතහොත් ඒ කමිටුවේ යම් සාමාජිකයකු විසින් කරනු ලැබූ යම් නියමයක් හෝ ගනු ලැබූ යම් තීරණයක් පරීක්ෂා කිරීමට හෝ ඒ සම්බන්ධයෙන් ප්‍රකාශයක් කිරීමට හෝ කවර වුව ද ආකාරයකින් ඒ ගැන ප්‍රශ්න කිරීමට, (126 වැනි ව්‍යවස්ථාවෙන් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය වෙත පවරා දී ඇති බලයට යටත්ව සහ 155ඔ ව්‍යවස්ථා මගින් පරිපාලන අභියාචන විනිශ්චය අධිකාරය වෙත ප්‍රදානය කොට ඇති බලතලවලට යටත්ව), කිසිදු අධිකරණයකට හෝ විනිශ්චයාධිකාරයකට බලය හෝ අධිකරණ බලය නොතිබිය යුත්තේ ය.”යනුවෙනි.

මේ අනුව කොමිෂන් සභාවේ තීරණයකට එරෙහිව පරිපාලන අභියාචන විනිශ්චය අධිකාරියට අභියාචනා කිරීම සහ කොමිෂන් සභාවේ යම් ක්‍රියාකාරකමක් හෝ නොකර හැරීමක් සම්බන්ධයෙන් මූලික අයිතිවාසිකම් නඩු පැවරීම හැර කොමිෂන් සභාවේ ක්‍රියාකාරකම් සම්බන්ධයෙන් වෙනත් නඩු පැවරීමෙන් කොමිසම මුක්ත කර ඇති බැවින් කොමිසම අධිකරණයෙන් යම්තාක් දුරට මුක්ත කර තිබේ.

6.3.4. වැටුප් හා දීමනා තීරණය කිරීම

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155(අ) (7) ව්‍යවස්ථාව දක්වන්නේ “පාර්ලිමේන්තුව විසින් තීරණය කරනු ලබන දීමනා කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයාට සහ සාමාජිකයන්ට ගෙවිය යුත්තේ ය. එම දීමනා ඒකාබද්ධ අරමුදලට වැය බරක් විය යුතු අතර සභාපතිවරයාගේ හෝ සාමාජිකයන්ගේ ධුර කාලය තුළ දී ඒ දීමනා අඩු නොකළ යුත්තේ ය.” යනුවෙනි.

ඒ අනුව කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන්ගේ වැටුප් පාර්ලිමේන්තුවේ තීරණ මත සිදුවීම සහ වැටුප් අඩු නොකළ යුතු යන ප්‍රතිපාදන නිසා කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වය ආරක්‍ෂා වේ.

6.3.5. පොලිස්පතිවරයාගේ මැදිහත්වීම

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155(ආ)(5) ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වෙන්නේ “පොලිස්පතිවරයාට අදාළ යම් කාරණයක් සාකච්ඡා කිරීම සඳහා යෝජනා යම් රැස්වීමක් හැර, කොමිෂන් සභාවේ කවර වූ හෝ රැස්වීමකට පැමිණීමටද සහභාගිවීමට ද පොලිස්පතිවරයාට හිමිකම ඇත්තේ ය. එකී රැස්වීම්වලදී ඡන්දය භාවිතා කිරීමට ඔහුට හිමිකම නොමැත්තේ ය ” යනුවෙනි. මේ අනුව කොමිෂන් සභාවේ කටයුතු සඳහා පොලිස්පතිවරයාගේ මැදිහත්වීම කොමිසමේ ස්වාධීනත්වයට තරමක බාධාකාරී වේ.

6.3.6. මැදිහත්වීම වරදක් බව

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155(ඊ) (1) ව්‍යවස්ථාවේ දක්වන්නේ “ තමන්ගේ නීත්‍යානුකූල කාර්යය ඉටු කිරීමේ දී හැර, “කොමිෂන් සභාවේ හෝ

එහි යම් කමිටුවක හෝ මේ පරිච්ඡේදය යටතේ කොමිෂන් සභාව විසින් එසේ බලය පවරනු ලැබූ යම් පොලිස් නිලධරයකුගේ හෝ යම් තීරණයකට කෙළින්ම හෝ වක්‍රාකාරයෙන් තමා විසින් ම හෝ වෙනත් තැනැත්තකු විසින් හෝ වෙනත් යම් තැනැත්තකු සමඟ කවර වුව ද ආකාරයකින් බලපෑම් කරන හෝ බලපෑම් කිරීමට තැත් කරන හෝ අයුතු ලෙස මැදිහත්වන හෝ කොමිෂන් සභාවේ හෝ එහි යම් කමිටුවක සාමාජිකයකු වෙත හෝ එසේ බලය පවරන ලද යම් පොලිස් නිලධරයකු වෙත එසේ බලපෑම් කරන හෝ කිරීමට තැත් කරන සෑම තැනැත්තකු ම වරදකට වරදකරු වන අතර, ඔහු එසේ වරදකරු කරනු ලැබූ විට රුපියල් එක් ලක්ෂයක දඩයකට හෝ අවුරුදු හතක් නොඉක්මවන කාලයකට බන්ධනාගාරගත කරනු ලැබීමට හෝ ඒ දඩය සහ ඒ බන්ධනාගාරගත කිරීම යන දඬුවම් දෙකට ම හෝ ඔහු යටත් විය යුත්තේ ය.

මේ අනුව කොමිෂන් සභාවට අනවශ්‍ය මැදිහත්වීම්වලින් තොරව කටයුතු කිරීමට නීතිමය ප්‍රතිපාදන සලසා ඇත.

6.3.7. කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන්ගේ වැටුප තීරණය කිරීම

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155(අ) 7 ව්‍යවස්ථාව දක්වන්නේ “ පාර්ලිමේන්තුව විසින් තීරණය කරනු ලබන දීමනා කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයාට සහ සාමාජිකයන්ට ගෙවිය යුත්තේ ය. එම දීමනා ඒකාබද්ධ අරමුදලට වැය බරක් විය යුතු අතර සභාපතිවරයාගේ හෝ සාමාජිකයන්ගේ ධුර කාලය තුළ දී ඒ දීමනා අඩු නොකළ යුත්තේ ය.” යනුවෙන් සඳහන් වේ.

මේ අනුව කොමිෂන් සභාවේ වැටුප් සහ දීමනා පාර්ලිමේන්තුවේ පාලනයට යටත් කර ඇති බැවින් වෙනත් යන්ත්‍රණවලින් කොමිෂන් සභාව ස්වාධීන කර තිබේ.

6.3.8. කොමිෂන් සභාවේ තීරණවලට එරෙහි අභියාචනා

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155(ඔ) ව්‍යවස්ථාවේ දක්වන්නේ “තමන්ගේ උසස්වීමක් හෝ ස්ථාන මාරුවක් හෝ තමා සම්බන්ධයෙන් වූ විනය පිළිබඳ කාරණයකදී හෝ සේවයෙන් පහ කිරීමක් සම්බන්ධයෙන් කොමිෂන් සභාව විසින් කරන ලද නියමයකින් අතෘප්තියට පත් යම් පොලිස් නිලධරයකු විසින් ඊට විරුද්ධ අභියාචනයක්, 59 වන ව්‍යවස්ථාව

යටතේ පිහිටුවන ලද පරිපාලන අභියාචන විනිශ්චයාධිකාරය වෙත ඉදිරිපත් කරනු ලැබිය හැක්කේ ය. කොමිෂන් සභාව විසින් කරන ලද යම් නියමයක් හෝ තීරණයක් වෙනස් කිරීමේ, සුළු වශයෙන් වෙනස් කිරීමේ හෝ ප්‍රත්‍යාදේශිත කිරීමේ බලය ඒ විනිශ්චයාධිකාරයට ඇත්තේ ය.” යනුවෙන් සඳහන් වේ.

මේ අනුව කොමිෂන් සභාවේ තීරණ පරිපාලන අභියාචන විනිශ්චය සභාවට යටත් වේ.

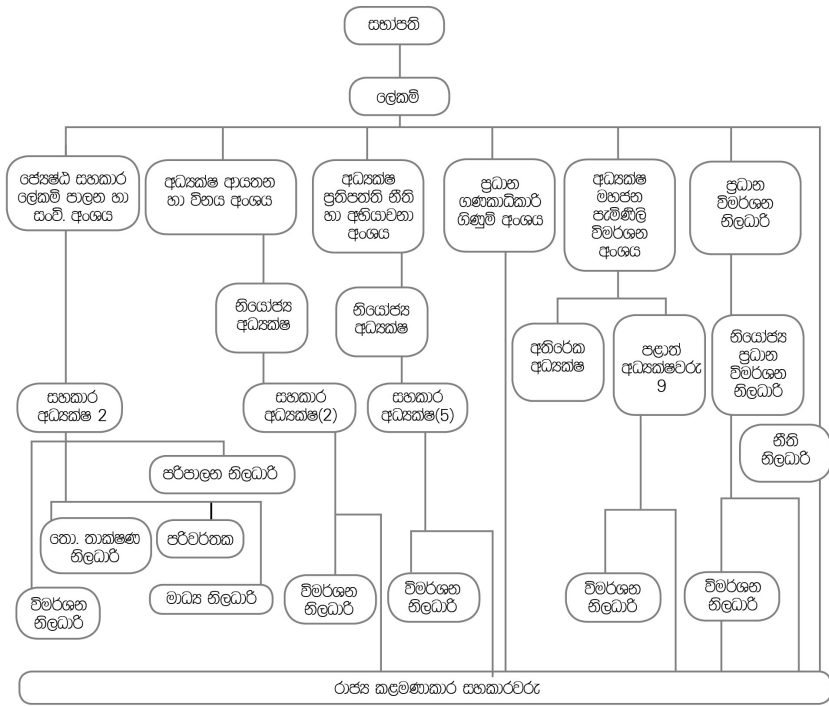
6.3.9. පාර්ලිමේන්තුවට වගකිව යුතු බව

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155ක ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වෙන්නේ “බලතල, කාර්ය සහ කර්තව්‍ය ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ ඉටු කිරීම සම්බන්ධයෙන් පාර්ලිමේන්තුවේ ස්ථාවර නියෝග මගින් සලස්වා ඇති විධිවිධාන ප්‍රකාර කොමිෂන් සභාව පාර්ලිමේන්තුවට වගකිව යුතු සහ උත්තර දිය යුතු වන අතර, එක් එක් ලීන් වර්ෂයේ කොමිෂන් සභාවේ කටයුතු සම්බන්ධයෙන් වාර්තාවක් ඒ ඒ වර්ෂයේ දී කොමිෂන් සභාව විසින් පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කරනු ලැබිය යුත්තේ ය.” යනුවෙන් සඳහන් වේ.

ඒ අනුව ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව පාර්ලිමේන්තුවට වගකිවයුතු සහ උත්තර දිය යුතු ආයතනයකි.

6.4. පාලන ව්‍යුහය

කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයින් ගණන 7කි. මෙම සාමාජිකයින් ගේ ධුර කාලය වසර 5කි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155(ආ) ව්‍යවස්ථාව අනුව රැස්වීම් සඳහා සහභාගිත්වය සාමාජිකයන් 04 කි.

මූලාශ්‍රය- ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ නිල වෙබ් අඩවිය (2020)

6.5. කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය

පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ මූලිකම කාර්යයක් වන්නේ පොලිස් නිලධාරීන් සම්බන්ධයෙන් වූ කරුණු සැලසීම හා නිශ්චය කිරීම බව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155(1) (ආ) (3) ව්‍යවස්ථාවේ මෙසේ දැක්වේ

“කොමිෂන් සභාව විසින්, පොලිස්පතිවරයා විමසා -

- (අ) තත් කාර්යය සම්බන්ධයෙන් අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් තීරණය කරනු ලබන යම් ප්‍රතිපත්තියකට යටත්ව පොලිස් නිලධරයන් බඳවා ගැනීම, උසස් කිරීම සහ ස්ථාන මාරුකිරීම පිළිබඳ පටිපාටි සකස් කිරීම;
- (ආ) පුහුණුව සහ පොලිස් සේවයේ කාර්යක්ෂමතාව හා ස්වාධීනත්වය වැඩි දියුණු කිරීම;
- (ඇ) ජාතික අංශයේ සහ පළාත් අංශයේ භාවිතය සඳහා අවශ්‍ය අවි ආයුධ, වෙඩි ද්‍රව්‍ය සහ වෙනත් උපකරණවල ස්වභාවය සහ වර්ගය; සහ
- (ඈ) වර්ග සංග්‍රහ සහ විනය පිළිබඳ පටිපාටි,

ඇතුළුව පොලිස් නිලධරයන් සම්බන්ධයෙන් වූ සියලු කාරණා සඳහා සැලසීම ද නිශ්චය කිරීම ද කරනු ලැබිය යුත්තේ ය.

එසේම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155ඊඊඊ ව්‍යවස්ථාව දක්වන්නේ “කොමිෂන් සභාව විසින් රීති සෑදීම නියමිත වන්නා වූ යම් කාරණා සම්බන්ධයෙන්, කලින් කල රීති සෑදීම කළ යුත්තේ ය. එකී සෑම රීතියක් ම ගැසට් පත්‍රයේ පළ කළ යුත්තේ ය.” යනුවෙනි. ඒ අනුව රීති සෑදීම කොමිෂන් සභාවේ මූලික කාර්යයක් වේ.

එසේම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155උ(1)(ආ)(4) ව්‍යවස්ථාවේ දක්වන්නේ

“ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ නවවන උපලේඛනයේ 1 වන ලැයිස්තුවේ 1 වන පරිච්ඡේදය යටතේ කොමිෂන් සභාව වෙත පවරා ඇති සියලු ම බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීම හා සියලු කාර්ය සහ කර්තව්‍ය ඉටු කිරීම කොමිෂන් සභාව විසින් කරනු ලැබිය යුත්තේ ය.” යනුවෙනි.

ඒ අනුව මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ පොලිසියට පැවරෙන සියලු කටයුතු සම්බන්ධයෙන් කොමිෂන් සභාව ක්‍රියාත්මක විය යුතු බවයි. වර්තමානය වන විට පළාත් සභා සඳහා පොලිස් බලතල ලබාදී නොමැති බැවින් පොලිසිය සම්බන්ධ සියලුම කරුණුවලදී පොලිස් කොමිෂන් සභාව අදාළ වේ.

මෙම කාර්යය විධිමත් කිරීම සඳහා වන “පොලිස් නිලධාරීන් බඳවා ගැනීම, පත් කිරීම, මාරු කිරීම, උසස් කිරීම හා විනය පාලනය පිළිබඳ රෙගුලාසි” පොලිස් කොමිෂන් සභාව විසින් 2018.06.13 දින හා අංක 2075/26 දරන අති විශේෂ ගැසට් ගැසට් පත්‍රය මගින් ප්‍රකාශයට පත් කර තිබේ.

6.6. කොමිෂන් සභාවේ බලතල

පොලිස් නිලධාරීන් සම්බන්ධ බලතල

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155උ. (1) (අ)ව්‍යවස්ථාව දක්වන්නේ “පොලිස්පතිවරයා හැර, පොලිස් නිලධරයන් පත් කිරීමේ, උසස් කිරීමේ, මාරු කිරීමේ, ඔවුන් විෂයෙහි විනය පාලනය පවත්වාගෙන යාමේ සහ ඔවුන් සේවයෙන් පහ කිරීමේ බලය” කොමිෂන් සභාවට පවතින බව යි.

- ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155ඵ වැනි ව්‍යවස්ථාව පරිදි ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව විසින් බලතල පැවරීම- 2016.05.06 දින හා අංක 1965/37 දරන අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය
- ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155ඵ වැනි ව්‍යවස්ථාව පරිදි ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව විසින් බලතල පැවරීම (2017.04.24 දින හා අංක 2016/6 දින දරන අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය)

මහජන පැමිණිලි විභාග කිරීමේ බලය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155උ. (1) (ආ)(2)ව්‍යවස්ථාව දක්වන්නේ “මහජනයාගෙන් ලැබෙන පැමිණිලි සහ අතෘප්තියට පත් යම් තැනැත්තකු විසින් පොලිස් නිලධරයකුට හෝ පොලිස් සේවයට හෝ විරුද්ධව ඉදිරිපත් කරනු ලබන පැමිණිලි භාර ගැනීමේ හා ඒවා විමර්ශනය කිරීමේ කාර්ය පටිපාටි කොමිෂන් සභාව විසින් පිහිටුවිය යුතු අතර, පාර්ලිමේන්තුව විසින් පනවන ලද යම් නීතියක් මගින් සලසා ඇති පරිදි සහන සැලසිය යුත්තේ ය. කොමිෂන් සභාව විසින් සහන සැලසීමේ දී පොලිස්පතිවරයාට එය විසින් ඒ බව වහාම දැනුම් දිය යුත්තේ ය” යනුවෙනි. ඒ අනුව කොමිෂන් සභාවට පොලිසියේ ක්‍රියාකාරීත්වය සම්බන්ධ මහජන පැමිණිලි විභාග කිරීමට බලයක් ඇත.

පැමිණිලි විභාග කිරීමට අදාළ කාර්යය පටිපාටික රීති කොමිෂන් සභාව විසින් වරින් වර ගැසට් පත්‍රය මගින් නිවේදනය කරන ලද අතර දැනට බලාත්මකව පවතින්නේ 2017.11.28 දින හා අංක 2047/22 දරන අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය මගින් ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද 2017 කාර්ය පටිපාටික රීති (පොලිස් නිලධාරීන්ට හෝ පොලිස් සේවයට විරුද්ධව මහජන පැමිණිලි විමර්ශනය) වේ.

ඇතැම් බලතල කමිටුවක් වෙත පැවරීමේ බලය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155(උ9)(1) ව්‍යවස්ථාවේ දක්වන්නේ “කොමිෂන් සභාව විසින් නිශ්චය කරනු ලබන ශ්‍රේණිවල පොලිස් නිලධරයන් පත්කිරීමේ, උසස් කිරීමේ, ස්ථාන මාරු කිරීමේ සහ ඔවුන් විෂයෙහි විනය පාලනය කිරීමේ සහ ඔවුන් සේවයෙන් පහ කිරීමේ ලා කොමිෂන් සභාව සතු බලතල කොමිෂන් සභාව විසින් නම් කරනු ලැබිය යුතු (කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන්ගෙන් සමන්විත නොවන) කමිටුවක් වෙත, කොමිෂන් සභාව විසින් පවරනු ලැබිය හැක්කේ ය.

ඒ අනුව එම බලතල පැවරීම ගැසට් පත්‍රයේ පළ කිරීමෙන් සිදුකළ යුතුය.

කාර්යය පොලිස්පතිවරයාට හෝ වෙනත් පොලිස් නිලධාරීන්ට පැවරීමේ බලය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155(එ)(1) ව්‍යවස්ථාවේ දක්වන්නේ “යම් ශ්‍රේණියක පොලිස් නිලධරයන් පත් කිරීම, ඔවුන් උසස් කිරීම, ස්ථාන මාරු කිරීම, ඔවුන් විෂයෙහි විනය පාලනය කිරීම සහ සේවයෙන් පහකිරීම සඳහා කොමිෂන් සභාව සතු බලතල, කොමිෂන් සභාව විසින් නියම කරනු ලබන කොන්දේසිවලට සහ කාර්ය පටිපාටියට යටත්ව, පොලිස්පතිවරයා වෙත හෝ පොලිස්පතිවරයා විමසා යම් පොලිස් නිලධරයකු වෙත කොමිෂන් සභාව විසින් පවරනු ලැබිය හැක්කේ ය.” යනුවෙනි.

ඒ අනුව එවැනි කොමිෂන් සභාවට පැවරී ඇති බලතල පොලිස්පතිවරයාට හෝ වෙනත් පොලිස් නිලධාරීන්ට පැවරීම ගැසට් පත්‍රයේ පළකිරීමක් මගින් සිදුකළ හැකි බව එකී ව්‍යවස්ථාවේ තවදුරටත් දක්වා ඇත.

මේ සම්බන්ධව කොමිෂන් සභාව විසින් විවිධ අවස්ථාවල දී බලතල පැවරීම පිළිබඳව ගැසට් පත්‍ර මගින් සිදුකර ඇති අතර මේ වන විට බලාත්වකව පවතින්නේ 2017 අප්‍රේල් මස 24 වන දින අංක 2016/6 දරන අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය මගින් පනවන ලද බලතල පැවරීමේ නිවේදනය වේ.

අභියාචනා විභාග කිරීමේ බලය

කොමිෂන් සභාව විසින් සිය බලතල හා කාර්යයන් පවරන ලද කමිටුවක් විසින් හෝ පොලිස්පතිවරයා හෝ වෙනත් නිලධාරියකු

විසින් ලබාදුන් තීරණයකින් අතෘප්තියට පත් පොලිස් නිලධාරියකුට පොලිස් කොමිෂන් සභාවට පැමිණිලි කළ හැකි බවත් එම අභියාචනා කොමිෂන් සභාව විසින් සකස් කර ගැසට් පත්‍රයේ පළ කරන ලද රීතිවලට අනුකූලව විභාග කිරීමේ බලය කොමිෂන් සභාවට ඇති බවත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155(ඒ) ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වේ.

6.7. ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව පිළිබඳ විශ්ලේෂණය

6.7.1. සංයුතිය:

ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවට නිශ්චිතවම එක් සාමාජිකයෙකු ලෙස නියෝජ්‍ය පොලිස්පතිවරයෙක් හෝ ඊට ඉහළ නිලධාරියෙක් පත් කළ යුතු වීම සාධනීය කරුණකි. මන්ද ශ්‍රී ලංකා පොලිසිය පිළිබඳව අන්දැකීම් සහිත අවබෝධයක් සහ දැනුමක් ඇති අයෙකු කොමිෂන් සභාවේ සිටීම අනෙකුත් සාමාජිකයන්ටත් එහි කටයුතුවලටත් පහසුවක් වන නිසා ය. එසේම අනෙකුත් සාමාජිකයන් හය දෙනා නිශ්චිත නොකිරීම තුළ විවිධ ක්ෂේත්‍රවල දැනුමැති වෙසෙසියන් පත් කර ගැනීමේ ඉඩක් නිර්මාණය වී තිබීම ද ඉතා වැදගත් ය.

නමුත් පොලිස් කොමිසමට නැංවුණු චෝදනාවක් වූයේ එහි හිටපු පොලිස් නිලධාරීන්ගේ ප්‍රමාණය වැඩි වීම තුළ එය තවත් පොලිසියක් බවට පත් වී ඇති බව ය. එකී මතය පිළිබඳව කථානායකගේ අදහස ද යම් තරමකට සමීපතාවක් පෙන්නුම් කළේ ය. එනම් ඔවුන් හිටපු නියෝජ්‍ය පොලිස්පතිවරු මිස සක්‍රීය සේවයේ නියුතු අය නොවන බව තමා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ සභාපති ලෙස එම පොලිස් නිලධාරීන්ට මතක් කරදුන් බව කථානායක විසින් ප්‍රකාශ කිරීම ඊට සාක්ෂියකි. එසේම පොලිස් සේවයේ යම් යම් මාරු කිරීම් සම්බන්ධව කොමිෂන් සභා සාමාජිකයින් ඍජුවම මැදිහත් වූ බවට පැමිණිලි ලැබී තිබූ බව ද ඔහු අනාවරණය කළේ ය. කොමිෂන් සභාවේ අනිසි මැදිහත් වීම් සිදු වූ බවක් මින් ගම්‍යමාන වන බව කිව යුතුය.

කොමිසමේ සංයුතිය සම්බන්ධයෙන් ආ එක් විවේචනයක් වූයේ එහි ක්‍රියාකාරී මට්ටම දුර්වලවීමට සාමාජිකයින් වයස්ගත අය වීම හේතුවක් වී ඇති බව ය. විවිධ ක්ෂේත්‍රවලින් පැමිණි ඒ අය අතර සාමූහිකත්වයක් ගොඩ නැගීම අපහසු විය. ඒ දුර්වලතාව පොලිස්පති සහ ඉහළ නිලධාරීන් විසින් පොලිස් කොමිසම ගණන් නොගැනීමට ද හේතුවක් වූ බව එම විවේචනය තුළ අඩංගු වී තිබිණි.

6.7.2. බලතල සහ කාර්යය:

පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය පිළිබඳව එහි හිටපු සභාපතිවරයෙකු විසින් ඉදිරිපත් කළ අදහස් පහත පරිදිය. " සාපේක්ෂව බලතල විට යම් සාර්ථකත්වයක් නැතුවම නොවේ. පොලිස් කොමිෂන් සභාව අභ්‍යන්තරික වශයෙන් ගැටලු රැසකට විසඳුම් ලබා දී ඇත.....ආචාර ධර්ම පද්ධතියක් සකසා එය මුද්‍රණය කොට සියලුම නිලධාරීන්ට බෙදා දී ඇත....මුළු රටේම සෑම පළාතක්ම ආවරණය වන පරිදි පළමු මාස හය තුළ ජනතාව දැනුවත් කිරීමේ වැඩමුළු තිස්පහක් පැවැත්විණි.කොමිසමේ වෙබ් අඩවිය නවීකරණය කෙරුණි. බොහෝ කටයුතුවලට එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ සහය ද ලැබුණි".

මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවේ හිටපු කොමසාරිස්වරයෙකු මෙන්ම 17 වැනි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සඳහා ප්‍රබල මැදිහත් වීමක් කළ පුද්ගලයෙකු කොමිසමේ කාර්යය පිළිබඳව දැක්වූයේ ධනාත්මක අදහසකි. ඒ අනුව "පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවට කරන බඳවා ගැනීම්, එහි විනය පවත්වා ගැනීම ආදිය කරනු ලබන්නේ කෙසේද යන්න අප විමසිය යුතු ය. එමෙන්ම ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවක් තිබීම මගින් දෙපාර්තමේන්තුවට යම් අවහිරයක් සිදුවනවාද යන්න අප බැලිය යුතුය. කෙසේ වෙතත් අප පිටත සිට මේ ආයතන ක්‍රියාත්මක වන්නේ නැතැයි මැසිවිලි නැඟීම සුදුසු නොවන අතර සිදුවිය යුත්තේ මේවාට ක්‍රියාත්මක වන්නට දී ගොඩ නැඟීමට හේතු සාධක වන ආකාරයේ විවේචන ලබා දී ඒවා වැඩි දියුණු කිරීම ය".

ලංකා කම්කරු කොංග්‍රසයේ පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රී මුතු සිවලිංගම් ගේ අදහස වූයේ මෙම කොමිෂන් සභාව පොලිස් නිලධාරීන්ගේ උසස් වීම් හා සුබසාධන කටයුතු පිළිබඳව කටයුතු කරනබවත් එසේම පෙරට වඩා පොලිස් නිලධාරීන් අතින් වන හිංසන ක්‍රියා සාපේක්ෂව අවම වී ඇති බවත් ය. එහෙත් පොලිස් කොමිසම පිළිබඳව මහජන දැනුවත් භාවය ඉතා අල්ප බව ද ඔහු වෙතින් ප්‍රකාශ විය.

නමුත් පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රී දයාසිරි ජයසේකර දක්වන ආකාරයට " පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවේ අවුරුදු ගණනක් ප්‍රශ්නවලින් මිරිකී සිටින යම් අයෙකු හට පොලිස් කොමිෂන් සභාවට යාමට හැකි බව අදහසක් නැත. ඔවුන් යන්නේ පොලිස් දුක්ගැනවිලි අංශයට ය. කෙසේ වෙතත් පොලිස් දුක් ගැනවිලි අංශය හා පොලිස් කොමිෂන් සභාව අතර සම්බන්ධීකරණයක් නැත. මොවුන් පුහුණු කරන ආයතනයෙන් ද කිසිදු පලක් ඇති සේවයක් සිදු නොවේ".

මානව හිමිකම් ක්‍රියාකාරිකයෙකු වන රුකී ප්‍රනාන්දු ගේ මත දැක්වීම වූයේ “2018 සිට මා මෙතෙක් කළ එකම පැමිණිල්ලකටවත් තවමත් කිසිදු ප්‍රතිචාරයක් නොලැබිණ. උසස් පොලිස් නිලධාරීන්ගේ ක්‍රියා සම්බන්ධයෙන් පැමිණිලි කළ විට ඒ සම්බන්ධයෙන් බලපෑමක් වූ බවට අඩුම තරමේ මහජන මතයක් ඇත්දැයි සලකා බැලිය යුතු ය. එමෙන්ම මෙම ව්‍යුහයෙන් තමන්ට ලැබුණු සේවය පිළිබඳව පහළ පොලිස් නිලධාරීන්ගේ මතය විමසා බැලිය යුතු ය. එමෙන්ම තමන්ට මෙම ආයතනයෙන් මග පෙන්වීමක් ලැබුණේ ද යන්න ගැන පොලිස්පතිවරයාගේ මතය ද සැලකිය යුතුය” යන්න ය.

මැතිවරණ ප්‍රචණ්ඩ ක්‍රියා නිරීක්ෂණ මධ්‍යස්ථානයේ ජාතික සම්බන්ධීකාරක මංජුල ගජනායකට අනුව පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය පිළිබඳව ජනතාවට විශ්වාසයක් නොමැති බව ය. එසේ විශ්වාසයක් තිබුණේ නම් පොලිස් පහර දීම් සම්බන්ධයෙන් වඩා වැඩි පැමිණිලි ප්‍රමාණයක් මානව හිමිකම් කොමිසමට ඉදිරිපත් වන්නේ නැත. ඒවා වැඩිපුර යොමු විය යුතුව තිබුණේ පොලිස් කොමිසමට ය. අඩුම තරමින් පැමිණිල්ලක් ලැබුණු බව හෝ දන්වා එවීමට පොලිස් කොමිසම කටයුතු කළේ නැත. තවද ඔහු දක්වන ආකාරයට, මේ ගැටලුව විසඳා ගැනීමට කොමිසම කටයුතු කළේ ද නැත .

පොලිස් කොමිසමේ බලතල පිළිබඳව අදහස් විමසීමේ දී මතු වූ ප්‍රධාන කරුණක් වූයේ කොමිසම සහ පොලිස්පතිවරයා අතර ගැටුම නිසා කවුරුත් බලවත්ද යන ගැටලුවක් පවතින බව ය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ සභාපති-කථානායක පැවසූ ආකාරයට නම් පොලිස්පති කොමිසමේ තීරණවලට එකඟ විය යුතු ය. එසේ නොමැති අවස්ථා තිබූ බවත් එවිට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව පොලිස්පතිවරයාට අවවාද කොට ඇති බව කතානායකවරයා තහවුරු කළේ ය.

කොමිසමේ බලතල සහ කාර්යය ඉටු කිරීමේ දී බාධක කීපයක් ඇති බව පොලිස් කොමිසමේ හිටපු සභාපතිවරයෙකු වන මහාචාර්ය සිරි හෙට්ටිගේ පෙන්වා දුන්නේ ය. ඔහුගේ අදහස් උපුටනයක් ලෙස මෙහි ඉදිරිපත් කරන්නේ ඒ තුළින් කොමිසම මුහුණ දුන් සහ දෙන ගැටලු සහ බාධක පිළිබඳ ඉඟි කිරීම් බොහොමයක් ම තිබෙන බැවිනි.

“පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයා හැටියට මට පෙනී ගිය කරුණ වූයේ තිබෙන ප්‍රතිපාදන අනුව අපේක්ෂිත ඉලක්ක කරා යාමට නොහැකි වග යි. මම ඒ පිළිබඳව සොයා බැලීමක් කර ඇති ගැටලු හඳුනාගෙන ලියවිල්ලක් සකසා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාදායක සභාවට

ඉදිරිපත් කළේ. උදාහරණයක් වශයෙන් පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව තුළ කාන්තාවන්ගේ ප්‍රතිශතය පිළිබඳව සොයා බැලීමක් කර එය ඉහළ නැංවීමට සහ කෙදිනක හෝ පොලිස්පතිවරයක් පත් වන තැන දක්වා එය ගෙන යාමට කොමිෂන් සභාවට අවශ්‍ය වුවත් එය සිදු කළ යුතු වන්නේ වත්මන් පොලිස්පතිවරයා ඇතුළු පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව යි. කොමිෂන් සභාවට ඒ සම්බන්ධව කටයුතු කිරීමට බලයක් නැත.

පොලිස්පතිට සාමාන්‍ය රාජ්‍ය සේවකයෙකුට නැති විශේෂ බලතල ඇති නමුත් පොලිස්පතිවරයා පිළිබඳ විනය පාලනයක් නැත. අනෙකුත් පොලිස් නිලධාරීන් සම්බන්ධ විමර්ශන සිදු කිරීම සඳහා බලයක් කොමිෂන් සභාවට ඇතත් පොලිස්පතිවරයා සම්බන්ධ එවන් බලතල කොමිෂන් සභාවට නැත. එවන් මුක්තියක් පොලිස්පතිවරයාට තිබීම ගැටලු සහගත ය. පොලිසිය සම්බන්ධ අමාත්‍යාංශයක් හා ඊට අදාළ ඇමතිවරයෙකු සිටී. තවත් පසෙකින් ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවක් ඒ කටයුත්ත සම්බන්ධවම පවතී. මේ දෙක අතර පැහැදිලිබවක් නැත.

අනෙක් ගැටලුව වන්නේ සම්පත් සම්බන්ධ කාරණාවයි. මෙය මුළුමනින්ම ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ පාලනයෙන් තොර ය. පිරිස් බලය පිළිබඳව තීරණ ගැනීමටද පොලිස් කොමිෂන් සභාවට බලතල නැත.

උතුරු නැගෙනහිර පළාත්වල පොලිස් ස්ථානවල සේවය සඳහා දෙමළ භාෂාවෙන් වැඩ කළ හැකි තරුණ උපාධිධාරීන් 2500ක් බඳවා ගෙන පැමිණිලි සඳහන් කරගැනීම හා අනෙකුත් භාෂා භාවිතය සම්බන්ධ කටයුතු ඔවුන් හරහා සිදු කරගෙන ජනතාවට පහසුවක් සැලසීමට යෝජනා කළත් එකී යෝජනාව ගැන පොලිස්පතිවරයා කිසිදු තැකීමක් නොකරන ලදී.

ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව විසින් ලබා දෙන නියෝග, නිර්දේශ සියල්ල ලබා දෙන්නේ පොලිස්පති වෙත ය. පොලිස්පතිවරයා ඒවා ක්‍රියාත්මක නොකළහොත් ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවට ඒ සම්බන්ධව කළ හැක්කක් නොමැති වීම ගැටලුවකි.

තවත් උදාහරණයක් වශයෙන් ආයතනය ප්‍රතිසන්ධානය සඳහා මා යෝජනා කර උපදේශකයන් තිදෙනෙකු පත් කර සංවිධාන විග්‍රහයක් සිදු කළත් ඉන් අනතුරුව ඒ මත පදනම්ව ආයතන ප්‍රතිසන්ධානය සඳහා උපක්‍රමික සැලසුමක් සැකසිය යුතුව තිබුණත් ඒ කිසිවක් සිදු නොවූයේ ඊට ධනාත්මක ප්‍රතිචාරයක් නොලැබීම හේතුවෙන් ය.

පොලිසියේ විවිධ අංශ පවතින අතර එම අංශවල ප්‍රධාන පුද්ගලයන් කැඳවා එම අංශ ශක්තිමත් කරන අයුරු පිළිබඳව සාකච්ඡා කළත් එය සිදු කිරීමට හැකියාවක් නොලැබුණේ පොලිසිය විසින් එය සිදුකළ යුතු වූ බැවිනි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාදායක සභාවට කීප වතාවක්ම මේ කාරණා පිළිබඳව එහි ප්‍රධානියා හමුවන විට පවා දැනුම් දී ඇතත් කිසිවක් ඒ වෙනුවෙන් සිදු නොවී ය.

පොලිස්පතිවරයා සම්බන්ධ තත්වය නීතිමය තත්වය මීට වඩා වෙනස් වූවා නම් කරුණු කාරණා මීට වඩා වෙනස් වීමට ඉඩ තිබිණි.”

6.7.3. ස්වාධීනත්වය

කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වය ට අදාළවන නෛතික ප්‍රතිපාදන පිළිබඳව 6.4 හි පැහැදිලි කොට ඇත. මෙම කොටසේ දී අවධානය යොමු කරණුයේ ස්වාධීනත්වයට අදාළව සම්මුඛ සාකච්ඡාවලට සහභාගී වූ අයගේ අදහස් ය.

පොලිස් කොමිසම ස්වාධීනව ක්‍රියාත්මක වන බවටත් පොලිස් සේවයේ ස්ථාන මාරු කිරීම් හිතු මනාපයට කළ නොහැකි අතර ඒ සඳහා කොමිසමේ මැදිහත් වීම ප්‍රශස්ත බවටත් වූ අදහස ඉන් එකකි. එම අදහස ඉදිරිපත් කළ අය දැක්වූ ආකාරයට පොලිස්පතිවරයා ගේ පත්වීම ගත්තද එය සිදුවන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව ඔස්සේය. එබැවින් පවතින ආණ්ඩුවට අවශ්‍ය ආකාරයෙන් එය සිදු කළ නොහැකි බව සහ පොලිස්පතිවරයා තම ග්‍රහණයට නතු කරගැනීමට නොහැකි ය. 2015 දී පත් වූ පොලිස් කොමිසමේ සභාපති මහාචාර්ය සිරි හෙට්ටිගේ අදහස් දක්වමින් කියා සිටියේ තම සේවා කාලය තුළ කිසිදු ආකාරයක අනිසි බලපෑමක් සිදු නොවූ බව ය. එහෙත් එය පෞද්ගලික සාධක මත නොව පද්ධතියේ ගුණාංගයක් විය යුතු බව ද ඔහුගේ අදහස විය. එසේම පොලිසියට ඇති අනිසි මැදිහත් වීම් කොමිසම නිසා අවම වූ බවද ප්‍රකාශ විය.

නමුත් ඊට වෙනස්ව ඉදිරිපත් වූ අදහසක් වූයේ පොලිස් කොමිසමේ සභාපතිට ඉතා කෙටි කලකින් ඉල්ලා අස්වීමට සිදු වූයේ ඔහු ස්වාධීනව කටයුතු කරන්නට ගොස් එය නොහැකි වූ විට බව ය. ඊට අදාළ තවත් ඉදිරිපත් වූ අදහසක් විය. එනම් පොලිසියේ යම් ගැටලුවක දී යාමට සිදුවන්නේ අධිකරණයට නොව කොමිසම වෙතට ය. එහි සිටින්නේ දේශපාලනිකව පත් වූ පිරිසකි. සමාජයේ මනා ප්‍රතිරූපයක් ඇති අය

වුවත් ඔවුන් දේශපාලන පත්වීම් නිසා එය ස්වාධීනත්වයට හානියකි. ඒ නිසා ලැබෙන විසඳුම් පක්ෂග්‍රාහී ය. මෙරට ජනතාවට කොමිෂන් සභා ක්‍රමය හුරු නැති බවත් ඒ නිසා පොලිස් කොමිසමක් පිහිටුවා තිබුණ ද පොලිස් නිලධාරීන් පවා තවමත් ක්‍රියා කරන්නේ දේශපාලකයන්ට සහ ඇමතිවරුන්ට අවශ්‍ය අයුරින් නිසා ඔවුන්ට ස්වාධීනව කටයුතු කිරීමේ අවස්ථා අහිමි වන බවට වූ අදහසක් ද ඉදිරිපත් විය. තව ද පොලිස් කොමිසම ඉහළ පොලිස් නිලධාරීන්ගේ සහ පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවේ බලපෑම්වලට යටත් වී ක්‍රියා කරන බව අදහස් ද ඉදිරිපත් වූ අදහස් අතර විය.

මේ අදහස් දෙස බලන විට පෙනී යන්නේ පොලිස් කොමිසමේ ස්වාධීනත්වය සහ පොලිසියේ ස්වාධීනත්වය යන දෙ අංශයම එක සේ වැදගත් වන බවය.

හත්වැනි පරිච්ඡේදය

විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව; පාලන ව්‍යුහය, කාර්යය, බලතල සහ ක්‍රියාකාරීත්වය

සාධාරණ සහතික කිරීම යනු විගණක විසින් සපයන සහතිකයේ මට්ටම වන අතර එය ඉහළ නමුත් නිරපේක්ෂ නොවන මට්ටමේ සහතික කිරීමක් නියෝජනය කරයි. ස්වාධීන විගණනය මූල්‍ය ප්‍රකාශන සඳහා විවිධ වගකීම් දරන ප්‍රධාන ක්‍රියාකාරකයන්ගේ කාර්යයභාරයට අතිරේකව විශ්වාසය වැඩි කර යි. විගණන කමිටුවක් යනු මූල්‍ය වාර්තාකරණය, අනාවරණය කිරීම, සහ අධීක්ෂණය කිරීම භාරව සිටින ප්‍රධාන මෙහෙයුම් කමිටුවක් ය. කමිටු සාමාජිකයන් මූල්‍ය විශේෂඥයන් ලෙස සුදුසුකම් ලබන ස්වාධීන බාහිර අයගෙන් සමන්විත විය යුතු ය. ස්වාධීන විගණන කමිටුවක් යනු ප්‍රධාන පාලන ක්ෂේත්‍රවල කළමනාකරණ භාවිත අධීක්ෂණ කිරීමේ වගකීම ඇති අවම වශයෙන් බහුතරයක් ස්වාධීන සාමාජිකයන්ගෙන් සැදුම්ලත් රාජ්‍ය අංශයේ සංවිධාන මණ්ඩල මට්ටමේ කමිටුවකි.

ශ්‍රී ලංකාවේ විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව පිළිබඳ මෙම පරිච්ඡේදයේ දී සිදු කර ඇති විග්‍රහය ඉතා සීමිත එකකි. ඊට හේතුව වූයේ අධ්‍යයන කණ්ඩායම කළ ඉල්ලීම්වලට එම කොමිසමෙන් යහපත් ප්‍රතිචාරයක් නොලැබීම ය. එබැවින් කොමිසමේ කිසිදු සාමාජිකයෙකු හෝ නිලධාරියෙකු මුණගැසී සාකච්ඡා කිරීමට අවස්ථාවක් අධ්‍යයන කණ්ඩායමට නො ලැබිණ. එම නිසා කෙටි විශ්ලේෂණයකට යාමට සිදු වූ අතර එය පවා පුස්තකාල සමීක්ෂණ මත පදනම්ව පමණක් සිදු වූ නිසා කොමිෂන් සභාවේ ප්‍රයෝගික සහ අභ්‍යන්තරික කාරණා පිළිබඳ ප්‍රමාණවත් අවධානයක් යොමු වී නොමැති බව සඳහන් කළ යුතු ය.

7.1. පිහිටුවීමේ අරමුණ

විගණන ක්‍රියාවලිය එතෙක් වූයේ විගණන දෙපාර්තමේන්තුව මගිනි. විගණන දෙපාර්තමේන්තුව යනු රාජ්‍ය දෙපාර්තමේන්තුවක් වන අතර එය සාමාන්‍ය රාජ්‍ය ආයතනයක් ලෙස රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ බලයට යටත් විය. රාජ්‍ය විගණනය සිදුකරන ආයතනය වෙතත් සේවාවලින් විශුක්ත ව ස්වාධීන බඳවාගැනීමේ පටිපාටියකින් යුතු ආයතනයක් බවට පත් කිරීම මගින් රාජ්‍ය විගණනය අනෙකුත් රාජ්‍ය ආයතනවලින් හා දේශපාලනයෙන් ස්වාධීන කිරීම සඳහා විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව ස්ථාපනය කරන ලදී.

7.2. සංස්ථාපනයේ හෙතික ප්‍රතිපාදන

මෙය 2015 වසරේදී සම්මත වූ 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ස්ථාපනය කරන ලද කොමිෂන් සභාවකි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 153අ සිට 153ඌ ව්‍යවස්ථාව දක්වා විගණන කොමිෂන් සභාව පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන ඇතුළත් වේ.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 153(අ)(1) ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වෙන්නේ “ (මේ පරිච්ඡේදයේ “කොමිෂන් සභාව” යනුවෙන් හඳුන්වනු ලබන) විගණන සේවා කොමිෂන් සභාවක් පැවතිය යුතු අතර එකී කොමිෂන් සභාව එකී සභාවේ සභාපතිවරයා විය යුතු විගණකාධිපතිවරයාගෙන් සහ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශ මත ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලැබිය යුතු පහත දැක්වෙන සාමාජිකයන්ගෙන් ද සමන්විත විය යුත්තේ ය :-

- (අ) නියෝජ්‍ය විගණකාධිපති හෝ නියෝජ්‍ය විගණකාධිපතිවරයාගේ ශ්‍රේණියට ඉහළින් වූ ධුරයක් උසුලන ලද විගණකාධිපති දෙපාර්තමේන්තුවේ විශ්‍රාමලත් නිලධරයන් දෙදෙනෙකු;
- (ආ) ශ්‍රී ලංකාවේ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ, අභියාචනාධිකරණයේ හෝ මහාධිකරණයේ විශ්‍රාමලත් විනිශ්චයකාරවරයකු; සහ
- (ඇ) ශ්‍රී ලංකා පරිපාලන සේවාවේ විශ්‍රාම ලත් 1 වන පන්තියේ නිලධරයකු. යනුවෙනි.

එයට අමතරව 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනත මගින් ද විගණන සේවා කොමිෂන් සභාවේ බලතල, කාර්යය සහ කර්තව්‍ය පිළිබඳ විධිවිධාන සැලැස්වීම සිදුකර තිබේ. ඒ අනුව විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ස්ථාපනය කරන ලද කොමිෂන් සභාවක් වන අතර ඉන් පසුව පාර්ලිමේන්තුව විසින් පනවන ලද පනතක් මගින් අතිරේක විධිවිධාන සලසන ලද කොමිෂන් සභාවකි. ශ්‍රී ලංකාවේ ස්වාධීන කොමිෂන් සභා අතර මෙවැනි නීතියමය ස්වභාවයක් ඇති එකම කොමිෂන් සභාව විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව ය.

7.3. ස්වාධීනත්වය පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන

7.3.1. පත්කිරීම

විගණන සේවා කොමිෂන් සභාවේ සභාපති හැර අනෙකුත් සාමාජිකයන්ගේ නම් නිර්දේශ කරනු ලබන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව විසිනි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 103(1) ව්‍යවස්ථාව සහ 41(ආ) ව්‍යවස්ථා අනුව මෙම කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් පත්කිරීම ජනාධිපතිවරයා විසින් සිදුකළ යුත්තේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශය මත ය.ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41(ආ)(4) අනුව සභාවේ නිර්දේශය ලැබුණු දින සිට දින දහහතරක් ඇතුළත ජනාධිපති විසින් එම පත් කිරීම සිදුකළ යුතු ය. ජනාධිපති එසේ කිරීමට අපොහොසත් වන්නේ නම් පහළොස්වන දින සිට එකී නිර්දේශිත පුද්ගලයන් සාමාජිකයන් ලෙස විධිමත්ව පත්වුවා සේ සලකන බව ද එකී ව්‍යවස්ථාවේ තවදුරටත් සඳහන් වේ.

විගණන සේවා කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයා නිල බලයෙන්ම විගණකාධිපතිවරයා වන බව 153අ(1) ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වේ.

මේ අනුව විගණන සේවා කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් සහ සභාපතිවරයා පත් කිරීම පිළිබඳ විධිවිධානවලින් පෙනී යන්නේ ව්‍යවස්ථා සභාවට වැඩි බලයක් පැවරී ඇති බව ය. එබැවින් විගණන සේවා කොමිෂන් සභාවට දේශපාලන අගතිවලින් තොරව කටයුතු කිරීමේ අවකාශයක් නිර්මාණය වී ඇත.

විගණන සේවා කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වය සහ අපක්ෂපාතත්වය ආරක්‍ෂාකාරී වීමට උපකාරී වන තවත් විධිවිධාන දෙකක් වේ. කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් වීමේ සුදුසුකම් දක්වා

තිබීම ඉන් එකකි, ඒ යටතේ කොමිෂන් සභාවේ සභාපති හැර අනෙක් සාමාජිකයන් 4 දෙනා විස යුත්තේ නියෝජ්‍ය විගණකාධිපති හෝ නියෝජ්‍ය විගණකාධිපතිවරයාගේ ශ්‍රේණියට ඉහළින් වූ ධුරයක් උසුලන ලද විගණකාධිපති දෙපාර්තමේන්තුවේ විශ්‍රාමලත් නිලධරයන් දෙදෙනෙකු, ශ්‍රී ලංකාවේ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ, අභියාචනාධිකරණයේ හෝ මහාධිකරණයේ විශ්‍රාමලත් විනිශ්චයකාරවරයකු; සහ ශ්‍රී ලංකා පරිපාලන සේවාවේ විශ්‍රාම ලත් 1 වන පන්තියේ නිලධරයකු, බව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 153අ(1) ව්‍යවස්ථාවේ දක්වා ඇත.

දෙවැන්න වන්නේ සාමාජිකයකු ලෙස පත් කිරීමට නුසුදුස්සෙකු වන ආකාරය යි. යම් තැනැත්තෙක් පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයකු හෝ පළාත් සභා මන්ත්‍රීවරයකු හෝ පළාත් පාලන ආයතනයක සභිකයකු වේ නම් හෝ මන්ත්‍රීවරයකු හෝ සභිකයකු බවට පත් වුවහොත් හෝ ඒ තැනැත්තා කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකු ලෙස පත් කිරීම හෝ එසේ සාමාජිකයකු ලෙස තවදුරටත් කටයුතු කරගෙන යාම හෝ නොකළ යුතු බව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 153අ(2) ව්‍යවස්ථාවේ දක්වා ඇත.

මේ ආකාරයෙන් ප්‍රතිපාදන සලසා තිබීමෙන් පැහැදිලිවන්නේ දේශපාලන අගතිවලින් තොරව කොමිසමේ කටයුතු පවත්වාගෙන යාමට අවකාශ ලබා දී ඇති බව ය.

7.3.2. ඉවත් කිරීම

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 153අ) (3) ව්‍යවස්ථාවේ දක්වන්නේ “ජනාධිපතිවරයා විසින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ අනුමැතිය ඇතිව (1) වන අනු ව්‍යවස්ථාව යටතේ කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකු ලෙස පත්කරනු ලැබූ යම් තැනැත්තකු හේතු දක්වා ධුරයෙන් ඉවත් කරනු ලැබිය හැක්කේ ය.”යනුවෙනි.

මේ අනුව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ අනුමැතියට යටත්ව ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරන ලද කොමසාරිස්වරුන්ව ඉවත් කිරීම බලය ජනාධිපතිවරයාට පවතී.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනුව රාජ්‍ය මූල්‍ය පාලනය පැවරී ඇත්තේ පාර්ලිමේන්තුවටය.විගණන කොමිසමේ කටයුතු සෘජුවම රාජ්‍ය මූල්‍ය පාලනය විගණනය කිරීමේ ක්‍රියාවලියට අදාළ ය. එවැනි පසුබිමක

විගණන කොමිසමේ සාමාජිකයන් ඉවත් කිරීමේ බලය පාර්ලිමේන්තුවට නොපවරා ජනාධිපතිට සහ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට පවරා තිබීම කොමිසමේ අපකෂපාත ක්‍රියාකාරීත්වය යම් ආකාරයකින් සීමා කිරීමට හේතුවක් වේ.

7.3.3. විගණනයට බලපෑම් සිදුකිරීම වරදක් බව

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 153අෑ ව්‍යවස්ථාවට අනුව තමාගේ රාජකාරි ක්‍රියාවලියේ දී නොවන අවස්ථාවක දී තමන් විසින් හෝ වෙනත් තැනැත්තකු හෝ මාර්ගයෙන්, කවර වූ හෝ ආකාරයෙන් කොමිෂන් සභාවේ තීරණයකට හෝ එකී සභාවේ යම් සාමාජිකයකුට හෝ ශ්‍රී ලංකා විගණන සේවයේ යම් නිලධරයකුට හෝ බලපෑම්කරන හෝ බලපෑම් කිරීමට තැත් කරන යම් තැනැත්තෙක් වරදකට වරදකරු වන අතර වරදකරු කිරීමේදී රුපියල් එක් ලක්ෂයකට නොවැඩි දඩයකට හෝ අවුරුදු තුනකට නොවැඩි කාලයක් සඳහා වූ බන්ධනාගාරගත කිරීමකට හෝ එකී දඩය සහ බන්ධනාගාරගත කිරීම යන දඬුවම් දෙකටම හෝ යටත් විය යුතු ය.

7.3.4. හිඟ කෘතියවල මුක්තිය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 153ඉ ව්‍යවස්ථාව දක්වන්නේ“126 වන ව්‍යවස්ථාව යටතේ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය පිරිනමා ඇති අධිකරණ බලයට සහ 153උ ව්‍යවස්ථාව යටතේ පරිපාලනය අභියාචන විනිශ්චය අධිකාරියට ප්‍රදානය කොට ඇති බලතලවලට යටත්ව,මේ පරිච්ඡේදය යටතේ හෝ යම් ලිඛිත නීතියක් යටතේ කොමිෂන් සභාව වෙත පවරා දී ඇති යම් කර්තව්‍යයක් ඉටුකිරීමේ දී එකී සභාව විසින් දෙන ලද යම් නියමයක් හෝ කරන ලද යම් තීරණයක් ගැන විභාග කිරීමට, ප්‍රකාශ කිරීමට, හෝ කවර වූ හෝ ආකාරයකින් ප්‍රශ්න කිරීමට කිසිදු අධිකරණයකට හෝ විනිශ්චයාධිකරණයකට බලය හෝ අධිකරණ බලය නොතිබිය යුත්තේ ය.” යනුවෙනි.

මේ අනුව සිය රාජකාරි කිරීමේදී අධිකරණ ක්‍රියාවලියෙන් යම්තාක් දුරකට මුක්ත කර තිබීම එහි ස්වාධීන ක්‍රියාකාරීත්වය ආරක්‍ෂා කිරීමක් ලෙස දැක්විය හැකි ය.

7.3.5. වැටුප් හා දීමනා

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 153(අ)(4) ව්‍යවස්ථාව දක්වන්නේ “ කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයාට සහ සාමාජිකයන්ට පාර්ලිමේන්තුව විසින් තීරණය කරනු ලබන දීමනාවක් ගෙවනු ලැබිය හැක්කේ ය. එම දීමනාව ඒකාබද්ධ අරමුදලින් ගෙවනු ලැබිය යුතු අතර සභාපතිවරයාගේ හෝ සාමාජිකයන්ගේ ධුර කාලය තුළ දී එය අඩු කරනු නොලැබිය යුත්තේ ය.” යනුවෙනි'

7.3.6. පාර්ලිමේන්තුවට වගකියන බව

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 153(උ) ව්‍යවස්ථාව දක්වන්නේ“ කොමිෂන් සභාව එකී කර්තව්‍ය ඉටුකිරීම සම්බන්ධයෙන් පාර්ලිමේන්තු ස්ථාවර නියෝගවල විධිවිධානවලට අනුකූලව පාර්ලිමේන්තුවට වගකිව යුත්තේ ය. පිළිතුරු දීමට බැඳී සිටිය යුත්තේ ය. එසේම සෑම ලිඛිත වර්ෂයකදී ම එහි ක්‍රියාකාරකම් පිළිබඳව පාර්ලිමේන්තුවට වාර්තාවක් ඉදිරිපත් කළ යුත්තේ ය.” යනුවෙනි. ඒ අනුව මෙම කොමිෂන් සභාව පාර්ලිමේන්තුවට වගකිවයුතු සහ පිළිතුරු දීමට බැඳී ඇති කොමිෂන් සභාවකි.

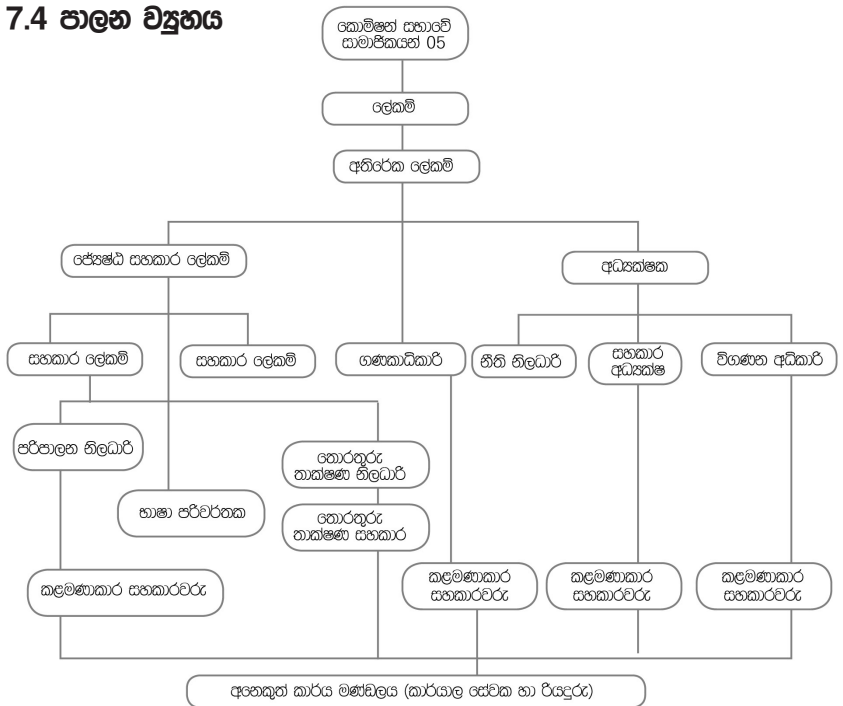
7.3.7. අභියාචනා කිරීමේ බලය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 153උ ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වෙන්නේ“කොමිෂන් සභාව විසින් තමන් සම්බන්ධයෙන් වූ යම් පත් කිරීමකට, උසස් කිරීමකට හෝ ස්ථාන මාරුවකට අදාළව කරන ලද යම් නියමයකින් හෝ විනය පිළිබඳ කාරණයක් මත හෝ සේවයෙන් පහකිරීමක් මත කරන ලද යම් නියමයකින් අතෘප්තියට පත් ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය විගණන සේවයේ යම් නිලධරයකු විසින් එයට විරුද්ධව 59 වන ව්‍යවස්ථාව යටතේ පිහිටුවන ලද පරිපාලන අභියාචන විනිශ්චය අධිකාරියට අභියාචනයක් ඉදිරිපත් කිරීම කළ හැක්කේ ය. කොමිෂන් සභාව විසින් කරන ලද යම් නියමයක් හෝ දෙන ලද යම් තීරණයක් වෙනස් කිරීමට, සුළු වශයෙන් වෙනස් කිරීමට, ප්‍රත්‍යාදීෂ්ඨ කිරීමට හෝ ස්ථිර කිරීමට එකී විනිශ්චය අධිකාරියට බලය ඇත්තේ ය.” යනුවෙනි. ඒ අනුව කොමිෂන් සභාවේ තීරණ පරිපාලන අභියාචන විනිශ්චය අධිකාරියේ අභියාචනාවලට යටත් වේ.

7.3.8. රීති සකස් කිරීමේදී අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ ප්‍රතිපත්තිවලට යටත්ව කටයුතු කිරීම

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 153(ඇ)(2) ව්‍යවස්ථාව දක්වන්නේ “ ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය විගණන සේවයට අයත් සාමාජිකයන්ගේ සේවයට බඳවාගැනීමේ පටිපාටි, ඔවුන්ගේ පත්කිරීම්, මාරු කිරීම්, විනය පාලනය සහ සේවයෙන් පහකිරීම්වලට අදාළ රීති ඒවාට අදාළව අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් නිශ්චය කරනු ලබන ප්‍රතිපත්තිවලට යටත්ව සකස් කිරීම සිදුකළ යුතු බව යි. ඒ අනුව කොමිෂන් සභාවේ රීති සකස් කිරීම අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් නිශ්චය කරනු ලබන ප්‍රතිපත්ති මත සකස් කළ යුතු ය. එසේම “ප්‍රතිපත්ති” යන්න නිශ්චිතව අර්ථනිරූපණය කර නොමැති පසුබිමක විගණන සේවා කොමිෂන් සභාවේ රීති සකස් කිරීමේ ක්‍රියාවලියේ ස්වාධීනත්වය අඩු කිරීමේ ප්‍රතිපාදනයක් ලෙස මෙය හඳුන්වා දිය හැකිය.

7.4 පාලන ව්‍යුහය

මූලාශ්‍රය- විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව (2018) කාර්ය සාධන වාර්තාව

7.5. කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 153ඇ(1) ව්‍යවස්ථාව අනුව කොමිෂන් සභාවට පැවරී ඇති කාර්යය වන්නේ ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය විගණන සේවයට අයත් සාමාජිකයන්ගේ පත්කිරීම්, උසස් කිරීම්, මාරුකිරීම්, විනය පාලනය කිරීම් සහ සේවයෙන් පහකිරීම් වේ .

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ මෙසේ සඳහන් වුව ද 2018 වර්ෂයේ විගණන පනත බලාත්මක වන තෙක්ම විගණන සේවය ආරම්භ නොවූ බැවින් විගණන සේවය ආරම්භ වන තෙක් එම බලතල කොමිෂන් සභාවට ලැබී තිබුණේ නැත.(වාර්ෂික වාර්තාව 2016ට000 - සහ වාර්ෂික වාර්තාව 2017:000)

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 153ඇ(2) ව්‍යවස්ථාව මගින් කොමිෂන් සභාවට පහත කාර්යය පවරා තිබේ:-

- නීතිය මගින් ස්ථාපිත ජාතික විගණන සේවයේ වාර්ෂික ඇස්තමේන්තුව සකස් කිරීම;
- නීතිය මගින් සලකනු ලබන පරිදි වූ වෙනත් බලතල, කාර්ය සහ කර්තව්‍ය ක්‍රියාත්මක කිරීම, ඉටුකිරීම හා කිරීම.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් නියමකර ඇති කාර්යවලට අමතරව 2018 අංක 19 දරන විගණන සේවා කොමිෂන් සභා පනතේ 25 වන වගන්තිය යටතේ පහත කාර්යය කොමිෂන් සභාවට පවරා ඇත.

- කොමිෂන් සභාවේ කටයුතුවලට සහාය වීම සඳහා කමිටු පත් කරනු ලැබිය යුතු ය.
- පනතේ 29 වන වගන්තියේ සඳහන් ජාතික විගණන කාර්යාලයේ කාර්ය මණ්ඩලයේ කාර්ය සාධනයේ ගුණාත්මකභාවය වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා යෝජනා ක්‍රම හඳුන්වා දිය යුතු ය.

මේ අනුව විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව විසින් ස්ථාපිත ආයතනික ව්‍යුහයක් වුවත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අමතරව විගණන සේවා පනත මගින්ද එයට කාර්යය පවරා ඇත.

7.6. කොමිෂන් සභාවේ බලතල

7.6.1. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් පැවරෙන රීති සකස් කිරීමේ බලය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 15(3)(2) ව්‍යවස්ථාවේ කොමිෂන් සභාවේ රීති සකස් කිරීමේ බලතල පිළිබඳව දක්වා ඇත්තේ “ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය විගණන සේවයට අයත් සාමාජිකයන් ගේ සේවයට බඳවාගැනීමේ පටිපාටි, ඔවුන්ගේ පත්කිරීම්, මාරුකිරීම්, විනය පාලනය සහ සේවයෙන් පහකිරීම්වලට අදාළ රීති ඒවාට අදාළව අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් නිශ්චය කරනු ලබන ප්‍රතිපත්තිවලට යටත්ව සකස් කිරීම” යනුවෙනි.

මෙම රීති ගැසට් පත්‍රයේ පළකළ යුතු ය. රීති ගැසට් පත්‍රයේ පළකිරීම මගින් බලාත්මක වන අතර රීති ගැසට් කිරීමෙන් අනතුරුව පාර්ලිමේන්තුවේ අනුමැතියට ඉදිරිපත් කළ යුතු ය.

7.6.2. විගණන සේවා පනතින් පැවරෙන රීති පැනවීමේ බලය

2008 අංක 19 දරන ජාතික විගණන සේවා පනතේ 48 වන වගන්තිය දක්වන්නේ පනත යටතේ රීති සෑදීමට බලය පවරා ඇති හෝ නියම කර ඇති කරුණු සියල්ල හෝ යම් කාරණයක් සම්බන්ධයෙන්, රීති සාදනු ලැබීමේ බලය කොමිෂන් සභාව සතු බවයි.

7.6.3. අධිභාරයක් පැනවීමේ බලය

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 19 වන වගන්තියට අනුව විගණනය කරනු ලබන ආයතනයක යම් ගනුදෙනුවක් යම් ලිඛිත නීතියකට පටහැණුව සිදු කර ඇති බවටත් එම ගනුදෙනුව මගින් ඊට සම්බන්ධ තැනැත්තන්ගේ වංචාවක්, නොසැලකිල්ලක්, සාවද්‍ය පරිහරණයක් හෝ දූෂණයක් හේතු කොටගෙන යම් උග්‍රතාවක් හෝ පාඩුවක් සිදු වී ඇති බවටත් විශ්වාස කිරීමට විගණන සේවා කොමිෂන් සභාවට සාධාරණ හේතු පවතින අවස්ථාවක දී, රජයට සිදුවූ පාඩුව අයකර ගැනීම සඳහා අධිභාරයක් පැනවීම සඳහා කොමිසමට අදාළ ආයතනයේ ප්‍රධාන ගණන්දීමේ නිලධාරියාට වාර්තා කළ හැකි ය.

7.7. ජාතික විගණන කොමිෂන් සභාව පිළිබඳ විශ්ලේෂණය

7.7.1. සංයුතිය.

විගණන කොමිෂන් සභාව පිහිටුවීමත් සමගම විගණන දෙපාර්තමේන්තුව අහෝසි විය. 2018 අංක 19 දරණ ජාතික විගණන පනත මගින් ජාතික විගණන සේවය ආරම්භ කෙරිණ. මේ අනුව කොමිෂන් සභා අතර වැඩිම නිලධාරී සහ කාර්යය මණ්ඩලයක් සිටින කොමිසම වන්නේ ජාතික විගණන කොමිසමය. එහි සභාපති විගණකාධිපති ය. කොමිසමේ සාමාජිකයන් වන්නේ විගණනය, පරිපාලනය සහ නීතිය පිළිබඳව විෂයානුබද්ධ දැනුමක් සහ අත්දැකීම් ඇති අය වීම නිසා කොමිසම පිහිටුවීමේ අරමුණු ඉටුකර ගැනීම අරඹයා එය ඉතා වැදගත් පිටිබලයකි. එසේම මෙහි සංයුතිය සහ තෝරා ගැනීම සම්බන්ධයෙන් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට යම් සීමාවක් සහ නිශ්චිත කොන්දේසි ඉදිරිපත් කිරීමක් දක්නට ලැබේ. තවද පත් කිරීම් සඳහා වන දේශපාලන මැදිහත්වීම් අඩු වීමට ද ඒ තත්ත්වය හේතුවකි. මෙම සංයුතියේ සාමාජිකයින් පත්කරගැනීමේ ඇති නිශ්චිත බව කොමිසමේ ස්වාධීන ක්‍රියාකාරිත්වයට හේතුවක් වන බවද පෙන්වා දිය හැකි ය.

7.7.2. බලතල සහ කාර්යය

කොමිසමේ බලතල සහ කාර්යය පිළිබඳව අදහස් දක්වන්නේ මතයට අනුව විගණකාධිපතිගේ භූමිකාව ඉතාම වැදගත් ලෙස සිදු වේ. නමුත් ලංකා කමිකරු කොංග්‍රසයේ පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රී මුතු සිවලිංගම් සහ හිටපු පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රී මරියමුත්තු පැවසූ ආකාරයට රජයේ අරමුදල් අවහාචන කිරීම සම්බන්ධව තවත් තදින් මීට වඩා ක්‍රියාත්මක විය යුතුව ඇත. කොමිෂන් සභාව තවත් ක්‍රියාකාරී විය යුතුය. සමහර ව්‍යාපෘති ලියකියවිලිවලට පමණක් සීමා වී ඇති නමුදු භෞතික වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වී නොමැත. රජයේ ආයතන වැය කරන සියලුම මුදල්වලට වග විය යුතු ය. මුදල් වෙන් වී ඇති කාරණාවටම මුදල් වැය කිරීම සිදුවිය යුතු ය. කෙසේ වෙතත් එය එසේ සිදු නොවන අවස්ථා ඇත. රාජ්‍ය සංස්ථාවන් වල විගණන කටයුතු වරලත් ගණකාධිකාරීවරු මගින් කරනවා වෙනුවට රජයේ විගණන නිලධාරීන් මගින් සිදු කරමින් පාරදෘශ්‍යභාවය පවත්වා ගත යුතු ය.

7.7.3. ස්වාධීනත්වය

විගණන කොමිෂන් සභාව පත්කිරීමේ සහ ඉවත් කිරීමේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාපිත ප්‍රතිපාදන කෙරෙහි අවධානය යොමුකරන විට පෙනී යන කරුණක් වනුයේ දේශපාලන අගතිවලින් තොරව කොමිෂන් සභාව පත්කිරීමට සහ ඉවත්කිරීමේ බියකින් තොරව එහි කොමසාරිස්වරුන්ට කටයුතු කිරීමට අවශ්‍ය නීතිමය පරිසරය ගොඩනැගී ඇති බව යි.

එසේම විගණන කොමිෂන් සභාව පත්වීමත් සමගම විගණකාධිපති දෙපාර්තමේන්තුව අහෝසි වන අතර විගණකාධිපතිවරයා විගණන කොමිසමේ සභාපතිවරයා බවට පත් වේ. මෙම ප්‍රතිපාදනය මගින් විගණකාධිපතිවරයාට පැවරෙන බලතල සියල්ල දරන තැනැත්තා විගණන කොමිසමේ ප්‍රධානියා බවට පත් වේ. එබැවින් රාජ්‍ය විගණනය සම්බන්ධයෙන් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ වන විගණනකාධිපතිවරයාගේ කාර්යය මෙය නම් ස්වාධීනතාව ද විගණන කොමිෂන් සභාවට ද ආරෝපණය වේ. විගණන කාර්යයට බාධා කිරීම වරදක් ලෙස ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින්ම හඳුනාගැනීම සහ නඩු පවරනු ලැබීමෙන් මුක්තිය ලැබීමත් කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වය වඩාත් තහවුරු කරන ව්‍යවස්ථාපිත ප්‍රතිපාදන වේ.

කොමිෂන් සභාව පාර්ලිමේන්තුවට උත්තර දීමට සහ වාර්තා කිරීමට පවතින ප්‍රතිපාදනය කොමිසමේ ස්වාධීනත්වයට වන බාධාවක් ලෙස හාවිතා නොවන බව අධ්‍යයනයේදී පැහැදිලි විය. විශේෂයෙන්ම කොමිෂන් සභාවේ විගණන ක්‍රියාවලියේදී සිදුකරන ලද අනාවරණ වඩාත් පලදායී ලෙස ජනතාව ඉදිරියට යාමක් සිදුවන්නේ පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කරන විගණන වාර්තා මගින් සහ එකී වාර්තා පදනම් කරගෙන පොදු ව්‍යාපාර කාරක සභාව සහ රාජ්‍ය ගිණුම් කාරක සභාව විසින් සිදුකරනු ලබන විමර්ශන සහ වාර්තා ඔස්සේ ය.

කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වයට බාධාකාරී ලෙස පවතින ප්‍රතිපාදනයක් වන්නේ එහි ඊති සකස් කිරීමේ බලය අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් සිදුකරනු ලබන ප්‍රතිපත්තිමය තීරණවලට යටත්ව සිදු කිරීමට සිදුවීමයි. අමාත්‍ය මණ්ඩලය මහජන විධායකය ලෙසද ව්‍යවස්ථාදායකයේ සාමාජිකයන් ලෙසද විගණනය සම්බන්ධ ප්‍රතිපත්ති සකස් කිරීමට ඇති අයිතිය පිළිබඳව විවාදයක් නැත. නමුත් “ප්‍රතිපත්ති” යන්නට ඇතුළුවන කරුණු මොනවාද යන්න නිශ්චිත ලෙස නිර්වචනය කර නොමැති පසුබිමක් තුළ මෙම ප්‍රතිපාදනය කොමිෂන් සභාවේ ඊති පැනවීමේ බලයට සීමාවක් පනවන බැවින් කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වයට බාධාකාරී ප්‍රතිපාදනයක් ලෙස හැඳින්විය හැකි ය.

විගණන කොමිසම සහ ජාතික විගණන පනත පැනවීමේ ප්‍රධාන කාර්යයක් වූයේ රාජ්‍ය නිලධාරීන් විසින් සිදුකරනු ලබන විගණන වැරදි මගින් රජයට සිදුවන මූල්‍යමය හානිය අධිභාරයක් ලෙස අයකර ගැනීමට අදාළ ශක්තිමත් නීතිමය ප්‍රතිපාදන නීතිගත කිරීම යි, නමුත් 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතට අනුව විගණන කොමිෂන් සභාවට රජයේ නිලධාරියකුගෙන් අධිභාරයක් අයකර ගැනීමේ නීතිමය බලයක් නොමැත. කොමිසමට කළ හැකි කාර්යය වන්නේ අධිභාරය අයකර ගැනීම පිළිබඳව අදාළ නිලධාරියා අයත්වන ආයතනයේ ප්‍රධාන ගණන් දීමේ නිලධාරියා වෙත වාර්තාකිරීම පමණි. මෙම තත්ත්වය විගණන කොමිෂන් සභාවේ බලතලවලට සහ ස්වාධීනත්වයට දැඩි සීමාවක් පනවන ප්‍රතිපාදනයකි.

අට වැනි පරිච්ඡේදය

ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව; පාලන ව්‍යුහය කාර්යය, බලතල සහ ක්‍රියාකාරීත්වය

සියල්ලෝම නිදහස්ව සහ සමානව උපදිති. මානව අයිතිවාසිකම් අතරට ජීවත්වීමේ අයිතිය, නිදහස, වහල්භාවයෙන් සහ වධහිංසාවෙන් නිදහස් වීම, අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහස, වැඩ කිරීමේ සහ අධ්‍යාපනයේ අයිතිය සහ තවත් බොහෝ දේ ඇතුළත් වේ. වෙනස්කම් කිරීමකින් තොරව සෑම කෙනෙකුම මෙම අයිතිවාසිකම් සඳහා හිමිකම් කියනු ඇත, වෙනස් කොට සැලකීමෙන් නිදහස් වීම, ජීවත් වීමේ අයිතිය, නිදහස, පෞද්ගලික ආරක්‍ෂාව, වහල්භාවයෙන් නිදහස්වීම, වධහිංසාවෙන් සහ පහත් ලෙස සැලකීමෙන්/තත්ත්වයෙන් නිදහස් වීම යනු මානව හිමිකම්වල මූලිකම ඒවා ය.

ඕනෑම රටක හෝ සමාජයක මානව හිමිකම් පිළිබඳව කතිකාව වඩාත් පුළුල් සහ ගැඹුරු වන්නේ මානව හිමිකම් උල්ලංඝන වැඩිවැඩියෙන් සිදුවන කාලවකවානුවල දී ය. ශ්‍රී ලංකාවේ 1989-90 කාලය එවැනි වකවානුවකි. ජනතා විමුක්ති පෙරමුණ සහ ආණ්ඩුව අතර වූ සන්නද්ධ ගැටුම් ඇතිවූ එම කාලය අතිශයින්ම මානව හිමිකම් කඩ වූ සමයකි. පුද්ගලයන් පැහැරගෙන යෑම්, අතුරුදහන් කිරීම්, ඝාතන, පහරදීම්, දේපොළ විනාශ කිරීම් දකුණේ සුලබ සහ කටුක අත්දැකීම් බවට පත් විය. 1994 වන්දිකා බණ්ඩාරනායක නායකත්වය දුන් පොදු පෙරමුණට ආණ්ඩු බලය ලබා ගැනීමට පිටුබලයක් වූයේ ද එකී අති දරුණු මානව හිමිකම් කඩවීම් පිළිබඳව එවකට පැවති එක්සත් ජාතික පක්ෂ ආණ්ඩුවට තිබූ චෝදනා ය.

1994 වසරේදී බලයට පත්වන වන්දිකා බණ්ඩාරනායක ආණ්ඩුව විසින් පත්කරන ලද ජනාධිපති කොමිෂන් සභා අතරින් වැඩි

ප්‍රමාණයක් පත් කෙරුණේ 1989-90 වසරවල දී සිදුවූ මානව හිමිකම් කඩවීම්වලට අදාළ සිදුවීම් පරීක්ෂා කිරීම සඳහාය. කෙසේ නමුත් ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව ස්ථාපනය කිරීම සඳහා මෙම පසුබිම මෙන්ම 1993 දෙසැම්බර් 20 වන දින 48/134 යෝජනාව මගින් එක්සත් ජාතීන්ගේ මහා මණ්ඩලය විසින් සම්මත කරන ලද ජාතික මානව හිමිකම් ආයතන සම්බන්ධයෙන් වූ පැරිස් මූලධර්මද (Principles relating to the Status of National Institutions -The Paris Principles) බෙහෙවින් බලපාන ලදී.

8.1. පිහිටුවීමේ අරමුණ

මූලික අයිතිවාසිකම් කඩවීමක් සම්බන්ධව පැමිණිලි කිරීමට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් සලසා දී ඇති ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය ජනතාවට සමීප ආයතනයක් නොවේ. එසේම පොලිසිය හෝ වෙනත් රාජ්‍ය ආයතන සහ පුද්ගලයන් විසින් සිදුකරනු ලබන අන්තර්ජාතික අත්අඩංගුවට ගැනීම් පිළිබඳව සෘජුව පැමිණිලි කිරීමට හා ඒ පිළිබඳව විමර්ශනය කිරීමට බලය පවතින ආයතනයක් නොතිබීමේ අඩුව සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව පිහිටුවන ලදී. මෙම දේශීය සාධක හැරුණ විට එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය විසින් සම්මත කරන ලද පැරිස් මූලධර්මද ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව ස්ථාපනය කිරීමට බලපාන ලදී.

8.2. සංස්ථාපනයේ හෙතික ප්‍රතිපාදන

1996 අංක 21 දරන ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව පනත මගින් මෙම කොමිෂන් සභාව ස්ථාපිත කර ඇත. පනතේ 3(2) වගන්තියට අනුව කොමසාරිස්වරුන් පත් කරනු ලබන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශ මත ජනාධිපති විසිනි. නමුත් විශේෂත්වය වන්නේ පනත සම්මත කරන අවස්ථාව වන විට(1996 අගෝස්තු) ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව නැමති ආයතනයක් ස්ථාපනය කර නොමැති වීම ය. නමුත් ඒ වන විට පැවති ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා ප්‍රතිසංස්කරණ සාකච්ඡාවේ යෝජනාවක් ලෙස ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව ඇතුළත් වී තිබීම ඉහත සඳහන් කිරීමට හේතුවන්නට ඇත. පනතේ ප්‍රතිපාදන අනුව මානව හිමිකම් කොමිසම බැලූ බැල්මටම කිසිදු අමාත්‍යාංශයකට යටත් නොමැති පාර්ලිමේන්තුවට පමණක් වග කියන ආයතනයකි.

නමුත් පනතේ 31 වගන්තිය අනුව කොමිෂන් සභාවේ නියෝග පැනවීම සඳහා බලය පවතින්නේ අමාත්‍යවරයාට ය. විෂයභාර අමාත්‍යවරයා කවරෙක්ද යන්න සඳහන්ව නැත. මෙය ගැටලුකාරී තත්වයකි.

8.3. ස්වාධීනත්වයට අදාළ ප්‍රතිපාදන

ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වය පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන ශීර්ෂ කිහිපයක් ඔස්සේ සාකච්ඡා කළ හැකිය.

8.3.1. ජන කිරීම

ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන්ගේ නම් නිර්දේශ කරනු ලබන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව විසිනි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 103(1) ව්‍යවස්ථාව සහ 41(ආ) ව්‍යවස්ථා අනුව මෙම කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයින් පත්කිරීම ජනාධිපතිවරයා විසින් සිදුකළ යුත්තේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශය මත ය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41(ආ)(4) අනුව සභාවේ නිර්දේශය ලැබුණු දින සිට දින දහහතරක් ඇතුළත ජනාධිපති විසින් එම පත් කිරීම සිදුකළ යුතු ය. ජනාධිපති එසේ කිරීමට අපොහොසත් වන්නේ නම් පහළොස්වන දින සිට එකී නිර්දේශිත පුද්ගලයන් සාමාජිකයන් ලෙස විධිමත්ව පත් වූවා සේ සලකන බවද එකී ව්‍යවස්ථාවේ තවදුරටත් සඳහන් වේ.

ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයා ලෙස සුදුසු සාමාජිකයන් තිදෙනෙකුගේ නම් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් ජනාධිපතිට ප්‍රමුඛතා අනුපිළිවෙලක් සහිතව නිර්දේශ කළ යුතු අතර එම සාමාජිකයන් අතරින් එක් අයෙකු ජනාධිපතිවරයා විසින් සභාපතිවරයා ලෙස පත් කළ යුතු ය. ජනාධිපති විසින් දින 14 ක් තුළ එසේ පත් කිරීමට අපොහොසත් වන්නේ නම් ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් ජනාධිපති වෙත යොමු කළ නිර්දේශිත නම් අතරින් පළමුවට නම් සඳහන් සාමාජිකයා සභාපති ලෙස පත්වන බවට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 14(ආ) ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් වේ.

මේ අනුව ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් සහ සභාපතිවරයා පත් කිරීම පිළිබඳ විධිවිධානවලින් පෙනී යන්නේ ව්‍යවස්ථා සභාවට වැඩි බලයක් පැවරී ඇති බව ය. එබැවින් ශ්‍රී ලංකා

මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවට දේශපාලන අගතිවලින් තොරව කටයුතු කිරීමේ අවකාශයක් නිර්මාණය වී ඇත.

ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වය සහ අපකෂපාතත්වය ආරක්ෂාකාරී වීමට උපකාරීවන තවත් විධිවිධාන දෙකක් වේ. කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් වීමේ සුදුසුකම් දක්වා තිබීම ඉන් එකකි. ඒ යටතේ ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවට පත් කරන මානව හිමිකම්වලට අදාළ කාරණා සම්බන්ධයෙන් දැනුමක් හෝ ප්‍රායෝගික පළපුරුද්දක් ඇත්තා වූ තැනැත්තන් විය යුතු බව 1996 අංක 21 දරන පනතේ 3(1) වගන්තිය දක්වයි. එයට අමතරව එම පත් කිරීම්වලදී සුළු ජාතීන් කොමිෂන් සභාවේ නියෝජනය වීමේ අවශ්‍යතාව ගැන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව සැලකිලිමත්විය යුතු බව පනතේ 3(3) වගන්තිය දක්වයි. නමුත් මෙම කොමසාරිස්වරුන්ගේ සුදුසුකම් පිළිබඳව නිශ්චිත නිර්ණායක නොමැති බව ද මෙහි දී නිරීක්ෂණය වන කරුණකි.

දෙවැන්න වන්නේ සාමාජිකයකු ලෙස පත් කිරීමට නුසුදුස්සෙකු වන ආකාරයයි. යම් තැනැත්තෙක් කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකු වශයෙන් වූ තම කාර්යය හා ගැටෙන තම ධුරයේ කාර්යවලට බාහිරව යම් ගෙවීම් ලබන සේවා නියුක්තියක නිරත වුවහොත් එය සාමාජිකත්වයට නුසුදුසුකමක් බව පනතේ 4(1)2(III) වගන්තිය දක්වයි.

8.3.2. ඉවත් කිරීම

කොමිෂන් සභා පනතේ 4 වන වගන්තිය සාමාජිකයන් ඉවත් කළ හැකි අවස්ථා පිළිබඳව දැක්වෙන ආකාරයට කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකු ඉවත් කිරීමේ බලය ඇත්තේ ජනාධිපතිටය. ජනාධිපතිට කොමිෂන් සභා සාමාජිකයකු ඉවත් කළ හැකි අවස්ථා වන්නේ

- (අ) නිසි අධිකරණ බලය ඇති අධිකරණයක් විසින් බුන්වත් තැනැත්තකු බවට විනිශ්චය කරනු ලැබුවහොත්,
- (ආ) කථානායකවරයා සහ විපක්ෂයේ නායකවරයා විමසා අග්‍රාමාත්‍යවරයා විසින් කරනු ලබන නිර්දේශය මත ජනාධිපතිවරයා ගේ මතය අනුව කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකු වශයෙන් වූ තම කාර්යය හා ගැටෙන තම ධුරයේ කාර්යයට බාහිරව යම් ගෙවීම් ලබන සේවා නියුක්තියක නිරත වුවහොත්,

- (අ) මානසික හෝ ශාරීරික දුබලතාවයක් හේතුවෙන් ධුරයේ දිගටම කටයුතු කිරීමට නුසුදුසු වුවහොත්,
- (ආ) නිසි අධිකරණ බලය ඇති අධිකරණයක් විසින් සිහිවිකල් තැනැත්තකු බවට ප්‍රකාශ කරනු ලැබුවහොත්,
- (ඉ) වරිත දූෂණාත්මක වරදකට වරදකරු කරනු ලැබුවහොත්,
- (ඊ) කොමිෂන් සභාවෙන් නිවාඩු ලබා නොගෙන කොමිෂන් සභාවේ අනුක්‍රමික රැස්වීම් තුනකට නොපැමිණීම,
- (උ) කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකු ඉවත් කිරීම සඳහා ඔප්පු වී ඇති විෂමාවාරය හෝ අශක්‍යතාව පදනම් කොට ගෙන (නොපැමිණි මන්ත්‍රීවරයන් ඇතුළුව) පාර්ලිමේන්තුවේ මුළු මන්ත්‍රී සංඛ්‍යාවෙන් බහුතර සංඛ්‍යාවක් විසින් සම්මත කරන ලද පාර්ලිමේන්තු යෝජනාවක් ජනාධිපතිවරයා වෙත ඉදිරිපත් කරනු ලැබීමෙන් පසුව යන හේතු මත ය.

එසේ වුව ද කොමිෂන් සභා සාමාජිකයකු කිරීම පිළිබඳ යෝජනාවක් ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ යෝජනා සම්මතය පිළිබඳව දැන්වීම පාර්ලිමේන්තුවේ මුළු මන්ත්‍රීවරයන් සංඛ්‍යාවෙන් යටත් පිරිසෙයින් තුනෙන් එකක් විසින් අත්සන් තබා ඇත්නම් හා වෝදිත විෂමාවාරය හෝ අශක්‍යතාව පිළිබඳ සම්පූර්ණ විස්තර එහි දක්වා ඇත්නම් මිස කථානායකවරයා විසින් එවැනි යෝජනාවක් ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ කිසිම යෝජනා සම්මතයක් භාරගැනීම හෝ පාර්ලිමේන්තුවේ න්‍යාය පත්‍රයට ඇතුළත් කිරීම හෝ නොකළ යුතු බව සහ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ හෝ අභියාචනාධිකරණයේ විනිශ්චයකාරවරයෙකු ඉවත් කිරීම සඳහා වූ පාර්ලිමේන්තුවේ යෝජනාවක් ඉදිරිපත් කිරීමේ හා සම්මත කිරීමේ කාර්ය පටිපාටිය කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකු ඉවත් කිරීම සඳහා පාර්ලිමේන්තුවේ යෝජනාවක් ඉදිරිපත් කිරීම හා සම්මත කිරීම සම්බන්ධයෙන් සියලු ආකාරයෙන් අදාළ විය යුතු බව කොමිෂන් සභා පනතේ 4වන වගන්තිය තවදුරටත් දක්වා සිටී. මේ අනුව කොමිෂන් සභා සාමාජිකයකු ඉවත් කිරීම පිළිබඳ පාර්ලිමේන්තු ක්‍රියාවලිය එතරම් සරල කටයුත්තක් නොවන බව පැහැදිලි ය.

සාමාජිකයින් ඉවත් කිරීම පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන සලකා බැලීමේ දී එය තනි පුද්ගලයකුට කළ හැකි කටයුත්තක් නොවේ. ඒ සඳහා විධායකය, අධිකරණය මෙන්ම ව්‍යවස්ථාදායකය ද සම්බන්ධ විය යුතු සංකීර්ණ ක්‍රියාවලියක් වන අතර එයින් කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වයට යම් කිසි පිටුබලයක් ලැබෙනු ඇත.

8.3.3. පාර්ලිමේන්තුවට වගකියන බව

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41(ආ)(6) ව්‍යවස්ථාව අනුව ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව පාර්ලිමේන්තුවට වගකිව යුතු ආයතනයකි.

එයට අමතරව ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභා පනතේ 30 වන වගන්තියේ දැක්වෙන්නේ කොමිෂන් සභාව විසින් වාර්ෂිකව පාර්ලිමේන්තුව වෙත වාර්තා ඉදිරිපත් කළ යුතු බව යි.

8.3.4. හඩු පැවරීමෙන් ආරක්‍ෂාව

ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභා පනතේ 26 වගන්තිය දක්වන්නේ “කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකු හෝ කොමිෂන් සභාවට සහාය වීම පිණිස පත් කරන ලද යම් නිලධාරියකු හෝ සේවකයකු විසින් මේ පනත යටතේ සඳහා වශයෙන් කරන ලද හෝ කරන ලද බවට උද්දේශිත යම් ක්‍රියාවක් සම්බන්ධයෙන් ඒ සාමාජිකයාට, නිලධාරියාට හෝ සේවකයාට විරුද්ධව හෝ අපහාස කිරීමේ වරද සම්බන්ධයෙන් හැර කොමිෂන් සභාවට වෙනත් යම් ආකාරයකින් සහාය වන වෙනත් යම් තැනැත්තකුට විරුද්ධව හෝ කිසිම සිවිල් හෝ අපරාධ නඩුවක් පවරනු නොලැබිය යුතු ය” යනුවෙනි

ඒ අනුව කොමිෂන් සභාවේ නිලධාරීන් විසින් සඳහා වශයෙන් කරන ක්‍රියාවන් නඩුපැවරීමෙන් මුක්ත කර තිබේ.

8.3.5. සිතාසියකට අවහන හෝවීම අපහාසයක් සේ සැලකීම

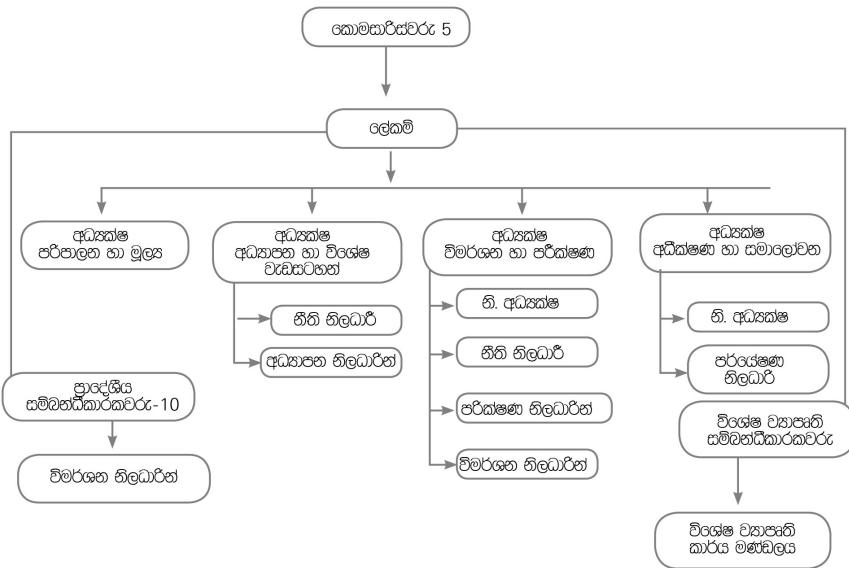
කොමිෂන් සභා පනතේ 21 වන වගන්තිය දක්වන්නේ සිතාසියකට අවහන හෝවීම කොමිෂන් සභාවට කරන අපහාසයක් බවත් එය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට අපහාස කිරීමක් සේ සලකන බවත් ඒ පිළිබඳව නඩු විභාග කිරීමේ බලය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට පැවරෙන බවත් ය. මේ අනුව කොමිෂන් සභාවට සිය විමර්ශන ස්වාධීනව සහ අධිකාරීමය බලයකින් යුක්තව සිදුකිරීම සඳහා අවශ්‍ය තීනිමය පසුබිම මනාව සලසා ඇති බව පෙනේ.

8.3.6. නියෝග පැනවීමේ බලය අමාත්‍යවරයාට පැවරීම

කොමිෂන් සභාව ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවක් ලෙස සැලකුවද පනතේ 31 වන වගන්තියේ දැක්වෙන්නේ පනතේ කාර්යය සඳහා නියෝග ගැසට් පත්‍රයේ පළ කිරීමේ හැකියාව පවතින්නේ අමාත්‍යවරයාට බව යි. එමගින් කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වයට බාධාකාරී නීතිමය ප්‍රතිපාදනයක් ස්ථාපනය වී තිබේ.

8.4. පාලන ව්‍යුහය

ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව කොමසාරිස්වරුන් 5 දෙනෙකුගෙන් සමන්විත වන අතර රැස්වීම් සඳහා සහ පූර්ණය පිළිබඳ නිශ්චිත ප්‍රතිපාදන නොමැති අතර පනතේ 9 වගන්තියේ සඳහන් කර ඇත්තේ රැස්වීම් පිළිබඳ කාර්යය පටිපාටි කොමිෂන් සභාවට සකස් කළ හැකි බව ය.

ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවේ ප්‍රධාන කාර්යාලයේ සහ ප්‍රාදේශීය කාර්යාලවල පාලන ව්‍යුහය පිළිබඳව සිදුකළ අධ්‍යයනය අනුව සකසන ලදී

8.5. කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය

කොමිෂන් සභාවේ කාර්යභාරය කුමක්ද යන්න පනතේ 10වන වගන්තියේ දක්වා ඇත. ඒ අනුව

- සියලුම රාජ්‍ය ක්‍රියා පටිපාටි ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් සහතික කර ඇති මූලික අයිතිවාසිකම් හා අනුකූල බව සහතික කිරීම :
- නීති සම්පාදනයේදී හා පරිපාලනමය මග පෙන්වීම් හා ක්‍රියා පටිපාටීන් සැකසීමේදී ඒවා මූලික අයිතිවාසිකම්වලට අනුකූලව සැකසීමට රජයට උපදෙස් දීම හා සහාය වීම :
- දේශීය නීතිය හා පරිපාලනමය ව්‍යවහාර ජාත්‍යන්තර මානව හිමිකම් පිළිබඳ නියමයන් හා සම්මත සමග අනුකූලවන පරිදි පවත්වා ගැනීම පිළිබඳව රජයට නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීම :
- ජාත්‍යන්තර මානව හිමිකම් සම්මුති තෛතිකව පිළිගැනීම පිළිබඳව රජයට උපදෙස් දීම :
- රට තුළ මානව හිමිකම් පිළිබඳ දැනුවත්භාවය ප්‍රවර්ධනය කිරීම

8.6. කොමිෂන් සභාවේ බලතල

පනතේ 11 හා 18 වගන්තිවල කොමිෂන් සභාවේ බලතල ගැන සඳහන් වේ. ඒ අනුව

- මූලික අයිතිවාසිකම් කඩවීම් පිළිබඳව විමර්ශනය සහ විභාග කිරීම :
- අධිකරණයේ අවසර ඇතිව, අධිකරණ ඉදිරියේ විනිශ්චයට භාජනය වෙමින් පවතින මූලික අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය කිරීමක් පිළිබඳ ඇති නඩු විභාගවලට මැදිහත් වීම:
- පුද්ගලයන් රඳවා ඇති ස්ථාන නිරන්තරව පරීක්ෂා කිරීම මගින් රැඳවියන්ගේ සුඛසාධනය නියාමනය කිරීම:
- මානව හිමිකම් ගැටලු පිළිබඳ පර්යේෂණ කිරීම සහ මානව හිමිකම් පිළිබඳ ප්‍රජාව දැනුවත් කිරීම
- ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් කොමිෂන් සභාව වෙත යොමු කරනු

ලබන යම් කාරණයක් සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය මගින් විධානය කරනු ලබන පියවර ගැනීම:

- සාක්ෂි දීම සඳහා කොමිෂම ඉදිරියට පුද්ගලයන් කැඳවීම සහ සාක්ෂිකරුවන් විභාග කිරීම :
- කොමිෂන් සභාවේ කර්තව්‍ය ඉටු කිරීමට අවශ්‍ය වන හෝ හිතකර වන සියලු පියවර ගැනීම.

නියෝග සකස් කිරීම

පනතේ 31 වන වගන්තිය අනුව පනතේ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ සහ විධිවිධාන බලගැන්වීමේ කාර්යය සඳහා හෝ නියමිත යයි මේ පනතින් නියම කරන ලද හෝ නියෝග සෑදීමට මේ පනතින් බලය දී ඇති යම් කාරණයක් සම්බන්ධයෙන් හෝ අමතාවරයා විසින් නියෝග සාදනු ලැබිය හැකි ය. එම නියෝග ගැසට් පත්‍රයේ පළකළ යුතු බව ද පසුව පාර්ලිමේන්තුවේ අනුමැතිය ලබාගත යුතු බව ද සඳහන් වේ. මෙම නියෝග මෙතෙක් ගැසට් පත්‍රයේ පළ කර නොමැත.

8.7. ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව පිළිබඳ විශ්ලේෂණය

මානව හිමිකම් යනු මිනිසෙකු වී ඉපදීම නිසාවෙන් සෑම මනුෂ්‍යයෙකුටම හිමිවන ඔවුන්ගෙන් බෙදා වෙන් කළ නොහැකි අයිතිවාසිකම් සමූහයකි. රටේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ මූලික අයිතිවාසිකම් ලෙස වෙනම පරිච්ඡේදයක් ඇතුළත් කරමින් සහ ඉහත දැක්වෙන පරිදි මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවක් ස්ථාපනය කර තිබීම ශ්‍රී ලංකාව තුළ මානව හිමිකම් සඳහා ලබා දී ඇති ප්‍රමුඛතාවය හඳුනා ගැනීමෙහි ලා ඉතා වැදගත් වේ. කෙසේ වෙතත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් සහ ඊටම අනන්‍ය වූ පනතකින් බල ගැන්වෙන මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය විමසා බැලීමට එහි සංයුතිය, කාර්යය සහ බලතල මෙන්ම ස්වාධීනත්වය ගැන මෙම අධ්‍යයනයේදී එක් රැස් වූ පර්යේෂණ දත්ත විශ්ලේෂණය කිරීම ඉතා වැදගත් ය. මෙම විශ්ලේෂණයෙන් අපේක්ෂා කරන්නේ මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව යම් ප්‍රගතියක් අත් පත් කර ගෙන තිබේ ද සහ එහි උත්තතිය වෙනුවෙන් ගත යුතු පියවර කුමක් ද යන්න පිළිබඳව අවධානය යොමු කිරීමට ය.

8.7.1. සංයුතිය

ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් ගේ ධුර කාලය සම්බන්ධව ඉදිරිපත් වූ අදහස් කීපයකි. ඒ අතුරින් එකක් වූයේ කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන් ගේ ධුර කාලය පිළිබඳව ය. මෙහිදී දැනට පවතින ධුර කාලය වන වසර 03ක කාල සීමාව ප්‍රමාණවත් නොවන බව ත් එය වසර 04 දක්වා දීර්ඝ කළ යුතු බවට ත් අදහසක් ඉදිරිපත් විය. අනෙකුත් වැදගත්ම කාරණාව ලෙස මතු වූයේ සාමාජිකයන්ට මානව හිමිකම් විෂය සම්බන්ධව ඇති දැනුම සහ අත්දැකීම් මෙන් ම ඒ පිළිබඳව ප්‍රයෝගික තීරණ ගැනීමට ඇති අවබෝධය අත්‍යවශ්‍ය බවය.

ඇතැම් අවස්ථාවල මානව හිමිකම් විෂයය පිළිබඳව නිසි පරිචයක් නොමැති අය කොමිෂන් සභාවට කොමසාරිස්වරුන් ලෙස පත් වූ බවට සමාජ විවේචනයක් තිබුණි. කෙසේ වෙතත් කොමිෂන් සභාවේ සංයුතිය පිළිබඳව එල්ල වූ ප්‍රධානම විවේචනයක් වූයේ මෙය නොවේ. එකී විවේචනය වූයේ කොමිෂන් සභාව සඳහා පත් කෙරෙන සාමාජිකයන්ට මෙරට ජන සමාජය හා ජාතික ළැදියාව නියෝජනයෙහිලා සමර්ථභාවයක් නැති බව ය.කෙසේ වෙතත් මෙම පරිච්ඡේදයේ ඉහත දක්වා ඇති පරිදි කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් තමන් වෙත ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් හා කොමිෂන් සභාව සම්බන්ධ පනතෙන් පැවරී ඇති බලතල ස්වාධීනව ක්‍රියාත්මක කිරීම මේ විවේචනය එල්ල වීමට හේතුව ලෙස වටහා ගත යුතු නැත. නමුත් මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව සම්බන්ධව ඇතැම් දේශපාලඥයන් දැරූ සෘණාත්මක මතවාදවලට හේතුව වනාහී කොමිෂන් සභාවට බලපෑම් එල්ල කිරීමට ඔවුන්ට තිබූ නොහැකියාව බව බොහෝ සිවිල් සමාජ ක්‍රියාකාරීන්ගේ මතය විය

8.7.2. කාර්යය හා ඔලතල

මේ වන විටත් ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව සිය කාර්යය කාර්යක්ෂමව ඉටු කිරීම සඳහා සාධනීය පියවර රාශියක් ගෙන ඇති බව අනාවරණය විය. කොමිෂමට ඉදිරිපත් වන පැමිණිලි එහි විෂය පථයට අදාළදැයි පරීක්ෂා කෙරෙන ක්‍රමවේදය ඒ අතුරින් එකකි. මෙහිදී එම ඉදිරිපත් වන පැමිණිලි සම්බන්ධව අදාළ වන සහ ඒවා සම්බන්ධව කටයුතු කරන වෙනත් ආයතන ඇත්නම් ඒවාට යොමු කිරීමට ද සිදු කෙරෙයි. ඒ සඳහා කොමිෂන් සභාවේ කාර්ය මණ්ඩලය ද පුහුණු කර

තිබීම යහපත් ය. මක් නිසා ද යත් කොමිෂන් සභාවට කලෙක සිට තිබූ ගැටලුවක් වූයේ ඊට යොමුවන අධික පැමිණිලි සංඛ්‍යාව යි. මේ අතුරින් වැඩි සංඛ්‍යාවක් කොමිෂන් සභාවේ විෂය පථයට අදාළ ඒවා නොවූයෙන් ඒ වෙනුවෙන් මිඩංගු කෙරෙන කාලය පිළිබඳව ගැටලුවක් විය. කෙසේ වෙතත් නව ක්‍රමවේදය මගින් මුල් අවස්ථාවේදීම යොමුවන පැමිණිලිවල අදාළත්වය හඳුනා ගැනීමෙන් මෙම ගැටලුව මග හරවා ගෙන තිබිණ.

කොමිෂන් සභාව පිළිබඳව හඳුනා ගැනුණ තවත් සාධනීය කරුණක් ලෙස සිය නිලධාරීන්ගේ කාර්යක්ෂමතාවය ඉහළ නැංවීමට නිරන්තරයෙන් සිදු කරන පුහුණු වැඩසටහන් හඳුනා ගත හැකි විය. කොමිෂන් සභාවක් ලෙසින් තමන්ගෙන් සේවා ලබා ගන්නා ජනතාවට ඉහළ ප්‍රමිතියකින් යුතු සේවාවක් ලබා දීමට මෙය වඩාත් ඉවහල් වන බව පැහැදිලි ය. එමෙන්ම මානව හිමිකම් වැනි විෂයයක් සම්බන්ධව කටයුතු කිරීමේදී නිලධාරීන්ට අවශ්‍ය වන ආකල්ප සංවර්ධනය ද මේ හරහා සිදු වේ.

එමෙන්ම බිම් මට්ටමේ සිටින ජනතාවගේ මානව හිමිකම් සම්බන්ධ ගැටලු පිළිබඳව කටයුතු කිරීමට මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව ක්‍රියාත්මක කර ඇති යන්ත්‍රණය ප්‍රශංසනීය බව මානව හිමිකම් ක්‍ෂේත්‍රය නියෝජනය කරන සිවිල් සමාජ ක්‍රියාකාරීන් කිහිප දෙනෙකුගේම මතය විය. සිය ප්‍රාදේශීය කාර්යාල හරහා අදාළ ප්‍රදේශවල සිවිල් සමාජ සංවිධාන කව පිහිටුවා තිබීම මේ සඳහා උදාහරණයක් ලෙස දැක්විය හැකි ය. මෙම කව ඔස්සේ මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවට ලැබෙන තොරතුරු මහජනතාවට වඩාත් පුළුල් සේවයක් ලබා දීමට භාවිත කෙරෙන බව නිරීක්ෂණය වූ අතර මෙය ඉතා සාධනීය තත්ත්වයකි. මේ ආකාරයෙන්ම නිලධාරීන්ගේ කම්ටු ද පිහිටුවා එම සේවා ලබා දීම වඩාත් කාර්යක්ෂමව සිදු කරන්නට කටයුතු කර ඇත. විශේෂයෙන්ම රටේ තරුණ කොටස්වලට මානව හිමිකම් විෂයය පිළිබඳව ආමන්ත්‍රණය කිරීමට ත් ඒ පිළිබඳව ඔවුන්ගේ දැනුවත්භාවය ඉහළ නැංවීමටත් තරුණ කඳවුරු ආදිය සංවිධානය කරමින් මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව මානව හිමිකම් ප්‍රවර්ධනයෙහිලා සක්‍රීය මැදිහත්වීමක් සිදු කොට ඇත.

කොමිෂන් සභාවේ බලතල සම්බන්ධව සලකා බලන විට ප්‍රධාන වශයෙන්ම මතු වූ විවේචනයක් වූයේ කොමිෂන් සභාව විසින් ලබාදෙන නිර්දේශ ක්‍රියාත්මක කරවීමට අදාළ නීතිමය ප්‍රතිපාදන නොමැති වීම යි. මේ නිසා මහජනතාව අතර ගොඩ නැඟී ඇති එක් මතයක්

වන්නේ කොමිෂන් සභාවට තම ගැටලු ඉදිරිපත් කිරීම පලරහිත බව යි. ඒ වෙනුවෙන් මිඩංගු කරන සිය කාලයද අපතේ යන බව බොහෝ දෙනෙකුගේ මතය යි. මේ නිසා මෙම නීතිමය ප්‍රතිපාදන සම්බන්ධව වන මෙම අඩුපාඩුව කොමිෂන් සභාවේ ප්‍රතිරූපයට මහත් බලපෑමක් එල්ල කර ඇති බවට හෙළිදරව් විය.

කොමිෂන් සභාවේ වැඩ කටයුතු කරගෙන යන්නට ප්‍රමාණවත් තරම් මුදල් ප්‍රතිපාදන දැනට රාජ්‍ය භාණ්ඩාගාරය මගින් ලැබෙන බව පැහැදිලි විය. කෙසේ වෙතත් මෙම ප්‍රතිපාදන කොමිෂන් සභාවේ කටයුතුවලට යොදා ගැනීමේදී දුෂ්කරතා පවතින බව අනාවරණය විය. එනම් මුදල් භාවිතයේ දී කොමිෂන් සභාවට අනුගමනය කරන්නට සිදු වී ඇත්තේ යල් පැනගිය මූල්‍ය රෙගුලාසි ය.

8.7.3. ස්වාධීනත්වය

කොමිෂන් සභාව පිළිබඳව මෑත කාලීනව යම් යම් දේශපාලනඥයන් ඉදිරිපත් කරන ලද මතභේදාත්මක විවේචන මෙහි දී විශේෂයෙන් සලකා බැලිය යුතු ය. මෙකී විවේචනවලින් කොමිෂන් සභාවේ අභ්‍යන්තර ක්‍රියාවලිවලට කිසිදු හානියක් නොවන බව පෙනෙන්නට තිබිණ. නමුත් කොමිෂන් සභාව පිළිබඳව මහජනයා තුළ පවතින ප්‍රතිරූපයට හානි කිරීමේ හැකියාව මේ විවේචන සතුව පවතින බව ද අනාවරණය විය. කෙසේ වෙතත් මෑත කාලීනව කොමිෂන් සභාවේ කටයුතුවලට කිසිදු දේශපාලන අතපෙවීමක් සිදු නොවුණු වගත් එය සිය ස්වාධීනත්වය ආරක්ෂා කරගෙන කටයුතු කරන බව ත් මෙහිදී පෙනෙන්නට තිබිණ.

කෙසේ වෙතත් කොමිෂන් සභාවට සිය ස්වාධීනත්වය ආරක්ෂා කරගෙන සෘජුව කටයුතු කරගෙන යාමේ දී ඊට රුකුළක් විය යුතු ක්ෂේත්‍ර ද්විත්වයක් පිළිබඳව කරුණු ද මෙහිදී ඉස්මතු විය. ඒ මානව හිමිකම් ප්‍රවර්ධනය සඳහා සිවිල් සමාජයේ ක්‍රියාකාරී මැදිහත්වීම සහ ජනමාධ්‍යවල දායකත්වය යි. කෙසේ වෙතත් මෙම ක්ෂේත්‍ර දෙකෙන් මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවට අවශ්‍ය කරන සහයෝගය තවමත් නොලැබෙන බව ද පැහැදිලි විය.

කොමිෂන් සභාවේ පරීක්ෂණ කටයුතුවලට කිසිදු පාර්ශ්වයකින් සෘජු බලපෑම් එල්ල නොවුණ බව පෙර ද සඳහන් විය. නමුත් කොමිෂන් සභා කාර්ය මණ්ඩලය විමර්ශනය මෙහෙය වන ආකාර සම්බන්ධව යම් යම් ගැටලු තිබූ බව මෙම පර්යේෂණයෙන් අනාවරණය විය.

උදාහරණයක් වශයෙන් දේශපාලනඥයෙකු හෝ සමාජයේ එවන් උසස් පිළිගැනීමක් සහිත පුද්ගලයෙකු ඔවුන්ගේ යම් කටයුත්තක් සඳහා හෝ කොමිෂන් සභාවේ කැඳවීමකට අනුව එහි පැමිණියහොත් එය විශේෂ කාරණයක් ලෙස සලකන්නට ඔවුන් තුළ වූ නැඹුරුව යි. කෙසේ වෙතත් පසුකාලීනව මෙම තත්ත්වය මග හරවා ගන්නට හැකි වී තිබුණේ ඒ පිළිබඳව කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන් ලබා දුන් ආදර්ශයෙනි. එම ආදර්ශය වූයේ තරාතිරම මත විශේෂ සැලකිල්ලක් දක්වනු වෙනුවට කොමිෂන් සභාවට එන සියලු දෙනා ම ශ්‍රී ලාංකික පුරවැසියන් ලෙස සැලකීම ය.

එමෙන්ම සමාජයේ ඉහළ තරාතිරම්වල පුද්ගලයන්ට අදාළ ගැටලු මෙන්ම දේශපාලනික වශයෙන් සංවේදී කරුණු සහිත ගැටලු සම්බන්ධව ද යම් කිසි ආකාරයක චක්‍රිතයක් හෝ පසුබෑමක් කොමිෂන් කාර්ය මණ්ඩලය අතර වූ බව පැහැදිලි ය. මානව හිමිකම් ගැටලු විමර්ශනයේ දී මතු වූ මෙම තත්ත්වයද මෑත කාලීනව කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන් ලබා දුන් නායකත්වය හරහා යම්තාක් දුරකට මගහරවා ගෙන ඇත.

නවවැනි පරිච්ඡේදය

අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශනය කිරීමේ කොමිෂන් සභාව; පාලන ව්‍යුහය කාර්යය, බලතල සහ ක්‍රියාකාරීත්වය

2017 සමීක්ෂණ අධ්‍යයනයකට අනුව දූෂණයට හේතු ලෙස මතු සඳහන් සාධක ඉදිරිපත් කොට ඇත. එනම් මුදල් කැදරකම, ආශා, ඉහළ මට්ටමේ වෙළෙඳපොළ සහ දේශපාලන ඒකාධිකාරය, අඩු ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය, දුර්වල සිවිල් සහභාගිත්වය, සහ අඩු දේශපාලන විනිවිදභාවය, ඉහළ මට්ටමේ නිලධාරිවාදය සහ අකාර්ෂණම පරිපාලන ව්‍යුහ, අඩු මාධ්‍ය නිදහස, අඩු ආර්ථික නිදහස, ජනවාදික බෙදීම් සහ ඉහළ මට්ටමේ කණ්ඩායම් අනුග්‍රහය, ස්ත්‍රීපුරුෂ සමාජභාවයේ අසමානතාව, දරිද්‍රතාව, දේශපාලන අස්ථාවරභාවය, දුර්වල දේශපාලන අයිතිවාසිකම්, අඩු අධ්‍යාපනය, සමාජය කෙරෙහි කැපවීමක් නොමැතිකම යනාදී වශයෙනි.

අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශනය සඳහා ව්‍යුහාත්මක ප්‍රතිසංස්කරණ සඳහා වූ වැදගත් සහ විධිමත් නෛතික ක්‍රියාමාර්ගයක් ගනු ලබන්නේ වර්තමාන කොමිෂන් සභාව පිහිටුවීමට වසර හතළිහකට පෙර ය. එනම් පාර්ලිමේන්තුව විසින් 1954 සම්මත කරන ලද අල්ලස් පනත යටතේ අල්ලස් කොමසාරිස් ධුරයක් ඇතිකිරීම එකී තීරණාත්මක ක්‍රියාමාර්ගය යි. අල්ලස් දෙපාර්තමේන්තුව පිහිටුවන්නේ ඉන් වසර හතරකට පසුව එනම් එම පනතට ගෙන ආ 1958 අංක 40 දරන අල්ලස් (සංශෝධන) පනත මගින් ය. ඒ මගින් අල්ලස් පිළිබඳ විමර්ශන කටයුතු අල්ලස් දෙපාර්තමේන්තුවට පැවරුණු අතර නඩු පැවරීම නීතිපතිවරයාට භාර විය. 1975 අංක 1 දරන වත්කම් බැරකම් ප්‍රකාශ කිරීමේ නීතිය සම්මත වූ පසු එකී පනත යටතේ වැරදි පිළිබඳ විමර්ශන කටයුතු අල්ලස් දෙපාර්තමේන්තුවට පැවරිණි. වර්තමාන අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාව පිහිටුවා ඇත්තේ 1994 අංක 19 දරන අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභා පනත යටතේ ය. මෙම කොමිෂන් සභාවේ පූර්වගාමී ආයතනය වන්නේ 1958 වසරේදී පිහිට වූ අල්ලස් දෙපාර්තමේන්තුව යි.

9.1. පිහිටුවීමේ අරමුණ

අල්ලස් වැරදි පිළිබඳව හා වත්කම් හා බැරකම් පිළිබඳ වැරදි පිළිබඳ ව කටයුතු කිරීමට ඒ වන විට පැවති අල්ලස් දෙපාර්තමේන්තුව රජයේ දෙපාර්තමේන්තුවක් මිස ස්වාධීන ආයතනයක් නොවේ. එසේම එම දෙපාර්තමේන්තුව මෙම වැරදි පිළිබඳව විමර්ශන බලතල පමණක් හිමි වූ අතර නඩු පැවරීමේ බලය හිමිවී තිබුණේ නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුවට ය. 1994 වසරේදී පැවැත්වූ මහ මැතිවරණයේ දී ප්‍රමුඛ මැතිවරණ පොරොන්දුවක් වූයේ ද අල්ලස හා දූෂණය මැඩලීම සඳහා ස්වාධීන යන්ත්‍රණයක් පිහිටුවන බව ය (1994 පොදු පෙරමුණේ පාර්ලිමේන්තු මහ මැතිවරණයේ මැතිවරණ ප්‍රකාශනය). ඒ අනුව අල්ලස් පනත සංශෝධනය කර “දූෂණය” නමැති නව වරදක් හඳුන්වා දුන් අතර අල්ලස් හා දූෂණ පිළිබඳව මෙන්ම වත්කම් හා බැරකම් පිළිබඳව වැරදි විමර්ශනය කිරීම හා නඩු පැවරීම යන කාර්යය දෙක ම සිදුකිරීම සඳහා මෙම කොමිෂන් සභාව ස්ථාපනය කරන ලදී.

පනතේ 2වන වගන්තියේ කොමිෂන් සභාව මගින් අපේක්ෂාකරන කාර්යය දක්වා තිබේ.

“ මෙම පනතේ මින් ඉදිරියට ඇති විධිවිධානවලට අනුකූලව අල්ලස් හෝ දූෂණ පිළිබඳව කොමිෂන් සභාව වෙත කරනු ලබන චෝදනා විමර්ශනය කිරීම සහ අල්ලස් පනත හා ජාතික රාජ්‍ය සභාවේ 1975 අංක 1 දරන වත්කම් හා බැරකම් ප්‍රකාශ කිරීමේ පනත යටතේ වැරදි සම්බන්ධයෙන් නඩු පවරන ලෙස විධාන කිරීම සඳහා කොමිෂන් සභාවක් මේ පනතේ කාර්යය සඳහා පිහිටුවනු ලැබිය යුතු ය” යනුවෙන් දක්වා තිබේ.

9.2. සංස්ථාපනයේ තේරුම් ප්‍රතිපාදන

1994 අංක 19 දරන අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභා පනත යටතේ අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාව පිහිටුවා ඇත. පනතේ 2(2) වගන්තියට අනුව “ කොමිෂන් සභාව සාමාජිකයන් තිදෙනෙකුගෙන් සමන්විත විය යුතු ය. ඔවුන් අතරින් සාමාජිකයන් දෙදෙනෙකු විශ්‍රාමලත් ශ්‍රේණිධායකයන් හෝ අභියාචනාධිකරණ විනිශ්චයකාරවරයන් විය යුතු අතර එක් සාමාජිකයකු අපරාධ විමර්ශනයකට සහ නීතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමට අදාළව පුළුල් පලපුරුද්දක් ඇති තැනැත්තකු විය යුතු ය.”

එයට අමතරව 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් සංශෝධිත ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 156අ ව්‍යවස්ථාව මගින් පහත ප්‍රතිපාදන ඇතුළත් කර ඇත.

“(1) පාර්ලිමේන්තුව විසින්, අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශනය කිරීම සඳහා කොමිෂන් සභාවක් ස්ථාපිත කිරීම පිණිස නීතිය මගින් සැලැස්විය යුත්තේ ය. එකී නීතිය මගින් -

(අ) ජනාධිපතිවරයා විසින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ අනුමතයට යටත්ව කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් පත්කිරීම;

(ආ) අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනාවක් සම්බන්ධයෙන් තමාගේ ම මෙහෙයවීමෙන් හෝ වෙනත් තැනැත්තකු විසින් කරනු ලබන පැමිණිල්ලක් මත යම් අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනාවක් පිළිබඳව මූලික පරීක්ෂණයක් පැවැත්වීමට හෝ විමර්ශනයක් කිරීමට විධාන කිරීම සඳහා වූ බලතල සහ අල්ලස් හෝ දූෂණවලට අදාළ ව, බලපවත්නා නීතිය යටතේ වැරදි සඳහා නඩු පැවරීමට ඇති බලතල ද ඇතුළු කොමිෂන් සභාවේ බලතල; සහ

(ඇ) ශ්‍රී ලංකාව පාර්ශ්වයක් වන, දූෂණයට එරෙහි එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්මුතිය සහ දූෂණය වැළැක්වීමට අදාළ වෙනත් යම් ජාත්‍යන්තර සම්මුති ක්‍රියාත්මක කිරීම පිණිස ගත යුතු පියවර සඳහා, විධිවිධාන සැලැස්විය යුතු ය.

(2) පාර්ලිමේන්තුව විසින් එසේ විධිවිධාන සලස්වන තෙක්, 1994 අංක 19 දරන අල්ලස් හෝ දූෂණ විමර්ශන කොමිෂන් සභාව පනත යටතේ පත් කරනු ලැබූ කොමිෂන් සභාව විසින් තම මෙහෙයවීමෙන්ම හෝ එය වෙත කරන ලිඛිත පැමිණිල්ලක් මත යම් අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනාවක් විභාග කිරීම හෝ විමර්ශනය කිරීම නීත්‍යානුකූල බවට වූ සුළු වෙනස් කිරීමට යටත් ව, එකී පනත අදාළ විය යුත්තේ ය.

මේ අනුව අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාව පාර්ලිමේන්තු පනතක් මගින් ස්ථාපනය කරන ලද කොමිෂන් සභාවක් වුවත් පසුව එහි කාර්යභාරය සහ බලතල පිළිබඳ ව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ද ප්‍රතිපාදන සලසා තිබේ.

9.3. ස්වාධීනත්වයට අදාළ ප්‍රතිපාදන

අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වය පිළිබඳව කෙණිත්‍ර කිහිපයක් ඔස්සේ මෙන්ම කොමිෂන් සභා පනත සහ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යන නීතිමය මූලාශ්‍රය ඔස්සේද සලකා බැලිය යුතු ය.

9.3.1. කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන් පත් කිරීම

අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් ගේ නම් නිර්දේශ කරනු ලබන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව විසිනි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 103(1) ව්‍යවස්ථාව සහ 41(ආ) ව්‍යවස්ථා අනුව මෙම කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් පත් කිරීම ජනාධිපතිවරයා විසින් සිදුකළ යුත්තේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශය මත ය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41(ආ)(4) අනුව සභාවේ නිර්දේශය ලැබුණු දින සිට දින දහහතරක් ඇතුළත ජනාධිපති විසින් එම පත් කිරීම සිදුකළ යුතු ය. ජනාධිපති එසේ කිරීමට අපොහොසත් වන්නේ නම් පහළොස්වන දින සිට එකී නිර්දේශිත පුද්ගලයන් සාමාජිකයන් ලෙස විධිමත්ව පත්වුවා සේ සලකන බව ද එකී ව්‍යවස්ථාවේ තවදුරටත් සඳහන් වේ.

අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයා ලෙස සුදුසු සාමාජිකයන් තිදෙනෙකු ගේ නම් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් ජනාධිපතිට ප්‍රමුඛතා අනුපිළිවෙලක් සහිතව නිර්දේශ කළ යුතු අතර එම සාමාජිකයන් අතරින් එක් අයෙකු ජනාධිපතිවරයා විසින් සභාපතිවරයා ලෙස පත් කළ යුතු ය. ජනාධිපති විසින් දින 14 ක් තුළ එසේ පත් කිරීමට අපොහොසත් වන්නේ නම් ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් ජනාධිපති වෙත යොමු කළ නිර්දේශිත නම් අතරින් පළමුවට නම් සඳහන් සාමාජිකයා සභාපති ලෙස පත්වන බවට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41(ආ) ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් වේ.

නමුත් කොමිෂන් සභා පනතේ 2(3) වගන්තිය දක්වන්නේ සාමාජිකයන් වන විශ්‍රාමික ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ හෝ අභියාචානාධිකරණ විනිසුරුවරුන් අතරින් එක් අයෙකු ජනාධිපති විසින් සභාපති ලෙස පත් කළ යුතු බව යි.

මේ අනුව සභාපති පත් කිරීම පිළිබඳව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සහ පනතේ වගන්ති අතර පරස්පරතාවක් ඇත. නමුත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ප්‍රතිපාදන පනතේ ප්‍රතිපාදන අභිබවා බලාත්මක වන බැවින් පනතේ පවතින පරස්පරතාව පිළිබඳව සැලකීමකින් තොරව කටයුතු කිරීමේ හැකියාව ව්‍යවස්ථා සභාවට සහ ජනාධිපති සතු ව පවතී.

මේ අනුව අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් සහ සභාපති පත් කිරීම පිළිබඳ විධිවිධානවලින් පෙනී යන්නේ ව්‍යවස්ථා සභාවට වැඩි බලයක් පැවරී ඇති බව ය. එබැවින් අල්ලස් හෝ දූෂණය චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාවට දේශපාලන අගතිවලින් තොරව කටයුතු කිරීමේ අවකාශයක් නිර්මාණය වී ඇත.

අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වය සහ අපක්ෂපාතත්වය ආරක්ෂාකාරී වීමට උපකාරීවන තවත් විධිවිධාන දෙකක් වේ. කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් වීමේ සුදුසුකම් දක්වා තිබීම ඉන් එකකි, ඒ යටතේ අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාවට පත් කරන සාමාජිකයන් අතරින් දෙදෙනෙකු විශ්‍රාමලත් ශ්‍රේණියාධිකරණ හෝ අභියාචනාධිකරණ විනිශ්චයකාරවරයන් විය යුතු අතර එක් සාමාජිකයකු අපරාධ විමර්ශනයට සහ නීතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමට අදාළ ව පළපුරුද්දක් ඇති තැනැත්තෙකු විය යුතු බව අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභා පනතේ 2(2) වගන්තිය දක්ව යි. සාමාජිකත්වය අහෝසිවීමට නුසුදුසුකම් දක්වා නැත. නමුත් ඉවත් කිරීමට අදාළ හේතු පනතේ සඳහන් කර ඇති අතර එම කරුණු මෙහි පහත විස්තර කර ඇත.

9.3.2. අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්වරයා පත් කිරීම

කොමිසමේ කටයුතු මෙහෙයවීම සඳහා අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්වරයකු සිටින අතර කොමිසම විමසා ජනාධිපතිවරයා විසින් එම ධුරය සඳහා සුදුසු අයෙකු පත් කරනු ලැබිය යුතු බව පනතේ 16 (1) වගන්තිය දක්ව යි.

9.3.3. කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන් ඉවත් කිරීම

පනතේ 2(5) වගන්තිය දක්වන්නේ “කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකු ඉවත් කිරීම සඳහා ඔප්පු වී ඇති විෂමාවාරය හෝ අගකායනාව පදනම් කොටගෙන (නොපැමිණි මන්ත්‍රීවරයන් ද ඇතුළුව) පාර්ලිමේන්තුවේ මුළු මන්ත්‍රීවරයන් සංඛ්‍යාවෙන් බහුතර සංඛ්‍යාවක් විසින් සම්මත කරන ලද පාර්ලිමේන්තු යෝජනාවක් ජනාධිපතිවරයා වෙත ඉදිරිපත් කරනු ලැබීමෙන් පසුව ජනාධිපතිවරයා විසින් කරන ලද නියමයකින් හැර. ඒ සාමාජිකයා ඉවත් කළ නොහැකි විය යුතු ය.” යන්නයි.

මේ අනුව කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන්ට ඉවත් කිරීමේ බියකින් තොරව රාජකාරි කළ හැකි ය.

9.3.4. හඬු පැවරීමෙන් ආරක්‍ෂාව

පනතේ 19(1) වගන්තිය දක්වන්නේ “කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකු හෝ අධ්‍යක්ෂක ජනරාල්වරයා හෝ කොමිෂන් සභාවට සහාය වීම පිණිස පත් කරන ලද යම් නිලධාරියකු හෝ සේවකයකු විසින් මේ පනත යටතේ සඳහා වශයෙන් කරන ලද හෝ කරන ලද බවට උද්දේශිත යම් ක්‍රියාවක් සම්බන්ධයෙන් ඒ සාමාජිකයාට, අධ්‍යක්ෂක ජනරාල්වරයාට, නිලධාරියාට හෝ සේවකයාට විරුද්ධව හෝ අපහාස කිරීමේ වරද සම්බන්ධයෙන් හැර කොමිෂන් සභාවට කවර හෝ ආකාරයකින් සහාය වන වෙනත් යම් තැනැත්තකුට විරුද්ධව හෝ කිසිම සිවිල් හෝ අපරාධ නඩුවක් පවරනු නොලැබිය යුතු ය” යනුවෙනි.

9.3.5. කොමිෂන් සභාවට අපහාස කිරීම වරදක් බව

පනතේ 20(1) වගන්තිය දක්වන්නේ “ කොමිෂන් සභාවේ අධිකාරයට විරුද්ධ ව හෝ ඊට අගෞරව වන පරිදි සිදු කරන ලද සෑම අපහාස වරදක් සම්බන්ධයෙන් ඒ වරද ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ අධිකාරයට විරුද්ධව හෝ ඊට අගෞරව වන පරිදි සිදු කරන ලද අපහාස වරදක් වූවාක් මෙන් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් දඬුවම් කරනු ලැබිය යුතු අතර ඒ සෑම වරදක්ම විභාග කිරීමේ අධිකරණ බලය මෙයින් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය වෙත පැවැරෙන්නේ ය” යනුවෙනි,

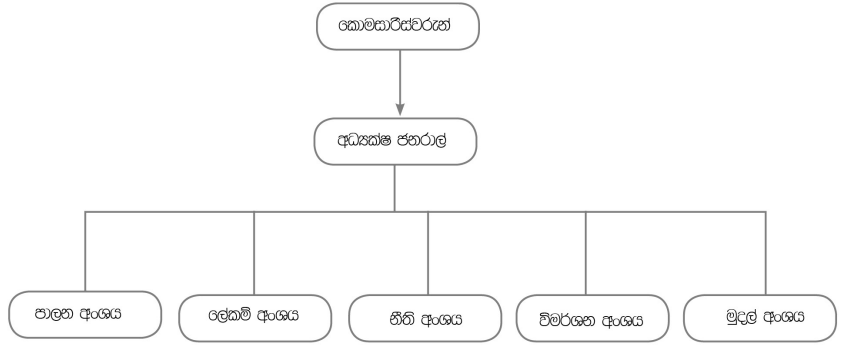
මේ අනුව අනවශ්‍ය බලපෑම්වලින් තොරව කටයුතු කිරීමට අවශ්‍ය ස්වාධීනත්වය සලසා ඇත,

9.3.6. පාර්ලිමේන්තුවට වගකියන බව

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41(ආ)(6) ව්‍යවස්ථාව අනුව අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාව පාර්ලිමේන්තුවට වගකිව යුතු ආයතනයකි. එයට අමතරව අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභා පනතේ 26 වන වගන්තියේ දැක්වෙන්නේ කොමිෂන් සභාව විසින් වාර්ෂිකව පාර්ලිමේන්තුව වෙත වාර්තා ඉදිරිපත් කළ යුතු බව යි.

9.4. පාලන ව්‍යුහය

අල්ලස් හෝ දූෂණ කොමිෂන් සභාව සාමාජිකයන් තිදෙනෙකුගෙන් සමන්විත වන අතර රැස්වීම් සඳහා සන පූර්ණය පිළිබඳව පනතේ සඳහනක් නොමැත.

මූලාශ්‍රය. අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාවේ නිල වෙබ් අඩවිය(10.06.2020)

9.5. කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය

කොමිෂන් සභා පනතේ 3 සහ 4 වන වගන්තිවල කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය දක්වා තිබේ. ඒ අනුව

- අල්ලස් පනත යටතේ අල්ලස් පිළිබඳ පැමිණිලි විමර්ශනය කිරීම සහ නඩු පැවරීම
- අල්ලස් පනත යටතේ දූෂණ පිළිබඳ පැමිණිලි විමර්ශනය කිරීම සහ නඩු පැවරීම
- අල්ලස් පනත යටතේ අයුතු ධනවත් වීම පිළිබඳව විමර්ශනය කිරීම සහ නඩු පැවරීම
- වත්කම් හා බැරකම් ප්‍රකාශ කිරීමේ පනත යටතේ වැරදි පිළිබඳ පැමිණිලි විමර්ශනය කිරීම

මෙම පනත යටතේ අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශනය කොමිෂන් සභාවට ලබා දී ඇති බලතලවලට අමතරව 2015 වසරේ දී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එක්කරන ලද 19 වන සංශෝධනය මගින් සුවිශේෂ බලයක් ලබා දී ඇත. එනම්

ශ්‍රී ලංකාව පාර්ශ්වයක් වන, දූෂණයට එරෙහි එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්මුතිය සහ දූෂණය වැළැක්වීමට අදාළ වෙනත් යම් ජාත්‍යන්තර සම්මුති ක්‍රියාත්මක කිරීම පිණිස ගත යුතු පියවර, සඳහා විධි විධාන සැලැස්වීමේ කාර්යය ද අතිරේක කාර්යයක් ලෙස ඉහත කී ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් කොමිසමට ලබා දී ඇත.

9.6. කොමිෂන් සභාවේ බලතල

කොමිෂන් සභාවේ බලතල පනතේ 5 වන වගන්තියේ දක්වා ඇත. ඒ අනුව

- යෝග්‍යයැයි කොමිසම විසින් තීරණය කරනු ලබන තැනැත්තන්ගෙන් ප්‍රශ්න කිරීම,
- ප්‍රශ්න කිරීම් සඳහා කොමිෂන් සභාවට පුද්ගලයන් කැඳවීම,
- ප්‍රශ්න කිරීමට අදාළ කරුණු පිළිබඳව දිවුරුම්පිට සාක්ෂි ලබාගැනීම හෝ දිවුරුම් ප්‍රකාශ මගින් ප්‍රකාශන ලබාදෙන ලෙස නියම කිරීම,

- තමා සන්තකයේ පවතින ලේඛන ඉදිරිපත් කරන ලෙස නියම කිරීම,
- යම් පුද්ගලයකුගේ වත්කම් පිළිබඳව පරීක්ෂණයක් සඳහා බැංකු ගිණුම් පිළිබඳ විස්තර බැංකු කළමනාකරුවන් ගෙන් ලබාගැනීම,
- වත්කම් පරීක්ෂණයක අදාළ විමර්ශන සඳහා දේශීය ආදායම් කොමසාරිස්වරයා ගෙන් අවශ්‍ය තොරතුරු ලබා ගැනීම,
- වත්කම් පරීක්ෂණයක දී අදාළවත්කම් පැවරීම තහනම් කරන ලෙස ඉඩම් රෙජිස්ත්‍රාර්වරයාට, මෝටර් වාහන රෙජිස්ත්‍රාර්වරයාට, සමාගම් රෙජිස්ත්‍රාර්වරයාට, සමාගම් ලේකම්වරයාට අදාළ පරිදි නියෝග කිරීමේ බලය,
- අවශ්‍ය පුද්ගලයන් මාස 3ක කාලයක් තුළ විදේශ ගත වීම වැළැක්වීමේ නියෝගයක් ලබා දීම,
- අල්ලස් හෝ දූෂණ වැරදි හෝ වත්කම් හා බැරකම් ප්‍රකාශ කිරීමේ පනත යටතේ වැරදි සම්බන්ධයෙන් විමර්ශනය කිරීම හා නඩු පැවරීමේ බලය,
- පැමිණිල්ලක් නොමැතිව වුවද තමාගේම මෙහෙයවීමෙන් අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනාවක් පිළිබඳ මූලික පරීක්ෂණ පැවැත්වීමේ බලය,
- විමර්ශන කටයුතු සඳහා තැනැත්තන් කැඳවීම, ලේඛන කැඳවීම, ප්‍රකාශ ලබාගැනීම, අත්අඩංගුවට ගැනීම, ස්ථාන පරීක්ෂා කිරීමේ බලය,
- ස්ථාන සෝදිසි කිරීම,

9.7. අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාව පිළිබඳ විශ්ලේෂණය

අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වයට අදාළ ව්‍යවස්ථාපිත සහ නීතිමය කරුණු ඉහත ශීර්ෂවල සාකච්ඡා කරන ලදී. අධ්‍යයනයේ දී විවිධ කණ්ඩායම් සහ පුද්ගලයන් සමග සිදුකරන ලද සාකච්ඡාවලින් ලබාගත් තොරතුරු විශ්ලේෂණය කිරීම මෙම උපපරිච්ඡේදයෙන් අපේක්ෂා කර යි. එහිදී කොමිෂන් සභාවේ සංයුතිය, බලතල සහ ස්වාධීනත්වය යන ශීර්ෂ යටතේ මෙම දත්ත විශ්ලේෂණය සිදුකරනු ලබයි.

9.7.1. සංයුතිය

කොමිෂන් සභාවට පත් කරන සාමාජිකයන් අතරින් දෙදෙනෙකු ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ හෝ අභියාචනාධිකරණයේ විශ්‍රාමික විනිසුරුවරුන් විය යුතු බවට පනතේ නීතිමය ප්‍රතිපාදන පවතී. ඔවුනට අධිකරණ විනිසුරුවරුන් ලෙස ඇති පරිචය හා අත්දැකීම් සමගින් ඉතා ස්වාධීන ලෙස හා සෘජුව කොමිෂන් සභාවේ තීරණ ගන්නා බව උපකල්පනය කළ හැකි ය. කෙසේ වෙතත් ඉන් එහා සලකා බලන විට ඔවුනට මෙවන් ආයතනික ව්‍යුහයකට නායකත්වය දෙමින් කටයුතු කිරීමේ දී හා සාපේක්ෂව මහජනයා සමග සෘජුව ගැටී නොතිබීම ප්‍රශ්න සහගත බවට මත පළ විය.

එබැවින් අධිකරණයට හාත්පසින් ම වෙනස් ක්‍රියාකාරීත්වයකි. කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් දෙදෙනෙකුම විශ්‍රාමික විනිසුරුවරුන් ය. ඔවුන් කටයුතු කරන්නේ අධිකරණවල ක්‍රියාකරන ආකාරයෙන් වීම නිසා ගැටලු පැනනගින බවට වූ අදහසක් පර්යේෂණයේදී හඳුනාගැනීමට හැකි විය.

විශේෂයෙන් ම කොමිෂන් සභාවේ ප්‍රමුඛ කාර්යයක් වන අපරාධ විමර්ශන සම්බන්ධව කටයුතු කිරීම සම්බන්ධයෙන් පරිචයක් ඇති කොමසාරිස්වරුන් පත්වන්නේ එක් අයෙකු පමණි. නමුත් ඉදිරිපත් වූ මතයක් වූයේ අපරාධ විමර්ශනය සඳහා එක් කොමසාරිස්වරයකු ප්‍රමාණවත් නොවන බව යි.

එසේම එක් සිවිල් ක්‍රියාකාරිකයකුගේ අදහස වූයේ තිදෙනෙකුගෙන් යුතු කොමිෂන් සභාවකට වඩා හොංකොංහි මෙන් එක් කොමසාරිස්වරයකු ගේ කොමිසමක් වඩාත් සුදුසු බව යි.

පැවති කොමිෂන් සභාවල සංයුතිය පිළිබඳව සලකා බැලීමේදී 1994 වසරේ සිට මේ දක්වාම කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් ලෙස කටයුතු කර ඇත්තේ පුරුෂයන් පමණි. එයට කාන්තා නියෝජනයක් ඇතුළත්ව නොමැත.

අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා කොමිෂන් සභාවේ විමර්ශන අංශයේ අති බහුතරයක් නිලධාරීන් පොලිස් නිලධාරීන් ය. අල්ලස් සහ දූෂණ වැරදි සම්බන්ධව විමර්ශන කටයුතු සඳහා පොලිස් නිලධාරීන් ගේ විමර්ශන අත්දැකීම් පමණක් ප්‍රමාණවත් නොවන බව මෙම අධ්‍යයනයේ දී දැක් වූ අදහස් දැක්වූ බොහෝ දෙනෙක් පවසන ලදී. විශේෂයෙන්ම ගණකාධිකරණය, විගණනය, ප්‍රසම්පාදනය, තොරතුරු තාක්ෂණය, වැනි

විෂයවල ප්‍රවීණයන් කොමිසමේ විමර්ශන අංශය තුළ සිටිය යුතු වුවත් එවැනි කණ්ඩායම් නොමැති වීම විශාල අඩුවක් ලෙස පෙනී ගියේ ය. එසේ ම පොලිස් නිලධාරීන් බහුතරයක් වීම මත ළදියා අතර ගැටුමක් නිර්මාණය වීමේ වැඩි ඉඩකඩක් පවතින බව ද නිරීක්ෂණය විය.

9.7.2. බලතල

කොමිෂන් සභාවට දූෂණ වැරදි සම්බන්ධව චෝදනාවක් නොමැතිව ස්වකැමැත්තෙන් වුව ද විමර්ශන කටයුතු ආරම්භ කළ හැකි වුව ද, අල්ලස් සම්බන්ධයෙන් පැමිණිල්ලක් නොමැතිව විමර්ශන කටයුතු කිරීමේ බලයක් නොතිබිණ. මෙම තත්ත්වය වෙනස් කරමින් 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ස්වමෙහෙයවීමෙන් විමර්ශන ආරම්භ කිරීමේ බලතල කොමිෂන් සභාවට ලබා දීම කොමිෂන් සභාවේ බලතල පුළුල් කිරීමක් ලෙස බොහෝ දෙනෙක් අදහස් කරන ලදී.

ජාත්‍යන්තර වශයෙන් පිළිගැනෙන ‘දූෂණය’ නැමති අර්ථ නිරූපණයට වඩා ශ්‍රී ලාංකික නීතිය තුළ “දූෂණය” අර්ථ නිරූපණය සිදු කර ඇත්තේ ඉතා පටු ආකාරයට ය. එම නිසාම ජාත්‍යන්තර වශයෙන් දූෂණය නැමති වරදට හසුවන බොහෝ වැරදි කොමිෂන් සභාවේ විෂය පථයෙන් බැහැරව පවති යි. ශ්‍රී ලංකාව ද පාර්ශ්වකරුවකු වන එක්සත් ජාතීන්ගේ දූෂණ විරෝධී සම්මුතියට අනුකූලව ශ්‍රී ලංකාවේ දූෂණය පිළිබඳව නීතිමය ප්‍රතිපාදන සකස් වී නොමැති වීම මත මෙම කොමිෂන් සභාවේ බලතල ජාත්‍යන්තර වශයෙන් සංසන්දනය කරන කළ ඉතා සීමිත වී ඇත.

මෙම තත්ත්වය වෙනස් කළ යුතු බවට ඉඟියක් 19 වන සංශෝධනයෙන් සංශෝධිත ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 156අ(2) ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් වේ. එහි සඳහන් වන්නේ ජාත්‍යන්තර තත්ත්වයට අනුව කොමිෂන් සභා පනත සංශෝධනය විය යුතු බව යි.

කොමිෂන් සභාවට එරෙහිව නැගෙන ප්‍රධානතම චෝදනාවක් වන්නේ සිය බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී ඇතැම් පුද්ගලයන් සම්බන්ධ පැමිණිලි විභාග නොවන හෝ ඉතා සෙමෙන් සිදුවන බව යි. මෙම විමර්ශන ප්‍රමාදවලට හේතුව කාර්යය මණ්ඩලයේ පවතින අති විශාල හිඟය බව අල්ලස් කොමිෂන් සභාවේ නිලධාරීන් සමග සිදුකරන ලද සාකච්ඡාවල දී හෙළිදරව් විය. එසේම විමර්ශන නිලධාරීන් 200ක් බඳවාගැනීම සඳහා කටයුතු සූදානම් කර ඇති බව ද එහිදී සඳහන් විය.

කොමිෂන් සභාව යටතේ කටයුතු කරන අධ්‍යක්ෂක ජනරාල්වරයා ගේ කාර්යය නිශ්චිතව සඳහන් කර නොමැති වීම, සහ නීතිය මගින් කාර්යය නොපවරා තිබීම ද කොමිෂන් සභාවේ බලතල ක්‍රියාවට නැගීමේදී පවතින බාධාවක් බව නිරීක්ෂණය කරන ලදී.

විශේෂයෙන් ම අල්ලස් වැරදි සම්බන්ධ ව මහාධිකරණයක අධිවෝදනා නැගීමේදී අධ්‍යක්ෂක ජනරාල්වරයා ගේ අත්සනින් අධිවෝදනා නැගිය හැකි වුව ද මහේස්ත්‍රාත් අධිකරණයක දූෂණ වරදක් සම්බන්ධව වෝදනා පත්‍රයක් ගොනු කිරීමේ දී ඒ සඳහා අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්වරයා ගේ අත්සන ප්‍රමාණවත් නොවන අතර ඒ සඳහා කොමිෂන් සභාවේ අනුමැතිය අවශ්‍ය වේ. මෙම තත්ත්වය නිසා පසුගිය වසරේ ඉතා සංවේදී නඩු කිහිපයක්ම අධිකරණ විසින් ප්‍රතික්ෂේප කරන ලදී. එය කොමිෂන් සභාවේ කීර්ති නාමයට ද ඉතා අහිතකර ලෙස බලපෑ බව නිරීක්ෂණය විය.

9.7.3. ස්වාධීනත්වය

කොමසාරිස්වරුන් ගේ පත් කිරීම් සහ ඔවුන්ගේ වැටුප් සහ දීමනා මෙන්ම ඔවුන්ව ඉවත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් ද ස්වාධීනතාවක් පවතී. නමුත් කොමිෂන් සභාවේ කොමසාරිස්වරුන් හැරුණු විට පවතින ඉහළම තනතුර වන අධ්‍යක්ෂක ජනරාල්වරයා පත් කිරීමට කොමිෂන් සභාවට බලයක් නොමැත. එකී බලය ඇත්තේ ජනාධිපති වෙත ය. මෙම තත්ත්වය කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වයට සෘණාත්මකව බලපාන බව ඇතැම් අය පැවසූ අතර ඇතැමෙක් පවසා සිටියේ අධ්‍යක්ෂක ජනරාල්වරයා පත්කිරීමේ බලය කොමිෂන් සභාවට නොදිය යුතු බව යි. කොමසාරිස්වරයාට අයත් කාර්ය වන විමර්ශන කටයුතු කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන්ගේ බලපෑම්වලින් තොරව සිදුකිරීමට එම තත්ත්වය යහපත් ලෙස බලපාන බව එම කණ්ඩායමේ මතය විය.

කොමිෂන් සභාවේ අධ්‍යක්ෂක ජනරාල්වරුන්ගේ පත් කිරීම් සහ ඉවත් කිරීම් පිළිබඳව වූ ඉතිහාසය සලකා බැලීමේ දී ආණ්ඩු වෙනස්වීම් මත නව අධ්‍යක්ෂක ජනරාල්වරුන් පත් කිරීම් මගින් කොමිෂන් සභාවේ කටයුතුවලට යම්කිසි මැදිහත්වීමක් කරනු දක්නට ලැබිණ. එබැවින් අධ්‍යක්ෂක ජනරාල්වරයා පත් කිරීම සම්බන්ධ බලතල කොමිෂන් සභාවට හෝ ව්‍යවස්ථා සභාවට ලබාදීම සුදුසු යැයි මතයක් විය.

කොමිෂන් සභාවට කාර්ය මණ්ඩල බඳවාගැනීමේ දී පවතින දුෂ්කරතා දෙකක් අනාවරණය විය. එම කරුණු දෙකම ස්වාධීනත්වයට සාප්‍රචම අදාළ වේ.

පළමු කරුණ වන්නේ විමර්ශන අංශය සඳහා ශ්‍රී ලංකා පොලීසියෙන් නිලධාරීන් බඳවා ගැනීම යි. පොලීස් නිලධාරීන් ව බඳවා ගැනීම සිදු කරන්නේ පොලිස්පතිවරයා සහ පොලීස් කොමිෂන් සභාව යි. කොමිසම වෙත අනුයුක්ත කර ඇති පොලීස් නිලධාරීන් ව පොලිස්පති විසින් නැවත කැඳ වූ විගස ඔවුන්ව කොමිෂන් සභාවේ කාර්යවලින් නිදහස් කළ යුතු වේ. එසේ ම පොලීස් නිලධාරීන් සම්බන්ධ අල්ලස් හෝ දූෂණ විමර්ශන සම්බන්ධයෙන් ස්වාධීනව කටයුතු කිරීමේ හැකියාව මෙම නිලධාරීන්ට ඉතා විරලය. විශේෂයෙන්ම ඉහළ පොලීස් නිලධාරියකු පිළිබඳ ව යම් විමර්ශනයක් සිදුකරන යම් නිලධාරියකු කොමිෂන් සභාවේ සේවයෙන් නිදහස් කළ පසු විමර්ශනයේ චෝදනා ලැබූ නිලධාරියා යටතේ රාජකාරී කිරීමට සිදුවීම වැළැක්විය නොහැකි ය.

දෙවන කරුණ වන්නේ කොමිෂන් සභාවට කාර්යය මණ්ඩල බඳවා ගැනීමේ දී ඔවුන් ගේ වැටුප් සහ දීමනා තීරණය කිරීමේ ස්වාධීන බලය කොමිෂන් සභාවට නොමැත. එය මුදල් අමාත්‍යාංශය යටතේ පවතින කළමනාකරණ සේවා දෙපාර්තමේන්තු වේ පාලනයේ පවතී. එබැවින් ඇතැම් සුවිශේෂී තනතුරු සඳහා වෙළෙඳපොළ පවතින වැටුප් සහ දීමනාවලට සරිලන පරිදි වැටුප් ගෙවා විශේෂඥතාවක් සහිත පුද්ගලයන් බඳවා ගැනීමේ දුෂ්කරතාවක් පවතියි. මෙම තත්ත්වය කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වයට දැඩි ලෙස අහිතකර ය.

දසවැනි පරිච්ඡේදය

ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව; පාලන ව්‍යුහය, කාර්යය, බලතල සහ ක්‍රියාකාරීත්වය

රාජ්‍යයේ සියලුම ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිවල මුදල් සඳහා හොඳම වටිනාකම සහතික කිරීමට ඉහළම වෘත්තීය ප්‍රමිතිය ලබාගැනීම ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසමේ දැක්ම යි. එහි මෙහෙවර වන්නේ “රාජ්‍ය ආයතන විසින් සිදුකරනු ලබන භාණ්ඩ හා සේවා, වැඩ, උපදේශක සේවා සහ තොරතුරු පද්ධති, ප්‍රසම්පාදනය සඳහා සාධාරණ, අපක්ෂපාත, විනිවිදභාවයෙන් සහ තරගකාරීත්වයක් යුතු පිරිවැය පලදායීත්වය සහිත ප්‍රතිපත්ති, කාර්ය පටිපාටීන් සහ ක්‍රියාවලියන් කාලානුරූපීව සම්පාදනය කිරීම” (ප්‍රසම්පාදන කොමිසම නිල වෙබ් අඩවිය, 27.7.2020).

19 වැනි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව පිහිටුවන තෙක්ම ප්‍රසම්පාදනයට අදාළ මාර්ගෝපදේශ නිකුත් කිරීම සිදු කරන ලද්දේ රාජ්‍ය මුදල් දෙපාර්තමේන්තුව විසිනි. එනම් රජයේ කටයුතු සඳහා ප්‍රසම්පාදනයට මග පෙන්වන ලද්දේ මුදල් අමාත්‍යාංශය යි. 1996 වර්ෂයේදී මුදල් අමාත්‍යාංශය විසින් කැබිනට් අනුමැතිය සහිතව මූල්‍ය රෙගුලාසි හඳුන්වාදෙන 1992 වසරේ දී මෙම මූල්‍ය රෙගුලාසි සංශෝධනය කරන ලදී. පසුව 1990 දශකයේදී මෙම කටයුතු සඳහා ප්‍රසම්පාදන සහයක කාර්යාංශය (Procurement Support Bureau - PSB) නැමති ආයතනය ස්ථාපනය කරන ලදී. මූල්‍ය රෙගුලාසි සඳහා අතිරේක මාර්ගෝපදේශ කිහිපයක් 2007 දක්වා හඳුන්වා දීම සිදු විය. 2007 වසරේදී ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජිත ආයතනය ජනාධිපති ආඥාවක් අනුව ස්ථාපනය කළ අතර එමගින් ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ නිකුත් කරන ලදී. පසුව එය ජනාධිපති ආඥාවක් මගින්ම අහෝසිකරන ලද අතර එහි කටයුතු මුදල් අමාත්‍යාංශය යටතේ පවතින රාජ්‍ය මුදල් දෙපාර්තමේන්තුවට පවරන ලදී.

10.1. පිහිටවීමේ අරමුණ

රාජ්‍ය අංශයේ ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය නියාමනය සිදුවූයේ භාණ්ඩාගාර වක්‍රලේඛ හා මූල්‍ය රෙගුලාසි මගිනි. ඒ සඳහා වෙන්වූ ආයතනයක් නොතිබිණි. ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය සඳහා අවශ්‍යවන ප්‍රතිපත්ති සකස් කිරීම මාර්ගෝපදේශ ලබාදීම හා පැමිණිලි විභාග කිරීම සඳහා ස්වාධීන ආයතනයක් ඇති කිරීම මගින් ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය සාධාරණ, යුක්ති සහගත, විනිවිද පෙනෙන සුළු, ආකාරයකට පවත්වාගෙන යාම මෙම කොමිෂන් සභාව ස්ථාපනය කිරීමේ අරමුණ යි.

10.2. සංස්ථාපනයේ හෙතික ප්‍රතිපාදන

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එක්කරන ලද 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 156අ ව්‍යවස්ථාවේ 156ඌ(1) ව්‍යවස්ථාව දක්වා ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව පිළිබඳ දැක්වේ.

කොමිෂන් සභාව ස්ථාපනය කිරීම පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 156ඌ ව්‍යවස්ථාවේ මෙසේ දැක්වේ. “156ආ. (1) ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශය මත ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලබන්නා වූ ද සාමාජිකයන් පස් දෙනෙකුගෙන් සමන්විත වූ ද (මේ පරිච්ඡේදයේ ‘සභාව’ යනුවෙන් සඳහන් කරනු ලබන) ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවක් තිබිය යුත්තේ ය. එකී සභාවේ යටත් පිරිසෙයින් සාමාජිකයන් තිදෙනෙකු ප්‍රසම්පාදනය, ගණකාධිකරණය, නීතිය හෝ රාජ්‍ය පරිපාලනය පිළිබඳ පිළිගත් අත්දැකීම් සහිත තැනැත්තන් විය යුතු ය. ජනාධිපතිවරයා, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශය මත එක් සාමාජිකයකු කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයා ලෙස පත් කළ යුත්තේ ය.” මෙම කොමිෂන් සභාව පස්දෙනෙකුගෙන් යුක්ත වන අතර ධුර කාලය වසර තුනක් වේ.

10.3. ස්වාධීනත්වයට අදාළ ප්‍රතිපාදන

ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වය පිළිබඳව පවතින ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිපාදන ශීර්ෂ කිහිපයක් ඔස්සේ සාකච්ඡා කළ හැකි ය.

10.3.1. කොමසාරිස්වරුන් පත්කිරීම

ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් ගේ නම් නිර්දේශ කරනු ලබන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව විසිනි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 103(1) ව්‍යවස්ථාව සහ 41(ආ) ව්‍යවස්ථා අනුව මෙම කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් පත්කිරීම ජනාධිපතිවරයා විසින් සිදුකළ යුත්තේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශය මත ය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41(ආ)(4) අනුව සභාවේ නිර්දේශය ලැබුණු දින සිට දින දහහතරක් ඇතුළත ජනාධිපති විසින් එම පත් කිරීම සිදුකළ යුතු ය. ජනාධිපති එසේ කිරීමට අපොහොසත් වන්නේ නම් පහළොස්වන දින සිට එකී නිර්දේශිත පුද්ගලයන් සාමාජිකයන් ලෙස විධිමත්ව පත් වුවා සේ සලකන බවද එකී ව්‍යවස්ථාවේ තවදුරටත් සඳහන් වේ.

ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයා ලෙස සුදුසු සාමාජිකයන් තිදෙනෙකුගේ නම් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් ජනාධිපතිට ප්‍රමුඛතා අනුපිළිවෙළක් සහිතව නිර්දේශ කළ යුතු අතර එම සාමාජිකයන් අතරින් එක් අයෙකු ජනාධිපතිවරයා විසින් සභාපතිවරයා ලෙස පත් කළ යුතු ය. ජනාධිපති විසින් දින 14 ක් තුළ එසේ පත් කිරීමට අපොහොසත් වන්නේ නම් ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් ජනාධිපති වෙත යොමු කළ නිර්දේශිත නම් අතරින් පළමුව නම් සඳහන් සාමාජිකයා සභාපති ලෙස පත්වන බවට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 14(ආ) ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් වේ.

මේ අනුව ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් සහ සභාපතිවරයා පත් කිරීම පිළිබඳ විධිවිධානවලින් පෙනී යන්නේ ව්‍යවස්ථා සභාවට වැඩි බලයක් පැවරී ඇති බව ය. එබැවින් ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවට දේශපාලන අගතිවලින් තොරව කටයුතු කිරීමේ අවකාශයක් නිර්මාණය වී ඇත.

ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වය සහ අපක්ෂපාතත්වය ආරක්ෂාකාරී වීමට උපකාරීවන තවත් විධිවිධාන දෙකක් වේ. කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් වීමේ සුදුසුකම් දක්වා තිබීම ඉන් එකකි, ඒ යටතේ ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවට පත් කරන සාමාජිකයන් අතරින් යටත් පිරිසෙයින් සාමාජිකයන් තිදෙනෙකු ප්‍රසම්පාදනය, ගණකාධිකරණය, නීතිය හෝ රාජ්‍ය පරිපාලනය පිළිබඳ පිළිගත් අත්දැකීම් සහිත තැනැත්තන් විය යුතු බව ආණ්ඩු ක්‍රම

ව්‍යවස්ථාවේ 156උ(1) ව්‍යවස්ථාවේ දක්වා ඇත. මෙම ප්‍රතිපාදනය අන්තර්ගත කිරීම මගින් කොමිෂන් සභාවේ කටයුතු වඩාත් කාර්යක්ෂමව සහ පලදායීව කරගෙන යාමට උත්සාහ ගෙන ඇති බව නිරීක්ෂණය වේ.

දෙවැන්න වන්නේ සාමාජිකයකු ලෙස පත් කිරීමට නුසුදුස්සෙකු වන ආකාරය යි. යම් තැනැත්තෙක් පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයකු හෝ පළාත් සභා මන්ත්‍රීවරයකු හෝ පළාත් පාලන ආයතනයක සභිකයකු වේ නම් හෝ ඒ මන්ත්‍රීවරයකු හෝ සභිකයකු බවට පත් වුවහොත් හෝ ඒ තැනැත්තා කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකු ලෙස පත් කිරීම හෝ එසේ සාමාජිකයකු ලෙස තවදුරටත් කටයුතු කරගෙන යාම හෝ නොකළ යුතු බව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 54(2) ව්‍යවස්ථාවේ දක්වා ඇත'

10.3.2. කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන් ඉවත් කිරීම

කොමිෂන් සභා සාමාජිකයින්ගේ ධුරය අභිමිච්ඡා පිළිබඳව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 156(ආ) (2) ව්‍යවස්ථාවේ මෙසේ දැක් වේ.

“ සභාවේ සෑම සාමාජිකයකුම විසින් ජනාධිපතිවරයා අමතා යවන ලිපියක් මගින් තම ධුරයෙන් කලින් ඉල්ලා අස්වුවහොත් හෝ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ අනුමතය මත හේතු දක්වා ජනාධිපතිවරයා විසින් ධුරයෙන් ඉවත් කරනු ලැබුවහොත් හෝ වරින් දූෂණ වරදක් සම්බන්ධයෙන් යම් අධිකරණයක් විසින් ඔහු වරදකරු කරනු ලැබුවහොත් හෝ පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයකු හෝ පළාත් සභා මන්ත්‍රීවරයකු හෝ පළාත් පාලන ආයතනයක සභිකයකු හෝ වශයෙන් තේරී පත්වුවහොත් හෝ ඔහු විෂයෙහි ප්‍රජා අශක්ෂතා නියම කිරීමේ යෝජනා සම්මතයක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 81 වන ව්‍යවස්ථාවට අනුකූලව සම්මත කරනු ලැබුවහොත් හෝ මිස, එවැනි සාමාජිකයකු වශයෙන් ඔහු පත් කරනු ලැබූ දින සිට අවුරුදු තුනක කාලයක් ධුර දැරිය යුත්තේ ය.

මේ අනුව කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් ජනාධිපතිවරයාට ඉවත් කළ හැක්කේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ අනුමැතිය මත පමණි.

10.3.3. වැටුප් සහ දීමනා

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 156(ආ)(3) ව්‍යවස්ථාව දක්වන්නේ “කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයාට සහ සෑම සාමාජිකයකුටම, පාර්ලිමේන්තුවේ යෝජනා සම්මතයක් මගින් නිශ්චය කරනු ලැබිය හැකි පරිදි වූ දීමනාවක් ගෙවිය යුත්තේ ය. එකී දීමනාව ඒකාබද්ධ අරමුදලට වැය බරක් විය යුතු අතර එකී සභාපතිවරයාගේ හෝ සාමාජිකයාගේ ධුර කාලය අතරතුර අඩු නොකළ යුත්තේ ය.” යනුවෙනි. ඒ අනුව කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන්ගේ වැටුප් පිළිබඳ තීරණය පාර්ලිමේන්තුවේ පාලනයේ පවතී.

10.3.4. හඬු පැවරීමෙන් මුක්තිය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 156ඊ(3) ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වෙන්නේ “කොමිෂන් සභාවේ යම් සාමාජිකයකු හෝ නිලධරයකු හෝ විසින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ ඔහුගේ කාර්ය හෝ කර්තව්‍ය ඉටුකිරීමේ දී හෝ කිරීමේදී සඳහා වශයෙන් කරන ලද හෝ කරන ලදැයි උද්දේශිත යම් ක්‍රියාවක් හෝ දෙයක් සම්බන්ධයෙන් ඔහුට විරුද්ධව කිසිදු සිවිල් හෝ අපරාධ නඩුවක් හෝ නඩු කටයුත්තක් හෝ වෙනත් කෘත්‍යයක් පැවරිය නොහැක්කේ ය.” යනුවෙනි.

ඒ අනුව කොමිෂන් සභාවට සන්භාවයෙන් කරන කටයුතු සම්බන්ධයෙන් අපරාධ හෝ සිවිල් නඩු පැවරීමෙන් වළක්වා ඇත.

10.3.5. කොමිෂන් සභාවේ කැඳවීමකට අවහන නොවීම වරදකි

කොමිෂන් සභාව විසින් සාක්ෂි ලබාගැනීම සඳහා ලිඛිතව සිදුකරන කැඳවීමකට හෝ ලේඛන ඉදිරිපත් කරන ලෙස කරන දන්වීමකට අවහන නොවීම රුපියල් ලක්ෂයක් දක්වා දඩයකට සහ වසර 7ක් දක්වා සිරදඬුවම් ලැබෙන වරදක් බව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154උ(2) ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වේ.

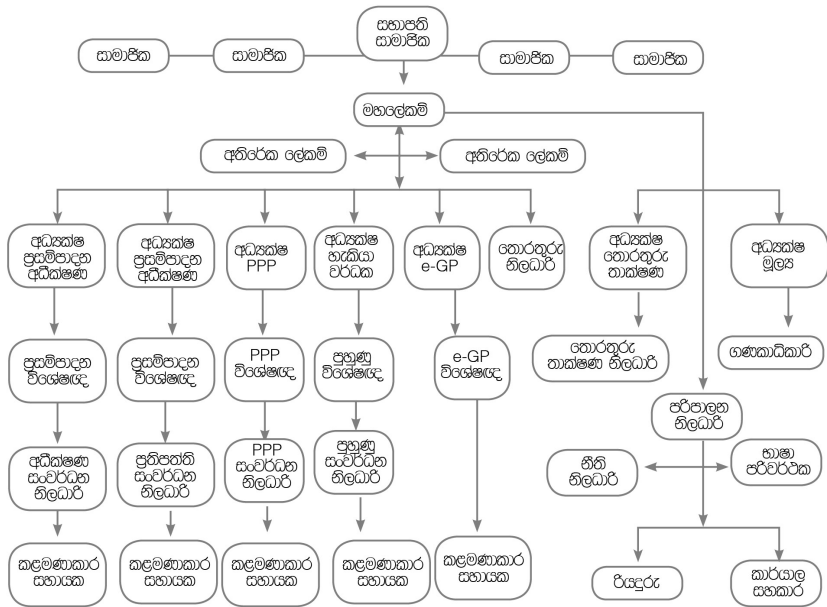
මෙම ප්‍රතිපාදනය කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වය මෙන්ම අධිකාරී බලය තීව්‍ර කිරීමට හේතුවන්නක් බව පෙනේ.

10.3.6. පාර්ලිමේන්තුවට වගකිව යුතු බව

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41(ආ)(6) ව්‍යවස්ථාව අනුව ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව පාර්ලිමේන්තුවට වගකිව යුතු ආයතනයකි.

10.4. පාලන ව්‍යුහය

ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව සාමාජිකයන් 5දෙනෙකුගෙන් සමන්විත වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 156ඉ(3) ව්‍යවස්ථාවට අනුව රැස්වීම් සඳහා සෑම පූර්ණය සාමාජිකයන් තිදෙනෙකි.

මූලාශ්‍රය. ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවේ නිල වෙබ් අඩවිය (10.06.2020)

10.5. කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය

ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය පිළිබඳ දැක්වෙන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 165ඇ (1)ව්‍යවස්ථාවේ මෙසේ සඳහන් වේ.

10.5.1. උපමාන සකස් කිරීම

“ සියලු රජයේ ආයතන විසින් භාණ්ඩ සහ සේවා, වැඩ, උපදේශක සේවා සහ තොරතුරු පද්ධති ප්‍රසම්පාදනය කරනු ලැබීම සම්බන්ධයෙන් සාධාරණ, යුක්ති සහගත, විනිවිද පෙනෙන සුළු, තරගකාරී සහ වියදම් සපලතාවයකින් යුත් පටිපාටි සහ උපමාන සකස් කිරීම කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය වන්නේ ය. කොමිෂන් සභාව විසින් එකී උපමාන ගැසට් පත්‍රයේ පළකිරීමට සැලසිය යුතු අතර එකී පළ කිරීමෙන් මාස තුනක් ඇතුළත පාර්ලිමේන්තුවේ අනුමතය සඳහා ඉදිරිපත් කිරීමට සැලසිය යුත්තේ ය”

කොමිෂන් සභාව විසින් මෙම ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිපාදන අනුව යමින්(2018.05.09 දින හා අංක 2070/15 දරන අතිවිශේෂ ගැසට් පත්‍රයේ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ පළ කරන ලද අතර පසුව එම මාර්ගෝපදේශ අවලංගු කරමින් 2019 (2019 ඔක්තෝබර් 12 දින හා අංක 144/68 දරන අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය මගින් නව ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ නිවේදනය කරන ලදී. නමුත් මෙම මාර්ගෝපදේශ සඳහාද මෙතෙක් පාර්ලිමේන්තු අනුමැතිය ලැබී නැත.*

මෙයට අමතරව 2018 වර්ෂයේ දී උපදේශකවරුන් සේවයේ යෙදවීම පිළිබඳව මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයක් ද නිකුත් කර ඇත (SELECTION AND EMPLOYMENT OF CONSULTANTS To be used along with Government Procurement Guidelines – 2018 for Selection and Employment of Consultants)

10.5.2. රාජ්‍ය ආයතනවල ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය නියාමනය සහ වාර්තා කිරීම

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 156ඇ(2)(1) වන අනු ව්‍යවස්ථාවේ පොදුභාවයට අගතියක් නොමැතිව-

- (අ) රජයේ ආයතන විසින් කරනු ලබන භාණ්ඩ සහ සේවා, වැඩ, උපදේශක සේවා සහ තොරතුරු පද්ධති ප්‍රසම්පාදනය, පූර්වයේ අනුමත වූ ක්‍රියාකාරී සැලැස්මවලට අනුකූල ව පිළියෙල කරන ලද ප්‍රසම්පාදන ක්‍රම මත පදනම් ව ඇත් ද යන්න පිළිබඳව නියාමනය කොට උචිත බලධරයන් වෙත වාර්තා කිරීම;
- (ආ) රජයේ ආයතනවලට භාණ්ඩ හා සේවා, වැඩ, උපදේශක සේවා සහ තොරතුරු පද්ධති සැපයීම සඳහා වූ සියලු සුදුසුකම් ලත් ලංසුකරුවන්ට එකී භාණ්ඩ හා සේවා සැපයීම සඳහා වූ ලංසු තැබීමේ ක්‍රියාවලියට සහභාගී වීම පිණිස සමාන අවස්ථා ලබා දී ඇත් ද යන්න පිළිබඳව නියාමනය කොට උචිත බලධරයන් වෙත වාර්තා කිරීම;
- (ඇ) රජයේ ආයතනවලට භාණ්ඩ හා සේවා, වැඩ, උපදේශක සේවා සහ තොරතුරු පද්ධති සැපයීම සඳහා කොන්ත්‍රාත්කරුවන් තේරීමේ සහ කොන්ත්‍රාත් ලබා දීමේ ක්‍රියාපටිපාටිය සාධාරණ හා විනිවිද පෙනෙන සුලු වන්නේ ද යන්න පිළිබඳව නියාමනය කොට උචිත බලධරයන් වෙත වාර්තා කිරීම;”
- (ඈ) රජයේ ආයතන විසින් කරනු ලබන ප්‍රසම්පාදනයන්ට සම්බන්ධිත සැපයුම් කමිටු සහ තාක්ෂණික ඇගයුම් කමිටුවල සාමාජිකයින් යෝග්‍ය පරිදි සුදුසුකම් ලබා ඇත් ද යන්න පිළිබඳව වාර්තා කිරීම; සහ
- (ඉ) රජයේ ආයතන විසින්, පිළිගත් පටිපාටිවලින් සහ මෙහෙයුම් නිර්ණායකවලින් බැහැරව කරන ලද ප්‍රසම්පාදන වාර්තා විමර්ශනය කිරීම සහ එකී ප්‍රසම්පාදන සම්බන්ධයෙන් වගකිවයුතු නිලධරයන් අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග සඳහා අදාළ බලධාරීන්ට වාර්තා කිරීම, සභාවේ කර්තව්‍ය වන්නේ ය.

10.6. කොමිෂන් සභාවේ බලතල

ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවේ බලතල පිළිබඳව සඳහන් වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 156ආ ච්ඡේදය ව්‍යවස්ථාවේ දක්වා ඇත්තේ.

“ කොමිෂන් සභාව විසින් යම් තැනැත්තකුට, ලිඛිත දැන්වීමක් මගින් -

- (අ) ප්‍රශ්න කරනු ලැබීම සඳහා කොමිෂන් සභාව ඉදිරියට පැමිණිය යුතු බවට;

(ආ) එකී දැන්වීමේ නිශ්චිතව දක්වනු ලබන්නාවූ ද එකී තැනැත්තාගේ සන්නකයේ හෝ පාලනයේ තිබෙන්නා වූ ද යම් ලේඛනයක් හෝ දෙයක් සභාවට ඉදිරිපත් කළ යුතු බවට, නියාමනය කරනු ලැබිය හැක්කේ ය. යනුවෙනි.

10.7. ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව පිළිබඳ විශ්ලේෂණය

රජයේ ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිවලට අදාළව ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය කිරීම හා ඒවා ක්‍රියාත්මක කරවීම ප්‍රධාන වශයෙන් අරමුණු කරගත් ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව සම්බන්ධයෙන් විවිධ මත පළ විය. කොමිෂන් සභාවේ සංයුතිය, කාර්යය සහ බලතල මෙන්ම ස්වාධීනත්වය පිළිබඳව පළ වූ අදහස් හරහා එකී අරමුණු ඉටු කිරීමෙහිලා කොමිෂන් සභාව කෙරෙහි සම්පූර්ණවශයක් දක්වා ඇති දැයි මැන ගැනීමට හැකියාව ලැබේ.

10.7.1. සංයුතිය

කොමිෂන් සභාවේ කටයුතු වඩා කාර්යක්ෂමව හා පලදායීව කරගෙන යාමට විශේෂඥ දැනුම සහිත නිලධාරීන් අවශ්‍ය ය. කෙසේ වෙතත් මේ සම්බන්ධව ගැටලුකාරී තත්ත්වයක් පවතී. මන්ද එවැනි විශේෂඥතා ඇති අයට ගෙවන වැටුප් පරිමාවට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයක් ලබාගැනීමේ අවකාශ පෞද්ගලික අංශයේ පවතින බැවිනි. කෙසේ වෙතත් කොමිෂන් සභාවේ විෂය පථය සලකන විට ඊට අදාළ දැනුමෙන් සන්නද්ධ කාර්ය මණ්ඩලයක් එය සතු විය යුතු බව නම් ඉතා පැහැදිලි විය.

මෙරට පවතින රාජ්‍ය ආයතන ප්‍රමාණය සලකන කල ඒවායේ ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලි සම්බන්ධව කටයුතු කිරීමට ඊට සාපේක්ෂව කොමිෂන් සභාව සතු මානව සම්පත කිසිසේත්ම ප්‍රමාණවත් නොවන බව පැහැදිලි විය. එමෙන්ම රාජ්‍ය සේවය තුළ ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධව පුහුණු කිරීම් සිදු කිරීමද පහසු කටයුත්තක් නොවන බව අනාවරණය විය. මීට හේතුව ලෙස ඉදිරිපත් වූයේ රාජ්‍ය සේවය නිතර සිදුවන නිලධාරීන්ගේ ආයතන මාරු කිරීම් යන කරුණ ය. කෙසේ වෙතත් මේ තත්ත්වය වැළැක්වීම සඳහාම ප්‍රතිපාදනයක් හඳුන්වා දීම වැදගත් වනු ඇත.

10.7.2. කාර්යය හා ඔලතල

රජයේ ආයතනවල ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය විධිමත්ව කරගෙන යාමට කොමිෂන් සභාව විසින් සාධනීය පියවර රැසක් ගෙන ඇති බව නිරීක්ෂණය විය. කොමිෂන් සභාව විසින් ඒ සඳහා ලබා දෙන දායකත්වය අංශ කිහිපයක් ඔස්සේ අධ්‍යයනය කළ හැකි විය. විශේෂයෙන්ම කොමිෂන් සභාව විසින් රජයේ ආයතනවල ඉදිරි වසර තුනක කාලයක් සඳහා වන සිය ප්‍රසම්පාදන සැලසුම් සහ එක් එක් වසර සඳහා විස්තරාත්මක ප්‍රසම්පාදන සැලසුම් සකස් කරන්නට උපදෙස් ලබා දීම සිදු කෙරේ. එමෙන්ම එකී සැලසුම් කොමිෂන් සභාව වෙත ගෙන්වා ගෙන ඒවා විමර්ශන කටයුතුවලට පවා භාවිතා කිරීම කොමිෂන් සභාව හරහා සිදු කිරීම මෙහිදී හඳුනා ගත හැකි වූ යහපත් ප්‍රවණතාවකි.

කොමිෂන් සභාවේ ප්‍රමුඛ කාර්යයක් වූ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ නිකුත් කිරීමට ප්‍රමාද වීම කෙරෙහි විවේචනයක් තිබිණි. එසේම 2018 වර්ෂයේ පැන වූ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ අවලංගු කරමින් යළි 2019 වර්ෂයේදී නව මාර්ගෝපදේශ පැනවීම ද අප අධ්‍යයනයේදී විවේචනයට ලක් විය. මෙම මාර්ගෝපදේශ මාස තුනක් තුළ පාර්ලිමේන්තුව විසින් අනුමත කළ යුතු වුව ද ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ මෙතෙක් පාර්ලිමේන්තුව අනුමත කර නොමැත.

එමෙන්ම ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියට සම්බන්ධ විවිධ පාර්ශ්වවලින් මෙන්ම අකටයුතු නාදකයන් හරහා ලැබෙන පැමිණිලි විමර්ශනය කිරීමද කොමිෂන් සභාව හරහා සිදුවීම යහ භාවිතයක් ලෙස හඳුනා ගත හැකි විය. මෙය වඩාත් සාධාරණ, යුක්තිසහගත සහ විනිවිද පෙනෙන ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියක් සඳහා අවශ්‍ය පසුබිම නිර්මාණය කිරීමට වැදගත් වන්නකි. එමෙන්ම කොමිෂන් සභාවට යම් පැමිණිල්ලක් ලැබුණු විට ඒ පිළිබඳව ක්‍රියාත්මක වන නිශ්චිත ක්‍රමවේදයක් ඇත. මෙලෙස නිශ්චිත ක්‍රමවේදයක් තිබීම හරහා අදාළ විමර්ශන කටයුතු ක්‍රමවත්ව කරගෙන යාමට ඉවහල් වන පැහැදිලි විය. කෙසේ වෙතත් කොමිෂන් සභාවේ විමර්ශන කටයුතු සම්බන්ධව එල්ල වූ යම් විවේචන ද විය. ඒ අතර ප්‍රධානම විවේචනය වූයේ කොමිෂන් සභාව විමර්ශන කටයුතු සිදු කරන්නේ එහි අවධානයට යොමු කරවන ලද හෝ අවධානයට යොමු වූ කරුණක් පිළිබඳව පමණක් බව යි. කොමිෂන් සභාව මුල් වී විමර්ශන කටයුතු ඇරඹීමක් සිදු නොවන බව මෙහිදී නිරීක්ෂණය වූ කාරණාවකි. කෙසේ වෙතත් ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලි තුළ සෑම සැපයුම්කරුවෙකුටම සමාන අවස්ථා ලැබෙන බව තහවුරු කිරීමට කොමිෂන් සභාවේ ක්‍රියාකාරී මැදිහත් වීම් තවදුරටත් අවශ්‍ය වන බව පැහැදිලි විය.

කොමිෂන් සභාව හරහා ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය පිළිබඳව රාජ්‍ය නිලධාරීන් පුහුණු කිරීමට ප්‍රශංසනීය දායකත්වයක් ලබා දෙන බව මෙම අධ්‍යයනයේදී නිරීක්ෂණය විය. මෙම අධ්‍යයනයේදී ඒ පිළිබඳව කොමිෂන් සභාව සිදු කරගෙන යන වැඩපිළිවෙල පිළිබඳවද අවධානය යොමු විය. විශේෂයෙන්ම මාර්ගගත ඇගයීම් ක්‍රමවේදයක් හඳුන්වා දෙමින් ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියට සම්බන්ධ සැපයුම් කමිටු හා තාක්ෂණික ඇගයුම් කමිටු සාමාජිකයන්ගේ පරිසාධන මට්ටම් නිර්ණය කිරීමටද මෙහිදී සැලසුම් කර තිබිණ. එමෙන්ම එම රාජ්‍ය නිලධාරීන් ලබාගන්නා පරිසාධන මට්ටම් අනුව ඔවුනට සහතික පත්‍රයක් නිකුත් කිරීම ද මේ හරහා සිදු කරන්නට නියමිත බව සඳහන් විය.

ප්‍රසම්පාදන විෂය රාජ්‍ය නිලධාරීන්ට සමීප කරවීමට කොමිෂන් සභාව විසින් මේ වන විට ක්‍රියාත්මක කර තිබෙන හා සැලසුම් කර තිබෙන වැඩසටහන් ඒ පිළිබඳව කොමිෂන් සභාවේ සක්‍රීය මැදිහත් වීමට නිදසුන් ලෙස හඳුනා ගත හැකි විය.

විමර්ශන කටයුතුවලදී කොමිෂන් සභාව විසින් ඉල්ලා සිටින ලියකියවිලි ලබා දීමට රාජ්‍ය නිලධාරීන් බැඳී සිටී. එලෙස ලබා නොදුණහොත් ඔවුනට විරුද්ධව නඩු පැවරීමටද කොමිෂන් සභාවට බලය ඇත. කෙසේ වෙතත් කොමිෂන් සභාවේ බලතල සම්බන්ධව පවතින ප්‍රධානම ගැටලුවක් ද මෙහිදී අනාවරණය විය. එම ගැටලුව වන්නේ කොමිෂන් සභාවට සිය විමර්ශන මෙහෙය වීමෙන් අනතුරුව යම් රාජ්‍ය නිලධාරියෙකුට විරුද්ධව අධිකරණමය ක්‍රියාමාර්ගවලට එළඹීමේ බලයක් නොමැත.

19 වැනි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙන් පිහිටුවන ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවේ විෂය පථය යටතට වැටෙන රාජ්‍ය ආයතන යන අර්ථ නිරූපණයට පළාත් සභා අයත් නොවන අතර පළාත් පාලන ආයතන අයත් වේ. මෙසේ පළාත් සභා ඇතුළත් කර නොතිබීම ගැටලුවක් බවට මතයක් අධ්‍යයනයේදී ඉදිරිපත් විය. මක්නිසාද පළාත් පාලන ආයතන පවතින්නේ පළාත් සභා යටතේ වීම ය. මෙම තත්ත්වය මත පළාත් පාලන ආයතනවල ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියේ දී ගැටලු මතු වී තිබෙන බව අධ්‍යයනයේ දී හෙළිදරව් විය. ඒ අනුව සමස්ත රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය වඩා කාර්යක්ෂමව හා විනිවිදභාවයකින් කරගෙන යාමට මෙම ගැටලු මග හරවා ගැනීම ඉතා වැදගත් බව පැහැදිලි වූ කරුණකි.

10.7.3. ස්වාධීනත්වය

කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වයට බාධා වන ආකාරයේ බලපෑම් කිසිදු පාර්ශ්වයකින් එල්ල නොවන තත්ත්වයක් පවතින බව මෙහි දී අනාවරණය විය. එමෙන්ම මෙහිදී තවත් සුවිශේෂ සාධනීය ප්‍රවණතාවක්ද හඳුනා ගැනීමට හැකියාව ලැබිණි. එනම් ඇතැම් රාජ්‍ය නිලධාරීන් පවා තම ආයතන තුළ ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලි හැසිරවීමේ දී එම කටයුතු කිසිදු බලපෑමකින් තොරව නිවැරදිව සිදු කරන්නට ගන්නා උත්සාහය යි. ඔවුන් මේ සඳහා ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවේ උපදෙස් හා සහාය පතන බව මෙහිදී දැනගන්නට ලැබිණි. මෙය ඉතාමත්ම ප්‍රගතිශීලී කාරණාවකි.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් ස්ථාපිත කොමිෂන් සභාවක් වුවත් මෙමගින් ඉදිරිපත් කෙරෙන මාර්ගෝපදේශ ආදිය කැබිනට් මණ්ඩල අනුමැතියට යටත් ය. ස්වාධීනත්වය පිළිබඳව සලකන කල මෙය යම්කිසි ආකාරයක ගැටලුකාරී තත්ත්වයක් බව පැහැදිලි විය.

එමෙන්ම කොමිෂන් සභාවේ මූල්‍ය ස්වාධීනත්වය පිළිබඳව සලකන කල යම්කිසි ගැටලුකාරී තත්ත්වයන් තිබෙන බව පෙනෙන්නට තිබිණි. රාජ්‍ය භාණ්ඩාගාරය හා කළමණාකරණ සේවා දෙපාර්තමේන්තුව විසින් කොමිෂන් සභාව රජයේ තවත් එක් දෙපාර්තමේන්තුවක් මට්ටමෙහිලා සැලකීම මෙම ගැටලුව යි. මේ නිසා කොමිෂන් සභාවේ මූල්‍ය ස්වාධීනත්වය තහවුරු කරන්නට කටයුතු කළ යුතු බවට වූ මතයක් ඉස්මතු විය.

ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 156ඇ ව්‍යවස්ථාවට අනුව පැවරී ඇති බලතල වන්නේ ප්‍රසම්පාදනයට අදාළ මාර්ගෝපදේශ සකස් කිරීම සහ එකී මාර්ගෝපදේශවලට අනුකූලව රාජ්‍ය ආයතන කටයුතු කරන්නේ ද යන්න නියාමනය කර උචිත බලධාරීන් වෙත වාර්තා කිරීම යි. නමුත් එකී උචිත බලධාරීන් එම වාර්තාවලට අනුකූල ව කටයුතු නොකිරීම සම්බන්ධයෙන් කිසිදු ක්‍රියාමාර්ගයක් ගැනීමට කොමිෂන් සභාවට කිසිදු නීතිමය ප්‍රතිපාදනයක් නොමැත.

මෙම නියාමන ක්‍රියාවලිය සඳහා ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව වෙත යම් පැමිණිල්ලක් ලැබූ විට සිදුකරන ක්‍රියාවක් මිස කොමිෂන් සභාව වෙත යොමුකර අනුමැතිය ලබාගැනීමේ ක්‍රමවේදයක් නොමැත. ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියේ දී කොමිෂන් සභාවට ක්‍රියාකාරී දායකත්වයක්

සපයන්නේ ඉහළ මට්ටමේ ස්ථාවර ප්‍රසම්පාදන කමිටුව සඳහා එකඟතාවය ලබාදීම පමණි(පිටුව 17-ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ).

එසේම ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ අනුගමනය නොකර කැබිනට් මණ්ඩලය වෙතින් අනුමැතිය ලබාගනිමින් සිදුකරනු ලබන ප්‍රසම්පාදන සම්බන්ධව කිසිදු ක්‍රියාමාර්ගයක් ගැනීම ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවට ගත හැකි නීතිමය පියවරක් නොමැත.

එකලොස්වැනි පරිච්ඡේදය

අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව; පාලන ව්‍යුහය, කාර්යය, බලතල සහ ක්‍රියාකාරීත්වය

අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව යනු උසාවි සහ විනිසුරුවන්ට ආණ්ඩුවේ හෝ පෞද්ගලික හෝ වෙනත් පාර්ශ්වල බලපෑමෙන් හෝ පාලනයෙන් තොරව තම රාජකාරි ඉටු කිරීමට ඇති හැකියාව යි. අධිකරණයේ සේවා කොමිෂන් සභාව වැදගත් වන්නේ, නීතියට සාක්ෂිවලට අනුකූලව, කිසිවෙකුගේ අනිසි මැදිහත්වීම්, පාලනය කිරීම්, නුසුදුසු බලපෑම් ගැන සැලකිලිමත්වීමකින් හෝ බියකින් තොරව, අවංකව සහ අපක්ෂපාතව අධිකරණ කටයුතු කරගෙන යාමට විනිසුරුවන්ට නිදහස ඇති බව තහවුරු වන බැවිනි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ භාරකරු සේම කේන්ද්‍රය සහ උපජාතික ආණ්ඩු අතර ආරවුල්වල බෙරුම්කරු ලෙස, අධිකරණය අතිරේක වශයෙන් වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටුකරනු ඇත. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය තුළ අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව ඉතා වැදගත් ය. විධායක සහ ව්‍යවස්ථාදායක වගවීම රඳවා තබා ගැනීමට එය උපකාරී වේ. අධිකරණයේ කාර්යය වන්නේ ව්‍යවස්ථාව සහ නීතිය අර්ථ නිරූපණය කිරීම, සහ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සහ නීති මත පදනම්ව ව්‍යවස්ථාදායකය තීරණ ගන්නා බවට වගබලා ගැනීම ය. අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව පමණක් නොව විශේෂයෙන්ම බලතල බෙදීමේ සිද්ධාන්තය තුළ ව්‍යවස්ථාදායක, විධායක, සහ අධිකරණ වශයෙන් ආණ්ඩුවේ අංශ ආයතනික වශයෙන් අධිකාරිය වශයෙන් වෙන්කොට ඇත්තේ මෙකී අරමුණු සාධනය සඳහා ය.

11.1 පිහිටුවීමේ අරමුණ

විධායකයෙන් හා ව්‍යවස්ථාදායකයෙන් ස්වාධීන වූ ආයතනයක් ලෙස අධිකරණය පැවතිය යුතු බවට වූ බල බෙදීමේ සංකල්පය ක්‍රියාවට නැංවීම සඳහා අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව ස්ථාපනය කරන ලදී. එමගින් යුක්තිය පසිඳලීමේ ක්‍රියාවලිය දේශපාලනයේ හා රාජ්‍ය නිලධාරීන්ගේ බලපෑමෙන් තොරව ස්වාධීනව පවත්වාගෙන යාම අපේක්ෂා කරන ලදී.

අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභා ලේකම් කාර්යාල නිල වෙබ් අඩවියේ කොමිෂන් සභාවේ මෙහෙවර ලෙස දක්වා ඇත්තේ “යුක්තිය පසිඳීම සඳහා අවශ්‍ය කරන යටිතල සේවා සැපයීම. විනිශ්චයකරුවන්ගේ ස්වාධීනත්වය ආරක්ෂා කිරීම සහ අධිකරණවල සහාය කාර්ය මණ්ඩලවල හරියාකාර මානව සම්පත් කළමනාකරණය පවත්වා ගැනීම යන මේවා මගින් හැම පුරවැසියකුටම නීතියේ රැකවරණය කඩිනමින් සහ එකසමාන ආකාරයෙන් ලබා දෙන බවට සහතික වීම මගින් ජාතියේ සංවර්ධනය වේගවත් කිරීම.”(අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභා නිල වෙබ් අඩවිය,20.6.2020) යනුවෙනි

11.2. සංස්ථාපනයේ හෙතික ප්‍රතිපාදන

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ XVඅ පරිච්ඡේදය වෙන් වී ඇත්තේ අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව වෙනුවෙනි.කොමිෂන් සභාව ස්ථාපනය කිරීමට අදාළ ප්‍රතිපාදන සඳහන් වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 111ඇ ව්‍යවස්ථාවේ මෙසේ දක්වේ.

“(මේ පරිච්ඡේදයෙහි “කොමිෂන් සභාව”යනුවෙන් සඳහන් කරනු ලබන) අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවක් වන්නේ ය. කොමිෂන් සභාව අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයාගෙන් සහ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ අනුමතයට යටත්ව ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලබන ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ ජ්‍යෙෂ්ඨතම විනිශ්චයකාරවරයන් දෙදෙනාගෙන් සමන්විත විය යුත්තේ ය.

- (2) අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයා සහ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ ජ්‍යෙෂ්ඨතම විනිශ්චයකාරවරයන් දෙදෙනා මුල් අවස්ථා අධිකරණයක විනිශ්චයකාරවරයෙකු ලෙස සේවයේ යෙදී සිටීමේ පළපුරුද්ද නොමැති තැනැත්තන් වන අවස්ථාවක දී කොමිෂන්

සභාව, අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයා ගෙන් ද ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ ජ්‍යෙෂ්ඨතම විනිශ්චයකාරවරයාගෙන් ද සහ මුල් අවස්ථා අධිකරණයක විනිශ්චයකාරවරයකු ලෙස පළපුරුද්ද ලද එකී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ ඊළඟ ජ්‍යෙෂ්ඨතම විනිශ්චයකාරවරයාගෙන් සමන්විත විය යුත්තේ ය.

(3) අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයා කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයා විය යුත්තේ ය.”

ඒ අනුව මෙම කොමිෂන් සභාව ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් ස්ථාපිත ආයතනයකි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් පවරා ඇති බලතල සහ කාර්යයට අමතරව 1978 අංක 2 දරන අධිකරණ සංවිධාන පනත 1965 අංක 1 දරන සංශෝධන පනතින් සංශෝධිත 1951 අංක 13 දරන විවාහ සහ දික්කසාද(මුස්ලිම්) පනත වැනි පනත් මගින් ද අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව වෙත අතිරේක කාර්යය පවරා තිබේ.

11.4. ස්වාධීනත්වය පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන

අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වය පිළිබඳව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිපාදන ශීර්ෂ කිහිපයක් ඔස්සේ සාකච්ඡා කළ හැකි ය.

11.4.1. කොමසාරිස්වරුන් පත් කිරීම

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 111ඇ ව්‍යවස්ථාවට අනුව අගවිනිසුරුවරයා නිල බලයෙන්ම අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ සභාපති වේ. අනෙකුත් සාමාජිකයන් තිදෙනා පත්කිරීම පිළිබඳව ප්‍රතිපාදන ඇතුළත් වන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41ඇ ව්‍යවස්ථාවෙනි ය. එකී ව්‍යවස්ථාවට අනුව අනෙක් සාමාජිකයන් දෙදෙනාගේ නම් ජනාධිපති විසින් නිර්දේශ කළ යුතු අතර එම නිර්දේශ සඳහා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් අනුමැතිය ලබාදිය යුතු ය. එසේ අනුමැතිය ලැබීමෙන් පසුව ජනාධිපති විසින් එකී සාමාජිකයන් පත් කිරීම සිදු කරනු ලැබේ.

11.4.2. හුදුහුකම්

අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන්ගේ හුදුහුකම් පිළිබඳ ව සඳහන් වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 111ඇ(1) ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වෙන්නේ

(මේ පරිච්ඡේදයෙහි “කොමිෂන් සභාව” යනුවෙන් සඳහන් කරනු ලබන) අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවක් වන්නේ ය. කොමිෂන් සභාව අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයාගෙන් සහ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ අනුමතයට යටත් ව ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලබන ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ ජ්‍යෙෂ්ඨතම විනිශ්චයකාරවරයන් දෙදෙනාගෙන් සමන්විත විය යුත්තේ ය යනුවෙනි.

මෙම ප්‍රතිපාදනය අනුව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින්ම අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ සභාපති සහ සාමාජිකයන් තීරණය කොට තිබීම එහි ස්වාධීනත්වය වඩාත් වැඩියෙන් තහවුරු කිරීමට හේතුවකි.

එසේම එහි (2) වන අනු ව්‍යවස්ථාවේ දක්වන්නේ අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයා සහ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ ජ්‍යෙෂ්ඨතම විනිශ්චයකාරවරයන් දෙදෙනා මුල් අවස්ථා අධිකරණයක විනිශ්චයකාරවයෙකු ලෙස සේවයේ යෙදී සිටීමේ පළපුරුද්ද නොමැති තැනැත්තන් වන අවස්ථාවක දී කොමිෂන් සභාව, අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයා ගෙන් ද ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ ජ්‍යෙෂ්ඨතම විනිශ්චයකාරවරයාගෙන්ද සහ මුල් අවස්ථා අධිකරණයක විනිශ්චයකාරවරයකු ලෙස පළපුරුද්ද ලද එකී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ ඊළඟ ජ්‍යෙෂ්ඨතම විනිශ්චයකාරවරයාගෙන් සමන්විත විය යුත්තේ ය යනුවෙනි.

අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය රැසක් මුල් අවස්ථා අධිකරණයන් සමග සම්බන්ධ වන බැවින් මුල් අවස්ථා අධිකරණවල කටයුතු කිරීමේ පරිචය සහිත ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ විනිසුරුවරුන්ගේ සේවය අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවට ලබාගැනීමේ අරමුණින් මෙම ප්‍රතිපාදනය ඇතුළත් කර ඇති බව විශ්වාස කළ හැකි ය.

11.4.3. ඉවත් කිරීම පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 111(ඉ)(6) අනුව ජනාධිපතිවරයා විසින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ අනුමතය සහිතව කොමිෂන් සභාවේ කවර වූ හෝ සාමාජිකයකු හේතු දක්වා ධුරයෙන් ඉවත් කරනු ලැබිය හැක්කේ ය.

ඒ අනුව කොමසාරිස්වරුන් ඉවත් පත් කිරීමේදී මෙන්ම ඉවත් කිරීමේදී ද ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ මෙන්ම ජනාධිපතිවරයාගේ ද දායකත්වය අවශ්‍ය ය.

11.4.4. හඬුපැවරීමෙන් මුක්ත බව

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 111ඒ ව්‍යවස්ථාවට අනුව අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකු හෝ නිලධාරියකු ස්වකීය කාර්ය හෝ කර්තව්‍ය ඉටු කිරීමෙහිලා සඳහා වශයෙන් කරන ලද යම් නීත්‍යානුකූල ක්‍රියාවක් හේතුකොට ගෙන ඔහුට විරුද්ධව කිසිදු සිවිල් නඩුවක් හෝ නඩු කටයුත්තක් පවරනු නොලැබිය යුත්තේ ය.

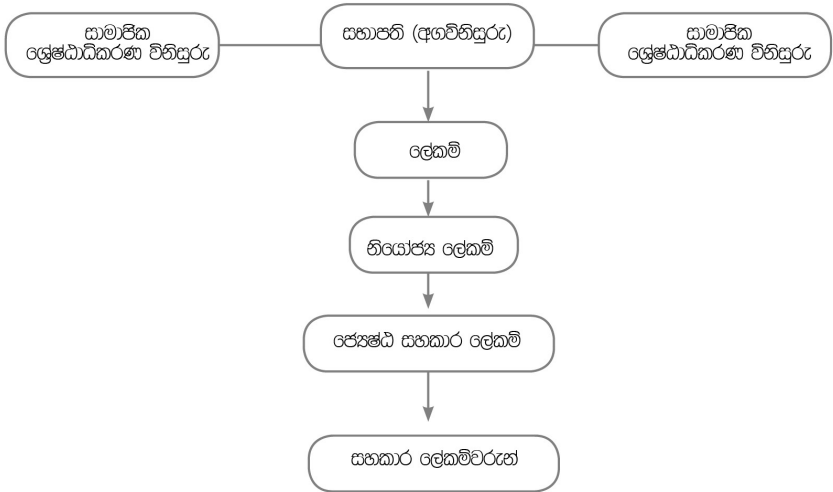
11.4.5. වැටුප් හා දීමනා තීරණය කිරීම

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 111ඒ ව්‍යවස්ථාවට අනුව අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන් ගේ වැටුප් හා දීමනා තීරණය කිරීමේ බලය පාර්ලිමේන්තුවට පවතී.

11.4.6. කොමිෂන් සභාවේ කටයුතුවලට අයුතු ලෙස මැදිහත් වීම වරදක් බව

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 111ඔ ව්‍යවස්ථාව දක්වන්නේ කොමිෂන් සභාව විසින් දෙනු ලබන තීරණයකට හෝ නියමයකට බලපෑමක් කරන හෝ බලපෑමක් කිරීමට තැත් කරන හෝ කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකුට ඒ ආකාරයෙන් බලපෑමක් කරන සෑම තැනැත්තෙක්ම වරදක් කරන අතර, එවැනි අයෙකු රුපියල් එක් ලක්ෂයක් නොඉක්මවන දඩයකට හෝ අවුරුදු තුනක් නොඉක්මවන කාලයක් සඳහා බන්ධනාගාරගත කරනු ලැබීමට හෝ ඒ දඩය හා බන්ධනාගාරගත කිරීම යන දඬුවම් දෙකට ම හෝ ඒ තැනැත්තා යටත් විය යුතු බව යි.

11.5. අධිකරණ කොමිෂන් සභාවේ සංයුතිය

මූලාශ්‍රය. අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභා ලේකම් කාර්යාලයේ නිල වෙබ් අඩවිය-20.06.2020)

11.6. අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය-

11.6.1. පරිපාලන අභියාචන විනිශ්චයාධිකාරිය පත් කිරීම

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 59(1) ව්‍යවස්ථාව අනුව පරිපාලන අභියාචන විනිශ්චය අධිකාරියක සඳහා සාමාජිකයන් පත් කිරීම කොමිෂන් සභාවට පැවරී ඇති කාර්යයකි.

11.6.2. අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව විසින් පරීක්ෂණ සිදුකිරීම

මහජන පැමිණිලි හෝ වෙනත් යම් හේතූන් මත යම් මුල් අවස්ථා අධිකරණයක් හෝ මුල් අවස්ථා අධිකරණයක පවත්වාගෙන යනු ලබන වාර්තා, රෙජිස්ටර හෝ වෙනත් ලේඛන පරීක්ෂා කිරීමේ සහ අවශ්‍ය වන යම් පරීක්ෂණයක් පැවැත්වීම අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවට සිදු කළ හැකි ය. එවැනි පරීක්ෂණයක් සිදුකිරීමේ අවශ්‍යතාවයක් මතු වූ විට ඒ සඳහා බලය සහ අධිකාරය, අවස්ථාවෝචිත පරිදි

කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයාට හෝ කොමිෂන් සභාව විසින් බලය දෙනු ලැබූ, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ යම් විනිශ්චයකාරවරයකුට හෝ අභියාචනාධිකරණයේ යම් විනිශ්චයකාරවරයකුට විසින් සිදු කරනු ලැබේ.

11.7. අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ බලතල

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 111උ⁴ ව්‍යවස්ථාව මගින් අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ බලතල හඳුන්වා දී ඇත. ඒ අනුව

- මහාධිකරණ විනිශ්චයකාරවරයන්ගේ ස්ථාන මාරු කිරීමේ බලය.
- අධිකරණ නිලධරයන් සහ උපලේඛනගත රජයේ නිලධරයන් පත් කිරීමේ, උසස් කිරීමේ, ස්ථාන මාරු කිරීමේ, සේවයෙන් පහ කිරීමේ හා ඔවුන් විෂයෙහි විනය පාලනය ක්‍රියාවේ යෙදීමේ බලය.
- මහාධිකරණයේ විනිශ්චයකාරවරයන් පුහුණු කිරීම සම්බන්ධයෙන් රීති සහ අධිකරණ නිලධරයන් සහ උපලේඛනගත රජයේ නිලධරයන් බඳවා ගැනීම, පුහුණු කිරීම, පත් කිරීම, උසස් කිරීම සහ ස්ථාන මාරු කිරීම සම්බන්ධයෙන් පටිපාටි සකස් කිරීම;
- කොමිෂන් සභාවේ බලතල, කාර්ය හා කර්තව්‍ය ක්‍රියාවේ යෙදීම හා ඉටු කිරීම සඳහා අවශ්‍ය හෝ අවස්ථාවෝචිත කාරණා සඳහා විධිවිධාන සැලැස්වීම.
- මුල් අවස්ථා අධිකරණයක වාර්තා, රෙජිස්ටර් හෝ වෙනත් ලේඛන පරීක්ෂා කිරීමේ බලය
- උපලේඛනගත රජයේ නිලධාරීන්ගේ ස්ථාන මාරුවීම් සහ පත්කිරීමේ, වැඩ බැලීමේ පත්වීම් ලබාදීමේ බලය අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ ලේකම්වරයාට පැවරීමේ බලය.

මෙයට අමතරව 111(2) ව්‍යවස්ථාවට අනුව මහාධිකරණ විනිසුරුවරුන් පත් කිරීමේදී හා ඉවත් කිරීම සිදු කළ යුත්තේ අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ නිර්දේශවලට අනුව බව යි.

11.8. අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව පිළිබඳ විශ්ලේෂණය

අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳව වූ ව්‍යවස්ථාපිත ප්‍රතිපාදන පිළිබඳව කරුණු ඉහත විග්‍රහ කොට ඇත. අධ්‍යයනයේදී පරිශීලනය කරන ලද අණ පනත් හා ලේඛන මෙන්ම සම්මුඛ පරීක්ෂණවල දී ලබාගන්නා ලද දත්ත විශ්ලේෂණය මෙහි පනත සිදු කරනු ලැබේ. එය කොමිෂන් සභාවේ සංයුතිය, බලතල සහ කාර්යය සහ ස්වාධීනත්වය යන ශීර්ෂ අනුව විශ්ලේෂණය කරනු ලැබේ.

11.8.1. සංයුතිය

අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ සංයුතිය පූර්ණ වශයෙන්ම සමන්විත වන්නේ අගවිනිසුරු සහ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ විනිසුරුවරුන්ගෙනි. අධ්‍යයනය කරන ලද කොමිෂන් සභා අතරින් මෙන්ම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් වන කොමිෂන් සභා අතර සාමාජිකයන් සියලුම දෙනා සේවයේ නියුතු අය විසින් සාමාජිකත්වය දරන එකම කොමිෂන් සභාව අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවයි. කොමිෂන් සභාවේ කාර්යභාරය අධිකරණ ක්ෂේත්‍රයට අදාළ වන බැවින් එම ක්ෂේත්‍රයේ ඉහළම තනතුරු දරන්නන්ගෙන් මෙම කොමිෂන් සභාව සමන්විත කිරීමට ව්‍යවස්ථා සම්පාදකයන් කටයුතු කර ඇත.

විශේෂයෙන්ම ව්‍යවස්ථාපිත ප්‍රතිපාදන අනුව කොමිෂන් සභාවේ එක් සාමාජිකයකු හෝ මුල් අවස්ථා අධිකරණයක සාමාජිකයකු ලෙස ධුරයක් දරා තිබීම අවශ්‍ය වේ. කොමිෂන් සභාවේ බලතල පිළිබඳ සලකන කල මෙම ප්‍රතිපාදනය ඉතාමත් ප්‍රායෝගික සහ අත්‍යවශ්‍ය කරුණක් වේ. මුල් අවස්ථා අධිකරණවල විනිසුරුවරුන් පත් කිරීම මාරු කිරීම සහ විනය කටයුතු මෙන් ම මුල් අවස්ථා අධිකරණවල කාර්ය මණ්ඩල වන උපලේඛනගත නිලධාරීන් පත් කිරීම මාරු කිරීම සහ විනය කටයුතු ඉටු කිරීමේදීද මුල් අවස්ථා අධිකරණයක විනිසුරු ධුරයක් දරා තිබීමේ අත්දැකීම් ඉතාමත් වැදගත් වේ.

කොමිෂන් සභාවේ සංයුතිය පිළිබඳ දැක්වීමේදී කාන්තා නියෝජනය පිළිබඳ ව කිසිදු සඳහනක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව තුළ ඇතුළත් නොවේ. නමුත් ප්‍රායෝගික ක්‍රියාකාරීත්වයේදී කාන්තා විනිසුරුවරුන් කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකත්වය දරා ඇති බව කොමිෂන් සභා ඉතිහාසය දෙස බලන විට පැහැදිලි වේ.

11.8.2. බලතල සහ කාර්යය

කොමිෂන් සභාවේ බලතල සහ කාර්යය ඉටුකිරීම සඳහා අවශ්‍ය වන තීරණ ගැනීම කොමිෂන් සභා රැස්වීම් මගින් සිදුවන අතර කොමිෂන් සභාවේ තීරණ ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සිදුවන්නේ ආචාරව ය. එහි රැස්වීම් පිළිබඳව හෝ රැස්වීම්වලදී ගන්නා ලද තීරණ පිළිබඳව විවෘතව සාකච්ඡා නොකරන තරම් ය. කොමිෂන් සභාවේ බලතල සහ කාර්යයන් සෘජුවම අදාළ වන්නේ විනිසුරුවරුන් සහ උපලේඛනගත නිලධාරීන් සඳහා ය. නමුත් ඔවුන් අධිකරණවල සේවය කරන බැවින් කොමිෂන් සභාවේ තීරණ සමස්ත රටවැසියන්ට ම බලපෑමක් ඇති කර යි.

11.8.3. ස්වාධීනත්වය

අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් පත් කිරීම පිළිබඳව වන ව්‍යවස්ථාපිත ප්‍රතිපාදන මගින් පත් කිරීමේ බලධාරියා වන ජනාධිපතිට ද, නිර්දේශ අනුමත කිරීමේ බලධාරී ආයතනය වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට ද ඇති අභිමතය ඉතාමත් හීන කර ඇත.

ජනාධිපති විසින් කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව වෙත නිර්දේශ කිරීමේදී ජනාධිපති වෙත ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් පිරිනමා ඇත්තේ ඉතා සීමිත අභිමතයකි. ඇතැම් අවස්ථාවලදී අභිමතයක් නොමැති තරම් ය. විශේෂයෙන් කොමිෂන් සභාවේ සභාපති අගවිනිසුරු වන බැවින් ජනාධිපතිට හෝ ව්‍යවස්ථා සභාවට කිසිදු අභිමතයක් නොමැත. එසේම අනෙකුත් සාමාජිකයින් දෙදෙනා ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ ජ්‍යෙෂ්ඨතම විනිසුරුවරුන් විය යුතු බව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් වේ. අගවිනිසුරු සහ ජ්‍යෙෂ්ඨතම විනිසුරුවරුන් දෙදෙනාගෙන් එක් අයෙකු මුල් අවස්ථා අධිකරණයක විනිසුරු ධුරයක් දරා සිටින අවස්ථාවකදී ජනාධිපතිට හෝ ව්‍යවස්ථාදායක සභාවට කිසිදු අභිමතයක් නොලැබේ. ඉහත කී විනිසුරුවරුන් තිදෙනාම මුල් අවස්ථා අධිකරණයක විනිසුරු ධුර දරා නොමැතිනම් පමණක් ඉතිරි සාමාජික විනිසුරුවරුන් අතරින් මුල් අවස්ථා අධිකරණයක විනිසුරු ධුර දරූ විනිසුරුවරයකු ව්‍යවස්ථා සභාව වෙත නිර්දේශ කිරීමේදී ජනාධිපතිට සිය අභිමතය ක්‍රියාත්මක කළ හැකි වේ.

මෙම ප්‍රතිපාදන අනුව කොමිෂන් සභාව ඉතා ස්වාධීන ආයතනයක් බවට පත් කර ඇති බව අපගේ නිරීක්ෂණය විය. එසේම ඉවත් කිරීම පිළිබඳ වූ ප්‍රතිපාදන අනුවද කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයකු ඉවත් කිරීම පහසු නැත.

දොළොස්වැනි පරිච්ඡේදය

තෝරාගත් කොමිෂන් සභා පිළිබඳ පොදු සමාලෝචනය: පොදු නිරීක්ෂණ නිගමන සහ යෝජනා

අධ්‍යයනයට ලක්කරනු ලැබූ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව සහ කොමිෂන් සභාවලට අදාළ නිරීක්ෂණ, නිගමන සහ යෝජනා වෙත වෙනම ක් පොදුවේ ක් ඉදිරිපත් කිරීම මෙම පරිච්ඡේදය තුළ සිදුකර ඇත. ඉහත සෑම පරිච්ඡේදයකම එම කටයුත්ත යම් පමණකින් සිදුකර තිබුණ ක්, හදිසි සහ අඩු හෝ කෙටි කියවන්නෙකුට අධ්‍යයනයේ හරයාත්මක කාරණා හසුකර ගැනීමේ පහසුව ලබා දීම අරමුණු කොට ගෙන මෙම පරිච්ඡේදය වඩාත් කරුණු කාරණා අන්තර්ගතකොට සකස් කිරීම අපගේ අරමුණ විය. ඒ අනුව මෙම පරිච්ඡේදය කොටස් දෙකකින් යුක්ත ය. එනම් වෙන් වෙන්ව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව සහ කොමිෂන් සභා අටට අදාළ නිරීක්ෂණ, නිගමන සහ යෝජනා පළමු කොටස වන අතර ඒවා පිළිබඳව පොදු සමාලෝචනය දෙවැනි කොටස ය.

12.1 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව යනු කොමිෂන් සභා ක්‍රියාකාරීත්වයට අදාළ ව එක්තරා මට්ටමක සම්බන්ධීකරණය සහ නියාමන ව්‍යුහයකි. එබැවින් ඒ පිළිබඳව මූලික අවධානය යොමු කිරීම වැදගත් ය.

12.1.1. සාධනීය ලක්ෂණ

(අ) කොමිෂන් සභාවල ස්වාධීන ක්‍රියාකාරීත්වය කෙරෙහි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව තීරණාත්මක සාධකයකි. කොමිෂන් සභා ස්වාධීන ක්‍රියාකාරීත්වයට එක් හේතුවක් වන්නේ එකී කොමිෂන් සභාවල කොමසාරිස්වරුන් පත්

කිරීම සිදුවන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශ මත වීම ය.එබැවින් කොමිෂන් සභාවල ස්වාධීන පැවැත්ම සඳහා ව්‍යවස්ථා සභාවේ යහපැවැත්ම අත්‍යවශ්‍ය වේ.

(ආ) ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් ජනාධිපතිවරයාගේ තීරණ ද ප්‍රශ්න කිරීම.

ජනාධිපතිවරයා විසින් නිර්දේශ කළ සමහර පත්වීම් සඳහා සැමවිට ම සිය අනුමැතිය ලබාදෙන නාම මාත්‍ර ආයතනයක් නොවන බව ව්‍යවස්ථා ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් ජනාධිපතිවරයා විසින් එවා තිබූ නිර්දේශ කිහිපයක් අනුමත නොකිරීම හා ඒ පිළිබඳව නිකුත් කළ මාධ්‍ය නිවේදන අනුව පැහැදිලි වේ.

(ඇ) සංයුතිය බලයේ සිටින දේශපාලන පක්ෂවලට පමණක් සීමා නොවීම මගින් තීරණ ද බලයේ සිටින පක්ෂයට අවශ්‍ය පරිදි ගැනීමෙන් වැළැක්වීම

ව්‍යවස්ථා සභාවේ සංයුතිය බලයේ සිටින දේශපාලන පක්ෂවලට අමතරව ප්‍රධාන විපක්ෂය විපක්ෂයේ අනෙකුත් පක්ෂ මෙන්ම සිවිල් නියෝජිතයන් ද දක්වා ව්‍යාප්ත වීම මගින් එය දේශපාලන ව්‍යුහයකින් ඔබ්බට ගිය ජාතික ව්‍යුහයක් බවට පත්වී ඇත.

(ඈ) ව්‍යවස්ථා සභාව කොමිෂන් සභාවල ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳව යම් යම් විමසිලිමත් වීම් සිදුකර තිබීම(විධිමත්ව නොවූවත්)

පොලිස් කොමිෂන් සභාව වැනි සමහර කොමිෂන් සභා සම්බන්ධව ගැටලු මතුවන අවස්ථාවලදී ව්‍යවස්ථා සභාව එම ගැටලු නිරාකරණය කිරීමට පසුගිය කාලයේ උත්සාහ දරා තිබීම වාර්තා විය. ව්‍යවස්ථා සභාවට ඒ සඳහා නීතිමය වගකීමක් නොමැති වුවද තමන් නිර්දේශ කළ කොමසාරිස්වරු පිළිබඳ ගැටලුවල දී මැදිහත් වීමට උත්සාහ කිරීම ධනාත්මක ප්‍රවණතාවකි.

12.1.2. ව්‍යවස්ථාදායක සභාවේ පවතින අඩුපාඩු, විවේචන සහ වෝදනා

(අ) ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41උ(3) ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වෙන්නේ ‘‘ස්වකීය කාර්ය හා කර්තව්‍ය ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ ඉටු කිරීමට අදාළව රීති සෑදීමට සභාවට බලය ඇත්තේ ය. එකී සියලු රීති ගැසට් පත්‍රයේ පළකරනු ලැබිය යුතු අතර එකී පළ

කිරීමෙන් මාස තුනක් ඇතුළත පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කළ යුත්තේ ය.” යනුවෙනි. නමුත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව මෙතෙක් එම රීති සම්පාදනය කර නොමැත, ඒ නිසා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ කාර්යය හා කර්තව්‍ය ඉටුකරනු ලබන ආකාරය පිළිබඳව පැහැදිලිතාවක් ජනතාවට නොමැත.

(ආ) ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41ඉ(6) ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වෙන්නේ “41ආ හෝ 41ඇ ව්‍යවස්ථා යටතේ යම් පත්කිරීමක් සඳහා යෝග්‍ය තැනැත්තන් නිර්දේශ කිරීමේ දී හෝ අනුමත කිරීමේ දී අනුගමනය කළ යුතු කාර්ය පටිපාටිය ද ඇතුළුව සභාවේ රැස්වීම් සහ ඒ රැස්වීම්වලදී කටයුතු කරන ආකාරය සම්බන්ධයෙන් අනුගමනය කළ යුතු කාර්ය පටිපාටිය සභාව විසින් තීරණය කරනු ලැබිය යුත්තේ ය.” යනුවෙනි. මේ අනුව කොමිෂන් සභා සඳහා කොමසාරිස්වරුන් පත් කිරීම සිදුකරනු ලබන ආකාරය පිළිබඳව කාර්ය පටිපාටිය ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් තීරණය කරනු ලැබිය යුතු ය. නමුත් එසේ කාර්ය පටිපාටි නිශ්චිත වශයෙන් තීරණය කර නොමැති බව එක් එක් කොමිෂන් සභා සඳහා කොමසාරිස්වරුන් පත් කිරීමේදී එක් එක් පටිපාටි අනුගමනය පැහැදිලි වේ. මෙම තත්ත්වය කොමිෂන් සභා සඳහා නිවැරදි පුද්ගලයන් නිර්දේශ කිරීම කෙරෙහි සෘජුවම බලපා යි. එසේම එකී ක්‍රමවේදය විවෘත ද නැත.

(ඇ) ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41උ(1) ව්‍යවස්ථාවට අනුව “සභාව විසින් සෑම මාස තුනකට වරක් ඊට පෙරාතුව වූ මාස තුන තුළ එහි කටයුතු පිළිබඳව වාර්තාවක් ජනාධිපතිවරයා වෙත ඉදිරිපත් කළ යුත්තේ ය.” නමුත් වර්තමාන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව මෙසේ වාර්තා නිසි පරිදි ඉදිරිපත් කර නොමැති බව හිටපු ජනාධිපතිවරයා විසින් ප්‍රසිද්ධියේ චෝදනා කරන ලදී. මේ නිසා ව්‍යවස්ථා සභාවේ වගවීම පිළිබඳව ප්‍රශ්නාර්ථයක් මතු වේ.

(ඈ) සිවිල් සංවිධාන නියෝජිතයින් සංඛ්‍යාවතුනකට සීමා වීම නිසා සභාවේ දේශපාලන ස්වරූපය වැඩිපුර කැපී පෙනෙයි. එසේම ව්‍යවස්ථා සභාවේ බහුතරය දේශපාලන පක්ෂ සාමාජිකයින් සහ පක්ෂවලින් නම් කරන අය වීම නිසා එය ස්වාධීන ආයතනයකට වඩා බහුපාක්ෂික ආයතනයක්

බවට පත් වූවා ය යන විවේචනයක් ද ඇත. තවද මෙම අධ්‍යයනය සිදුකළ කාලයේ ව්‍යවස්ථා සභාවේ අතිබහුතරයක් සාමාජිකයන් පැවති ආණ්ඩුවට පක්ෂපාතී අය වූ බවට යන චෝදනාවක් සහ විවේචනයක් ද පැවතිණි.

12.1.3. ව්‍යවස්ථා සභාවේ කාර්යය වඩාත් ශක්තිමත්

කිරීම සඳහා යෝජනා

- (අ) ස්වාධීන කොමිෂන් සභා සඳහා පුද්ගලයන් නිර්දේශ කිරීම සඳහා වන කාර්යපටිපාටිය සභාව විසින් තීරණය කර ප්‍රසිද්ධ කිරීම.
- (ආ) එහි දී කොමිෂන් සභා සඳහා නාමයෝජනා පුවත්පත් දැන්වීම් පළ කර ලබා ගැනීම.
- (ඇ) කොමිෂන් සභා සඳහා පුද්ගලයන් නිර්දේශ කිරීමේදී ජනවර්ග පදනමට වඩා හැකියා පිළිබඳ ව උනන්දුවක් දැක්වීම.
- (ඈ) ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41උ(3) යටතේවන රීති ගැසට් කිරීම හා ඒ සඳහා පාර්ලිමේන්තුවේ අනුමැතිය ලබාගැනීම.
- (ඉ) කොමිෂන් සභා සඳහා පුද්ගලයන් නිර්දේශ කිරීමේ දී පුද්ගලයන් ගේ ගුණාත්මකභාවය සහ දක්ෂතාවය පිළිබඳව දැඩි සැලකිල්ලක් දැක්වීම.
- (ඊ) ව්‍යවස්ථාදායක සභාවේ සිවිල් සංවිධාන නියෝජිත සංඛ්‍යාව වැඩි කිරීම.

12.2. මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව

12.2.1. සාධනීය ලක්ෂණ

(අ) මැතිවරණ පැවැත්වීමේ දී එතෙක් එක් අයෙක් ගත් තීරණ තිදෙනෙකු සහිත කොමිසමක් විසින් ගැනීම මගින් වඩාත් නිවැරදි වීමට ඇති සම්භාවිතාව වැඩි වීම-

මැතිවරණ දෙපාර්තමේන්තුවේ ප්‍රධානියා ලෙස මැතිවරණ කොමසාරිස්වරයා තනිව ගන්නා ලද තීරණ කොමිෂන් සභාවක් පත්වීමෙන් අනතුරුව තිදෙනෙකුගේ දායකත්වයෙන් ගැනීම නිසා වඩා නිවැරදි හා පිළිගත හැකි තීරණ බවට පත් වන අතර ම එම තීරණවලට යුක්ති යුක්තතාවක් ලැබේ.

(අ) මැතිවරණ පිළිබඳව මහජන විශ්වාසය තහවුරු වීම-
 ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවක් මගින් පවත්වන මැතිවරණ සම්බන්ධයෙන් මහජනතාවට වැඩි විශ්වාසයක් ඇති වී තිබේ. විශේෂයෙන් පාලන බලයේ සිටින පක්ෂයට සහ අනෙකුත් පක්ෂවලට පක්ෂපාත නොවන අපක්ෂපාත ලෙස ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවකට මැතිවරණ පැවැත්විය හැකි බවට විශ්වාසයක් පවතී.

(ඈ) ප්‍රායෝගිකව ගත් කළ මැතිවරණ ප්‍රවණ්ඩ ක්‍රියා හා මැතිවරණ වැරදි අඩු කිරීමට හැකි වීම-

මේ වන විට ස්වාධීන කොමිෂන් සභාව යටතේ පාර්ලිමේන්තු මහ මැතිවරණයක්, දීප ව්‍යාප්තව පළාත් පාලන ඡන්ද විමසීම් හා ඡනාධිපතිවරණයක් පවත්වා ඇති අතර සාපේක්ෂ වශයෙන් ප්‍රවණ්ඩ ක්‍රියාවල හා මැතිවරණ වැරදිවල අඩුවක් දක්නට ලැබේ.

12.2.2. මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය සම්බන්ධයෙන් පවතින අඩුපාඩු, විවේචන, චෝදනා, හිඟිමය බාධා

(අ) මැතිවරණ පැවැත්වීම සම්බන්ධව තීරණය කිරීමට පූර්ණ බලයක් නොමැති වීම-

සමහර මැතිවරණ දිනය තීරණය කිරීම. සීමා නිර්ණය වැනි මැතිවරණයට අදාළ අත්‍යවශ්‍ය බලතල මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවට නොමැති වීම නිසා මැතිවරණය සම්බන්ධව සම්පූර්ණ වගකීමක් මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවට නොමැත.

(ආ) මැතිවරණ සමයේදී ඡනමාධ්‍ය ආයතන සඳහා මාධ්‍ය උපමාන සියලු මාධ්‍ය ආයතන වෙත නිකුත් කිරීමට බලතල තිබුණ ද පෞද්ගලික මාධ්‍ය ආයතන විසින් එකී මාධ්‍ය උපමාන කඩ කිරීම සම්බන්ධ ව කොමිෂන් සභාවට ගතහැකි පියවර පිළිබඳ පැහැදිලි ව්‍යවස්ථාපිත ප්‍රතිපාදන නොමැති වීම.

(ඇ) මැතිවරණ සමයක දී ලැබෙන පැමිණිලි සම්බන්ධව පරීක්ෂාකර කඩිනම් නියෝග නිකුත් කිරීමේ බලතල නොමැත.

(ඈ) කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් ගණන හා ඝණ පූර්ණය සමාන වී ම.

- (ඉ) මැතිවරණයකදී සීමිත දේශපාලන අයිතිවාසිකම් සහිත නිලධාරීන් දේශපාලන ප්‍රචර්ධන කටයුතුවල නිරතවීමේ දී ඒ පිළිබඳව විනය ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමේ හැකියාව පවතින්නේ එකී නිලධාරීන්ගේ අදාළ විනය බලධාරීන් වෙත ය. එබැවින් නිදහස් හා සාධාරණ මැතිවරණයක් සඳහා බාධා වන එවැනි ක්‍රියාවලට එරෙහිව නීතිමය පියවර ගැනීමේ නීතිමය ප්‍රතිපාදන මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවට නොමැත.
- (ඊ) මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව සඳහා කාර්ය මණ්ඩල බඳවා ගැනීමේ ක්‍රමවේදයක් නොමැති අතර බොහෝ නිලධාරීන් සාමාන්‍ය රාජ්‍ය සේවයෙන් අනුයුක්ත කර ගනු ලැබේ. මෙම තත්ත්වය කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වයට බාධාවකි.
- (උ) 19වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයට අනුව වෙනත් රටක පුරවැසිභාවයක් හිමිව පැවතීම මැතිවරණයකට ඉදිරිපත් වීමේ නුසුදුසුකමක් වේ. නමුත් මෙම නීතිමය ප්‍රතිපාදනයට අනුරූප ලෙස පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණ පනත හා ජනාධිපතිවරණ පනත සංශෝධනය වී නැත.

ක්‍රියාත්මක වීමේ දී දැක්වූ ලැබෙන අඩුපාඩු

- (අ) මැතිවරණ සමයේදී කොමිසම විසින් නිකුත් කරනු ලබන නියෝග කඩ කිරීම සම්බන්ධයෙන් රාජ්‍ය නිලධාරීන්ට එරෙහි ව නීතිමය පියවර ගතහැකි වුව ද මෙතෙක් එවැනි පියවර ගෙන නොතිබේ ම.
- (ආ) මැතිවරණ සමයේ දී කොමිසම විසින් නිකුත් කරනු ලබන මාධ්‍ය උපමාන කඩ කිරීම සම්බන්ධයෙන් රාජ්‍ය මාධ්‍ය ප්‍රධාන පුද්ගලයන්ට එරෙහිව නීතිමය පියවර ගැනීම සඳහා ව්‍යවස්ථාපිත ප්‍රතිපාදන පැවතිය ද මෙතෙක් කිසිදු නීතිමය පියවරක් ගෙන නොතිබේ ම.

12.2.3. මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය වඩාත් ශක්තිමත්ව සිදුකිරීම සඳහා යෝජනා

■ නීතිමය සංශෝධන සඳහා යෝජනා.

- (අ) ඡන්දාධිපතිවරණය, පාර්ලිමේන්තු මහ මැතිවරණ, පළාත් සභා මැතිවරණය හා ප්‍රාදේශීය ආණ්ඩු (පළාත් පාලන) ඡන්ද විමසීම් සඳහා මැතිවරණ දින දර්ශනයක් නීති මගින් නියම කළ යුතු ය.
- (ආ) කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් ගණන පහ දක්වා වැඩි කළ යුතුය.
- (ඇ) කොමිෂන් සභාව විසින් නිකුත් කරන මාධ්‍ය උපමාන උල්ලංඝනය කරන පෞද්ගලික මාධ්‍ය ආයතනවලට එරෙහි ව නීතිමය පියවර ගැනීමේ බලතල කොමිෂන් සභාවට ලබා දිය යුතු ය.
- (ඈ) මැතිවරණ සමයක දී මැතිවරණ නීති උල්ලංඝන සහ මැතිවරණ වැරදි සම්බන්ධව කඩිනමින් තීරණ ගෙන නියෝග නිකුත් කිරීමේ බලතල කොමිෂන් සභාවට පැවරිය යුතු ය.
- (ඉ) ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් නීතිමය ප්‍රතිපාදනවලට අනුරූප ලෙස මැතිවරණ පනත් සංශෝධනය කිරීම.

■ ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳ යෝජනා

- (අ) මැතිවරණ සමයකදී කොමිසම විසින් නිකුත් කරන නියෝග කඩකරන රාජ්‍ය නිලධාරීන්ට එරෙහිව නීතිමය පියවර ගැනීමට අවශ්‍ය නෛතික ප්‍රතිපාදන සලසා දිය යුතු ය.
- (ආ) මැතිවරණ සමයක දී කොමිසම විසින් නිකුත් කරන මාධ්‍ය උපමාන උල්ලංඝනය කරන රාජ්‍ය මාධ්‍යවලට එරෙහි ව නීතිමය පියවර ගැනීමට හැකිවන නෛතික ප්‍රතිපාදන සලසා දිය යුතු ය.
- (ඉ) එසේම කොමිසමේ උපමාන පෞද්ගලික/රාජ්‍ය නොවන මාධ්‍ය ආයතනවලටත් අදාළවන නෛතික ප්‍රතිපාදන සැලසිය යුතු ය.

12.3. රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව

12.3.1. සාධනීය බලපෑම

- (අ) රාජ්‍ය සේවය දේශපාලනීකරණය වීමෙන් ඇත් කිරීම
 රාජ්‍ය නිලධාරීන්ගේ පත් කිරීම්, අස්කිරීම්, උසස් කිරීම්, මාරු කිරීම්, සහ විනයානුකූල කටයුතු පිළිබඳ

කැබිනට් මණ්ඩලයට පැවරී බලතල අදේශපාලනික රාජ්‍ය සේවා කොමිසමක් පිහිටුවා ඊට පැවරීම ඉතාම සාධනීය ක්‍රියාවකි. රාජ්‍ය නිලධාරීන්ගේ පාලනය රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවට පැවරීම මගින් රාජ්‍ය සේවය බලදේශපාලනයෙන් ස්වාධීන කිරීමක් අපේක්ෂා කරන ලදී. 17 වන හා 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධන මගින් රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව ස්වාධීන කිරීම ත් සමගම මෙම රාජ්‍ය සේවයේ බඳවාගැනීම් ස්ථානමාරු විනය පාලනය පැවතියාට වඩා ස්වාධීන වීමක් සිදු විය.

- (අ) කොමිෂන් සභාව විසින් අනුකමිටු පිහිටුවා ඒ මගින් කටයුතු කඩිනම් කිරීමට කටයුතු කිරීම.
 රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව විසින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ප්‍රතිපාදන මත කමිටු පිහිටුවා එකී කමිටුවලට බලතල පවරා ඒ මගින් කොමිෂන් සභාවේ කටයුතු කඩිනම් කිරීමට කටයුතු කර තිබේ.
- (අ) කොමිෂන් සභා තීරණ සම්බන්ධයෙන් අධිකරණමය ක්‍රියාමාර්ග ගන්නවා වෙනුවට පරිපාලන අභියාචන විනිශ්චය සභාව පිහිටුවීම මගින් නිලධාරීන්ට පහසුවක් වීම.

17 වන ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයට පෙර රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ තීරණයකින් අතෘප්තියට පත්වන පුද්ගලයකුට සහනයක් ලබාගැනීම සඳහා අමාත්‍ය මණ්ඩලයට අභියාචනා කිරීම හෝ අභියාචනාධිකරණයේ හෝ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ පිහිට පැතීමට සිදු විය. 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් පරිපාලන අභියාචන විනිශ්චය අධිකාරිය පිහිටුවීම නිසා කොමිෂන් සභාවේ තීරණයකින් අතෘප්තියට පත් තැනැත්තෙකුට එකී අධිකාරියට අභියාචනය කිරීමට හැකියාව ලැබේ. එය අධිකරණය යාමට වඩා ස්වාධීන සහ පහසු කටයුත්තකි.

12.3.2. රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය සම්බන්ධයෙන් පවතින විවේචන, චෝදනා සහ හිතීමය බාධා

- (අ) ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනුව රාජ්‍ය සේවය සම්බන්ධයෙන් අමාත්‍ය මණ්ඩලය ගන්නා ප්‍රතිපත්තිමය තීරණ ක්‍රියාත්මක කිරීමට කොමිසම බැඳී සිටී යි. නමුත් අමාත්‍ය මණ්ඩලය රාජ්‍ය සේවය සම්බන්ධයෙන් ප්‍රතිපත්තිමය තීරණ පමණක් නොව ක්‍රියාපටිපාටිය පිළිබඳවද තීරණ ගැනීම සිදු වී ඇත. එවිට රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ බලතල හැල්ලුවට ලක් වෙයි. අමාත්‍ය මණ්ඩලය මෙසේ සිදුකිරීමට හේතුව වන්නේ ප්‍රතිපත්තිමය තීරණ මොනවාද? යන්න අර්ථ නිරූපණය කර නොතිබීම ය.
- (ආ) කොමිෂන් සභාව විසින් රාජ්‍ය ආයතන වෙත ලබාදෙනු ලබන තීරණ එකී ආයතන විසින් ක්‍රියාත්මක නොකරන විට ඒ සම්බන්ධව කොමිෂන් සභාවට ගතහැකි නීතිමය පියවරක් නොමැත. එම නිසා කොමිෂන් සභාවේ තීරණ බල රහිත තීරණ වී ඇත.
- (ඇ) කොමිෂන් සභාවේ තීරණ ප්‍රමාද වීමට එක් හේතුවක් වන්නේ රාජ්‍ය ආයතන වෙතින් වාර්තා සහ නිරීක්ෂණ ලබා දීම ප්‍රමාද වීමයි. එකී නිරීක්ෂණ හෝ වාර්තා ලබාදීම සඳහා නිශ්චිත නීතිමය කාල රාමුවක් නොමැත.
- (ඈ) අර්ධ රාජ්‍ය ආයතන සඳහා වෙනම නියාමනයක් අවශ්‍ය වන නමුත් ඒ සඳහා වෙනම කොමිෂන් සභා වක් සඳහා ප්‍රතිපාදන නොමැති වීම.
- (ඉ) පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාසභ රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව අතර ඒකමිතියක් නොවීම.
- (ඊ) කොමිෂන් සභාව වෙත ඉදිරිපත් කරන අභියාචන සම්බන්ධව තීරණ ලබා දීම සඳහා දීර්ඝ කාලයක් ගතවීම. මේ නිසා රාජ්‍ය සේවකයන් දැඩි අපහසුතාවයකට ලක්වේ.
- (උ) කොමිෂන් සභාවේ අභියාචන පිළිබඳ තීරණ ප්‍රමාද වීමට එක් හේතුවක් වන්නේ අදාළ අභියාචනය සම්බන්ධයෙන් කොමිෂන් සභාව විසින් රාජ්‍ය ආයතන වෙතින් නිරීක්ෂණ හා වාර්තා කැඳවන අවස්ථාවලදී එම නිරීක්ෂණ හා තීරණ ප්‍රමාද වීම යි.

(උ) පවතින නීතිමය තත්ත්වය නිසියාකාරව අනුගමනය කරමින් රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව ගත් තීරණයකට එරෙහිව පරිපාලන අභියාචනා විනිශ්චය අධිකාරිය වෙත කරනු ලබන අභියාචනයකදී සානුකම්පිත පදනම මත සලකා බලා කොමිෂන් සභාවේ තීරණය වෙනස් කිරීම නිසා කොමිෂන් සභාව ගන්නා තීරණවලට බලපෑමක් එල්ල වේ.

12.3.3. රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය වඩාත් ශක්තිමත් ව සිදුකිරීම සඳහා යෝජනා

■ නීතිමය සංශෝධන සඳහා යෝජනා

- (අ) අර්ධරාජ්‍ය ආයතන සඳහා යම් පොදු නියාමනයක් අවශ්‍ය වන බැවින් ඒ සඳහා වෙනම කොමිෂන් සභාවක් පිහිටුවීම සුදුසු ය.
- (ආ) රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ නිර්දේශ ක්‍රියාත්මක කිරීම අනිවාර්ය කෙරෙන නීතිමය ප්‍රතිපාදන සැලැස්සිය යුතු ය.
- (ඇ) රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව සහ පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවල ඒකමතිකභාවයක් සඳහා වන ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිපාදන සැලැස්ම.
- (ඈ) කොමිෂන් සභාව ඉල්ලා සිටින නිරීක්ෂණ හෝ වාර්තා ලබාදීම සඳහා රාජ්‍ය ආයතන වෙත නිශ්චිත නීතිමය කාල රාමුවක් ලබා දීම.

■ ක්‍රියාත්මකභාවය පිළිබඳ යෝජනා

- (ඉ) රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ කොමිෂන් සභා තීරණ සඳහා නිශ්චිත කාලරාමුවක් සැකසිය යුතු ය.
- (ඊ) කොමිෂන් සභාව ඉල්ලා සිටින නිරීක්ෂණ හෝ වාර්තා ලබා දීම සඳහා රාජ්‍ය ආයතන වෙත නිශ්චිත නීතිමය කාල රාමුවක් ලබාදිය යුතු ය.
- (උ) කොමිෂන් සභාවේ තීරණ ලබා දීම කාර්යක්ෂම කිරීම.

12.4. ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව

12.4.1. සාධනීය බලපෑම

(අ) පොලිස් සේවය දේශපාලනය සහ අනිසි මැදිහත්වීම්වලින් නිදහස් කිරීමට ආකෘතිමය ව්‍යුහයක් සැකසීම

පොලිසිය දේශපාලනීකරණය වී තිබීම සහ අනිසි මැදිහත්වීම්වලට ලක්වීම පොලිසියෙන් සැලසෙන සේවා ජනතාවට ලැබීමට පවතින ප්‍රධාන බාධාවකි. පොලිස් බලකායේ පොලිස්පතිවරයා හැර අනෙක් සියලුම නිලධාරීන් පොලිස් කොමිෂන් සභාව යටතට පත්වීම මගින් පොලිසියට සිදුකරන දේශපාලන බලපෑම් ඉවත් කිරීමට අවශ්‍ය කරන ව්‍යුහය සකස් වී ඇත.

(ආ) පොලිසියට එරෙහි මහජන පැමිණිලි විභාග කිරීමට ව්‍යුහයක් ලැබීම

පොලිස් නිලධාරීන්ගේ හෝ පොලිස් බලකායේ අක්‍රමිකතා හෝ අසාධාරණ ක්‍රියා සම්බන්ධයෙන් පැමිණිලි කිරීමට සරල ව්‍යුහයක් බිහිවීම පොලිස් කොමිෂන් සභාව මගින් සිදු විය. එසේම කොමිෂන් සභාව මහජන පැමිණිලි පිළිබඳ අධ්‍යක්ෂකවරයෙක් පත්කර පළාත් මට්ටමින් කාර්යාල පිහිටුවීම මගින් පුරවැසියන්ට පැමිණිලි සිදු කිරීම සඳහා පහසුකම් සලසා ඇත.

(ඇ) උසස් නිලධාරීන්ගේ ක්‍රියා සම්බන්ධයෙන් පොලිස් නිලධාරීන්ට පැමිණිලි කිරීමට ව්‍යුහයක් ලැබීම-

පොලිස් සේවයේ ඉහළ නිලධාරීන් ගේ තීරණ මගින් අතෘප්තියට පත් පහළ නිලධාරීන්ට පොලිස් කොමිෂන් සභාව වෙත අභියාචනා කිරීමට අවස්ථාවක් සලසා තිබීම මගින් ඊට ආඥා සහ මූලික අයිතිවාසිකම් මගින් මෙතෙක් විසඳුණ ගැටලු සරල ලෙස විසඳා ගැනීමේ අවස්ථාවක් උදාකර ඇත.

(ඈ) පොලිස්පතිවරයාට මාර්ගෝපදේශ ලබාගත හැකි ආයතන ව්‍යුහයක් ස්ථාපනය වීම.

පොලිසියේ බඳවා ගැනීම් පමණක් නොව අනෙකුත් සියලු කටයුතු පිළිබඳව පටිපාටි සකස් කිරීමට පොලිස් කොමිෂන් සභාවට බලතල ලැබීම මගින් පොලිසියට මග පෙන්වීම සඳහා පොලිස්පතිවරයාට වඩා ඉහළ ආයතනික ව්‍යුහයක් ලෙස පොලිස් කොමිෂන් සභාව ක්‍රියාත්මක වීමෙන් පොලිසියේ ගුණාත්මකභාවය වර්ධනය වීමක් අපේක්ෂා කෙරිණ.

(ඉ) පොලිස් සේවය කෙරෙහි ජනතා විශ්වාසය වර්ධනය වීම-

පොලිසිය ස්වාධීන වීම හා පොලිස් බලකායට ඉහළින් ආයතන ව්‍යුහයක් මගින් පොලිසියේ ක්‍රියා අධීක්ෂණය කිරීම හේතුවෙන් හා පොලිසිය විසින් යම් වරදක් සිදුකරන අවස්ථාවක දී කොමිෂන් සභාවට එය නිවැරදි කිරීමට අවස්ථාව හිමිවීම නිසා පොලිසිය කෙරෙහි ජනතා විශ්වාසය වර්ධනය වේ.

(ඊ) පොලිසියේ වගවීම වර්ධනය වීම-

පොලිස් නිලධාරීන් පොලිස් කොමිෂන් සභාවට උත්තර දීමට බැඳී සිටින නිසා මෙන්ම එකී කොමිසම ස්වාධීන ආයතනයක් වීම නිසා පොලිස් නිලධාරීන්ගේ වගවීම වර්ධනය වේ.

12.4.2. ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය සම්බන්ධයෙන් පවතින විවේචන, වෝදනා සහ නීතිමය බාධා

■ නීතිමය බාධා

(අ) ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ නිර්දේශවල බලාත්මක කිරීමේ අභියෝගය-

ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව විසින් නිකුත් කරනු ලබන නිර්දේශ හෝ උපදෙස් අනුගමනය කිරීම පොලිස්පතිවරයා විසින් පැහැර හරිනු ලබන අවස්ථාවක දී කොමිෂන් සභාවට ඒ පිළිබඳව ගතහැකි නීතිමය පියවරක් නොමැති වීම නිසා කොමිෂන් සභාවේ නිර්දේශ බලාත්මක කිරීම අභියෝගයක්ව පවතී.

(ආ) පොලිස්පතිවරයා සහ පොලිස් කොමිෂන් සභාව අතර ගැටීම් විසඳීමේ ප්‍රතිපාදන නොමැති වීම-

පසුගිය කාලය තුළ පොලිස්පතිවරයා හා කොමිෂන් සභාව සමග ගැටීම් පැවති අතර එවැනි ගැටීම් විසඳීම සඳහා නීතිමය පියවර ගැනීමේ කිසිදු ප්‍රතිපාදනයක් නොමැත. පොලිස්පතිවරයා පිළිබඳව විනය බලධාරියා පොලිස් කොමිෂන් සභාව නොව පාර්ලිමේන්තුව බව 2002 අංක 5 දරන නිලධරයන් ඉවත් කිරීමේ (කාර්ය පටිපාටිය) පනත අනුව පැහැදිලි වේ.

(ඇ) පොලිස්පතිවරයාට අදාළව විනය කටයුතු සිදුකිරීමට කොමිෂන් සභාවට ව්‍යවස්ථාමය බලයක් නොමැති නිසා පොලිස් කොමිෂන් සභාවට යොමුවන මහජන පැමිණිලි විභාග කිරීමේ බලතල කොමිෂන් සභාව වෙත තිබුණ ද පොලිස්පතිවරයාට එරෙහිව පැමිණිල්ලක් විභාග කර ඒ පිළිබඳව ක්‍රියාත්මක වීම කොමිෂන් සභාවට බලතල නොමැත.

■ ක්‍රියාත්මකභාවයේ පවතින ගැටලු.

(ඇ) පොලිස් නිලධාරීන් සම්බන්ධව කොමිෂන් සභාවට ලැබෙන මහජන පැමිණිලිවල විමර්ශන කටයුතු සිදුකරන්නේ ද පොලිස් නිලධාරීන් (කොට්ඨාශ භාර නිලධාරීන්) වීම නිසා මහජනතාවට කොමිෂන් සභාව කෙරෙහි පවතින විශ්වාසය පළඳු වී ඇත.

(ඉ) පොලිසියට එරෙහිව සිදුකරන මහජන පැමිණිලි විභාග කිරීම සඳහා ඉතා දීර්ඝ කාලයක් ගතවීම නිසා පැමිණිලිකරුවන් අධෛර්යමත් වන අතරම අපේක්ෂිත සහනය ද නොලැබී යයි.

(ඊ) වර්තමාන කොමිෂන් සභාව පොලිස් නිලධාරීන්ගේ ස්ථාන මාරු කිරීම් සම්බන්ධයෙන් අයුතු බලපෑම් කළ බවට චෝදනා එල්ලවිය'

12.4.3. ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය වඩාත් ශක්තිමත් ව සිදු කිරීම සඳහා යෝජනා

■ නීතිමය ප්‍රතිපාදන සඳහා යෝජනා

(අ) පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ නිර්දේශ පොලිස්පතිවරයා විසින් පිළිපැදීම අනිවාර්ය කරන නීතිමය ප්‍රතිපාදන ඇති කළ යුතු ය.

(ආ) පොලිස් කොමිෂන් සභාව සම්බන්ධයෙන් පොලිස්පතිවරයාට පවතින භූමිකාව අවමකරන ආකාරයේ නීතිමය ප්‍රතිපාදන සම්පාදනය කළ යුතු ය.

■ ක්‍රියාත්මකභාවය පිළිබඳ යෝජනා

- (අ) පොලිසියට එරෙහිව කොමිෂන් සභාවට ලැබෙන මහජන පැමිණිලි පොලිස් නිලධාරීන් නොවන කොමිෂන් සභාවේ නිලධාරීන් විසින් විමර්ශනය කළ යුතු ය.
- (ඈ) මහජන පැමිණිලි විමර්ශන කඩිනම් කිරීම සඳහා විධිමත් ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතු ය.

12.5. විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව

12.5.1. සාධනීය ලක්ෂණ.

විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව ආරම්භ වී තවමත් වසර කිහිපයකි. එබැවින් කොමිෂන් සභාව මගින් සමාජයට සිදුකරන ලද බලපෑම නිශ්චිතව දැක්විය නොහැකි ය. නමුත් ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිපාදන අනුව පහත බලපෑම් අපේක්ෂා කළ හැකි ය.

- (අ) විගණනය වඩාත් ස්වාධීන වීම-
රාජ්‍ය විගණනය අනෙකුත් අංශවලින් ස්වාධීනව කටයුතු කළ යුතු ය. ඒ සඳහා වෙන ම කොමිෂන් සභාවක් තිබීම මගින් එම ස්වාධීනත්වය ආරක්ෂා වේ.
- (ආ) විගණන සේවය සඳහා නිලධාරීන් බඳවාගැනීම මගින් අනෙකුත් සේවාවලින් ස්වාධීනව කටයුතු කිරීමට හැකියාවක් ලැබීම-

19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය හා 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනත මගින් විගණන සේවය ආරම්භ වූ බැවින් විගණන කාර්යය සඳහා සේවකයන් බඳවාගැනීම ස්ථාන මාරු හා විනය පාලනය විගණන කොමිෂන් සභාවට පැවරේ. එවිට විගණන කාර්යයේ යෙදෙන නිලධාරීන්ට වඩාත් ස්වාධීනව විගණන කාර්යය සිදු කළ හැකි ය.

- (ඇ) දේශපාලන බලපෑම් අවම වීම-
විගණන කොමිෂන් සභාව පත්වන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශ මත වන බැවින් ද, විගණන කාර්යයේ යෙදෙන සේවකයන් විගණන කොමිෂන් සභාවේ පාලනයට යටත් සේවකයින් වන බැවින් ද විගණන සේවය දේශපාලන බලපෑමෙන් ඈත් වේ.

12.5.2. විගණන සේවා කොමිෂන් සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය සම්බන්ධයෙන් පවතින අඩුපාඩු විවේචන වෛද්‍යා සහ හිතීමය බාධා

■ නීතිමය බාධා

(ආ) විගණන සේවා කොමිෂන් සභාවට ඊති සකස් කිරීමේ බලය ඇත්තේ අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් නිශ්චය කරනු ලබන ප්‍රතිපත්තිවලට අනුකූලව ය. නමුත් ප්‍රතිපත්තිවල විෂය පථය නිශ්චය කර නොමැති නිසා කොමිෂන් සභාවේ ඊති සකස් කිරීමේ ස්වාධීනත්වය සීමා වී තිබේ.

(ආ) විගණනයේ මූලිකම කරුණක් වන අධිභාරය අයකර ගැනීම සම්බන්ධ බලතල ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් හෝ ජාතික විගණන පනත මගින් විගණන කොමිෂන් සභාව වෙත පවරා නොමැති වීම මත කොමිෂන් සභාවේ බලතල සහ සීමා කිරීමකට ලක් වේ.

(ඇ) 2015 වසරේදී විගණන කොමිෂන් සභාව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ස්ථාපනය කළද, 2018 වසරේදී ජාතික විගණන පනත සම්මත කරන තෙක් ම විගණන සේවාව ආරම්භ කිරීමට නොහැකි වීම මත විගණන කොමිෂන් සභාවේ කාර්යයට නීත්‍යානුකූලම බාධා ඇති වී තිබේ.

■ ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳ බාධා

(ඈ) විගණන කොමිෂන් සභාවේ සේවය සඳහා බඳවා ගැනීම් සිදු කළ යුත්තේ රජයේ අනෙකුත් සේවාවල වැටුප් තලවලට සාපේක්ෂව බැවින් විශේෂඥයන්ගේ සේවය ලබාගැනීමට බාධාවක් වී තිබේ.

12.5.3. විගණන සේවා කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය වඩාත් ශක්තිමත්ව සිදු කිරීම සඳහා යෝජනා

නීතිමය ප්‍රතිසංස්කරණ සඳහා යෝජනා

(අ) අධිභාරය අයකර ගැනීමේ බලය විගණන කොමිෂන් සභාවට පැවරෙන පරිදි පනත සංශෝධනය කළ යුතු ය. කොමිෂන් සභාවේ තීරණවලට එකඟ නොවන නිලධාරීන් ට අභියාචනා කිරීමේ අවස්ථාවක් සලසා දිය හැකි ය.

(ආ) විගණන සේවය සඳහා විශේෂඥතාවය අවශ්‍යවන නිලධාරීන් බඳවා ගැනීමේ දී ඔවුන් ගේ වැටුප් සහ දීමනා තීරණය කිරීමේ බලය කොමිෂන් සභාවට ලැබෙන ලෙස නීතිමය ප්‍රතිපාදන සංශෝධනය කළ යුතු ය.

12.6. ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව

12.6.1. සාධනීය ලක්ෂණ

(අ) මූලික අයිතිවාසිකම් කඩ වූ පුද්ගලයන්ට වියදමක් නොමැති ව සහන ලබාගැනීමේ හැකියාව-

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ III වන පරිච්ඡේදයේ සඳහන් මූලික අයිතිවාසිකම් කඩවූ අවස්ථාවකදී පුරවැසියන්ට ඒ සඳහා පැමිණිලි කර සහන ලබාගැනීම සඳහා ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය හා ඔම්බුඩ්ස්මන් 1978 වසරේ සිටම පැවතිණ. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට පැමිණිලි කිරීම අඩු ආදායම්ලාභී පුරවැසියකුට පහසු කාර්යයක් නොවේ. ඔම්බුඩ්ස්මන්වරයාගේද බලතල සීමා සහිත වූ අතර විශේෂයෙන්ම පොලිසිය හා සන්නද්ධ සේවාවලට එරෙහිව පැමිණිලි විමර්ශනය කිරීමේ හැකියාවක් ඔම්බුඩ්ස්මන්වරයාට නොමැත. මෙම තත්වය තුළ 1996 වසරේ දී ආරම්භ කරන ලද ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව සාමාන්‍ය ජනතාවට මූලික අයිතිවාසිකම් කඩවීමකදී පැමිණිලි කිරීමට පහසු ආයතනයක් බවට පත් විය.

(ආ) මූලික අයිතිවාසිකම් කඩවූ තැනැත්තා පමණක් නොව වෙනත් තැනැත්තෙකුට ද පැමිණිලි කිරීමේ හැකියාව-

කොමිෂන් සභා පනතට අනුව අදාළ මූලික අයිතිවාසිකම් කඩ වූ තැනැත්තාට පමණක් නොව ඒ පිළිබඳව උනන්දුවක් දක්වන පුරවැසියකුට ද මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවට පැමිණිලි කිරීමේ හැකියාව පවතින බැවින් වින්දිතයා යම් යම් බලපැම්වලට බියෙන් සිය මූලික අයිතිවාසිකම් කඩවීමට එරෙහිව පියවර නොගත්ත ද ඒ පිළිබඳ උනන්දුවක් දක්වන පුරවැසියන්ට අදාළ මූලික අයිතිවාසිකම් කඩවීම පිළිබඳව කොමිසමට පැමිණිලි කිරීමේ හැකියාව පවතී.

(ඇ) ප්‍රාදේශීය කාර්යාල 10ක් පිහිටුවා ඇති නිසා පුරවැසියන්ට පහසුවෙන් ප්‍රවේශ වීමේ හැකියාව-

මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවේ ප්‍රාදේශීය කාර්යාල 10 ක් දිවයින පුරා පවතින බැවින් ඒ ඒ ප්‍රදේශවල දී අදාළපැමිණිලි කිරීම හා විමර්ශන සිදු කිරීම ජනතාවට පහසුවක් වේ.

(ඈ) පැය 24 පුරා ක්‍රියාත්මක හදිසි ඇමතුම් අංකය (අංකය ?) නිසා ඕනෑම අවස්ථාවක ප්‍රවේශ වීමේ හැකියාව-

කොමිෂන් සභාව පවත්වාගෙන යනු ලබන ක්‍ෂණික දුරකථන ඇමතුම් සේවය නිසා මූලික අයිතිවාසිකම් කඩවීම් පිළිබඳව ඕනෑම මොහොතක පැමිණිලි කිරීමේ හැකියාව පවතී. පැමිණිලි කළ විගසම ඇතැම් විමර්ශන ආරම්භ වේ. විශේෂයෙන්ම නීති විරෝධී අත් අඩංගුවට ගැනීම්වල දී හා වධහිංසා සිදුවීම්වල දී මෙම ක්‍ෂණික ඇමතුමට පැමිණිලි කිරීමෙන් සහන සලසා ගත් අවස්ථා බොහොමයක් පවතී.

(ඉ) පොලිස් වධහිංසා අවමවීම-

කොමිෂන් සභාව විසින් නිරන්තරයෙන් සිදුකරන පොලිස් ස්ථාන පරීක්ෂාව නිසා පොලිස් ස්ථාන තුළ වධ හිංසා සිදුකිරීමට ඇති ඉඩකඩ අවම වේ.

(ඊ) අධිකරණමය ක්‍රියාවලියකට නොගොස් මූලික අයිතිවාසිකම් කඩවීම් සඳහා සහන ලබාගැනීමට හැකිවීම-

මූලික අයිතිවාසිකම් කඩවීමට දී අධිකරණ ක්‍රියාමාර්ගයකට නොගොස් එකී අයිතිවාසිකම් කඩවීමට සාධාරණයක් ඉටුකරගැනීම පිණිස අඩු වියදමකින් අදාළ නිර්දේශ ලබාගැනීමේ හැකියාවක් කොමිෂම නිසා ස්ථාපනය වී තිබේ.

(උ) වර්තමාන කොමිෂන් සභාව මගින් රජයට මානව හිමිකම් පිළිබඳ නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීම මගින් මානව හිමිකම් පරිසරයක් ගොඩනැගීමට දායක වීම-

කොමිෂන් සභාව විසින් පනතේ පවතින බලතල භාවිතා කරමින් මානව හිමිකම් පිළිබඳව රජයට උපදෙස් ලබාදීම මගින් මානව හිමිකම් පරිසරයක් ගොඩනැගීමට දායක වී ඇත.

12.6.2. ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය සම්බන්ධයෙන් පවතින අඩුපාඩු, විවේචන, සහ වොදනා

■ නීතිමය බාධා

(අ) ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ III වන පරිච්ඡේදයේ සඳහන් මූලික අයිතිවාසිකම් කඩවීම් පිළිබඳව පරීක්ෂා කිරීම හා එකී කඩවීම් පිළිබඳව නිර්දේශ නිකුත් කිරීම සඳහා කොමිෂන් සභාවට බලතල පැවරී ඇත. නමුත් කොමිෂන් සභාව නිකුත් කරන නිර්දේශ අදාළ විධායක හා පරිපාලන නිලධාරීන් ක්‍රියාත්මක නොකිරීම සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියාත්මක වීමට කොමිෂන් සභාවට බලයක් නොමැත. එසේම කොමිෂන් සභාව ලබාදෙන නිර්දේශ විශාල වශයෙන් පැහැර හරින තත්ත්වයක්ද උදා වී ඇත. කොමිෂන් සභාව විසින් ලබාදුන් නිර්දේශ කොතරම් ප්‍රමාණයක් අදාළ විධායක හා පරිපාලන ආයතන ක්‍රියාත්මක කර තිබේ ද? කොතරම් නිර්දේශ ප්‍රමාණයක් ක්‍රියාත්මක කිරීම පැහැර හැර තිබේ ද? යන්න පිළිබඳ සංඛ්‍යා ලේඛන කොමිෂන් සභාව සතුව නැත. මේ නිසා කොමිෂන් සභාවේ නිර්දේශ ක්‍රියාත්මක නොවන තත්ත්වයකට පත්ව ඇති බැවින් කොමිෂන් සභාවට මූලික අයිතිවාසිකම් සම්බන්ධයෙන් පැමිණිලි කිරීම මගින් අපේක්ෂිත සහන පුරවැසියන්ට ලබාගැනීමට නොහැකි තත්වයක් උදා වී ඇත.

(ආ) කොමසාරිස් මණ්ඩලයේ කාලය වසර 3කට සීමා වීම

කොමසාරිස්වරුන්ගේ කාලය වසර තුනට සීමාවීම නිසා එක් කොමසාරිස් මණ්ඩලයක් යටතේ තීරණ ගෙන ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමට ගතවන කාලය ප්‍රමාණවත් නොවේ. නමුත් එක් වරක් පත්වූ කොමසාරිස්වරුන් නැවත වරක් පත් කිරීමට නීතිමය බාධාවක් නොමැත. ඒ අනුව 2015 වසරේ පත්වූ කොමසාරිස් මණ්ඩලය 2019 වසරේදී ද නැවත පත් කරන ලදී. නමුත් කොමසාරිස්වරුන්ගේ කාලය නීතිමය වශයෙන් දීර්ඝ කිරීමක් අවශ්‍ය වනු ඇත.

(ඇ) රීති පැනවීම අමාත්‍යවරයකු මගින් සිදු කිරීමට පවතින නීතිමය ප්‍රතිපාදන-

කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය ඉටුකිරීම සඳහා අවශ්‍යවන රීති පැනවීම විෂයභාර අමාත්‍යවරයා විසින් සිදුකළ යුතු බවට 1995 අංක

21 දරන ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව පනතේ 28 වන වගන්තියේ සඳහන්ව ඇත. මේ අනුව කොමිෂන් සභාවට ස්වාධීනව තම ඊති පැනවීමේ බලතල නොමැත. මෙම තත්වය කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනතාවයට බාධාවක් වේ.

(ඇ) කොමිෂන් සභාවේ මූලික අයිතිවාසිකම් පැමිණිල්ලක් පවතින කාලය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට යොමුවීමේ දී කාලය ගණන් නොගන්නා බවට වන ප්‍රතිපාදනය හා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා ප්‍රතිපාදන අතර ගැටීම.

(ඉ) කොමිෂන් සභාවේ කටයුතුවලට බාධා කිරීම වරදක් ලෙස කොමිෂන් සභා පනතේ හඳුනාගෙන නොමැති වීම නිසා කොමිෂන් සභාවේ කටයුතුවලට බාධා කරන්නන්ට එරෙහිව නීතිමය පියවර ගැනීමට හැකියාවක් නොමැත (කොමිෂන් සභාවට අපහාස කිරීම හා කොමිෂන් සභාවේ සිතාසියකට අවනත නොවීම වරදක් ලෙස හඳුනාගෙන තිබේ).

■ ක්‍රියාත්මක වීමේ දී පවතින ගැටලු

(ඊ) මූලික අයිතිවාසිකම් විමර්ශන සඳහා දීර්ඝ කාලයක් ගතවීම- මූලික අයිතිවාසිකම් කඩවීම් පිළිබඳව මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව වෙත පැමිණිලි කළ අවස්ථාවල දී එකී පැමිණිලි විමර්ශනය කර නිර්දේශ නිකුත් කිරීම සඳහා ඉතා දීර්ඝ කාලයක් ගතවීම නිසා කොමිෂන් සභාවේ සේවය ලබාගන්නා පුරවැසියන් දැඩි අපහසුතාවයකට ලක් වේ.

(උ) කොමිෂන් සභාවේ කර්තව්‍ය සම්බන්ධ ඊති පනවා නොතිබීම- කොමිෂන් සභා පනත යටතේ ඊති පැනවීම සඳහා ප්‍රතිපාදන සලස්වා තිබුණ ද මෙතෙක් එකී ඊති පනවා නොමැත (ඊති කොමිෂන් සභාවට ස්වාධීනව පැනවීමට නීතිමය බාධා ඇත). මේ නිසා කොමිෂන් සභාවේ පැමිණිලි විමර්ශන ක්‍රියාවලිය ඉතාමත් ආවෘත කාර්යයක් බවට පත්ව තිබේ.

(ඌ) මානව හිමිකම් හා සම්බන්ධ නීති ඊති සකස් කිරීමේ දී හා ප්‍රතිපත්ති සකස් කිරීමේදී කිසිදු විටෙක එකී කරුණු සම්බන්ධයෙන් මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවේ මතය විමසීම හෝ කොමිෂන් සභාව එම සම්පාදක කාර්යයට සම්බන්ධ කර නොගනී.

(ඵ) කොමිෂන් සභාවේ සීතාසියකට අනුව පැමිණීම පැහැර හරින පුද්ගලයන්ට එරෙහිව නීතිමය පියවර ගැනීමේ බලතල කොමිෂන් සභාව සතු වුව ද එසේ පැහැර හරින පුද්ගලයන් විෂයයෙහි මෙම බලතල කොමිෂන් සභාව විසින් මෙතෙක් එක් අවස්ථාවක් වත් භාවිතා කර නැත. මේ නිසා වගඋත්තරකරුවන් නොපැමිණීමෙන් පැමිණිලි විභාග දිගින් දිගටම කල්යාමක් සිදුවේ.

12.6.3. ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය වඩාත් ශක්තිමත්ව සිදුකිරීම සඳහා යෝජනා

■ නීතිමය ප්‍රතිසංස්කරණ සඳහා යෝජනා

- (අ) මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවේ මූලික අයිතිවාසිකම් විමර්ශනයක් පවතින කාලය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 126 වන ව්‍යවස්ථාව යටතේ කාලය ගණන් ගැනීමේදී බල නොපාන බවට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිපාදන සැලසීම.
- (ආ) කොමිෂන් සභා නිර්දේශ බලාත්මක කිරීම සඳහා අවශ්‍ය නීතිමය ප්‍රතිපාදන සැලසීම-

මේ සඳහා යෝජනා කිහිපයක් ඉදිරිපත් වී තිබේ. එක් යෝජනාවක් වන්නේ නිර්දේශ ක්‍රියාත්මක නොකිරීම වරදක් ලෙස කොමිෂන් සභා පනතේ නීතිමය ප්‍රතිපාදනයක් යෙදීම යි. එවැනි ප්‍රතිපාදනයක් යොදන්නේ නම් කොමිෂන් සභාවේ නිර්දේශය සම්බන්ධයෙන් අභියාචනා කිරීමේ අවස්ථාවක් ලබා දිය යුතු ය. එය අභියාචනාධිකරණ වීම වඩාත් සුදුසු ය. අනෙක් යෝජනාව වන්නේ කොමිෂන් සභාව විසින් ලබාදුන් නිර්දේශයක් වගඋත්තරකාර පාර්ශ්වය ක්‍රියාත්මක නොකරන විටෙක පැමිණිලිකරු විසින් මහාධිකරණයේ නඩුවක් පවරා එකී නිර්දේශය ක්‍රියාත්මක කරවීමේ නියෝගයක් ලබාගැනීම යි. තවත් යෝජනාවක් වන්නේ කොමිෂන් සභා නිර්දේශ ක්‍රියාත්මක නොකිරීම විනය වරදක් සේ සලකන බවට ආයතන සංග්‍රහයේ ප්‍රතිපාදන සංශෝධනය කිරීම යි.

- (ඇ) කොමිෂන් සභාවේ කොමසාරිස්වරුන් ගේ ධුර කාලය වසර 4ක් දක්වා දීර්ඝ කිරීම සඳහා කොමිෂන් සභා පනත සංශෝධනය කිරීම.

(ඇ) කොමිෂන් සභාවට බාධා කිරීම අපරාධ වරදක් වන බවට ප්‍රතිපාදන ඇතුළත් වන පරිදි කොමිෂන් සභා පනත සංශෝධනය කිරීම.

■ ක්‍රියාත්මකභාවය සඳහා යෝජනා

- (ඉ) නිර්දේශ ක්‍රියාත්මක නොකරන පුද්ගලයන් හා ආයතන අසාධු ලේඛනගත කිරීම හා ප්‍රසිද්ධ කිරීම.
- (ඊ) මූලික අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය කිරීම් පිළිබඳ පැමිණිලි විමර්ශනය කිරීමේදී නිශ්චිත කාලයක් තුළ එකී විමර්ශන නිමා කිරීම.
- (උ) කොමිෂන් සභාවේ මූලික අයිතිවාසිකම් පැමිණිලි විමර්ශන හා පරීක්ෂණය සඳහා නිශ්චිත ක්‍රියාවලියක් හඳුන්වාදීම හා එය ප්‍රසිද්ධ කිරීම.
- (ඌ) කොමිෂන් සභාවේ නිලධාරීන් සඳහා ආචාර ධර්ම පද්ධතියක් හඳුන්වා දීම.
- (එ) කොමිෂන් සභාවේ සීතාසිවලට අවනත නොවන පුද්ගලයින්ට එරෙහිව කොමිෂන් සභා පනතේ ප්‍රතිපාදන අනුව නීතිමය පියවර ගැනීම.

12.7 අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාව

12.7.1. අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාව මගින් සිදුවූ සමාජ බලපෑම

(අ) අල්ලස් හෝ දූෂණ ක්‍රියා විමර්ශනය හා නඩු පැවරීම සිදු කිරීමට අවස්ථාව ලැබීම-

අල්ලස් පනත යටතේ මෙතෙක් නඩු පැවරීමේ බලය තිබුණේ නීතිපතිවරයාට ය. නමුත් කොමිෂන් සභාව පිහිටුවීමෙන් පසුව අල්ලස් හෝ දූෂණ සම්බන්ධයෙන් මෙන්ම වත්කම් හා බැරකම් ප්‍රකාශන පිළිබඳ අපරාධ සම්බන්ධයෙන් විමර්ශනය කිරීමට මෙන්ම නඩු පැවරීමට ද කොමිෂන් සභාවට බලතල ලැබිණි.

(ආ) ස්වාධීන වීම (ආකෘතිමය) නිසා මහජන විශ්වාසය වැඩි වීම-

කොමිෂන් සභා පනත මගින් මෙන්ම 17 හා 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධන මගින් කොමිෂන් සභාව ස්වාධීන ආයතනයක් ලෙස ස්ථාපනය වීම මගින් මහජන විශ්වාසය වර්ධනය වී ඇත.

(ඇ) 19 වන සංශෝධනය මගින් කොමිෂන් සභාවේ බලතල වැඩි කිරීම-

2015 වර්ෂයේදී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එක් කරන ලද 19 වන සංශෝධනය මගින් කොමිෂන් සභාවට අල්ලස් නඩු සම්බන්ධයෙන් පැමිණිල්ලක් නොමැතිව වුව ද විමර්ශන ආරම්භ කිරීමේ බලතල ලැබීම කොමිෂන් සභාවේ බලතල පුළුල් කිරීමක් විය.

(ඈ) හදිසි ඇමතුම් අංකය මගින් පැමිණිලි ලබාගැනීම-

හදිසි ඇමතුම් අංකයක් ප්‍රවලිත කිරීම නිසා දිවයිනේ ඕනෑම ස්ථානයක සිටින පුද්ගලයෙකුට පහසුවෙන් අල්ලස් හෝ දූෂණ සම්බන්ධව පැමිණිලි කිරීමේ හැකියාව ලැබී තිබේ.

(ඉ) ජාතික ක්‍රියාකාරී සැලැස්මක් යටතේ දූෂණය අවම කිරීමට උත්සාහ කිරීම-

කොමිෂන් සභාව විසින් 2019 වර්ෂයේදී පස් අවුරුදු ජාතික ක්‍රියාකාරී සැලැස්මක් සකස් කර ඇති අතර එය ප්‍රධාන තේමා 4ක් ඔස්සේ ක්‍රියාත්මක වේ. විශේෂයෙන්ම කොමිසම විසින් දූෂණ අවම කිරීම සඳහා අවශ්‍යවන නීතිමය සංශෝධනයන් පිළිබඳව ද හඳුනාගැනීමක් මේ වන විට සිදුකර ඇත.

12.7.2 අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය සම්බන්ධයෙන් පවතින අඩුපාඩු, විවේචන, සහ චෝදනා

■ නීතිමය බාධා

(අ) ශ්‍රී ලංකාවේ දූෂණ විරෝධී නීතිරීති එක්සත් ජාතීන්ගේ දූෂණ විරෝධී සම්මුතියට අනුකූල නොවීම-

ජාත්‍යන්තර වශයෙන් දූෂණ පිටුදැකීම සඳහා වන එක්සත් ජාතීන්ගේ දූෂණ විරෝධී සම්මුතියට ශ්‍රී ලංකාව අත්සන් කර අපරානුමත කර ඇත. නමුත් එකී සම්මුතියට අනුකූල පරිදි ශ්‍රී ලංකාවේ දූෂණ විරෝධී නීතිරීති යාවත්කාලීන වී නොමැත.

(ආ) ජාත්‍යන්තර වශයෙන් ‘‘දූෂණ’’ වැරදි ලෙස සලකනු ලබන මුදල් විශුද්ධීකරණය වැනි වැරදි අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිසන් සභාවේ විෂය පථයට යටත් නොවීම.

(ඇ) රහස්‍යතා වගන්තිය නිසා අනෙකුත් අපරාධ මර්ධන අංශ අතර තොරතුරු හුවමාරු කරගැනීමට පවතින බාධා හා පැමිණිලිකරුවන්ට විමර්ශනවල ප්‍රගතිය පිළිබඳව දැනගැනීමට නොහැකි වීම නිසා පැමිණිලිකරුවන් අධෛර්යවීම මෙන්ම කොමිෂන් සභා නිලධාරීන්ගේ වගවීම අඩු වීම.

■ ක්‍රියාකාරීත්වයේදී පවති ගැටලු

(ඇ) පැමිණිලි සම්බන්ධ විමර්ශන ප්‍රමාදවීම හා ඒ පිළිබඳව කිසිදු නිශ්චිත කරුණු දැක්වීමක් නොවීම.

(ඉ) ඇතැම් පැමිණිලි සම්බන්ධයෙන් ඉතා කඩිනමින් ක්‍රියාත්මක වන නමුත් ඇතැම් පැමිණිලි සම්බන්ධයෙන් කිසිදු ක්‍රියාකාරීත්වයක් නොදැක්වීම.

(උ) විමර්ශන නිලධාරීන් ලෙස ශ්‍රී ලංකා පොලිසියෙන් විශාල වශයෙන් නිලධාරීන් අනුයුක්ත කර ගැනීමක් සිදුකරන නමුත් කොමිෂන් සභාවේ සේවකයින් ලෙස විමර්ශන නිලධාරීන් බඳවා නොගැනීම.

(ඌ) විමර්ශන නිලධාරීන් ලෙස පොලිස් නිලධාරීන් අනුයුක්ත කිරීමක් සිදුවන බැවින් විගණනය, ප්‍රසම්පාදනය සන්නිවේදන තාක්ෂණය වැනි දූෂණ සම්බන්ධ අපරාධ විමර්ශනය සඳහා ඉවහල් වන වෙනත් විෂය ප්‍රවීණයන්ගේ සේවය කොමිෂන් සභාවට නොලැබීම.

12.7.3. අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය වඩාත් ශක්තිමත්ව සිදුකිරීම සඳහා යෝජනා

■ නීතිමය ප්‍රතිසංස්කරණය සඳහා යෝජනා

(අ) අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභා පනතේ විෂය පථය එක්සත් ජාතීන්ගේ දූෂණ විරෝධී සම්මුතියට අනුකූල පරිදි සංශෝධනය කිරීම.

(ආ) විදේශ රාජ්‍ය නිලධාරීන්ට අල්ලස් දීම, පෞද්ගලික අංශයේ අල්ලස්, බැඳියා අතර ගැටුම් පිළිබඳ රීති හා ක්‍රීඩාවලට සම්බන්ධ අපරාධ වැනි දෑ අපරාධ වැරදි ලෙස නීතිමය ප්‍රතිපාදන සැලසීම.

(ඇ) අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභා පනතේ රහස්‍යතා වගන්තිය අපරාධ විමර්ශන ආයතන අතර තොරතුරු හුවමාරුව සඳහා සහ මහජන වගවීම වර්ධනය කිරීම අරමුණු කරගෙන ලිහිල් කිරීම.

■ ක්‍රියාකාරීත්වය සඳහා යෝජනා

- (අ) කොමිෂන් සභාව සඳහාම විමර්ශන නිලධාරීන් බඳවා ගැනීම.
- (ආ) දූෂණ විරෝධය හා කොමිෂන් සභාවේ කාර්යයට මහජන සහය ලබාගැනීම සඳහා පුළුල් දැනුවත් කිරීමක් ඇති කිරීම.
- (ඇ) කොමිෂන් සභාව විසින් සකස්කර ඇති සහ කැබිනට් මණ්ඩලය සම්මත කර ඇති ජාතික දූෂණ විරෝධී සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා අවශ්‍ය ප්‍රතිපාදන සැලසීම.

12.8. ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව

12.8.1. ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව මගින් සිදුවූ සමාජ බලපෑම

ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව ආරම්භ වී තවමත් වසර කිහිපයකි. එබැවින් කොමිෂන් සභාව මගින් සමාජයට සිදුකරන ලද බලපෑම නිශ්චිතව දැක්විය නොහැකිය. නමුත් ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිපාදන අනුව පහත බලපෑම් අපේක්ෂා කළ හැකිය.

(අ) ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය සඳහා මගපෙන්වීමට ජාතික මට්ටමේ ආයතනයක් ලැබීම-

රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය ඉතා වැදගත් කාර්යයක් වන අතර ඒ සඳහා මෙතෙක් මග පෙන්වීම් සිදු කරන ලද්දේ මුදල් අමාත්‍යාංශය යටතේ වූ විවිධ ආයතන ය. නමුත් ඒ සඳහා වෙනම ස්වාධීන හා බලතල සහිත විශේෂඥයන් ගෙන් සමන්විත ජාතික ආයතනයක් ලැබීම රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය වඩාත් විධිමත් වීමක් වනු ඇත.

(ආ) ප්‍රසම්පාදනය සම්බන්ධ චෝදනා හෝ පැමිණිලි විමර්ශනය කර නිවැරදි කිරීමට අවස්ථාවක් ලැබීම නිසා ජාතික ධනය වඩාත් ප්‍රයෝජනවත්ව යෙදවීමට හැකියාවක් ලැබීම-

ප්‍රසම්පාදනය පිළිබඳ පැමිණිලි මෙතෙක් සිදුකළ හැකි වූයේ අදාළ අමාත්‍යාංශයට විගණන අංශවලට හෝ අධිකරණයේ රීට් හෝ මූලික අයිතිවාසිකම් නඩු ලෙස ය. නමුත් ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව පිහිටුවීමත් සමගම ඉතා සරල ලෙස හා පහසු ලෙස ප්‍රසම්පාදනය පිළිබඳ පැමිණිලි සිදු කිරීමට තරගකාරී පුද්ගලයන්ට පමණක් නොව උනන්දුවක් දක්වන පුරවැසියන්ට ද අවස්ථාව සැලසී ඇත.

(අ) ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියේදී සිදුවන නාස්තිය දූෂණය අවම කරගැනීමට හැකියාවක් ලැබීම-

රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය වඩාත් විධිමත් වන්නේ නම් ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය හරහා සිදුවන දූෂණ හා නාස්තිය අවම වීමෙන් ජාතික ධනය ආරක්‍ෂා වීමක් සිදු වේ.

12.8.2. ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය සම්බන්ධයෙන් පවතින අඩුපාඩු, විවේචන, සහ චෝදනා

■ නීතිමය බාධා

(අ) ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ නිකුත් කිරීමට බලයක් තිබුණ ද ඒවා බලාත්මක වන්නේ පාර්ලිමේන්තුවේ අනුමැතිය ලැබීමේන අනතුරුව ය. එසේම ඒ සඳහා කැබිනට් අනුමැතිය ලැබීමද අත්‍යවශ්‍යවේ. මෙම ප්‍රතිපාදන කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීනත්වයට බාධාවකි.

■ ක්‍රියාත්මකභාවයේ දී පවතින ගැටලු

(ආ) කොමිෂන් සභාව විසින් සකස් කර ගැසට් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ මගින් පළාත් පාලන ආයතනවල ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය පිළිබඳ සඳහනක් නොමැති වීම නිසා පළාත් පාලන පනත්වල පවතින ප්‍රසම්පාදන මගපෙන්වීම් සම්බන්ධයෙන් ගැටීමක් ඇති වේ.

(ඇ) එසේම එම මාර්ගෝපදේශ මගින් 1987 අංක 03 දරණ පොදු කොන්ත්‍රාත් පනතේ ප්‍රතිපාදන නොතකා හැරීමක් සිදුකර ඇත.

- (අූ) ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව වෙත අවශ්‍ය කරන මානව සම්පත ලබාගැනීමේ දී දැඩි දුෂ්කරතාවලට මුහුණදෙන්නේ ප්‍රසම්පාදන ක්‍ෂේත්‍රය අධික වැටුප් හා වරප්‍රසාද හිමි ක්‍ෂේත්‍රයක් වීමත් කොමිෂන් සභාවේ වැටුප් සාපේක්‍ෂ වශයෙන් අඩු වීමත් නිසා ය.
- (ඉ) ඉහත කී තත්ත්වය නිසා කොමිෂන් සභාවේ කටයුතුවලදී මෙන්ම රාජ්‍ය නිලධාරීන් පුහුණු කිරීමේ කටයුතුවලදී ද දැඩි අභියෝගයකට මුහුණ දේ.
- (ඊ) තවමත් කාර්යය පටිපාටි සකස් කර නොමැත
- (උ) ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ පළකිරීම සඳහාද දීර්ඝකාලයක් ගතකරන ලදී. එකී මාර්ගෝපදේශද නැවත වෙනස් කරන ලදී.
- (ඌ) මාර්ගෝපදේශ සඳහා පාර්ලිමේන්තු අනුමැතිය ලැබී නැත.

12.8.3. ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය වඩාත් ශක්තිමත්ව සිදුකිරීම සඳහා යෝජනා

■ නීතිමය සංශෝධන සඳහා යෝජනා

- (අ) මාර්ගෝපදේශ නිකුත් කිරීම ස්වාධීනව සිදුකිරීම සඳහා ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිපාදන සැලසීම
- (ආ) කොමිෂන් සභාවට ස්වාධීනව කාර්ය මණ්ඩල බඳවා ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය ප්‍රතිපාදන සැලසීම.

■ ක්‍රියාත්මකභාවය පිළිබඳ යෝජනා

- (අ) කාර්ය පටිපාටි කඩිනමින් ගැසට් කිරීම
- (ආ) ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ නැවත අධ්‍යයනය කර සංශෝධනය කිරීම

12.9. අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව

12.9.1. අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව මගින් සිදුවූ සමාජ බලපෑම

(අ) අධිකරණ ක්‍රියාවලිය දේශපාලනයෙන් ඇත් කිරීම-

අධිකරණය විධායකයේ හා ව්‍යවස්ථාදායකයේ බලපෑමෙන් ඇත් ව තැබීමට අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව ඉවහල් වේ. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එක්කරන ලද 17 හා 19 සංශෝධන මගින් කොමිෂන් සභාව ස්වාධීන වීමත් සමග අධිකරණ ක්‍රියාවලිය දේශපාලනයෙන් ඇත් වීමට වඩාත් පහසු විය.

(ආ) අධිකරණ ක්‍රියාවලිය පිළිබඳ ජනතා විශ්වාස වර්ධනය වීම-

අධිකරණ ක්‍රියාවලිය ස්වාධීන වූ අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවක් විසින් මෙහෙය වීම අධිකරණ ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධයෙන් ජනතා විශ්වාසය තහවුරු වීමට හේතුවක් වේ.

(ඇ) අධිකරණ නිලධාරීන්ගේ පත්වීම් ස්ථාන මාරු හා විනය කටයුතු වඩාත් ස්වාධීන වීම-

පහළ අධිකරණවල අධිකරණ නිලධාරීන් හා අධිකරණවල සේවය කරන උපලේඛනගත නිලධාරීන්ගේ පත්වීම් ස්ථාන මාරු හා විනය කටයුතු සිදුකරන්නේ අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව නිසා එකී නිලධාරීන්ට අනෙක් රාජ්‍ය අංශ වලින් ස්වාධීනව කටයුතු කිරීමේ හැකියාවක් පවති යි.

12.9.2. අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය සම්බන්ධයෙන් පවතින අඩුපාඩු විවේචන වෝදනා

(අ) මහාධිකරණ විනිසුරුවරුන් පත් කිරීම පිළිබඳව බලතල අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවට නොමැති වීම සහ එය ජනාධිපතිට පැවරී තිබීම.

(ආ) අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ සියලුම සාමාජිකයන් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ විනිසුරුවන් නිසා අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවට එරෙහිව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට පෙත්සම් විභාග කිරීමේදී ළැදියා අතර ගැටුමක් ඇතිවිය හැකි ය.

12.9.3. අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ කාර්යය වඩාත් ශක්තිමත්ව සිදු කිරීම සඳහා යෝජනා

(අ) මහාධිකරණ විනිසුරුවරුන් පත් කිරීමේ බලතල අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවට පවරන ලෙස නීතිමය සංශෝධන ඇති කිරීම

12.10. කොමිෂන් සභා මගින් සිදු වූ සමාජ බලපෑම පිළිබඳව හොද නිරීක්ෂණ සහ යෝජනා.

(අ) රාජ්‍යය සේවය දේශපාලනිකරණයෙන් ඇත් වීම-

කොමිෂන් සභා පිහිටුවීම හා එම කොමිෂන් සභා ස්වාධීනව පත්වීම මගින් රාජ්‍ය සේවය ස්වාධීන වීම ත් අපේක්ෂා කරනු ලබ යි. විශේෂයෙන් ම අධිකරණ,පොලිස්,මානව හිමිකම්, විගණනය, රාජ්‍ය සේවය, මැතිවරණ, ප්‍රසම්පාදනය වැනි සේවා රාජ්‍යයක ඉතා වැදගත් සේවා වන බැවින් ඒවා ස්වාධීනව හා දේශපාලන බලපෑම්වලින් තොරව පවත්වාගෙන යාම සඳහා කොමිෂන් සභා ක්‍රමය දැඩි ලෙස ඉවහල් වී ඇත,

(ආ) රාජ්‍ය නිලධාරීන්ගේ වගවීම වර්ධනය වීම-

බොහෝ රාජ්‍ය නිලධාරීන් ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවක් යටතේ පාලනය වීම නිසා ඔවුන්ගේ නිරන්තරයෙන්ම ස්වාධීන වූ අධිකාරියක් වෙත උත්තර දීමට බැඳී සිටි යි. එසේම මෙම ස්වාධීන කොමිෂන් සභා ව්‍යුහය තුළ මහජන පැමිණිලි විමර්ශන යන්ත්‍රණ ද ක්‍රියාත්මක වන බැවින් රාජ්‍ය නිලධාරීන්ගේ වගවීම වර්ධනය වේ.

(ඇ) කොමිෂන් සභා මගින් ආවරණය වන ක්‍ෂේත්‍ර පිළිබඳ සමාජයේ විශ්වාසය වර්ධනය වීම-

ස්වාධීන කොමිෂන් සභා මගින් ආවරණය වන ක්‍ෂේත්‍රයන් ක්‍රියාත්මක කරන ආයතන ව්‍යුහ ස්වාධීන වීම දේශපාලනයෙන් ඇත්වීම හා මහජන මැදිහත්වීම් සඳහා ලබා දී ඇති ඉඩකඩ නිසා එකී ක්‍ෂේත්‍රයන් සම්බන්ධයෙන් මහජන විශ්වාසය වර්ධනය වී ඇත.

(ඈ) රාජ්‍ය සේවය ස්වාධීන වීම-

අදාළ කොමිසන් සභා සඳහා කාර්ය මණ්ඩල බඳවා ගැනීම එකී කොමිෂන් සභා මගින්ම සිදුවන බැවින් දේශපාලනික හා වෙනත් බලපෑම් සඳහා පවතින ඉඩකඩ අවම වේ. එසේම එකී නිලධාරීන්ගේ

ක්‍රියාකාරකම් සම්බන්ධයෙන් දේශපාලනඥයන්ට හා වෙනත් සේවාචල නිලධාරීන්ට බලපෑම් කිරීමේ ඉඩකඩ අවම වීම මගින් එකී සේවා ස්වාධීනව ක්‍රියාත්මක වීමක් අපේක්‍ෂා කරනු ලබයි.

12.10.2. කොමිෂන් සභාවලට අදාළව නිරීක්ෂණය වූ දුර්වලතා සහ ගැටලු

(අ) කොමිෂන් සභා පිළිබඳව ජනතාවට අවබෝධයක් නොමැත- ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවල කාර්යභාරය හා බලතල පිළිබඳව පුරවැසියන්ට පවතින අවබෝධය ඉතා අඩු ය. මෙම තත්ත්වය නිසා කොමිෂන් සභාවලින් ජනතාවට ලබාගත හැකි ප්‍රයෝජන නොගන්නවා මෙන් ම කොමිෂන් සභාවල ක්‍රියාකාරීත්වයට මහජනතාවගෙන් ලැබිය යුතු සහයද නොලැබී යයි. එසේම කොමිෂන් සභා මගහැර කටයුතු කිරීමක් ද සිදු වේ.

(ආ) කොමිෂන් සභාවල මූල්‍ය ස්වාධීනත්වය නොමැතිකම.

ස්වාධීන කොමිෂන් සභා පාර්ලිමේන්තුවෙන් මුදල් වෙන් කිරීමක් සිදු කළ යුතු වුව ද මුදල් අමාත්‍යාංශයේ බලපෑමට දැඩි ලෙස නතු වීමට සිදු වේ. මෙම තත්ත්වය ස්වාධීන කොමිෂන් සභා නිරෝගී ක්‍රියාකාරීත්වයට බාධාවකි.

(ඇ) කොමිෂන් සභා කාර්යය මණ්ඩල ස්වාධීන බඳවා ගැනීමේ දී ඇතිවන ගැටලු

කොමිෂන් සභාවල කාර්ය මණ්ඩල ප්‍රමාණය හා සුදුසුකම් තීරණය කිරීමේ බලතල කොමිෂන් සභාවලට ලැබිය යුතු වුව ද, කළමණාකරණ සේවා දෙපාර්තමේන්තුව, මුදල් අමාත්‍යාංශය වැනි ආයතනවල අනුමැතිය හා නිර්දේශ ලබාගැනීමේදී විශාල ගැටලුවලට හා ප්‍රමාදවලට භාජනය වේ,

(ඈ) විශේෂ නිපුණතා සහිත වෘත්තිකයන් බඳවාගැනීමේ ගැටලු

ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවල සමහර කාර්යය සඳහා බඳවා ගතයුතු කාර්ය මණ්ඩල විශේෂ නිපුණතාවලින් යුතු පුද්ගලයන් වේ. එවැනි විශේෂ නිපුණතා සහිත වූවන් ගේ සේවය ලබාගැනීම සඳහා විශාල වැටුපක් ගෙවිය යුතු වුව ද රාජ්‍ය සේවයේ සමාන්තර ශ්‍රේණි සමග ඔවුන් සංසන්දනය කරන බැවින් වෙළෙඳපොළ ගෙවීම්වලට වඩා අඩු වැටුපක් ගෙවීමට කොමිෂන් සභාවට සිදු වේ. එසේම වැඩි වැටුප් යෝජනා

කළද මුදල් අමාත්‍යාංශය එවැනි ඉහළ වැටුප් අනුමත නොකර යි. මෙම තත්ත්වය විශේෂ නිපුණතා සහිත වෘත්තිකයන්ගේ සේවය කොමිෂන් සභාවලට ලබාගැනීමට බාධාවක් වේ.

(ඉ) කොමිෂන් සභාවල සේවය හා තීරණ ලැබීමේ ප්‍රමාදය

කොමිෂන් සභාවල අභියාචනා විභාගවල තීරණ, උපදෙස් ලැබීමේ හා නිර්දේශ ලැබීමේදී විශාල ප්‍රමාදයක් සිදුවේ. මෙම තත්ත්වය නිසා ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවල සේවය ලබාගන්නා සේවාවලාභීන් විශාල අපහසුතාවකට පත් වේ, එසේම රාජ්‍ය සේවයේ කාර්යක්ෂමතාවයට මෙම තත්ත්වය දැඩිව බලපෑම් ඇති කරන අතරම කොමිෂන් සභා නිසා මහජන සේවා ප්‍රමාදවන බවට මහජන මතයක් ද ගොඩනැගෙමින් පවතී. මෙම තත්ත්වය ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවලට දැඩිලෙස සෘණාත්මකව බලපායි.

(ඊ) කොමිෂන් සභා කාර්ය මණ්ඩලවල දෙමළ භාෂාව හසුරුවන්නන්ගේ අඩුව

කොමිෂන් සභා ජාතික ආයතන ලෙස සලකනු ලැබේ. එබැවින් පුරවැසියන්ට අවශ්‍යතාවය පරිදි සිංහල හෝ දෙමළ භාෂාවලින් වැඩ කරගැනීමේ හැකියාව තිබිය යුතු ය. නමුත් ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවල කාර්ය මණ්ඩල අතර දෙමළ භාෂාවෙන් වැඩකළ හැකි කාර්ය මණ්ඩල සාමාජිකයන් ඉතා අඩු ය. මෙම තත්ත්වය දෙමළ භාෂාව භාවිතා කරන පුරවැසියන්ට කොමිෂන් සභා සමග ගනුදෙනු කිරීමේදී බාධාවක් ව පවතී.

(උ) කොමිෂන් සභාවලට එරෙහි ව පැමිණිලි කිරීමට යන්ත්‍රණයක් නොමැති වීම-

කොමිෂන් සභාවල තීරණයන්ට එරෙහි ව අභියාචනා කිරීමේ නීතිමය ප්‍රතිපාදන සලසා ඇති නමුත් කොමිෂන් සභා මගින් සිදුවිය හැකි ප්‍රමාදය අක්‍රමිකතා පිළිබඳව පැමිණිලි කිරීමට හා කොමිෂන් සභාවල ක්‍රියා පරීක්ෂා කිරීමට නිසි යන්ත්‍රණයක් නොමැත.

(ඌ) කොමිෂන් සභා පිළිබඳ සිවිල් සමාජයේ නිහඬබව

ස්වාධීන කොමිෂන් සභා ස්ථාපනය කිරීමට හා ඒ සඳහා වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයන් සිදු කිරීමට සිවිල් සමාජ සංවිධාන විශාල වෙහෙසක් දැරුව ද එකී කොමිෂන් සභාවන් ස්ථාපනය කිරීමෙන් අනතුරුව එම කොමිෂන් සභාවල ක්‍රියාකාරීත්වයට සහය දැක්වීමට, කොමිෂන් සභාවල ස්වාධීන ක්‍රියාකාරීත්වයට එල්ලවන තර්ජන වැළැක්වීමට හෝ ස්වාධීන කොමිෂන් සභා ප්‍රවර්ධනය කිරීමට සිවිල් සමාජ සංවිධාන කැප නොවීම,

(ඵ) කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන් අති බහුතරයක් විශ්‍රාමික රාජ්‍ය සේවකයන් වීම

ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවල සාමාජිකත්වය දරන බොහෝ සාමාජිකයන් විශ්‍රාම ගැනීමෙන් පසුව එම තනතුරුවලට පත් වූවන් ය. මෙම තත්ත්වය නිසා ඔවුන් ක්‍රියාත්මක වීමේ දී ඔවුන් කලින් සේවය කළ ව්‍යුහය හා පද්ධති හා පුරුදු අනුවම කටයුතු කිරීමට යාම මගින් කොමිෂන් සභාවල අපේක්ෂිත අරමුණු ඉටුකිරීමට අවශ්‍ය ප්‍රගතිශීලී තීරණ ගැනීමට බාධා ඇති වේ.

(ඵ) තමන් විසින්ම ස්වාධීනත්වය අහෝසි කරගැනීමේ අවධානම

කොමිෂන් සභාවල ස්වාධීනත්වය ආරක්ෂා කරගැනීම සඳහා නීතිමය වශයෙන් සීමා ඇතිකර තිබුණ ද ඔවුන්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වයේ දී එම ස්වාධීනත්වය අහෝසි කර ගැනීමට ඉඩකඩ අහුරා නොමැති නිසා යම් යම් තීරණාත්මක අවස්ථාවල දී කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන් ගේ ස්වාධීනත්වය අහෝසි කරගැනීමට ඉඩකඩ පවති යි.

12.10.3. කොමිෂන් සභාවල කාර්යය වඩාත් ශක්තිමත්ව සිදුකිරීම සඳහා යෝජනා

(අ) කොමිෂන් සභා සඳහා පනත් සම්පාදනය කිරීම-

ඇතැම් කොමිෂන් සභා සඳහා පනත් සම්පාදනය වී තිබුණ ද ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව, ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභා වැනි කොමිෂන් සභාව සඳහා පනත් සම්පාදනය වී නොමැත. එබැවින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ලබා දී ඇති බලතල හා කාර්යය ඉටුකිරීමට අවශ්‍ය පටිපාටිමය කරුණු ඇතුළත් කරමින් එම කොමිෂන් සභා සඳහා වෙනම පනත් සම්පාදනය විය යුතු ය.

(ආ) කොමිෂන් සභාවල මූල්‍ය ස්වාධීනත්වයක් ඇති කිරීම-

කොමිෂන් සභාවලට සෘජුවම පාර්ලිමේන්තුවෙන් සිය අරමුදල් ලබාගැනීමට හැකියාවක් ඇතිවන පරිදි නීති සම්පාදනය විය යුතු ය.

(ඇ) කොමිෂන් සභාවල කාර්ය මණ්ඩල බඳවා ගැනීමේ දී ස්වාධීනත්වයක් පිරිනැමීම-

කොමිෂන් සභා සඳහා අවශ්‍ය කාර්ය මණ්ඩල තීරණය කිරීම හා ඔවුන්ගේ වැටුප් තීරණය කිරීමේ දී වැඩි ස්වාධීනත්වයක් ඇතිවන පරිදි නීති සම්පාදනය විය යුතු ය.

(අ෭) කොමිෂන් සභා පිළිබඳ නිරීක්ෂණ යන්ත්‍රණයක් පිහිටුවීම-

කොමිෂන් සභාවල කටයුතු නිරීක්ෂණය කිරීම හා කොමිෂන් සභාවලට එරෙහිව පැමිණිලි විමර්ශනය කිරීම සඳහා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට බලය පැවරීම හෝ එමගින් පත්කරන කමිටුවක් ලෙස හෝ යන්ත්‍රණයක් පිහිටුවිය යුතු ය. කොමිෂන් සභාවල වගවීම වර්ධනය කිරීම හා නිලධාරීවාදය ගොඩනැගීම වැළැක්වීම මෙමගින් අපේක්ෂා කරනු ලැබේ.

ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳ යෝජනා

(ඉ) තීරණ ලබාදීමේ දී සිදුවන ප්‍රමාදය අවම කිරීම

කොමිෂන් සභා වෙත යොමුවන අභියාචනා, පැමිණිලි හා නිර්දේශ සම්බන්ධ තීරණ ලබාදීමේදී ප්‍රමාදයකින් තොරව එකී තීරණ ලබා දීම සඳහා යම් ශක්තිමත් ක්‍රමවේදයක් සකස් කළ යුතු ය.

(ඊ) කොමිෂන් සභාවල ක්‍රියාකාරීත්වය හා බලතල පිළිබඳව පුළුල් දැනුම්වත් කිරීමක් සිදු කිරීම-

ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවල බලතල හා ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳ ව මහජනතාවගේ දැනුම වර්ධනය කිරීම මගින් ඒවා ජනතාවට වඩාත් සමීප ආයතන බවට පත්වන අතරම කොමිෂන් සභාවලින් මහජනතාවට ලැබෙන සේවා ලබාගැනීමට ජනතාව වැඩි වැඩියෙන් පෙළඹවීමක් ද ඇති වේ. එසේම ඒ මගින් මෙම කොමිෂන් සභාවල ස්වාධීනත්වය හා ඒවායේ පැවැත්ම තහවුරු කිරීම සඳහා අවශ්‍යවන මහජන මතවාදය ද ගොඩනැගිය හැකි වේ.

(උ) කොමිෂන් සභාවල ආයතනික ව්‍යුහය ශක්තිමත් කිරීම-

කොමිෂන් සභාවල ක්‍රියාකාරීත්වය සඳහා ඒවායේ ආයතනික ව්‍යුහය ශක්තිමත් කිරීම ඉතාමත් වැදගත් වේ. ඒ සඳහා අවශ්‍යතාව පරිදි අංශ වෙන් කිරීම කාර්ය මණ්ඩල බඳවා ගැනීම හා එක් එක් නිලධාරීන්ගේ බලතල හා කාර්යය පිළිබඳව නිශ්චය කිරීම, කාර්ය පටිපාටි හඳුනාගැනීම හා ප්‍රසිද්ධ කිරීම මේ යටතේ සිදුවිය යුතු ය.

(ඌ) කාර්ය මණ්ඩල සඳහා දෙමළ භාෂාව හසුරුවන්නන් බඳවා ගැනීම-

කොමිෂන් සභා කාර්ය මණ්ඩලවලට දෙමළ භාෂාව හැසිරවිය හැකි නිලධාරීන් බඳවා ගැනීම මගින් දෙමළ භාෂාව භාවිතා කරන පුරවැසියන් හට කොමිෂන් සමග වඩාත් සාප්ථකව ගනුදෙනු කළ හැකි වනු ඇත.

(ඵ) කොමිෂන් සභා සඳහා කාර්යය සාධන දර්ශක සකස් කිරීම
කොමිෂන් සභාවල සපලදායීත්වය නිර්ණය කිරීම සඳහා එක් එක් කොමිෂන් සභා සඳහා කාර්යය සාධන දර්ශක සකස් කළ යුතු ය.

සිවිල් සමාජය සඳහා යෝජනා

(ඵ) කොමිෂන් සභා පිළිබඳ සමාජ විගණනයක් සිදු කිරීම-

මෙය මූල්‍ය විගණනයක් නොවේ. මෙහිදී සිදුවන්නේ කොමිෂන් සභා විසින් සිදු කරන ලද කාර්යය පිළිබඳ සමාජ විගණනය යි. මේ සඳහා තෝරාගත් නියදියක් භාවිත කරමින් වාර්ෂිකව කොමිෂන් සභා විගණනයට ලක් කළ හැකි ය. මෙමගින් එකී වර්ෂය තුළ ඒ ඒ කොමිෂන් සභා පිළිබඳව සමාජ මැදිහත්වීම හා අවශ්‍ය ආයතනික මැදිහත් වීමේ ස්වරූපය හා පරිමාව පිළිබඳව වන මහජන දැනුම හා අවබෝධය මැනීම සිදුකළ හැකිය. මෙම දැනුම හා අවබෝධය මගින් කොමිෂන් සභා සමාජගත වී ඇති පරිමාව ගණනය කළ හැකි ය. මෙම පරිමාව ගණනය කිරීම කොමිෂන් සභාවල සජීවකරණය හා සමාජගතවීම යන කාරණාවලදී වැදගත් ය.

(ඹ) සිවිල් සංවිධාන ක්‍රියාකාරීත්වය වර්ධනය

ස්වාධීන කොමිෂන් සභාවල ස්වාධීනත්වය ආරක්‍ෂාකරගැනීම මෙන්ම ඒවායේ ක්‍රියාකාරීත්වය හා පලදායීත්වය ඉහළ නැංවීම සඳහා සිවිල් පුරවැසියන් ගේ හා සිවිල් සංවිධානවල දායකත්වය ඉහළ නැංවීම සඳහා වැඩපිළිවෙළක් පැවතිය යුතු ය. මෙම සිවිල් ක්‍රියාකාරීත්වය එක් එක් කොමිෂන් සභා ආශ්‍රිතව මෙන්ම සිවිල් සංවිධාන ආශ්‍රිතව ද සිදු කළ යුතු ය.

(ඹ) ජනමාධ්‍ය මැදිහත්වීම-

කොමිෂන් සභා සම්බන්ධ මහජන දැනුවත්භාවය වර්ධනය කිරීමට, කොමිෂන් සභා මැදිහත් වීම් මත සිදුවන ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී වෙනස්වීම් පිළිබඳ ව මෙන්ම කොමිෂන් සභාවල පවතින යම් යම් අඩුපාඩු හා දුර්වලතා පිළිබඳවද සමාජය දැනුවත් කිරීම ජනමාධ්‍ය මගින් සිදුවිය යුතු ය.

(ක) සමාජයේ ආකල්පමය වෙනසක් සඳහා සුදානම් වීම-

රාජ්‍ය සේවය දේශපාලනයෙන් වෙන් කිරීම කොමිෂන් සභාවල මූලික අරමුණ වන බැවින් කොමිෂන් සභාවලට අයත්වන කාර්යය සම්බන්ධයෙන් අනවශ්‍ය ලෙස දේශපාලනය මැදිහත් කරවීමෙන් තොරව කටයුතු කිරීමට පුරවැසියන් හා රාජ්‍ය නිලධාරීන් හුරු විය යුතු ය.

(ඟ) අධ්‍යාපන හා ජනමාධ්‍ය ක්ෂේත්‍ර සඳහා ස්වාධීන කොමිෂන් සභා ඇති කිරීම ඉදිරි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයක දී සිදු කළ යුතු ය.

ඇමුණුම්

I

අධ්‍යයනයේදී සම්මුඛ සාකච්ඡාවලට සහභාගී වී දායකත්වය දැක්වූවන්

II

තරණයන් පිළිබඳ ජනාධිපති කොමිෂන් සභා
වාර්තාවේ පළමු පරිච්ඡේදයේ නිර්දේශ.

III

2001 සැප්තැම්බර් 24 වන දින පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රී ටීරෝන් ප්‍රනාන්දු විසින්
පාර්ලිමේන්තුවේ සභාගත කරන ලද එක්සත් ජාතික පක්ෂ 43 වන වාර්ෂික
සම්මේලනයේ වාර්තාව

IV

නිදහස් හා සාධාරණ මැතිවරණයක් සහ ප්‍රධාන ආයතන
නිර්දේශපාලනීකරණය කිරීම සඳහා වූ පුරවැසි උපදේශන කමිටුවේ
විධායක සාරාංශය -1998.

V

විද්වත් වෘත්තිකයන්ගේ සංවිධානය විසින් කෙටුම්පත් කරන ලද
17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය පිළිබඳ යෝජනාව.

VI

එක්සත් ජනතා නිදහස් සන්ධානය සහ ජනතා විමුක්ති පෙරමුණ අතර
2001 වසරේදී අත්සන් කරන ලද අවබෝධතා ගිවිසුම.

ඇමණුම්

ඇමණුම් |

අධ්‍යයනයේදී සම්මුඛ සාකච්ඡාවලට සහභාගී වී දායකත්වය දැක්වූවන්

ස්වාධීන කොමිෂන් සභා සාමාජිකයන් නිලධාරීන් සමඟ පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡා

1. අල්ලස් හා දූෂණ විමර්ශන කොමිෂන් සභාව - 2019/08/02
 - ජනාධිපති නීතිඥ සරත් ජයමාන්න මහතා (අධ්‍යක්ෂ ජෙනරාල්)
2. ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව - 2019/10/31
 - ඩී. සී. දිසානායක මහතා (අතිරේක මහලේකම් ප්‍රසම්පාදන ප්‍රතිපත්ත)
 - උත්තරා මුණසිංහ මහත්මිය (අධ්‍යක්ෂ ප්‍රසම්පාදන ප්‍රතිපත්ති)
 - නීතිඥ මයුරි පෙරේරා මහත්මිය (අධ්‍යක්ෂ පරිපාලන)
3. රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව 2019/05/16
 - ධර්මසේන දිසානායක මහතා (සභාපති)
 - මහාචාර්ය හුසේන් ඉස්මායිල් මහතා (කොමිෂන් සභා සාමාජික)
 - ආචාර්ය ප්‍රකාශ් රාමනුජ මහතා (කොමිෂන් සභා සාමාජික)
 - ඩී. ජෙගරාසසිංහම් මහත්මිය (කොමිෂන් සභා සාමාජික)
 - සාන්ති නිහාල් සෙනෙවිරත්න මහතා (කොමිෂන් සභා සාමාජික)
 - එස්. රනුගේ මහතා(කොමිෂන් සභා සාමාජික)
 - ඩී. ලක්සිරි මැන්දිස් මහතා (කොමිෂන් සභා සාමාජික)
 - සරත් ජයතිලක මහතා (කොමිෂන් සභා සාමාජික)
 - එම්. ඒ. බී. දයා සෙනරත් මහතා (ලේකම්)

4. ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව - 2019/08/07

- ආචාර්ය දීපිකා උඩුගම මහත්මිය (සභාපති)

5. මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව - 2019/05/07

- මහින්ද දේශප්‍රිය මහතා (සභාපති)
- මහාචාර්ය රත්නජීවන් හුල් මහතා(සාමාජික)
- ජනාධිපති නීතිඥ නලින් අබේසේකර මහතා (සාමාජික)

6. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව - 2019/08/08

- ගරු කථානායක දේශබන්දු කරු ජයසූරිය මහතා (සභාපති)

දේශපාලන පක්ෂවල මහජන නියෝජිතයන් සමග පැවැත් වූ සම්මුඛ සාකච්ඡා

1- ලංකා කම්කරු කොංග්‍රසය - 2019/04/03

- පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රී මුත්තු සිවලිංගම් මහතා
- හිටපු පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රී මරියමුත්තු මහතා

2- ජනතා විමුක්ති පෙරමුණ - 2019/06/06

- පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රී විජේන හේරත් මහතා

3- ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය - 2019/07/05

- පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රී දයාසිරි ජයසේකර මහතා -මහ ලේකම්

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව සහ කොමිෂන් සභාවල සාමාජිකත්වය දරූ(හිටපු) සාමාජිකයින් සමග පැවැත් වූ සම්මුඛ සාකච්ඡා

- ආචාර්ය ජී. ටී. ආරියරත්න මහතා (ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව) - 2019/08/28
- මහාචාර්ය සිරි හෙට්ටිගේ (ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව) 2019/05/27
- දේශබන්දු ජේසිමා ඉස්මායිල් මහත්මිය(ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව) - 2019/09/06

විද්වතුන් හා සිවිල් සමාජ ක්‍රියාකාරීන් සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡා

- ආචාර්ය වන්ද්‍රා ඇමුල්දෙණිය මහතා- 2019/06/01
- වෛද්‍ය වින්යා ආරියරත්න මහතා 2019/08/28
- ආචාර්ය ගොඩ්ලී ගුණතිලක මහතා 2019/07/23
- මාධ්‍යවේදී මාලික්ද සෙනෙවිරත්න මහතා 2019/08/08
- එල්මෝ පෙරේරා මහතා (වෘත්තීය සංගම් පිළිබඳ වූ සංවිධානයේ නිවසු සභාපති) 2019/07/04
- ජෝසෆ් ස්ටාලිං මහතා
(ලංකා ගුරු සේවා සංගමයේ මහලේකම්) - 2019/08/24
- ජනාධිපති නීතිඥ ප්‍රශාන්ත ලාල් ද අල්විස් 2019/06/11
- නීතිඥ සුදර්ශන ගුණවර්ධන මහතා - 2019/08/08
- සමාධානී කිරිවන්දෙණිය මහත්මිය - 2019/07/30
- මහාචාර්ය වසන්තා සෙනෙවිරත්න මහත්මිය (නීති අංශ පීඨාධිපති - කොළඹ විශ්වවිද්‍යාලය) 2019/05/27

ඇමණුම් ||

**නරථයන් පිළිබඳ
ජනාධිපති කොමිෂන් සභා වාර්තාවේ
පළමු පරිච්ඡේදයේ නිර්දේශ.**

පොදු සමාජය දේශපාලනකරණයෙන් ඇත් කිරීම

මැතිවරණ හා දේශපාලනික ක්‍රියාදාම, මහජන කැමැත්ත ප්‍රකාශ කිරීම සඳහා ඇති අත්‍යවශ්‍ය සංශෝධක අවස්ථා බවට සැකයක් නැත. ඒවා අපගේ දේශපාලන ජීවිතයේ මාධ්‍ය වන්නාසේම ප්‍රධාන කාර්යභාරයක් ඉටු කරන ඒවා ද විය යුතුය. කෙසේ වුව ද, සමස්තයක් වශයෙන් ජීවිතයට බලපාන දේශපාලන නොවන ක්‍රියාකාරකම්, පක්ෂ දේශපාලනය නිසා අනතුරට භාජන නොකළ යුතුය. මෙම වෙනස් මූලිකාංග තනි ඒවාට වඩා අනුසූරක වශයෙන් පවතී. පොදු සමාජය දේශපාලනකරණයෙන් ඇත් කිරීම සඳහා අර්ථවත් පියවර ගතයුතුයයි කොමිසන් සභාව කරන නිර්දේශයට අති ප්‍රමුඛතාව දිය යුතුයයි අදහස් කරයි. ගත යුතු පියවර අතරට-

(අ) අපේක්ෂකයන්ගේ දේශපාලන සම්බන්ධකම් සලකා නොව පුද්ගල ප්‍රතිග්‍රාහනතාව පදනම් කොට ගෙන ග්‍රාමීය ආයතනයන් සඳහා මැතිවරණ පැවැත්වීම.

(ආ) බහුජන මතයන්, ප්‍රජා සහභාගීත්වයන් අවධාරණය කළ හැකි, පක්ෂ හා දේශපාලන පක්ෂ තරගයෙන් නොපැහැසුණු මුඛ්‍ය ගති ලක්ෂණ ඇති සමූපකාර ක්‍රමය හා සමගි මණ්ඩල වැනි ග්‍රාමීය මට්ටමේ ස්වාධීන ආයතන පුනරුත්ථාපනය කිරීම.

(ඇ) ආත්ම පාලක යාන්ත්‍රණයෙහි කොටසක් වශයෙන් දේශපාලන පක්ෂයන් විසින් ගත යුතු ආරම්භක ක්‍රියාකාරීත්වයක් ලෙස ජන ජීවිතයෙහි මනා පැවැත්ම හා අඛණ්ඩ පැවැත්ම සඳහා අවශ්‍ය තීරණාත්මක ගුණ ධර්මයන් පෙන්නුම් කරන, ආචාර ධර්ම පද්ධතියක් දේශපාලකයන් සඳහා සකස් කිරීම හා ක්‍රියාත්මක කිරීම. එබඳු ආචාර ධර්ම පද්ධතියක තිබිය යුතු ඇතැම් කරුණු සමහරක් නම්.

- I විවාහ උත්සව, පාසැල් උත්සව හෝ ආගමික උත්සව වේවා කිසියම් සංකේතාත්මක පොදු උත්සවයන් සඳහා ගත කරන කාලය සීමා කරමින් දේශපාලන නායකත්වය ආදර්ශයක් දීම,
- II මේ සම්බන්ධයෙන්, පක්ෂ දේශපාලන ක්‍රියාවන්හි හා උත්සව වලදී සහභාගීවන ලෙස් පාසැල් ශිෂ්‍යයන්ට බල කිරීම අයෝග්‍ය බව අපි සිතමු.

- III පාසල්වල සාමාන්‍ය ක්‍රියා කලාපයෙහි අංගයක් වශයෙන් පාසල්වල සංවිධානය කෙරෙන උත්සව, දේශපාලන අරමුණු සඳහා වක්‍රව වුවද ප්‍රයෝජනයට නොගත යුතුය.
- IV ප්‍රජා ක්‍රියාකාරකම් ඇතුළත්වන ප්‍රාදේශීය මට්ටමේ සමාජ උත්සවවලට දේශපාලකයන් සහභාගී වන්නේ නම්, එම ප්‍රදේශවල ක්‍රියාත්මක වන අනිකුත් දේශපාලන පක්ෂවල සහයෝගය හා සහභාගීත්වය ලබා ගැනීමට ඔවුන් හැකිතාක් දුරට උත්සාහවත් විය යුතුය.
- V යහසාධක වූද දේශපාලන මුහුණුවරක් නොගන්නා වූද ප්‍රජා ක්‍රියාකාරකම්වලදී, ඒවාට තම සහයෝගය දෙමින් ද, ක්‍රියාශීලීව සහභාගීවීමෙන් ද, ජන ජීවිතයේ උන්නතිය සඳහා විරුද්ධ දේශපාලන පක්ෂද සහභාගීත්වය දිය යුතුය.

රාජ්‍ය සේවයේ බඳවා ගැනීම්, උසස් කිරීම්, ස්ථාන මාරු කිරීම්, සහ සේවයෙන් පහ කිරීම් දේශපාලනයෙන් ඇත් කිරීම.

කොමිසන් සභාව ඉදිරියට පැමිණි නියෝජන වල ප්‍රධාන අංගයක් වනුයේ පත්වීම් දීම දේශපාලනකරණයට භාජන කිරීමය. දේශපාලන වෙනස්කම් හා දේශපාලන පක්ෂ වල කෙටිකාලීන ලාභයන් ඉක්මවා පවත්නා, ක්‍රියා හා සේවා ජන ජීවිතය තුළ ඇති බව අපි අවධාරණය කරමු. අවිවාදයෙන් පිළිගත හැකි එබඳු එක් ක්ෂේත්‍රයක් නම් රාජ්‍ය සේවයේ තනතුරු සඳහා කරන පත් කිරීම්ය. අප ඉදිරියට පැමිණි නියෝජන, මේ ක්ෂේත්‍රය පිළිබඳව තදබල ලෙස කණස්සල්ල පළ කොට ඇති හෙයින් මේ තත්ත්වය නැති කිරීම පිණිස ප්‍රායෝගික මාර්ග සලකා බලා ඇත. 1972 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් එතෙක් රාජ්‍ය සේවා කොමිසන් සභාව වෙත පත් කිරීම් සම්බන්ධයෙන් පැවැති බලය නැති කොට එබඳු පත් කිරීම් පිළිබඳ වගකීම කැබිනට් මණ්ඩලයේ විෂය පථය තුළට ඇතුළත් කිරීම නිසා, දීර්ඝ කාලීන ප්‍රතිවිපාකයන් සහිතව දේශපාලනකරණ ක්‍රියාවලිය ක්‍රියාවට නැංවිණ. මෙම විනාශකාරී ක්‍රියාවලිය නැති කර දැමීම හදිසි අවශ්‍යතාවයක් බවත්, රාජ්‍ය සේවා කොමිසමට සහ වෙනත් ඊට සමාන කොමිසන් සභාවලට පත් කිරීම්, උසස් කිරීම්, ස්ථානමාරු, විනය පාලනය සහ සේවයෙන් පහකිරීම මෙන්ම ඒ කරුණු හා සම්බන්ධ අභියාචනා පිළිබඳ තමන්ගේම අභ්‍යන්තර රීති පද්ධතියක් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ සම්පූර්ණ ස්වාධීනත්වය ලබා දිය යුතු යයි කොමිසන් සභාව තරයේ විශ්වාස කරයි. මෙය, තමන්ට තමන්ගේම වැඩ කටයුතු තීරණය කර ගැනීමටත්, දේශපාලන බලධාරීන් හා සාකච්ඡා කොට ඔවුන් සමඟ සහයෝගයෙන් යෝග්‍ය වූද ඵලදායී වූ ද වැඩපිළිවෙලවල් ක්‍රියාත්මක කිරීමටත් තමන් සතු නීත්‍යානුකූල ක්‍රියාකාරිත්වයේ අංගයක් ලෙස සැලකිය යුතුය. මානව අයිතිවාසිකම් කොමිසන් සභාව, පුවත්පත් මණ්ඩලය, රාජ්‍ය භාෂා කොමිසන් සභාව වැනි අර්ධ අධිකරණ බලැති කොමිසන් සභා වලට, ඔවුන්ගේ වැඩ

කටයුතු කාර්යක්ෂම ලෙසත් ඉක්මනටත් කළ හැකි වන පරිදි ප්‍රතිපත්ති සැලසුම් කිරීමේ පමණක් නොව පරීක්ෂණ හා විමසුම් කිරීමේ සෑහෙන නම්‍යතාවයක් ද පැවරිය යුතුය.

පවත්නා දේශපාලනකරණය අනුව මෙම විවිධ ආයතනවලට කරන පත්කිරීම මහජනතාවගේ සම්පූර්ණ විශ්වාසය දිනා ගත හකි අයුරින් සිදුවිය යුතු යයි කොමිසන් සභාව අදහස් කරයි. ඉතා වැදගත් පරිපාලන ප්‍රතිපත්ති අංශයක මහජන විශ්වාසය ගොඩ නැගීම පිළිබඳව මෙය ඉතා අවශ්‍ය කරුණක් සේ අපි සලකමු. මෙම කරුණු සිතෙහි දරාගෙන මෙම ක්ෂේත්‍රයෙහි අත හැරිය නොහැකි අංශයක් සේ අප සලකන ජාතික බහුජනමතය විසින් සරු කරන ලද පත්වීම් කිරීම පිළිබඳ ක්‍රියාවලියක් කෙරෙහි අප අවධානය යොමු කර ඇත.

නාම යෝජනා කොමිසන් සභාව

නාම යෝජනා කොමිසන් සභාවක් ඇති කරන ලෙස අපි නිර්දේශ කරමු. පහත සඳහන් කොමිසන් සභාවල කවර පුද්ගලයින් එහි සාමාජිකත්වය දරන්නේද යන්න පිළිබඳව එම කොමිසන් සභාව ජනාධිපතිතුමාට නිර්දේශ කරනු ඇත එ-

(අ). ඇතැම් වැදගත් ක්ෂේත්‍රවල බඳවාගැනීම්, උසස් කිරීම්, ස්ථාන මාරු හා සේවයෙන් පහ කිරීම් පිළිබඳව වගකිව යුතු වැදගත් කොමිෂන් සභා

(ආ) අතිශය සංවේදී තෝරාගත් ක්ෂේත්‍රවල සහ කෙටිකාලීන හෝ පක්ෂ අවශ්‍යතාවන් ඉක්මවා යන ක්ෂේත්‍ර තුළ ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය පිළිබඳව වගකිවයුතු වැදගත් කොමිෂන් සභා.

නාම යෝජනා කොමිසන් සභාව, පාර්ලිමේන්තුවේ නියෝජනය වන දේශපාලන පක්ෂයන්ගේ අනුපාතය අනුව නියෝජිතයින්ගෙන් සමන්විත වන්නේය. මීට අමතරව, අග්‍රවිනිශ්චයකාරයා හා විගණකාධිපති යන දෙදෙනා ඡන්දය පාවිච්චි නොකරන නියෝජිතයෙකු බැගින් සහභාගී කරවනු ඇත. ඔවුහු නාම යෝජනා කොමිෂන් සභාවට යෝග්‍ය වන්නා වූ ක්‍රියා පිළිවෙළ පිළිබඳ මඟ පෙන්වීම් කරන්නාහුය. එසේම එහි කිසියම් අයෝග්‍යතාවක් හෝ අක්‍රමිකතාවයක් ඇත්නම් පාර්ලිමේන්තුවට වාර්තා කරනු ඇත. ප්‍රජාවගේ ගෞරවය ආරක්ෂා කරන, ගෞරවනීය හා ආචාරශීලී නියෝජිතයින් මේ සඳහා පත් කිරීමට දේශපාලන පක්ෂ උත්සාහ කළ යුතුය.

මේ අනුව නාම යෝජනා කොමිසන් සභාව, පහත සඳහන් කොමිසන් සභාවල තනතුරු සඳහා පත් කළ යුතු පුද්ගලයන්ගේ නම් ජනාධිපතිතුමාට නිර්දේශ කරනු ඇත. ජනාධිපතිතුමා ඒ නම් පිළිගෙන, කිසියම් තමක් හෝ නම් කිහිපයක් හෝ ප්‍රතික්ෂේප කොට, නැවත සලකා බැලීම සඳහා නාම යෝජනා කොමිෂන් සභාවට යළි යොමු කරනු ඇත. අවසාන වශයෙන් නම් තීරණය

කරන තුරු විචාරණ ක්‍රියාවලිය සිදුවන්නේය. ඉන් පසුව ජනාධිපතිතුමා විසින් සාමාජිකයෝ පත් කරනු ලබන්නෝය.

මේ ක්‍රමයට අනුව සාමාජිකයින් තෝරාගත යුතු ආයතන අතරට

- (අ) 1. රාජ්‍ය සේවා කොමිසන් සභාව
- 2. අධ්‍යාපන සේවා කොමිසන් සභාව
- 3. මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ කොමිසන් සභාව
- 4. ජාතික තරුණ සේවා සභා මණ්ඩලය
- 5. රාජ්‍ය සංස්ථා සේවා සභාව (මධ්‍යම සහ පහළ ශ්‍රේණිවල බඳවාගැනීම් හා උසස් කිරීම් සඳහා ඇති කරනු ලැබේ)
- 6. රාජ්‍ය භාෂා කොමිසන් සභාව (දැනට සැලකිල්ලට භාජනය වෙමින් පවතී)
- 7. විශ්වවිද්‍යාල ප්‍රතිපාදන කොමිසන් සභාව
- 8. ආරක්ෂක හමුදාවන්හි පත්කිරීම් සඳහා වගකිව යුතු කොමිසන් සභාවක්
- 9. වැටුප් ප්‍රමිති කිරීම සඳහා වූ කොමිසන් සභාව (06 වැනි පරිච්ඡේදය බලන්න)

මීට අමතරව, ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය සඳහා බලය පවරන ලද නව කොමිසන් සභා හතරක් ඇති කරන ලෙස අපි නිර්දේශ කරමු. එහි සාමාජිකත්වය ද පාලනය විය යුත්තේ පෙර කී පත්කිරීම් ක්‍රියාවලිය අනුවය.

ඇමණුම් |||

**2001 සැප්තැම්බර් 24 වන දින පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රී
ටීරෝන් ප්‍රනාන්දු විසින් පාර්ලිමේන්තුවේ
සභාගත කරන ලද එක්සත් ජාතික පක්ෂ
43 වන වාර්ෂික සම්මේලනයේ වාර්තාව**

1997 ක් වූ දෙසැම්බර් මස 21 වන ඉරුදින කොළඹ පුරහල් භූමියේදී පවත්වන ලද එක්සත් ජාතික පක්ෂයේ 43 වන වාර්ෂික මහා සම්මේලනයේ වාර්තාව

1997 දෙසැම්බර් මස 21 වන ඉරුදින පෙරවරු 9.45 ට පක්ෂයේ ගරු නායක රනිල් වික්‍රමසිංහ මැතිතුමන්ගේ සම්ප්‍රාප්තියක් සමග සම්මේලනයේ කටයුතු ආරම්භ විය.

පක්ෂයේ ගරු සභාපතිමත්, මහ ලේකම්තුමන් මහ භාණ්ඩාගාරිකතුමන් ඇතුළු සම්භාවනීය අමුත්තන් විසින් ගරු නායකතුමන් පිළිගැනීමෙන් අනතුරුව රැස්වීම් ශාලාව වෙත කැඳවාගෙන යන ලදී.

ජාතික ගීය වාදනය කිරීමත් පක්ෂයේ ගීතය ගායනා කිරීමෙනුත් අනතුරුව සම්මේලනයේ කටයුතු ආරම්භ විය.

- 01. ඉන් අනතුරුව පහත සඳහන් කටයුතු ඉටු කරන ලදී.
 - I ඉකුත් වසරේ අභාවප්‍රාප්ත වූ පක්ෂ නායකයින් හා සාමාජිකයින් සිහිකිරීම
 - II සම්මේලනය කැඳවීමේ නිවේදනය කියවීම.
- 02. පිළිගැනීමේ කථාව

පක්ෂයේ ගරු සභාපති, කොළඹ පුරපති, දේශබන්දු කරු ජයසූරිය මැතිතුමන් විසින්, පක්ෂයේ 43 වන වාර්ෂික සම්මේලනයට දිවයිනේ නන් දෙසින් කොළඹ පුරහල් භූමියට පැමිණ සිටි ජනතාව පිළිගන්නා ලදී.
- 03. වාර්තාව-

පක්ෂයේ 42වන වාර්ෂික මහා සම්මේලනයේ වාර්තාව ඉදිරිපත් කරන ලදුව ඒ සඳහා සම්මේලනයේ අනුමැතිය ලැබිණි.
- 04. 1998 වර්ෂයේ නිලධාරී මණ්ඩලය ප්‍රකාශයට පත් කිරීම

1998 වර්ෂය සඳහා පහත නම් සඳහන් සාමාජික භවතුන්ගේ නම් පක්ෂයේ

ගරු නායක රනිල් වික්‍රමසිංහ මැතිතුමන් විසින් ප්‍රකාශයට පත් කරන ලදුව සම්මේලනය විසින් එය අනුමත කරන ලදී.

සභාපති- දේශබන්දු කරු ජයසූරිය මැතිතුමා-නගරාධිපති.

මහා ලේකම්- ගාමිණී අතුකෝරල මැතිතුමා- පා.ම.

මහා භාණ්ඩාගාරික- මිල්‍රෝයි පෙරේරා මැතිතුමා.

05. ජාතික විධායක සභාවට සාමාජිකයින් පත් කිරීම

ජාතික විධායක කමිටුව සඳහා සාමාජිකයින්ලේ නම්, පක්‍ෂයේ ගරු මහ ලේකම්, ගාමිණී අතුකෝරල මැතිතුමා විසින් සම්මේලනයට ඉදිරිපත් කරන ලදී.

06. 1998 වසරේ ප්‍රථම සාමාජිකත්වය පිරිනැමීම

පක්‍ෂ සාමාජිකත්ව කමිටුවේ සභාපති, පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රී, පී.දයාරත්න මැතිතුමන් විසින් පක්‍ෂයේ නායක ගරු රනිල් වික්‍රමසිංහ මැතිතුමන් වෙත 1998 වසරේ ප්‍රථම සාමාජිකත්වය පිරිනමන ලදී.

07. යෝජනා

බලය පැවරීමේ යෝජනාව පක්‍ෂයේ ගරු නායකතුමන් විසින් සම්මේලනයට ඉදිරිපත් කිරීමෙන් අනතුරුව ඒ සඳහා සම්මේලනයේ අනුමැතිය ලැබිණි.

ජාතික විධායක කමිටුවේ වගකීම් සහ කාර්යයභාරයන් ඉටු කිරීමට අවශ්‍ය සියලුම බලතල පක්‍ෂයේ කෘත්‍යාධිකාරී කමිටුවට පැවරීමට මෙයින් යෝජනා කරන්නීය.

අංක 01 සිට 04 දක්වා වූ යෝජනා සම්මේලනයට ඉදිරිපත් කිරීමෙන් අනතුරුව එම සියලුම යෝජනා සම්මේලනය විසින් අනුමත කරන ලදී.

යෝජනා අංක 01

මෙම මහා සම්මේලනය,

දූෂිත, ප්‍රෝඩාකාරී, බලලෝභී දේශපාලන සංස්කෘතියක් අත්විඳීමට සිදුවීමෙන් බලාපොරොත්තු සුන් වී කර කියාගත නොහැකිව සිටින මහජනතාව තුළ දේශපාලනය පිළිබඳ නව පිබිදීමක් හා අපේක්‍ෂාවක් ඇති කරනු පිණිස නව දේශපාලන සංස්කෘතියක් බිහි කළ යුතු යැයි යෝජනා කරන්නීය.

නව දේශපාලන සංස්කෘතියක් උදෙසා,

- 01. ස්වාධීන මැතිවරණ කොමිසමක් පිහිටුවීම,
- 02. ස්වාධීන පොලිස් කොමිසමක් පිහිටුවීම,
- 03. ස්වාධීන රාජ්‍ය සේවා කොමිසමක් පිහිටුවීම,
- 04. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය ස්වාධීනත්වය තහවුරු කෙරෙන බලතල තවදුරටත් ශක්තිමත් කිරීම, තුලින් මූලික පියවර තැබිය යුතුය.

යෝජනා අංක 02

මේ මහා සම්මේලනය,

ජාතිවාදී, පංතිවාදී, කුලවාදී, සහ ස්ත්‍රී, පුර්ෂවාදී බෙදීම් වලින් වෙන් නොවුණු, පොදු ශ්‍රී ලාංකීය අන්‍යෝන්‍යතාවයක් පිළිබඳ හැඟීමෙන් බැඳුණු, ශ්‍රී ලාංකීය ජාතියක් පිළිබඳ විශ්වාසයෙන් යුතුව විවිධ ජනතා කොට්ඨාශ ඒකරාශි කිරීමෙන් ජාතික එකමුතුකම ස්ථාපනය කළ යුතු යැයි යෝජනා කරන්නීය.

(උපුටාගැනීම- 2001 සැප්තැම්බර් 24 දින හැන්සාර්ඩ් වාර්තාවේ පිටු අංක 25 සහ 26)

ඇමණුම් IV

නිදහස් හා සාධාරණ මැතිවරණයක් සහ ප්‍රධාන ආයතන නිර්දේශපාලනීකරණය කිරීම සඳහා වූ පුරවැසි උපදේශන කමිටුවේ විධායක සාරාංශය -1998.

CONSULTATION ON FREE AND FAIR ELECTIONS AND
DEPOLITICISATION OF KEY INSTITUTIONS
18, Sir Marcus Fernando Mawatha, Colombo 7

November 30, 1998

Mr. Karu Jayasuriya
Convenor of the Plenary Committee
Citizens Consultation on Free and Fair Elections
and Depoliticization of Key Institutions
18, Sir Marcus Fernando Mawatha
Colombo-7

Dear Sir:

**Report of the Citizens Consultation on Free and Fair
Elections and Depoliticization of Key Institutions**

The Citizens Consultation on Free and Fair Elections and Depoliticization of Key Institutions which was convened at the Sri Lanka Foundation Institute on the 14th of September, 1998 decided to constitute a Drafting Committee consisting of the undersigned to examine and report on ways and means of restoring public confidence in the electoral process and the depoliticization of key institutions, especially those dealing with the Public Service, Police Service, and the Elections Process.

As mandated we have accomplished the task assigned to us within the given period of two months. We have the pleasure of submitting herewith our report to you in your capacity as the Convenor of the Plenary Committee of the Citizens Consultation on Free and Fair Elections and Depoliticization of Key Institutions.

We wish to place on record our appreciation of the co-operation and assistance extended to us by the public spirited citizens and organizations who made written representations, Convenor of the Plenary Committee for making excellent logistical arrangements, Mrs. Devika Jayasinghe for providing meticulous secretarial support and last but not the least the Citizens Consultation for reposing trust and confidence in us.

Yours faithfully,

K. H. J. Wijayadasa
K. H. J. Wijayadasa (Convenor)

Swarna Obeyesekere
Swarna Obeyesekera

W. D. Ailapperuma
W. D. Ailapperuma

Melvin Wijesekera
Melvin Wijesekera

Monica Ruwanpathirane
Monica Ruwanpathirane

Elmore Perera
Elmore Perera

Bradman Weerakoon
Bradman Weerakoon

Ana Seneviratne
Ana Seneviratne

Father Oswald Firth
Father Oswald Firth

Air Vice Marshall Harry Gunatilleke
Air Vice Marshall Harry Gunatilleke

Kingsley Rodrigo
Kingsley Rodrigo

Janaki Gunawardene
Janaki Gunawardene

D. M. Swaminathan
D. M. Swaminathan

Shibly Aziz P.C.
Shibly Aziz P.C.

A. E. M. Hashim P.C.
A. E. M. Hashim P.C.

Austin Fernando
Austin Fernando

A. L. M. Thangavel
A. L. M. Thangavel

D. S. S. Mayadunne
D. S. S. Mayadunne

EXECUTIVE SUMMARY

The Citizens Consultation: The Citizens Consultation on Free and Fair Elections and Depoliticization of Key Institutions which was convened at the Sri Lanka Foundation Institute on the 14th of September 1998, appointed an independent and non-political Committee to examine and report on ways and means of restoring public confidence in the electoral process and the depoliticization of key institutions especially those dealing with the Public Service, Police Service and Elections.

Abuses and Excesses of Politicization: The politicization process which had its origin in the 1950's gathered momentum with each parliamentary victory involving large majorities. These massive victories gave rise to the belief that members of the ruling party and their supporters have the exclusive right to all the rewards and benefits of society. Abuses and excesses relating to over politicization have manifested themselves in many different forms and guises; especially political interference in the administration, abuse of power, election malpractices, bribery, corruption and favouritism.

Election Abuses, Malpractices and Violence: Every citizen has the right to take part in the government of his country directly or through freely chosen representatives. In Sri Lanka the growing trend in recent times has been to obstruct this free choice by resorting to thuggery, intimidation, obstruction, mass impersonation and acts of violence against political opponents. Adding insult to injury, the Police; said to be the guardians of the law have become an instrument of oppression in the hands of the party in power. Above all, the just and equitable distribution of scarce resources, the conduct of free and fair elections and the efficient management of the national assets would depend on the existence of an impartial, efficient and honest public service. Even though the Judiciary has not undergone politicization of any serious nature, society by and large is disenchanted with the legal and judicial process. This is because in their view justice tends to elude them or would either be delayed or never rendered or not accessible.

The Need for Depoliticization: The reversal of these pernicious and self destructive processes has become an urgent necessity. The vast majority of our people are today on the brink of losing faith in the integrity and independence of democratic institutions such as the Public Service, Police Service and the Elections Department. Therefore, it is necessary to establish an independent Public Service Commission, an independent Police Service Commission, an independent Elections Commission, and an Independent Constitutional Council by constitutional fiat. Further, it is necessary to strengthen the hands of the Judiciary so that the independence and the autonomy of these independent commissions will be safeguarded.

Constitutional Provisions: The salient features of the constitutional provisions recommended are:

- (a) **Independent Elections Commission:** A three member National Elections Commission, one of whom shall be the Chairman and also designated Chief Elections Commissioner will be appointed by the President on the recommendation of the Constitutional Council. The Commissioners should not be and should not have been actively engaged in politics and their tenure of office shall be constitutionally safeguarded in the same manner as applicable to Supreme Court Judges. The National Elections Commission shall, inter alia, have the power of canceling and holding fresh elections in any electoral district where the National Elections Commission is satisfied that there has been a disruption to the free exercise of the vote due to violence or in any other manner. Adequate safeguards have been provided against administrative throttling through denial of funds and withdrawal of staff.
- (b) **Independent Public Service Commission:** The proposals include the removal of the existing obnoxious provisions from the Constitution thus freeing the Public Service from the clutches of the Cabinet of Ministers and other politicians and the establishment of an independent National PSC comprising of 5 members appointed by the President on the recommendation of the Constitutional Council. The Constitution shall also provide constitutional safeguards to prevent any person from influencing or attempting to influence any decision of the PSC by providing for punitive action through the legal process. Secretaries to Ministries while being outside the purview of the PSC shall be appointed from among persons of ability and quality by the President with the prior approval of the Constitutional Council. To further insure the PSC against political and administrative throttling, the continued flow of funds and other resources will be ensured through the Constitutional Council which will determine the reasonableness of the request for such resources by the PSC.
- (c) **Independent Police Service Commission:** Subject to the provisions of the Constitution, the appointment, transfer, promotion, dismissal and disciplinary control of all police officers shall be vested in the National Police Service Commission consisting of 5 persons one of whom shall be its Chairman and appointed by the President on the recommendation of the Constitutional Council. A constitutional provision to ensure non-interference with decisions of the Police Commission has also been incorporated on the same lines as for the PSC.
- (d) **Strengthening the Hands of the Judiciary:** All Judges of the Supreme Court, the President of the Court of Appeal and the Judges of the Court of Appeal shall be recommended for appointment by a Judicial Appointments Council, thus divesting the discretion now available to the President in the matter of such appointments. The Judicial Appointments Council shall consist of the Chief Justice (Chairman and Convenor), the Attorney-General, President of

the Court of Appeal, the Solicitor-General, two most senior Judges of the Supreme Court and one of the most senior President's Counsel nominated by the Chief Justice. The appointment of the Chief Justice shall be made by the President after careful scrutiny and final approval by the Constitutional Council. There shall be a Judicial Service Commission appointed by the President consisting of the Chief Justice (Chairman) and two other Judges of the Supreme Court recommended by the Chief Justice and one of whom shall have been a Judicial Officer with Original Court experience. The Supreme Court or the Court of Appeal shall not come within the administrative or financial management of the Presidential Secretariat but that of the Constitutional Council.

- (e) *The Constitutional Council:* In order to restore public confidence in the vital segments of the administrative machinery a further constitutional safeguard has been provided for in the establishment of a Constitutional Council which will be responsible for recommending personnel for appointment to independent commissions mandatorily established by the Constitution. The Constitutional Council shall comprise; the Speaker, the Prime Minister, the Leader of the Opposition, a Chief Minister nominated by the Chief Ministers of the Provinces, five Members of Parliament nominated by the Committee of Selection of Parliament, seven members out of whom two shall be retired Judges of the Supreme Court or the Court of Appeal and five members shall be persons who have rendered distinguished public service or are persons of eminence in professional, commercial, industrial or agricultural life and who do not hold any political office, who shall hold office for three (3) years. The Speaker shall be the Chairman of the Constitutional Council. The President or the appropriate appointing authority shall submit for the prior approval of the Constitutional Council the names of persons for appointment to any of the offices or public bodies and shall include the Chief Justice, the Attorney-General, Heads of the Army, Navy, Air Force, and Police Force, the Ombudsman, the Auditor-General, Secretaries to the President, Prime Minister, Cabinet, and of other Ministries.

ආමණුම් V

**විද්වත් වෘත්තිකයන්ගේ සංවිධානය විසින්
කෙටුම්පත් කරන ලද 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා
සංශෝධනය පිළිබඳ යෝජනාව.**

**SEVENTEENTH AMENDMENT
TO THE CONSTITUTION**

A Publication of the Organisation of the
Professional Associations of Sri Lanka

SEVENTEENTH AMENDMENT TO THE CONSTITUTION

AN ACT TO AMEND THE CONSTITUTION OF THE DEMOCRATIC SOCIALIST REPUBLIC OF SRI LANKA; TO ESTABLISH A CONSTITUTIONAL COUNCIL; TO ESTABLISH INDEPENDENT PUBLIC SERVICE, ELECTIONS, JUDICIAL SERVICE AND POLICE SERVICE COMMISSIONS; TO STRENGTHEN THE INDEPENDENCE OF THE JUDICIARY; TO DEPOLITICISE THE PUBLIC SERVICE, ELECTION AND POLICE SERVICES; AND FOR CONNECTED MATTERS.

BE it enacted by the Parliament of the Democratic Socialist Republic of Sri Lanka as follows:-

1.	This Act may be cited as the Seventeenth Amendment to the Constitution	Short title
2.	The following new Chapter VIA is inserted immediately after Chapter VI of the Constitution of the Democratic Socialist Republic of Sri Lanka (hereinafter referred to as "the Constitution")	Addition of a new Chapter VIA to the Constitution

CHAPTER VIA

THE CONSTITUTIONAL COUNCIL

Composition of the Constitutional Council

29A. There shall be a Constitutional Council (hereinafter referred to as "the Council") which shall consist of the following members.

- (1) The Speaker
- (2) The Prime Minister
- (3) The Leader of the Opposition
- (4) Two Members of Parliament nominated by the two registered Political Parties or Independent Groups excluding those of which the three above named are members, having the largest number of members elected to Parliament, and appointed by the Speaker.
- (5) The most senior retired Judge of the Supreme Court who is not more than Seventy years of age and consents to serve in such capacity for a maximum period of three years, seniority being reckoned from the date of first appointment to the Supreme Court, and appointed by the Speaker, and
- (6) Five persons who are not more than seventy years of age; having a distinguished record of service in representative spheres of public life, with no overt political affiliations, nominated for a maximum period of three years and appointed by the Speaker on the following basis:
 - (a) one person nominated by the Organisation of Professional Associations.
 - (b) one person nominated by the Chambers of Commerce and Industry listed in Schedule A to this Article
 - (c) one person nominated by the Federations of Trade Unions listed in Schedule B to this Article
 - (d) one person nominated by the Media Organisations listed in Schedule C to this Article, and
 - (e) one person nominated by the Non-Governmental Organisations engaged in the promotion of Human Rights and Good Governance, listed in Schedule D to this Article..

SCHEDULE A

- 1 The Ceylon Chamber of Commerce
- 2 The National Chamber of Commerce of Sri Lanka
- 3 The Ceylon National Chamber of Industries
- 4 The Federation of Chambers of Commerce and Industry of Sri Lanka

SCHEDULE B

- 1.....
- 2.....

SCHEDULE C

- 1 Editor's Guild
- 2 Free Media Movement
- 3 Association of Working Journalists
- 4 Sri Lanka Publishers Association

SCHEDULE D

- 1
- 2
- 3
- 4

Chairman of the Council

29B. The Speaker shall be the Chairman of the Council and shall preside at its meetings. In the absence of the Speaker the Prime Minister and in his absence the Leader of the Opposition shall preside.

Appointments to specified Commissions and High Ranking

29C. (a) No person shall be appointed by the President or any other authority, as a member of any of the Commissions listed in Schedule E or to the Public Offices specified in Schedule F to this Article or as a member of such other Commission or to such other Public Office as Parliament may determine by Law, save and except on the nomination of the Council.

(b) The Council shall initiate action to make appointments to a vacancy in any of the Commissions and Offices referred to in Schedules E and F to this Article not less than three months prior to the occurrence of the said vacancy, or within one week of the occurrence of the vacancy whenever such vacancy arises unexpectedly.

(c) It shall be the duty of the Council to nominate to the President or the appropriate Appointing Authority, suitable persons for appointment to the Commissions or Public Offices specified in the schedules to this Article or in such Laws referred to above, not less than one month prior to the occurrence of a vacancy or as soon as possible whenever the occasion for such appointment arises unexpectedly, provided that in the case of nominations to offices in Schedule F, seniority, where relevant, may not be overlooked without the specific approval of not less than two thirds the total number of members of the Council.

(d) No person appointed in terms of this Article shall be removed from office save and except in terms of a resolution to that effect passed by a majority of not less than two-thirds of the total membership of the Council.

SCHEDULE E

- 1 The Judicial Service Commission
- 2 The Public Service Commission
- 3 The Elections Commission
- 4 The Police Commission
- 5 The Bribery and Corruption Commission

- 6 The Delimitation Commission
- 7 The Education Commission
- 8 The Human Rights Commission
- 9 The Finance Commission

SCHEDULE F

- 1 The Chief Justice and all other Judges of the Supreme Court
- 2 The President and all other Judges of the Court of Appeal
- 3 The Attorney General
- 4 The Auditor General
- 5 The Ombudsman
- 6 The Secretary General of Parliament
- 7 The Heads of the Army, Navy and Air Force
- 8 The Governor of the Central Bank
- 9 The Director General of Bribery and Corruption
- 10 The Inspector General of Police

29 D (1) The Council shall endeavour to make every nomination by consensus. In the absence of consensus, any decision of this Council shall be by a majority of not less than two thirds of the total membership. In the event of an equality of votes the member presiding shall have a casting vote.

Quorum (2) The quorum for any meeting of the Council shall be eight members.

Secretary to the Council **29 E.** There shall be a Secretary to the Council appointed by the Council who shall also perform and discharge such duties and functions as may be prescribed by the Council, the Constitution or by Law.

Other functions of the Council **29 F.** The Council shall also perform and discharge such other duties and functions as may be prescribed by the Constitution or by Law.

29 G Any person who, otherwise than in the course of his duty, directly or indirectly, by himself or by any other person, in any manner whatsoever, influences or attempts to influence any decision of the Council shall be guilty of an offence and shall on conviction by the High Court after trial without a jury, be liable to a fine of not less than One Hundred Thousand Rupees and not exceeding Five Hundred Thousand Rupees or to imprisonment for a term not less than three years and not exceeding seven years or to both such fine and imprisonment.

29 H. Any person appointed to any office referred to in this Chapter shall not enter upon the duties of his office until he takes and subscribes the oath or makes and subscribes the affirmation set out in the Fourth Schedule to the Constitution.

29 I. The Council shall have power to act notwithstanding any vacancy in its membership, and any act or proceedings of the Council shall not be, or not be deemed to be invalid, by reason only of such vacancy or any defect in the appointment of a member.

3. Chapter IX of the Constitution is hereby repealed and replaced by the following new Chapter IX.

Repeal and Replacement of Chapter IX.

**CHAPTER IX
THE EXECUTIVE**

THE NATIONAL PUBLIC SERVICE COMMISSION

National Public Service Commission

54. (1) There shall be a National Public Service Commission (hereinafter referred to as the "Commission") responsible for establishing, developing and maintaining a strictly apolitical and professional National Public Service, recruited on merit and sustained on proven competence.

(2) The Commission shall consist of a Chairman and eight other persons appointed by the President on the nomination of the Constitutional Council for a period of six years provided however that the first nine persons to be so appointed shall be appointed three for a period of two years, three for a period of four years and three for a period of six years, and shall not be subject to the age limit in sub-para (4) below

(3) Not less than five members of the Commission should be persons who have held senior posts in the National Public Service, for not less ten years.

(4) The age of a member of the Commission at the time of appointment shall not exceed sixty five years.

(5) Members of the Commission shall serve full-time and shall neither hold any other paid office nor practice a profession whilst serving as members of the Commission.

(6) No person shall serve as a member of the Commission for more than six years in aggregate.

(7) The Commission shall determine its own procedures, staffing, payment of allowances to its members and salaries to its employees.

(8) No person who accepts appointment as a member of the Commission shall thereafter be eligible to hold any position of profit in the National or Regional/Provincial Public Services of Sri Lanka, the Directorate or other position in any Public Corporation or be appointed to any Commission or Committee by the Central or Provincial Executive even after he ceases to hold such office, save and except as a member of the Constitutional Council, the Elections Commission or the Police Service Commission.

(9) No person shall accept appointment or having accepted continue to serve as a member of the Commission, if he:

(a) is a Member of Parliament, a Provincial Council, an Interim Administration or a Local Government Authority.

(b) has contested an election to Parliament, a Provincial Council or a Local Authority within the six years preceding such appointment.

(c) has been convicted of any offence under the laws on bribery and corruption or of an offence under the penal code punishable by a term of imprisonment for a period not less than six months.

(d) is guilty of an act of moral turpitude.

(e) is a registered member of a political party or a trade union, or

(f) is physically or mentally incapable of discharging the functions of a member of the Commission

(10) Any person or concerned group of persons may seek to annul the appointment or continuance of a member of the Commission before the Constitutional Council on the basis of suppression of any of the dis-qualifications listed in this Article.

(11) Every person who, immediately before appointment as a member of the Commission was a Public Servant in the service of the State, or a Judicial Officer shall, when such appointment takes effect, ipso facto, cease to hold such office and shall thereafter be ineligible for appointment as a National or Provincial Public Servant or Judicial Officer.

(12) (a) A member of the Commission may resign from office by writing addressed to the President.

(b) A member of the Commission shall not be removed from office unless the Constitutional Council recommends such removal by a majority of not less than two-thirds of the total membership.

(c) Any person appointed to replace a member of the Commission who has resigned, died or been removed shall serve the remaining period of that appointment.

(13) (a) Parliament shall appropriate from the Consolidated Fund sufficient funds as required by the Commission.

(b) Members of the Commission shall be paid such salaries as may be determined by Parliament. The salary payable to any such member shall be charged to the Consolidated Fund and shall not be reduced during his term of office.

(14) (a) There shall be a Secretary to the Commission, appointed by the Commission after advertisement, for a non-renewable fixed period of not more than five years.

(b) If the Secretary is recruited from the National or Provincial Public Services or the service of a Public Corporation, he shall not have the right of reversion to the former post once his service in the Commission is terminated.

(15) The quorum for any meeting of the Commission shall be five members.

(16) The Commission shall have power to act notwithstanding any vacancy in its membership, and any act or proceeding of the Commission shall not be, or not be deemed to be, invalid by reason only of such vacancy or any defect in the appointment of a member.

(17) (a) The Commission shall appoint a Secretary to each Cabinet Ministry.

(b) A person who immediately prior to appointment as Secretary was in the service of the State or the service of any Public Corporation shall be deemed to have been temporarily released from such service and shall be entitled to revert to such service without loss of seniority upon

(i) the Commission terminating his services otherwise than by dismissal; or

(ii) his resignation, unless disciplinary proceedings are pending against him on the date thereof.

(18) Subject to the provisions of the Constitution, the Commission shall provide for and determine all matters relating to Public Servants, including the formulation of schemes of recruitment, codes of conduct for public servants, procedures to be followed in making promotions, transfers and personnel development, the procedure for the exercise and the delegation of powers of appointment, transfer, dismissal and disciplinary control of any category of National Public Servants and ensure accountability for actions taken.

(19) (a) The Commission may delegate to a Committee of the Commission consisting of three members, as shall be named by it, or to a designated Public Servant, such of its powers of recruitment, appointment, promotion, transfer, personnel development, dismissal and disciplinary control in respect of such categories of National Public Servants as may be specified by the Commission, provided that such powers in respect of Secretaries to Ministries and Heads of Department shall not be so delegated.

(b) Where the Chairman of the Commission is a member of the Committee so appointed, he shall be the Chairman of the Committee, and where the Chairman is not a member of the Committee so appointed, such member of the Committee as may be nominated by the Chairman of the Commission shall be the Chairman of the said Committee.

(c) There shall be a Secretary to each such Committee, who shall be appointed by the Commission.

(d) The quorum for any meeting of any such Committee shall be two members.

(e) Any such Committee shall have power to act notwithstanding any vacancy in its membership and any act or proceeding of any such Committee shall not be, or not be deemed to be, invalid by reason only of such vacancy or any defect in the appointment of a member.

(f) Any public officer aggrieved by any order of transfer, promotion, award of scholarships, dismissal or any other order relating to a disciplinary matter made by a Committee of the Commission or a public officer to whom the Commission or any Committee thereof has delegated its powers under the preceding paragraphs shall have a right of appeal to the Commission, or such Committee as the case may be.

(g) The Commission shall have the power to alter, vary or rescind any appointment, transfer, promotion, dismissal or any other order relating to a disciplinary matter, made on appeal or otherwise by a Committee to which the Commission has delegated its powers or by a Public Officer to whom the Commission or any Committee thereof has delegated its powers as above.

(20) The Commission shall, in the performance and discharge of its duties be entitled to summon any public servant to appear before it and/or produce documents pertaining to the National Public Service, and shall not be denied such information and explanations as may be necessary for the performance of its duties.

(21) For the purpose of Chapter (IX) of the Penal Code, a member of the Commission shall be deemed to be a Public Servant.

National
Public
Service

55.

(1) The values of the National Public Service (hereinafter referred to as "the Service" and guidelines for its functioning shall be prescribed by a National Service Public Law enacted by Parliament to regulate the National Public Service with a view to increasing its efficiency and effectiveness.

(2) Parliament may, by law provide for the establishment of one or more Public Services as All-Island Services.

(3) Every Public Servant shall work within the Law, implement the Law and shall not suggest, convey or be required to implement any action contrary to Law.

(4) A Public Servant shall neither take any part in a parliamentary, regional or local authority election, other than carrying out a duty assigned by the Elections Commission or merely recording his vote, nor shall he be a member of a political party or canvass in any manner for a candidate in such an election. Doing so shall make him liable to dismissal from the National Public Service.

(5) The President shall appoint all Public Servants required by Constitution or other written law to be appointed by the President, provided that any Public Servant required to be appointed with the approval of or on the nomination of the Constitutional Council shall be so appointed only in conformity with such approval or nomination, and no Public Servant shall purport to exercise any function without having received such appointment.

(6) (a) Subject to the provisions of the Constitution, the recruitment, appointment, promotion, transfer, dismissal and disciplinary control of all National Public Servants and the determination of policies of Personnel Development shall vest in the National Public Service Commission.

(b) No appointment or transfer shall be made other than to a post in the approved cadre.

(7) Save as otherwise expressly provided for by the Constitution, all National Public Servants shall hold office according to the terms and conditions laid down by the National Public Service Commission.

(8) For the purposes of this Chapter "National Public Servant" does not include a member of the Army, Navy or Air Force or the Police Service.

Administrative
Appeals Tribunal

56.

(1) There shall be an Administrative Appeals (hereinafter referred to as "the Tribunal") appointed by the Judicial Service Commission.

	(2)	The Tribunal shall have power to alter, vary or rescind any disciplinary order or decision referred to in Article 54 (19).	
	(3)	The Constitution, powers and procedures (including time limits for the preferring of appeals) of the Administrative Appeals Tribunal shall be prescribed by the National Public Service Law, enacted by Parliament.	
	(4)	No Court or Tribunal other than the Supreme Court or the Court of Appeal, shall have power or jurisdiction to inquire into, pronounce upon or in any manner call in question any order or decision of the Administrative Appeals Tribunal, the Commission, a Committee of the Commission or any specified person to whom such power is delegated with regard to any matter concerning the appointment, promotion, transfer, personnel development, dismissal or disciplinary control of a National Public Servant.	
Undue Influence	57.	Any person who, otherwise than in the course of his duty, directly or indirectly, by himself or by any other person, in any manner whatsoever, influences or attempts to influence any decision of the Commission or of any Committee thereof or of any member of such Commission or Committee or of any Public Servant exercising any powers delegated by such Commission or Committee shall be guilty of an offence and shall on conviction by the High Court after trial without a jury be liable to a fine not less than One Hundred Thousand Rupees and not exceeding Five Hundred Thousand Rupees or to imprisonment for a term not less than three years and not exceeding seven years or to both such fine and imprisonment.	
Transitory Provisions	58.	Subject to the provisions of the Constitution and until the Commission otherwise provides, the rules, regulations and procedures relating to the Public Service that were in force immediately prior to the coming into force of this Chapter of the Constitution shall, <i>mutatis mutandis</i> , be deemed to continue in force as rules, regulations and procedures relating to the Public Service as if they had been made or provided under such Chapter.	
Oath or affirmation of Office	59.	A person appointed to any office referred to in this Chapter shall not enter upon the duties of his office until he takes and subscribes the oath or makes and subscribes the affirmation set out in the Fourth Schedule to the Constitution.	
4	Articles 103 and 104 of the Constitution are hereby repealed and the following new Chapter XIVA is inserted immediately after Chapter XIV		Repeal and replacement of Articles 103 and 104

CHAPTER XIVA

THE ELECTIONS COMMISSION

National Elections Commission	103.	(1) There shall be a National Elections Commission(hereinafter referred to as "the Commission" which shall consist of a Chief Elections Commissioner and two Elections Commissioners.	
	(2)	The Chief Elections Commissioner shall be the Chairman of the Commission.	
	(3)	The Chief Elections Commissioner and the two Elections Commissioners shall be appointed by the President on the nomination of the Constitutional Council provided that the incumbent Commissioner of Elections shall be the first Chief Elections Commissioner, unless the Constitutional Council by a majority of not less than two-thirds of the total membership decides otherwise.	
	(4)	The salaries of the Chief Elections Commissioner and the Elections Commissioners shall be determined by Parliament, be charged to the Consolidated Fund and not be diminished during their terms of office.	
	(5)	The posts of Chief Elections Commissioner and/or Elections Commissioners shall become vacant upon their	
	(a)	death	
	(b)	resignation by writing addressed to the President	

- (c) reaching the age of 65 years
- (d) removal by the President on a recommendation made by the Constitutional Council on account of physical or mental infirmity, and
- (e) removal by the President on a resolution for such removal on the ground of proven misbehaviour and supported by not less than two thirds the number of members of the Constitutional Council.
- (6) The President shall on the nomination of the Constitutional Council appoint
- (a) one of the two Elections Commissioners to act as Chief Elections Commissioner whenever the Chief Elections Commissioner is unable to discharge the functions of his office and
- (b) a person to act as Elections Commissioner whenever an Elections Commissioner is unable to discharge his functions, or whenever an Elections Commissioner has been appointed to act as Chief Elections Commissioner under paragraph (a) above.
- (7) In the event of a notice having been published for the conduct of a Presidential or Parliamentary Election or a Referendum and the Chief Elections Commissioner or an Elections Commissioner is due to reach the age of 65 years within a period of one year from the date of such notice, the Constitutional Council may recommend the extension of the term of office of such Commissioner for a period not exceeding one year and the President shall grant such extension
- (8) No person who has held the office of the Chief Elections Commissioner or Elections Commissioner may, after retirement accept any appointment in the Public Service or any Public Office whatsoever, save and except as a member of the Constitutional Council, Public Service Commission or Police Commission.
- (9) (a) The Commission shall exercise, perform or discharge all such powers, duties or functions as may be conferred or imposed or vested in the Commission by the Law for the time being in force relating to elections to the office of President of the Republic and of Members of Parliament, Provincial Councils, or Local Authorities and those required by any other written law, and for Referenda.
- (b) Wherever any existing Law refers to Powers and Functions to be exercised by the Commissioner of Elections, it shall be deemed to be a reference to the Commission.
- (10) Without prejudice to the above, the Commission shall :
- (a) superintend, direct and be in charge and control of the preparation of electoral registers for all elections to the Office of the President, to Parliament, to the Provincial Councils, to all Local Authorities, for the conduct of Referenda; and those required by any other written law, and
- (b) select and deploy the staff required for performing and discharging the functions and duties of the Commission.
- (11) (a) The Commission shall take all steps within their power to ensure that all elections are conducted impartially and in a free and fair manner.
- (b) It shall be the duty of every person, official body or authority assisting, contesting, participating in, or whose services have been required or sought for any election, to take all steps within their control to ensure that elections are conducted impartially and in a free and fair manner.
- (12) The Commission shall endeavour to take all decisions with the concurrence of all its members but in the event unanimity is not possible the decision of the majority of its members shall prevail.
- (13) (a) The Commission shall appoint such staff as the Commission may consider necessary to assist the Commission in the performance of its powers and functions: provided however that the staff of the Elections Department shall first be offered the option of being absorbed into the said staff.

(b) No officer or staff member of the Commission shall be removed from office except on the recommendation or with the concurrence of the Commission.

(14) (a) The Service Commanders and the Inspector General of Police shall, whenever so requested by the Commission, provide the necessary assistance to the Commission to enable the Commission to effectively exercise its powers and perform or discharge its duties under the Law.

(b) Officers and staff deployed for the conduct of elections (including personnel of the Police and Armed Services whilst on election duty) shall be subject to the direction of the Commission and failure to comply with such directions shall render them liable to punishment including dismissal.

(15) For the purposes of Chapter IX of the Penal Code a member of the Commission shall be deemed to be a public servant.

(16) Every person who, otherwise than in the course of his duty, directly or indirectly, by himself or by any other person, in any manner whatsoever, influences or attempts to influence any decision of the Commission, or of any member of such Commission, or of any public officer exercising any powers delegated by such Commission, shall be guilty of an offence and shall on conviction by the High Court after trial without a jury be liable to a fine not less than One Hundred Thousand Rupees and not more than Five Hundred Thousand Rupees or to imprisonment for a term not less than three years and not exceeding seven years or to both such fine and imprisonment.

(17) A person appointed to any office under the Commission shall not enter upon the duties of his office until he takes and subscribes the oath or makes and subscribes the affirmation set out in the Fourth Schedule to the Constitution.

Parliament
to make laws

104. Parliament shall upon the coming into effect of these provisions enact legislation giving the Commission such other powers considered necessary to enable such Commission to

- (1) conduct and hold impartial elections in a free and fair manner and to perform and discharge its other powers and duties effectively.
- (2) effectively monitor the electoral process and ensure and enforce compliance with the laws relating to elections.
- (3) ensure that all citizens are treated equally in relation to the exercise of their franchise;
- (4) ensure that equal opportunity and treatment is provided to all candidates irrespective of their party or political affiliations;
- (5) stagger the polling in determined geographical areas where it is not possible for any valid reason to conduct the poll in that area on the date fixed for such poll but ensuring that votes are counted only after the completion of the total election or for disregarding such votes if the totality of the votes from that geographical area would not in any event affect the result of the election;
- (6) make regulations, which the Commission may deem necessary in consultation with recognized parties, in respect of election campaigning, the allocation and distribution of television and broadcasting time, the utilisation of private and public places and facilities, and the display of banners and posters during election campaigns;
- (7) prescribe substantial penalties for unauthorised entry into Polling Booths, Counting Centres or their precincts;
- (8) provide for granting of insurance cover, compensation and other benefits to election staff in the event of accident, injury or death, in the course of their duties.
- (9) prescribe procedures for the collection of funds for election campaigns, the limits for such expenditure at elections and the publication of accounts of such expenses.

(10) ensure the highest degree of impartiality in the electoral process, invite appropriate local organisations or persons to function as observers at elections and permit such persons or bodies limited access to polling stations and counting centres;

(11) prepare, in consultation with political parties a Code of Conduct for election campaigns and to monitor violations of such Codes of Conduct, and

(12) cancel and hold fresh polls in identified electorates if the Commission is satisfied that there has been a disruption in the free exercise of the voting due to rigging, impersonation, general intimidation, violence or in any other manner.

Repeal and Replacement of Articles 107 to 115 5. Articles 107 to 117 are hereby repealed and replaced by the following new Articles:

INDEPENDENCE OF THE JUDICIARY

Appointment and removal of Judges of the Supreme Court and the Court of Appeal 107

(1) The Chief Justice, every other Judge of the Supreme Court, the President of the Court of Appeal and every other Judge of the Court of Appeal shall be appointed by the President by warrant on the nomination of the Constitutional Council.

(2) The Chief Justice, the President of the Court of Appeal and every Judge of the Supreme Court and the Court of Appeal shall hold office during good behaviour, and shall not be removed except by an order of the President made in accordance with a resolution of the Constitutional Council supported by not less than two thirds of the total number of Members of the Constitutional Council (including those not present) presented to the President for such removal on the ground of proven misbehaviour or incapacity.

(3) Every person appointed to be or to act as Chief Justice, President of the Court of Appeal or a Judge of the Supreme Court or Court of Appeal shall not enter upon the duties of his office until he takes and subscribes the oath or makes and subscribes the affirmation set out in the Fourth Schedule to the Constitution, before the President.

(4) The age of retirement of Judges of the Supreme Court shall be sixty five years and that of the Judges of the Court of Appeal shall be sixty three years provided that a Judge of the Supreme Court or Court of Appeal may by writing under his hand addressed to the President retire or resign at any time before he reaches the age of retirement.

Salaries of Judges 108

(1) The salaries of the Judges of the Supreme Court and of the Court of Appeal shall be determined by Parliament and shall be charged to the Consolidated Fund.

(2) The salary payable to, and the pension entitlement of a Judge of the Supreme Court and a Judge of the Court of Appeal shall not be reduced after his appointment.

Acting Appointments 109

(1) If the Chief Justice or the President of the Court of Appeal is temporarily unable to exercise, perform and discharge the powers, duties and functions of his office by reason of illness, absence from Sri Lanka or any other cause, the President shall appoint the next most senior Judge of the Supreme Court or the Court of Appeal to act in the post of Chief Justice or President of the Court of Appeal, respectively.

(2) If any Judge of the Supreme Court or Court of Appeal is temporarily unable to exercise, perform and discharge the powers, duties and functions of his office, by reason of illness, absence from Sri Lanka or any other cause, the President shall appoint, on the nomination of the Constitutional Council, another person to act as a Judge of the Supreme Court, or Court of Appeal, as the case may be, during such period.

Performance or discharge of other duties or functions by Judges 110

(1) A Judge of the Supreme Court or Court of Appeal nominated by the Chief Justice or the President of the Court of Appeal respectively, may be required by the President of the Republic to perform or discharge any other appropriate duties or functions under any written law.

(2) A Judge of the Supreme Court or Court of Appeal shall not function in any other office (whether paid or not) or accept any place of profit or emolument, save and except as authorised by the Constitution or by any written law and with the written consent of the President.

(3) A person who has held office as a permanent Judge of the Supreme Court or the Court of Appeal may not:

(a) appear, plead, act or practise in any Court, Tribunal or Institution as an Attorney-at-Law at any time; and

(b) accept any place of profit or emolument in the public service or any public office whatsoever, other than as a member of the Constitutional Council, the Public Service Commission, the Elections Commission, the Police Commission, the Bribery and Corruption Commission, the Human Rights Commission or the Delimitation Commission, for a period of three years after retirement.

Judges of the High Court 111

(1) There shall be a High Court of Sri Lanka, which shall exercise such jurisdiction and powers as Parliament may by law vest or ordain.

(2) The Judges of the High Court shall be appointed by the President of the Republic by warrant under his hand on the recommendation of the Judicial Service Commission established under this Chapter and be subject to its disciplinary control and shall not be removed except by an order of the President made in accordance with a resolution of the Constitutional Council for such removal on the ground of proven misbehaviour or incapacity supported by not less than two-thirds of the total number of members of the Constitutional Council.

(3) The retirement age for High Court Judges shall be sixty one years provided that such Judge may by writing addressed to the President retire or resign at any time before he reaches the age of retirement.

Judicial Service Commission 112

(1) There shall be a Judicial Service Commission (hereinafter referred to as "the Commission") which shall consist of:

- a) the Chief Justice who shall preside at meetings of the Commission.
- b) the two most senior Judges of the Supreme Court, seniority being reckoned from the date of first appointment to the Supreme Court.
- c) the Attorney General.
- d) the President of the Court of Appeal, and
- e) one person, learned in the Law, nominated by the Constitutional Council, for a period not exceeding three years.

(2) The quorum for any meeting of the Commission shall be four members

(3) The Commission shall have power to act notwithstanding any vacancy in its membership, and no act or proceeding by the Commission shall be or be deemed to be invalid by reason only of any such vacancy or any defect in the appointment of a member.

(4) A member of the Commission may be paid such salary or allowance as may be determined by Parliament. Any salary or allowance payable to a member shall be charged to the Consolidated Fund and shall not be diminished during his term of office. The salary so payable shall be in addition to the salary or other emoluments attached to, and received from his substantive appointments.

		(5) The Commission shall
		a) make rules regarding schemes of recruitment and procedure for the appointment of Judicial Officers, and scheduled Public Officers, and
		b) provide for such matters as are necessary or expedient for the exercise, performance and discharge of the powers, duties and functions of such Commission.
Secretary to the Commission	113	(1) There shall be a Secretary to the Commission who shall be appointed by the Commission from among Senior Judicial Officers for a limited period not exceeding three years.
		(2) No person who has held the office of Secretary to the Commission shall be a Judge of any Court of First Instance, either during or after his tenure of office as Secretary.
Appointment to other Judicial offices	114	(1) The recruitment, appointment, transfer, dismissal and disciplinary control of Judicial Officers, and of scheduled Public Officers is vested in the Commission .
		(2) The Commission shall provide for and determine all matters relating to Judicial Officers, including schemes of recruitment and Codes of Conduct and may give such directions as the Commission may deem necessary, for the proper and efficient administration of Courts functioning under such Judicial Officers.
		(3) It shall be competent to the Commission by Order published in the Gazette, to delegate its powers under paragraph (1) of this Article in respect of such class or category of Judicial Officers or scheduled Public Officers as may be specified, to a Committee of not less than three Judges, each of whom shall be a Judge of the Supreme Court or the Court of appeal, and one of whom shall be nominated by the Commission as Chairman.
		(4) Any Judicial Officer or scheduled Public Officer may resign his office by writing under his hand addressed to the Chairman of the Commission.
		(5) The Commission may, by Order published in the Gazette, delegate to the Secretary to the Commission the power to make all transfers, other than transfers involving increase of salary, or to make acting appointments in such cases and subject to such limitations as may be specified in the Order.
		(6) The Chairman of the Commission or any Judge of the Supreme Court, Court of Appeal or the High Court authorised by the Commission to do so, shall have full power and authority to inspect any Court of First Instance or the records, registers or other documents maintained in such Court and to hold such inquiry as may be necessary.
		(7) In this article:
		“ <i>appointment</i> ” includes an acting or temporary appointment;
		“ <i>Judicial Officer</i> ” does not include a Judge of the Supreme Court or Court of Appeal;
		“ <i>Scheduled Public Officer</i> ” means the Registrar of the Supreme Court, the Fiscal, the Registrar of any Court of First Instance or any Public Officer employed in the Registry of the Supreme Court, the Court of Appeal or any Court of first Instance, included in a category specified in the Fifth Schedule or in such other categories as may be specified by Order made by the Minister in charge of the subject of Justice, and approved by Parliament, and published in the Gazette.
Interference with the Judicial Service Commission or the Judiciary an offence	115	(1) Every Judge, Presiding Officer, Public Officer or other person entrusted by law with Judicial powers or functions under this Chapter or with similar functions under any Law enacted by Parliament shall exercise and perform such powers and functions without being subject to any direction or other interference or proceeding from any other person except a Superior Court, Tribunal, Institution or other person entitled under Law to direct or supervise such Judge, Presiding Officer, Public Officer or such other person in the exercise or performance of such powers or functions.

(2) Every person who, otherwise than in the course of his duty, without legal authority, influences or attempts to influence any decision of the Commission or any member thereof, or interferes or attempts to interfere with the exercise or performance of the Judicial powers or functions of any Judge, Presiding Officer, Public Officer or such other person as is referred to in paragraph (1) of this Article, shall be guilty of an offence punishable by the High Court on conviction after trial without a jury with imprisonment of either description for a term not less than three years and not exceeding seven years or to a fine not less than One Hundred Thousand Rupees and not exceeding Five Hundred Thousand Rupees or to both such imprisonment and fine and may, in addition, be disqualified for a period not exceeding seven years from the date of such conviction from being an elector and from voting at a Referendum or at any election of the President, a Member of Parliament or any Provincial Council or Local Authority or from holding any Public Office and from being employed as a Public Officer.

Immunity of
Members of the
Commission 116

No suit or proceeding shall lie against any member of the Commission for any act which in good faith is done or is purported to be done by him in the performance of his duties or in the discharge of his functions under the Commission.

Insertion of
Chapter XVIII A
in the Constitution 6.

The following new chapter XVIII A is inserted immediately after Chapter XVIII of the Constitution.

CHAPTER XVIII A

THE POLICE SERVICE COMMISSION

Police Service
Commission 155A

(1) There shall be a Police Service Commission (hereinafter referred to as "the Commission") responsible for establishing, developing and maintaining a strictly apolitical and professional Police Service, recruited on merit and sustained on proven competence.

(2) Subject to the provisions of the Constitution the recruitment, appointment, promotion, transfer, dismissal and disciplinary control of all members of the Police Service, is hereby vested in the Commission.

(3) Every member of the Police Service shall work within the law, in accordance with the law and shall not suggest, convey or be required to implement any action contrary to law.

(4) Subject to the provisions of the Constitution, the Cabinet of Ministers shall provide for and determine all matters of general policy relating to the maintenance of Law and Order.

(5) (a) The Commission shall consist of a Chairman and four other persons, appointed by the President on the nomination of the Constitutional Council from the following:

(1) Two retired Judges who have served for not less than four years as Supreme Court Judges.

(2) Three respected members of the community who have rendered eminent public service provided that at least one of them is a former IGP or Senior DIG.

(b) The Inspector General of Police shall, ex-officio, be a member of the Commission.

(c) No person shall accept appointment or continue as a member of the Commission if he is a Member of Parliament or is disqualified under any Law enacted by Parliament to regulate the Commission.

Terms of
Office 155B

(1) Every member of the Commission shall hold office for a period of six years from the date of his appointment, unless he earlier reaches the age of seventy years, resigns his office by writing under his hand addressed to the President or is removed from office by the President on a resolution adopted by the Constitutional Council supported by not less than two-thirds the total number of members, for cause assigned.

(2) The President may grant leave from his duties to any member of the Commission and may appoint a person qualified to be a member of the Commission to be a temporary member for the period of such leave on a recommendation of the Constitutional Council.

(3) A member of the Commission shall be paid such salary as may be determined by Parliament. The salary payable to any such member shall be charged to the Consolidated Fund and shall not be diminished during his term of office.

(4) There shall be a Secretary to the Commission who shall be appointed by the Commission.

(5) The quorum for any meeting of the Commission shall be three members other than the ex-officio member.

(6) The Commission shall have power to act notwithstanding any vacancy in its membership, and no act or proceeding of the Commission shall be, or be deemed to be, invalid by reason only of any such vacancy or any defect in the appointment of a member.

(7) For the purpose of Chapter IX of the Penal Code, a member of the Commission shall be deemed to be a Public Servant.

Delegation to a Committee, the Inspector General of Police or a designated Police Officer 155C

(1) The Commission may delegate to a Committee of the Commission consisting of three members named by the Commission or to the Inspector General of Police or a designated Police Officer such of its powers of recruitment, appointment, transfer, posting, promotion, dismissal or disciplinary control in respect of such categories of police officers as are specified by the Commission.

(2) Where the Chairman of the Commission is a member of the Committee so appointed, he shall be the Chairman of the Committee and where he is not, a member of the Committee as may be nominated in writing by such Chairman shall be the Chairman of that Committee.

(3) There shall be a Secretary to each such Committee who shall be appointed by the Commission.

(4) The quorum for any meeting of any such Committee shall be two members.

(5) Any such Committee shall have power to act notwithstanding any vacancy in its membership and any act or proceeding of any such Committee shall not be or be deemed to be, invalid by reason only of any such vacancy or any defect in the appointment of a member.

Powers and Functions of the Commission 155D

(1) The Commission shall have the power on appeal or otherwise to alter, vary or rescind any appointment, order of transfer, promotion, dismissal or any other order relating to a disciplinary matter made by a Committee of the Commission, the Inspector General of Police or a designated Police Officer to whom the Commission has delegated its powers.

(2) The Commission may appoint a Promotions Board and a Transfer Board each consisting of not more than three persons one of whom shall be a person who has held high judicial office to make recommendations to the Commission in relation to promotions and transfers of officers of the category of Assistant Superintendent of Police and above.

(3) Subject to the provisions of the Constitution, the Commission shall provide for and determine all matters relating to Police Officers, including the formulation of schemes of recruitment and codes of conduct for Police Officers, the principles to be followed in making promotions and transfers, and the procedures for the exercise and the delegation of the powers of recruitment, appointment, transfer, posting, promotion, dismissal and disciplinary control of Police Officers.

(4) Subject to the provisions of the Constitution and until the Commission otherwise provides, the rules, regulations and procedures relating to the Police Service that were in force immediately prior to the coming into force of these provisions, shall, *mutatis mutandis*, be deemed to continue in force as rules, regulations and procedures relating to the Police Service as if they had been made or provided under the Constitution.

(5) The Commission shall:

(a) exercise financial control over, monitor the performance of and be accountable to Parliament for the performance of the Police Service

(b) look into grievances of the Public arising out of the Policing Functions of the Police Service, and

(c) promote development of the Police Service as a professional organisation.

Interference with the Police an offence 155E

Every person who, otherwise than in the course of his duty, directly or indirectly, by himself or by any other person, in any manner whatsoever, influences or attempts to influence any decision of the Commission, or of any Committee thereof, or of any member of such Commission or of any member of the Promotions or Transfer Board or of the Inspector General of Police or any Police Officer of Executive Grade, shall be guilty of an offence, and shall on conviction by the High Court after trial without a jury be liable to a fine of not less than One Hundred Thousand Rupees and not exceeding Five Hundred Thousand Rupees or to imprisonment for a term not less than three years and not exceeding seven years or to both such fine and imprisonment.

Parliament to make laws 155F

Parliament shall make laws to give effect to the principles and provisions for which the Commission has been established, making provision for Provincial Police Services as necessary.

ඇමණුම් VI

**එක්සත් ජනතා නිදහස් සන්ධානය සහ
ජනතා විමුක්ති පෙරමුණ අතර
2001 වසරේදී අත්සන් කරන ලද
අවබෝධතා ගිවිසුම.**

එකඟතා ගිවිසුමයි.

පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ වෙනුවෙන් එහි ලේකම් දී.මු. ජයරත්න මහතා එක් පාර්ශවයකට ද, ජනතා විමුක්ති පෙරමුණ වෙනුවෙන් එහි ප්‍රධාන ලේකම් ටී.ලී.එන් සිල්වා මහතා, අනෙක් පාර්ශවයටද ඇතුළත්ව වර්ෂ දෙදහස් එකේ සැප්තැම්බර් මස 05 දින කොළඹ දී ඇති කරගනු ලබන එකඟතා ගිවිසුමයි.

පහත සඳහන් එකඟතාවයන් හා කොන්දේසි මත දෙපාර්ශවය බැඳී සිටී.

1. මෙහි ගිවිසුමේ වලංගු කාල සීමාව වර්ෂ 2001 ක්වූ සැප්තැම්බර් මස 05 වන දින සිට පුරා වර්ෂයක් එනම් වර්ෂ 2002 ක්වූ සැප්තැම්බර් මස 04 වන දින දක්වා පමණි.

2. (I) මෙම ගිවිසුමේ සඳහන් එකඟතාවයන්ට පරිබාහිරව, එකඟතාවයන් සමග ගැටෙන නැතහොත් ප්‍රතිවිරෝධීව බලපානු ලබන ප්‍රතිපත්තිමය තීරණයක් හා/හෝ ක්‍රියාමාර්ගයක් පාර්ලිමේන්තුව තුළ ගැනීමට අදහස් කරන්නේ නම් එසේ අදහස් කරන සෑම අවස්ථාවකදීම ජනතා විමුක්ති පෙරමුණේ පූර්ව එකඟතාවය ලබාගැනීමට මෙහි අනෙක් පාර්ශවය වන පොදු ජන එක්සත් පෙරමුණ මෙයින් එකඟවේ.

(II) මෙම ගිවිසුම බලපවත්නා සහ එය යථා පරිදි ක්‍රියාවට නැගෙන කාලය තුළදී පවතින පොදුජන එක්සත් පෙරමුණු ආණ්ඩුව පාර්ලිමේන්තුව තුළ අස්ථාවර කිරීමට හා/හෝ බලයෙන් පහ කිරීමට සෘජුවම බලපවත්නා වූ කුමන ක්‍රියා මාර්ගයක් හෝ නොගැනීමට ජනතා විමුක්ති පෙරමුණ එකඟවේ. මෙම කාලය තුළදී පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ ආණ්ඩුව ස්ථාවරව පවත්වා ගෙන යාමට අවශ්‍ය සහාය පාර්ලිමේන්තුව තුළ ලබාදීමට ජනතා විමුක්ති පෙරමුණ තවදුරටත් එකඟවේ.

[Handwritten signature and date]
2001.9.5

3. ජනාධිපතිනිය විසින් ප්‍රකාශිත අංක. 1192/16 දරණ ගැසට් පත්‍රය ප්‍රකාර වර්ෂ 2001 අගෝස්තු මස 21 වෙනි දින පැවැත්වීමට නියමිතව තිබූ සහ අංක.1196/18 දරණ ගැසට් පත්‍රය මගින් නැවතත් දීර්ඝ කරන ලද වර්ෂ 2001 ඔක්තෝබර් මස 18 වැනි දිනට පැවැත්වීමට නියමිත කල් තබන ලද ජනමත විචාරණය වහාම ක්‍රියාත්මක වන පරිදි පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ විසින් අවලංගු කළ යුතුය. (මෙය දැනටමත් අවලංගු කොට ඇත)

4. මේ වන විටත් අංක. 1192/16 දරණ ගැසට් පත්‍රය මගින් ජනාධිපතිනියගේ නියමයෙන් කල්තබා ඇති ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික ජනරජයේ පාර්ලිමේන්තුව වර්ෂ 2001 සැප්තැම්බර් මස 6 වන දින හෝ ඊට පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ විසින් කැඳවිය යුතුය. (පාර්ලිමේන්තුව දැනටමත් කැඳවා ඇත)

5. මෙම ගිවිසුමේ උපලේඛණයෙහි සඳහන් විපක්ෂයේ සියළු පක්ෂවල පූර්ණ එකඟතාවය යටතේ කෙටුම්පත් කොට ඇති යෝජිත 17 වන ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙහි,

- (අ) ව්‍යවස්ථාදායක මණ්ඩලය
- (ආ) ස්වාධීන රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව
- (ඇ) ස්වාධීන අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව
- (ඈ) ස්වාධීන මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව සහ
- (ඉ) ස්වාධීන පොලීස් කොමිෂන් සභාව දෙපාර්ශවයම එකඟවන අන්‍යවශ්‍ය සංශෝධනයන්ට යටත්ව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට ගෙන එනු ලබන සංශෝධන මගින් වර්ෂ 2001 ක්‍රම සැප්තැම්බර් මස 24 වන දින හෝ ඊට පෙර දිනකදී පාර්ලිමේන්තුවේ සම්මත කරගැනීමටත්, පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ එකඟවේ.

ව්‍යවස්ථාදායක මණ්ඩලය 2001 ඔක්තෝබර් මස 05 වන දිනට පෙර ස්ථාපිත කළ යුතුය.

දි. 2001.09.14
 C.A.V.

6. ස්වාධීන මාධ්‍ය කොමිෂන් සභාවක් ස්ථාපිත කිරීම සඳහා අවශ්‍ය නීතිරීති සකස් කොට මෙම දිනයේ සිට මාස 6 ක් ඇතුළතදී එකී කොමිෂම ස්ථාපිත කිරීමට දෙපාර්ශවය එකඟවේ.

7. විධායක ජනාධිපති ක්‍රමය අහෝසිකර පාර්ලිමේන්තුවට විධායක බලය පැවරීම සඳහා වූ, සියලු ජනකොටස්වල කැමැත්ත පාර්ලිමේන්තුව තුළ සාධාරණ ලෙස නියෝජනය වන පරිදි සකස් වූ මැතිවරණ ක්‍රමයක් සඳහා අවශ්‍ය ව්‍යවස්ථා සංශෝධන හා භාරකාර ආණ්ඩුවක් යටතේ එම මැතිවරණය පැවැත්වීම සඳහා වූ, අවශ්‍ය ව්‍යවස්ථා සංශෝධන මෙම දිනයේ සිට මාස 6 ක් ඇතුළත කාලයක් තුළ පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කිරීමට දෙපාර්ශවය එකඟවේ. එය ක්‍රියාත්මක වන්නේ මෙම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙන් එළඹෙන පළමුවන පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණයේදීය.

8. මෙම එකඟතා ගිවිසුම බලපවත්වන සමස්ත කාලය තුළ

(අ) ඉන්ධන, කිරිපිටි, සීනි, පාන් පිටි, සහල්, ඖෂධ, විදුලි බලය, ගැස්, ජලය, බස් හා දුම්රිය ගාස්තු ආදී අත්‍යවශ්‍ය පාරිභෝගික භාණ්ඩ හා සේවාවන් හි මිල ඉහළ නොයා පවත්වා ගැනීම සඳහා පියවර ගත යුතුය. වෙනත් බාහිර හේතු මත සමහර භාණ්ඩවල මිල වැඩි වන්නේ නම් ඊට මැදිහත්වී එය පාලනය කිරීමට උපරිම වශයෙන් අවශ්‍ය පියවර ගත යුතුය.

(ආ) ජල සම්පත, බැංකු, රක්ෂණ වැනි රාජ්‍ය දේපල සහ සමාජ සම්පත් පොද්ගලිකකරණය කිරීමේ සැලසුම් ඇත්නම් ඒවා මෙම ගිවිසුම බලපවත්නා වසරක කාලයක් සඳහා අත්හිටුවීමටත්,

(ඇ) දැනට අත්සන් තබා එකඟත්වයට පැමිණ ඇති හා ඒ මත ඉදිරියේදී අත්සන් තැබීමට නියමිත මූල්‍ය ගිවිසුම් හැර රටට අහිතකර විය හැකි තව වෙළඳ හා මූල්‍ය ගිවිසුම්වලට නොඑළඹීමටත් පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ එකඟවේ.

(Handwritten signature and date)
2001.8.

9. 1994 මහ මැතිවරණයෙන් පසු අතිගරු ජනාධිපතිතුමිය විසින් එතෙක් නොගොඩා තිබූ ගොවිණිය රුපියල් මිලියන 6000 ක් කපා හැරියාක් මෙන් වී සහ කෙසෙල් වගාවන් සඳහා ගොවීන් වෙත 1999/2000 මහ කන්නය සිට 2001 යල් කන්නය දක්වා රුපියල් 20,000/ දක්වා (20,000/- ත් ඇතුළත්ව) ගොවීන්ට දෙන ලද වගා ණය 2001.09.30 දිනට පෙර කපා හැරීමට පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ රජය ක්‍රියා කරනු ඇත. මෙම සීමාවට හා වර්ගයන්ට අයත් නොවන ගොවි ණය සඳහා ද විධිමත්ව සොයා බලා ගතහැකි යම් සහනයක් සැලසීමට පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ ක්‍රියා කරනු ඇත.

10. ව්‍යාපාරික කටයුතු සඳහා රාජ්‍ය බැංකු වලින් මහා පරිමාණව ණය ලබාගෙන ආපසු ගෙවීම පැහැර හැර ඇති පුද්ගලයන් හා ආයතන පිලිබඳවත්, එසේ ආපසු ගෙවීම පැහැර හැරීම බලපවත්වන ලද හේතු පිලිබඳවත් සොයා බලා වාර්තා කිරීම සඳහා පූර්ණ බලතල සහිත කාර්ය සාධන බලකායක් පත්කර, එහි නිර්දේශ අනුව මෙම ගිවිසුමට එළඹ මාස තුනක් ඉක්මවන දින හෝ ඊට පෙර එම ණය ආපසු අයකර ගැනීම සඳහා කටයුතු කිරීමට පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ එකඟවේ.

11. දේශීය කර්මාන්ත කරුවන් හා ව්‍යාපාරිකයන් මුහුණ පා ඇති ගැටළු සඳහා කෙටිකාලීන විසඳුම් ලබාදීම අරමුණු කරගනිමින් පාර්ලිමේන්තුව නියෝජනය කරන සියළු පක්ෂවල නියෝජිතයන්ගෙන් සමන්විත පාර්ලිමේන්තු තේරීම් කාරක සභාවක් පත්කිරීමටත්, එම කාරක සභාව විසින් පොදු අදහස් විමසීමකින් පසුව ඉදිරිපත් කරන නිර්දේශ සැලකිල්ලට ගෙන දේශීය කර්මාන්ත හා ව්‍යාපාර නහා සිටුවීම සඳහා මෙම ගිවිසුම අත්සන් කළ දින සිට මාස 03 ක කාලයක් ඉකුත්වීමට පෙර අදාළ පියවර ගැනීමටත්, පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ එකඟවේ.

12. සියළුම අමාත්‍යාංශවලට අදාළ විෂයයන්ට අනුව ඒ ඒ විෂයන් පිලිබඳ විශේෂඥ දැනුම හා පළපුරුද්ද ඇති විද්වතුන්ගෙන් සෑදි උපදේශක කමිටු, පොදු එකඟතාවයකින් යුතුව, මෙම ගිවිසුමට එළඹ මාස දෙකක් ඉකුත් වන දිනට පෙර පත් කිරීමට දෙපාර්ශවය එකඟවේ.

 2001-9-5

13. ජනාධිපති, අමාත්‍ය මණ්ඩලය, නියෝජ්‍ය ඇමතිවරු සහ පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරු මෙම ගිවිසුමට එලඹෙන මාසයේ සිට ගිවිසුම බලපවත්නා සමස්ත කාලය තුළ තම වැටුපෙන් භාගයක් රජයේ ඒකාබද්ධ අරමුදලට ස්වේච්ඡාවෙන් බැර කිරීමටත්, එම වාර්තා විස්තරාත්මකව සෑම මාසයකදීම මුදල් අමාත්‍යාංශය මගින් දෙපාර්ශවයටම ලබාදීමට පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ එකඟවේ.

14. රජයේ අමාත්‍යාංශ සහ ආයතන තුළ දැනට සිදු කෙරෙන නාස්තිය අවම කිරීම සඳහා ගිවිසුම බලපවත්නා කාලය තුළ,

- (අ) දැනටමත් සිදුකර ඇති පරිදි රජයේ වියදමින් සිදු කරන මැති ඇමතින්ගේ සහ නිලධාරීන්ගේ විදේශ ගමන් උපරිම ලෙස සීමා කිරීමටත්,
- (ආ) ඇමතිවරුන් හා ඉහල නිලධාරීන් සඳහා සුබෝපහෝගි වාහන ගෙන්වීම නතර කිරීමටත්, (මෙය ඇමතිවරුන් හා නිලධාරීන්ට අදාළව දැනටමත් ක්‍රියාත්මක වන බව පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ අවධාරණය කර සිටී)
- (ඇ) දැනටමත් සිදු කෙරෙන පරිදි රජය මගින් මැති ඇමතිවරුන් හා ඉහල නිලධාරීන් සඳහා ලබාදෙන ඉන්ධන දීමනා උපරිම ලෙස සීමා කිරීමටත්,
- (ඈ) අමාත්‍යාංශ සහ රාජ්‍ය ආයතන පවත්වා ගෙන යාමට ප්‍රමාණවත් පහසුකම් සහිත ලාභදායී ගොඩනැගිලි තිබියදී රජය මගින් අධික බදු මුදල් ගෙවා එම කාර්යාල පවත්වාගෙන යන්නේ නම් ඒවා අඩු වියදම් සහිත සුදුසු විකල්ප ස්ථානවල ස්ථාපිත කිරීමටත්,
- (ඉ) අළුතින් ඉදි කෙරෙමින් පවතින ජනාධිපති මන්දිරයේ ඉදි කිරීම් සඳහා මෙම ගිවිසුම බලපවත්නා වර්ෂය තුළ මුදල් වැය නොකිරීමටත්,

ඉහත කී කාර්යයන් ඉටු වන්නේදැයි සොයා බැලීමට දෙපාර්ශවයේ නියෝජිතයින්ගෙන් සමන්විත මණ්ඩලයක් පත් කිරීමට දෙපාර්ශවය එකඟවේ.

 2001.4.3

15. ගිවිසුම බලපවත්නා වසරක කාලය තුළ අමාත්‍ය මණ්ඩලය 20 දෙනෙකුට සීමා කිරීමටත්, නියෝජ්‍ය ඇමතිවරුන් ගණන ඊට සමාන ලෙස පත් කිරීමටත්, එම අමාත්‍ය මණ්ඩල සහ නියෝජ්‍ය අමාත්‍ය මණ්ඩල නොවන "ව්‍යාපෘති" හෝ වෙනත් ආකාරයෙන් හැඳින්වෙන අමාත්‍ය මණ්ඩල ඇති නොකිරීමටත්,

අමාත්‍ය මණ්ඩල සහ නියෝජ්‍ය අමාත්‍ය මණ්ඩල සිදු කළයුතු ඉහත සඳහන් වෙනස්කම් මෙම ගිවිසුමට එළඹ සහතික කාලයක් ඇතුළත එනම් 2001 සැප්තැම්බර් 12 හෝ ඊට ප්‍රථම කිරීමට පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ එකඟ වේ.

16. යුද අවි, ගුවන් යානා ඇතුළු රජය විසින් කරන මිලදී ගැනීම්වලදී සිදුවන වංචා හා දූෂණ වැළැක්වීම සඳහා පූර්ණ බලතල සහිත මණ්ඩලයක් මෙම ගිවිසුමට එළඹ මාසයක් ඉකුත්වීමට පෙර පත්කර ක්‍රියාත්මක කිරීමට පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ එකඟවේ.

17. ජාත්‍යන්තර කමිකරු සංවිධානය විසින් පනවන ලද ප්‍රඥප්ති අතරින් මේ වනවිට ශ්‍රී ලංකාව පිළිගෙන ඇත්තේ තබා ඇති, එහෙත් තවදුරටත් ශ්‍රී ලංකාව තුළ වලංගු නීති බවට පත්කර නැති, ප්‍රඥප්ති පිළිබඳ සොයා බලා නීති කෙටුම්පත් සකස් කිරීම සඳහා නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීමටත්, මේ වනවිටත් ශ්‍රී ලංකාවේ වලංගු නීති බවට පත්කර ඇති නමුත් නිසි පරිදි ක්‍රියාත්මක නොවන කමිකරු නීති ක්‍රියාත්මක නොවීමට බලපා ඇති කරුණු පිළිබඳව සොයා බලා ඒ පිළිබඳ නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීමටත්, ප්‍රධාන වෘත්තීය සමිති වලින් සමන්විත කමිටුවක් පත්කිරීමටත්, එම නිර්දේශ මත අදාළ නීති සම්පාදනය කිරීමටත්, ඒවා මෙම ගිවිසුමට අදාළ වසර තුළදී නීතිගත කිරීමටත්, පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ එකඟවේ.

18. රජය විසින් රැකියා සඳහා කරනු ලබන සියළු පත්විම්වලදී, උසස්වීම් ලබාදීමේදී හා ස්ථාන මාරුවීම් සිදු කිරීමේදී ජාතිකත්වය, ආගම, ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය, පක්ෂ දේශපාලනය ආදී හේදයකින් තොරව විනිවිද පෙනෙන සුළු ප්‍රතිපත්තියක් යටතේ මෙම ගිවිසුම බලපවත්නා කාලය තුළ සිදු කිරීමට පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ එකඟවේ.

(Handwritten signature and date)
2001. 7. 5

19. පුද්ගලයන් හා පාතාල කණ්ඩායම් සතුව පවතින නීති විරෝධී අවි ආයුධ සියල්ල අත්අඩංගුවට ගැනීම සඳහාත්, අපරාධ වැළැක්වීම සඳහාත් ඉක්මන් ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම සඳහා පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ එකඟවේ.

20. ජාතික ප්‍රශ්නයට සාධාරණ විසඳුමක් ලබාදීම සඳහා සමාජයේ සියළුම කොටස් සහභාගී කරවා ගනු ලබන පුළුල් සංවාදයන් ඇති කොට පුළුල් එකඟතාවයකට එනතුරු මෙම ගිවිසුම බලපවත්නා වසර තුළ බලය බෙදාහැරීම සඳහා වූ යෝජනා හෝ විවාදයට තුඩුදිය හැකි වෙනත් යෝජනා පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් නොකිරීමට පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ එකඟවේ.

21. රටේ පවතින යුද්ධය නිසා අනාථතාවයට පත්ව දුෂ්කර ජීවිත ගතකරන සිංහල, දෙමළ, මුස්ලිම් සියළු ජනතාවගේ ජීවන තත්වය හතා සිටුවීම සඳහාත්, ඔවුන්ගේ සමාජමය ජීවිතය නැවත ගොඩ නැගීම සඳහාත් මැදිහත් විය හැකි පුර්ණ බලැති කාර්ය සාධන බලකායක් පත් කිරීමටත්, එම ජනතාව වෙත දැනට ලබාදෙන සහනාධාර වැඩි කිරීමටත් පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ එකඟවේ.

22. මෙම ගිවිසුම බලපවත්නා කාලය තුළ

(අ) අධ්‍යාපනය පෞද්ගලිකරණය සඳහා සකස් වූ සියළු සැලසුම් අත්හිටුවීමටත් (මෙවැනි යෝජනා නොමැති බව පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ අවධාරණය කරයි.)

(ආ) පෞද්ගලික විශ්ව විද්‍යාල පිහිටුවීමට අවසර නොදීමටත්, (දැනට ද පිළිගත් ප්‍රතිපත්තිය මෙය බව පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ අවධාරණය කරයි) ජාතික විශ්ව විද්‍යාල පද්ධතිය පුළුල් කිරීමටත් හා ගුණාත්මක ලෙස වර්ධනය කිරීම සඳහා වන නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීමට විශ්ව විද්‍යාල ආචාර්යවරුන් ඇතුළු විද්වතුන්ගෙන් සමන්විත මණ්ඩලයක් පත් කිරීමට පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ එකඟවේ.

2001.07 8
ලේඛන

23. මෙම ගිවිසුමට වසරක් සම්පූර්ණවීමෙන් අනතුරුව පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැර මෙම ගිවිසුම අනුව ස්ථාපිත කරනු ලබන නව මැතිවරණ ක්‍රමය හා භාරකාර ආණ්ඩුව යටතේ නිදහස් හා සාධාරණ මැතිවරණයක් පැවැත්වීමට පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ එකඟවේ.

24. ජනතා විමුක්ති පෙරමුණ පහත සඳහන් ක්‍රියාමාර්ගයන් සඳහා තවදුරටත් එකඟත්වය පලකර සිටී.

(I) ජනතා විමුක්ති පෙරමුණ මෙම එක් අවුරුදු කාලසීමාව තුළ ස්ථාවර රජයක් පවත්වාගෙන යාම සඳහා පොදුජන එක්සත් පෙරමුණට පාර්ලිමේන්තුව තුළ සෑම අවස්ථාවකම අවශ්‍ය සහාය ලබාදීමට එකඟවේ.

(II) රටේ ආර්ථික ස්ථාවරභාවය ඇති කිරීම සඳහා අවශ්‍ය වන්නා වූ දේශපාලන ස්ථාවරභාවය ඇති කිරීමට දායකවීමට ජනතා විමුක්ති පෙරමුණ එකඟවේ.

(III) රජය හා ආර්ථිකය අධිපණ වියහැකි වෙනත් පාර්ශවයන් විසින් කරනු ලබන කඩාකප්පල්කාරී ක්‍රියාමාර්ගවලට සහයෝගය නොදීමට ජනතා විමුක්ති පෙරමුණ එකඟවේ. (දැනටමත් ජනතා විමුක්ති පෙරමුණ මෙම ස්ථාවරය යටතේ කටයුතු කරන බව අවධාරණය කර සිටී.)

25. ඉහත එකඟතාවයන්ට පැමිණී කරුණු කාරණාවන්, වෙන් වෙන්වත් සාමූහිකවත් ඒවාට අදාළ කාල රාමු තුළ අනිවාර්ය ලෙස ඉටු කළ යුතු බවට දෙපාර්ශවයම බැඳී සිටින අතර, යම් හෙයකින් එම නියමිත කාල රාමු තුළ යම් කාරණයක් හෝ කාරණා කිහිපයක් ඉටු නොකර සිටීමට යම් පාර්ශවයක් කටයුතු කරන්නේ නම් අනෙක් පාර්ශවයට පූර්ව ලිඛිත දැනුම්දීමකින් පසු ඒ පිළිබඳව සාකච්ඡා කොට එමගින් ද එකඟත්වයකට පැමිණීමට නොහැකි නම් මෙම ගිවිසුමෙන් ඉවත්වීම සඳහා පාර්ශවයන්ට අයිතියක් තිබෙන බවටද දෙපාර්ශවයම වැඩිදුරටත් මෙයින් එකඟවේ.

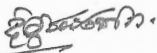
 2001.7.5

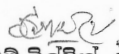
26. ඉහත සඳහන් සියළු එකඟතාවයන් ඉටුකිරීම අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා ආගමික නායක හිමිවරුන් හා පූජකවරුන්ගෙන් ද, වෘත්තීය සමිති නියෝජිතයන්ගෙන් ද, ව්‍යාපාරික ප්‍රජාවේ නියෝජිතයන්ගෙන් ද, වෘත්තීකයන්, කලාකරුවන් හා මාධ්‍යවේදී නියෝජිතයන්ගෙන් සමන්විත අධීක්ෂණ මණ්ඩලයක් පත්කර ගැනීමටත්, අධීක්ෂණ ක්‍රියාවලිය ඉටුකිරීම සඳහා ක්‍රමවේදයක් සකස්කර ගැනීමටත් දෙපාර්ශවයම එකඟවේ.

27. මෙහි ගිවිසුමෙහි අන්තර්ගත වගන්තියක හෝ වචනයක නිර්වචනය පිළිබඳ ගැටළුවක් මතු වුවහොත් අදාළ වගන්තිය හෝ වචනය නිර්වචනය කිරීම සඳහා දෙපාර්ශවය සාකච්ඡා කළයුතු අතර අවසාන තීරණයට දෙපාර්ශවයේ එකඟතාවය ඇතිව ඵලඹිය යුතු බවට දෙපාර්ශවය විසින් එකඟවේ.

28. දෙපාර්ශවයේ එකඟත්වය පරිදි අවශ්‍ය නම් මෙම එකඟතා ගිවිසුමේ ඕනෑම වගන්තියක් හෝ වගන්ති ඉවත් කිරීම සංශෝධනය කිරීම හෝ අළුත් වගන්තින් ඇතුළත් කිරීම කළහැකි බව දෙපාර්ශවය විසින් එකඟවේ.

වර්ෂ 2001 ක්වු සැප්තැම්බර් මස 05 දින කොළඹ දිය.

 ඩී. ඔ. ජයරත්න
 ලේකම් / පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ

 එම්. ඩී. ජයසිංහ
 ලේකම් / ජනතා විමුක්ති පෙරමුණ

ආශ්‍රිත/මූලාශ්‍ර

ග්‍රන්ථ

1. පෙරේරා, ඇන්. ඇම්. (1996) ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයෙහි නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙහි විවේචනාත්මක විශ්ලේෂණයක්, කොළඹ, ස්ථාර මුද්‍රණාලය
2. නිශ්ශංක, කමල් (2008 පරිවර්ථනය) ඩොනමෝර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව හෙවත් 1931 ලංකා (රාජ්‍ය මන්ත්‍රණ සභා) රාජ මණ්ඩල ආඥාව, කර්තෘ ප්‍රකාශන
- 3 ද සොයිසා, එම්. ඕ. ඒ. (2009) දේශපාලන විද්‍යාවේ මූලික සිද්ධාන්ත, කැලණිය, සංඛ පොත්හල
4. පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ හා ජනතා විමුක්ති පෙරමුණ විසින් 2001 සැප්තැම්බර් 05 වන දින ඇතිකරගන්නා ලද එකඟතා ගිවිසුම, (2001), කොළඹ
5. සෝමසුන්දරම්, එම්. තර්මකුලසිංහම්, ආර්. අහමඩ්, සෙයිඩ් එම්. අයි. (2000) ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව 2000: පාර්ලිමේන්තු විවාද එම්. අයි. සෙයිඩ් අහමඩ් ජනවාර්ගික කටයුතු සහ ජාතික ඒකාබද්ධතා අංශය
6. අබේසිංහ, ඩබ්ලිව්. ඒ. (1992) ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩු ක්‍රමය; අතීතය හා වර්තමානය, කොළඹ 10, ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.
7. වර්ණපාල, ඩබ්ලිව්. ඒ. විශ්වා (1998) ශ්‍රී ලංකාවේ සිවිල් සේවා පරිපාලනය ; සිවිල් සේවා නිල බල තන්ත්‍රයේ අනුවර්තනය පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්, කොළඹ, අධ්‍යාපන ප්‍රකාශන දෙපාර්තමේන්තුව.
8. විතානවසම්, අතුල (2007) ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රමය සහ දේශපාලනය, මහරගම, කර්තෘ ප්‍රකාශන
9. නවසිව්‍යාසම්, එස්. (2014) ලංකාවේ ව්‍යවස්ථාදායක සභා, කොළඹ, අධ්‍යාපන ප්‍රකාශන දෙපාර්තමේන්තුව
10. ප්‍රනාන්දු, එස්. දයා. (1981) ශ්‍රී ලංකාවේ ජනාධිපති ආණ්ඩුක්‍රමය, කොළඹ 11, සීමාසහිත ඇම් ඩී ගුණසේන සහ සමාගම
11. හේරත්, හේ. මු. කී. දී. (2016) මැතිවරණ දෙපාර්තමේන්තුවේ සිට මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව තෙක්, සුගත් වටගෙදර සංස්කරණය, සර්වජන ඡන්ද බලය 1931 - 2016; ඩොනමෝර් කොමිෂන් සභාවේ සිට මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව දක්වා, කොළඹ, මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව.
12. ලංකා ස්වාධීනතා පනත (1962) රජයේ මුද්‍රණාලය, කොළඹ.
13. S P Naidu (1997) **Public Administration; Concepts and Theories**, New Delhi, New Age International (P) Publishers

- 14. Jiffry, Azra (2018) **The Role of Independent Commissions - National Symposium Series; The Rapporteur Report**, Colombo, Institution of Constitutional Studies
- 15. Gunawardena, Asoka S. (2019). **Report on the Working of Independent Commissions**, Colombo, Institute for Constitutional Studies
- 16. Edirisinghe, Rohan, Gomez, Mario, Thamilmaran, VT and Welikala, Asanga (2008), **Power-Sharing in Sri Lanka Constitutional and Political Documents - 1926-2008**, Colombo, Centre for Policy Alternatives (CPA)
- 17. **The report of the citizens consultation on free & fair elections and depoliticization of key institutions** (1998), Colombo, Drafting Committee of citizens consultation on free & fair elections and depoliticization of key institutions
- 18. **The Government’s Proposals for Constitutional Reform** (1997) Colombo
- 19. **Seventeenth Amendment to the Constitution** (2000), Colombo, The Organization of the Professional Associations of Sri Lanka

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා

- 20 The Constitution of Ceylon; February, 1948(1970) Colombo, Department of Government Printing
- 21 ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථාව (2001 ඔක්තෝබර් මස 03 වන දින දක්වා සංශෝධිතයි) (ප්‍රතිශෝධිත මුද්‍රණය 2009) බත්තරමුල්ල, පාර්ලිමේන්තු මහ ලේකම් කාර්යාලය
- 22 ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථාව (2010 සැප්තැම්බර් මස 09 වන දින දක්වා සංශෝධිතයි) (ප්‍රතිශෝධිත මුද්‍රණය 2013) බත්තරමුල්ල, පාර්ලිමේන්තු මහ ලේකම් කාර්යාලය
- 23 ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථාව (2015 මැයි මස 15 වන දින දක්වා සංශෝධිතයි) (ප්‍රතිශෝධිත මුද්‍රණය 2015) බත්තරමුල්ල, පාර්ලිමේන්තු මහ ලේකම් කාර්යාලය

පනත්

- 24 2002 අංක 4 දරන පරිපාලන අභියාචන විනිශ්චය අධිකාරය පනත (2002) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 25 1996 අංක 21 දරන ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභා පනත (1996) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 26 1994 අංක 1 දරන අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාව පනත (1994) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව

- 27 1954 අංක 11 දරන අල්ලස් පනත (2005) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 28 1975 අංක 1 දරන වත්කම් හා බැරකම් ප්‍රකාශ කිරීමේ පනත (1975) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 29 2002 අංක 05 දරන නිලධරයන් ඉවත්කිරීමේ (කාර්ය පටිපාටිය) පනත (2002) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 30 1981 අංක 15 දරන ජනාධිපතිවරණ පනත (1981) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 31 1981 අංක 1 පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණ පනත (1981) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 32 1988 අංක 2 දරන පළාත් සභා ඡන්ද විමසීම් පනත (1988) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 33 2018 අංක 9 දරන අධිකරණ සංවිධාන (සංශෝධන) පනත (2018) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 34 2019 අංක 3 දරන පරීක්ෂණ කොමිෂන් සභා (සංශෝධන) පනත (2019) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 35 1978 අංක 7 දරන විශේෂ ජනාධිපති කොමිෂන් සභා පනත- <https://www.lawnet.gov.lk/special-presidential-commissions-of-inquiry-2/> (Accessed on: 02/09/2020)
- 36 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම් පනත (2016) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 37 2016 අංක 14 දරන අතුරුදහන් වූ තැනැත්තන් පිළිබඳ කාර්යාලය (පිහිටුවීම, පරිපාලනය කිරීම සහ කර්තව්‍ය ඉටු කිරීම) පනත (2016) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 38 2018 අංක 34 දරන භානිපූරණය සඳහා වන කාර්යාලය පනත (2018) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 39 2002 අංක 24 දරන සුබසාධන ප්‍රතිලාභ පනත (2002) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 40 2002 අංක 32 දරන මුදල් නීති (සංශෝධන) පනත (2002) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 41 2002 අංක 35 දරන ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභා පනත (2002) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 42 පළාත් පාලන ආයතන ඡන්ද විමසීම් ආඥා පනත (262 වන අධිකාරය) (2017) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 43 1981 අංක 7 දරන ජනමත විචාරණ පනත (1981) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව

- 44 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනත (2018) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 45 2002 අංක 3 දරන නිසි බලධාරී (බලතල හා කාර්යභාර) පනත (2002) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 46 1971 අංක 31 දරන ශ්‍රී ලංකා පදනම පනත - <https://www.lawnet.gov.lk/sri-lanka-foundation-2/> (Accessed on - 2/9/2020)
- 47 1980 අංක 44 දරන ඡන්ද දායකයන් ලියාපදිංචි කිරීමේ පනත (1980) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 48 1951 අංක 13 දරන විවාහ සහ දික්කසාද(මුස්ලිම්) පනත - <https://www.lawnet.gov.lk/marriage-and-divorce-muslim-3/> (Accessed on - 2/9/2020)
- 49 Ceylon(Parliamentary Elections) <https://www.lawnet.gov.lk/ceylon-parliamentary-elections-order-in-council/> (Accessed on- 2/9/2020)
- 50 1978 අංක 02 දරන අධිකරණ සංවිධාන පනත <https://www.lawnet.gov.lk/02-of-1978-37-of-1979/> (Accessed on- 2/9/2020)
- 51 1990 අංක 01 දරන පොලිස් කොමිෂන් සභා පනත (1990) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව

ගැසට් නිවේදන

- 52 පොලිස් නිලධාරීන්ට හෝ පොලිස් බලකායට එරෙහිව මහජන පැමිණිලි විමර්ශන) කාර්ය පටිපාටි රීති 2012(2012.08.10 දින හා අංක 1770/19 දරණ අතිවිශේෂ ගැසට් පත්‍රය) (2012) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 53 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155ඒ වැනි ව්‍යවස්ථාව පරිදි ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව විසින් බලතල පැවරීම- 2016.05.06 දින හා අංක 1965/37 දරණ අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය (2016) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 54 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155ඒ වැනි ව්‍යවස්ථාව පරිදි ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව විසින් බලතල පැවරීම (2017.04.24 දින හා අංක 2016/6 දින දරණ අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය) (2016) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 55 2017 කාර්ය පටිපාටික රීති (පොලිස් නිලධාරීන්ට හෝ පොලිස් සේවයට විරුද්ධව මහජන පැමිණිලි විමර්ශනය)-(2017.11.28 දින හා අංක 2047/22 දරණ අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය) (2017) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 56 පොලිස් නිලධාරීන් බඳවා ගැනීම, පත් කිරීම, මාරු කිරීම, උසස් කිරීම හා විනය පාලනය පිළිබඳ රෙගුලාසි (2018.06.13 දින හා අංක 2075/26 දරණ අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය) (2018) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 57 රජයේ නිලධාරීන් පත් කිරීම, උසස් කිරීම හා ස්ථාන මාරු කිරීම පිළිබඳ ව සහ ඒ හා සම්බන්ධ සහ ඊට ආනුෂංගික වන කරුණු පිළිබඳ ව විධිවිධාන සැලසීම සඳහා වන කාර්ය පටිපාටික රීති (2009.02.20 දින හා අංක 1589/30 දරණ අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය) (2009) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව

- 58 අංක 1589/30 හා 2009.02.20 දිනැති අති විශේෂ ගැසට් නිවේදනය මගින් ප්‍රකාශිත රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ කාර්ය පටිපාටික රීති ෂ වන කාණ්ඩයේ 200 වැනි වගන්තිය සංශෝධනය කිරීම(2015.05.12 දින හා අංක 1914/8 දරණ අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය) (2015) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 59 2011-11-25 හා අංක 1733/52 දරණ අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය (2011) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 60 ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 156ඇ(1) ව්‍යවස්ථාව ප්‍රකාරව ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව විසින් පළ කරනු ලබන ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ-2018 (2018.05.09 දින හා අංක 2070/15 දරණ අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය) (2018) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 61 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ - 2019 (2019 ඔක්තෝබර් 12 දින හා අංක 144/68 දරණ අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය) (2019) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 62 ඡන්ද විමසීම් කාල සීමාව තුළදී රජයට හෝ රාජ්‍ය සංස්ථාවලට හෝ ව්‍යවස්ථාපිත මණ්ඩලවලට හෝ අයත් යම් නිශ්චල හෝ වංචල දේපළ පක්ෂ, කණ්ඩායම්, අපේක්ෂක ප්‍රවර්ධනයට නැතහොත් අගතියට හේතුවන පරිදි හෝ නිදහස් හා සාධාරණ ඡන්ද විමසීමක් පැවැත්වීමේ කාර්යයට බාධාවන පරිදි හෝ යොදා ගැනීම වැළැක්වීම සඳහා වූ විධාන (19.09.2019 දින හා අංක 2141/52 දරණ අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය) (2019) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 63 ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 104ආ (5)අ) අනුව ව්‍යවස්ථාව යටතේ වන මාධ්‍ය උපමාන(2019.09.21 දින හා අංක 2141/87 දරණ අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය) (2019) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 64 ඡන්ද විමසීම්වලදී තරඟ කරනු ලබනු දේශපාලන පක්ෂ/ස්වාධීන කණ්ඩායම්වල අපේක්ෂකයින් විසින් අනුගමනය කළ යුතු ආචාර ධර්ම පද්ධතිය (2018-01-05 දින හා අංක 2052/35 දරණ අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය) (2018) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 65 “විශේෂ සැලකිලි හෝ වෙනස්කම් දැක්වීම් තුරන් කිරීමේ සහ මූලික අයිතිවාසිකම් සම්‍රක්ෂණය කිරීමේ කොමිෂන් සභා නියෝග-1986” නැමති නියෝගය - අංක 416 දරණ අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය (1986) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 66 1991 ජූලි 31 වන දින අංක 673/2 දරණ අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය (1991) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 67 1991 අගෝස්තු 10 වන දින අංක 17/674 දරණ අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය (1991) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 68 මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව විසින් 2015 ජූලි මස 13 දින අංක 1923/4 දරණ අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය (2015) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව

- 69 2015 ජූලි මස 27 අංක 1925/4 දරණ අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය (2015) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 70 2009 පෙබරවාරි 20 වැනි දින අංක 1589/30 දරණ ගැසට් පත්‍රය (2009) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 71 2018.06.13 දින හා අංක 2075/26 දරණ අති විශේෂ ගැසට් ගැසට් පත්‍රය (2018) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 72 2017 අප්‍රේල් මස 24 වන දින අංක 2016/6 දරණ අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය (2017) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 73 2018.05.09 දින හා අංක 2070/15 දරණ අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය (2018) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 74 2019 ඔක්තෝබර් 12 දින හා අංක 144/68 දරණ අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය(2019) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව

චක්‍රලේඛ, උපදෙස් මාලාවන්, වාර්තා හා ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම

- 75 තරුණයන් පිළිබඳ ජනාධිපති කොමිෂන් සභා වාර්තාව (1990), කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 76 2011-12-13 දිනැති හා අංක 05/2011 දරණ රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභා චක්‍රලේඛනය
- 77 2011-12-20 දිනැති හා අංක 05/2011(i) දරණ රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභා චක්‍රලේඛනය
- 78 බඳවා ගැනීමේ පටිපාටි සැකසීම පිළිබඳ උපදෙස් මාලාව 2006 - රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව
- 79 ශ්‍රී ලංකාව තුළින් අල්ලස හා දූෂණය වැළැක්වීම සඳහා වන ජාතික ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම 2019-2023 (2019) අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාව
- 80 Human Rights Commission of Sri Lanka Strategic Plan 2017-2019 (2016) Human rights Commission of Sri Lanka
- 81 PROCUREMENT MANUAL; Selection and Employment of Consultants (2018) Colombo, National Procurement Commission
- 82 PROCUREMENT MANUAL; Good, works, services and information systems (2018) Colombo, National Procurement Commission
- 83 Sri Lanka National Procurement Commission Action Plan (2016) Colombo National Procurement Commission
- 84 ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවේ 2016-08-30 දින අංක NPC/CIRCU/2016/01/02 දරණ චක්‍රලේඛනය
- 85 ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවේ අංක NPC/ESTAB/2016/02 දරණ චක්‍රලේඛනය (2016-05-30 දින)

- 86 ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභා චක්‍රලේඛන අංක 3 (2017-04-05 දින) NPC/ESTAB/2016/03
- 87 ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභා චක්‍රලේඛන අංක 4 (2018-06-08 දින) NPC/PP/Circulars/57
- 88 උපාය මාර්ගික සැලැස්ම 2017-2020 - ශ්‍රී ලංකා මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව (2016) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව
- 89 ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආයතන සංග්‍රහය I වැනි කාණ්ඩය (2013) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 90 ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආයතන සංග්‍රහය - II වැනි කාණ්ඩය (1999) කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 91 වාර්ෂික වාර්තාව 2016 ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව, කොළඹ, ජාතික විගණන කොමිෂන් සභාව
- 92 වාර්ෂික වාර්තාව 2017 - ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව, කොළඹ, ජාතික විගණන කොමිෂන් සභාව
- 93 First Report of the Constitutional Council from July 2015 to November 2015 – 2016 Constitutional Council
- 94 අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ ලේකම්ගේ 2009 ජූනි 25 දින අංක 09/1041/360/034 දරණ ලිපිය
- 95 අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ ලේකම්ගේ 2009 නොවැම්බර් 11 දින අංක 09/1041/360/034 දරණ ලිපිය

හැන්සාඩ් වාර්තා

- 96 පාර්ලිමේන්තු විවාද (හැන්සාඩ්) 2001-09 -24 - කොළඹ රජයේ මුද්‍රණදෙපාර්තමේන්තුව
- 97 පාර්ලිමේන්තු විවාද (හැන්සාඩ්) 2008-03-18 - කොළඹ රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 98 පාර්ලිමේන්තු විවාද (හැන්සාඩ්) 2010-09-07 - කොළඹ රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 99 පාර්ලිමේන්තු විවාද (හැන්සාඩ්) 2010-09-08 - කොළඹ රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 100 පාර්ලිමේන්තු විවාද (හැන්සාඩ්) 2015-04-28 - කොළඹ රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
- 101 පාර්ලිමේන්තු විවාද (හැන්සාඩ්) 2015-04-27 - කොළඹ රජයේ මුද්‍රණදෙපාර්තමේන්තුව

වෙබ් අඩවි

- 102 අමාත්‍ය මණ්ඩල කාර්යාල නිල වෙබ් අඩවිය (15-06-2020) http://www.cabinetoffice.gov.lk/cab/index.php?option=com_content&view=article&id=39&Itemid=69&lang=si -
- 103 අමාත්‍ය මණ්ඩල ලේකම්ගේ ලිපිය (2009) අමාත්‍ය මණ්ඩල ලේකම්ගේ 2009 ජූනි 25 දින හා අංක 09/1041/360/034 දරණ ලිපිය.
- 104 විගණකාධිපති නිල වෙබ් අඩවිය (16.06.2020) <http://www.auditorgeneral.gov.lk/web/index.php/si/about-us/main-history-and-overview>
- 105 රාජ්‍යසේවා කොමිෂන් සභාවේ නිල වෙබ් අඩවිය :11.06.2020)
http://www.psc.gov.lk/web/index.php?option=com_content&view=article&id=73&Itemid=139&lang=si
- 106 ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ නිල වෙබ් අඩවිය, :27.07.2020)
<https://www.npc.gov.lk/>
- 107 1993 දෙසැම්බර් 20 වැනි දින 48/134 යෝජනාව (resolution) මගින් මහා මණ්ඩල සැසියේදී සම්මත කරන ලදී. (*Principles relating to the Status of National Institutions (The Paris Principals)*)
<https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/statusofnationalinstitutions.aspx>
- 108 අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාවේ නිල වෙබ් අඩවිය(10.06.2020) <https://www.ciaboc.gov.lk/about/team>
- 109 ප්‍රසම්පාදන කොමිසම නිල වෙබ් අඩවිය, (27.7.2020) <https://www.nprocom.gov.lk/web/index.php?lang=si>
- 110 ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවේ නිල වෙබ් අඩවිය (10.06.2020)
http://www.nprocom.gov.lk/web/index.php?option=com_content&view=article&id=14&Itemid=139&lang=si
- 111 අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභා නිල වෙබ් අඩවිය (20.6.2020) <http://www.jsc.gov.lk/>

දුරකථන සංවාද

- 112 ශ්‍රී ලංකා යුනෙස්කෝ ජාතික කොමිෂන් සභාවේ අධ්‍යක්ෂක ජෙනරාල් ආචාර්ය පුංචිනිලමේ මිගස්වත්ත මහතා සමග 2020 ජූනි 6 වන දින පැවති දුරකථන සංවාදය
- 113 විශ්‍රාමික වැඩබලන මැතිවරණ කොමසාරිස් ජෙනරාල් එම් මොහොමඩ් සමග කල සාකච්ඡාව

ශ්‍රී ලංකාවේ ක්‍රියාත්මක වන ස්වාධීන රාජ්‍ය කොමිෂන් සභා ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සහ මහජන හිතකාමී ආණ්ඩුකරණ ක්‍රියාවලිය තුළ වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටුකරන ආයතනික යාන්ත්‍රණයකි. දේශපාලන සහ පරිපාලන බලය හිතුවක්කාරී සහ ප්‍රජා පීඩක ලෙස භාවිතා කිරීම් වළක්වමින්, ආණ්ඩුකරණය පිලිබඳ මහජන විශ්වාසය තහවුරු කිරීමට මෙන් ම ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ජීවන ක්‍රමය අර්ථවත් කිරීමට ද ස්වාධීන රාජ්‍ය කොමිෂන් සභා සතු ශක්‍යතාව අප රටේ ද පිලිගැනීමට ලක්ව තිබේ. මෙම කොමිෂන් සභා පිලිබඳව ලංකාවේ සමකාලීන අත්දැකීම් සමතුලිත ලෙස විමසුමට ලක් කරන අධ්‍යයනයක් මත පදනම් වී ඇති මෙම කෘතිය, ස්වාධීන කොමිෂන් සභා පිලිබඳව ලංකාවේ දැනට සිදුවන මහජන සාකච්ඡාව වඩාත් හරවත් කිරීමට ද දායක වනු ඇත. මෙය ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින්ට ද, රාජ්‍ය නිලධාරීන්ට ද, විද්‍යාර්ථීන්ට ද, පුරවැසියන්ට ද එකසේ ප්‍රයෝජනවත් කෘතිය කි.

සම්මානිත මහාචාර්ය ජයදේව උයන්ගොඩ
 දේශපාලන විද්‍යාව සහ රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති අධ්‍යයන අංශය
 කොළඹ විශ්ව විද්‍යාලය

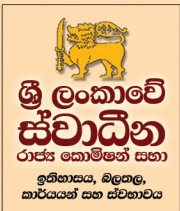
ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය සාර්ථක වන්නේ පාලකයන් ද ජනතාව ද යන දෙකොට්ඨාසය ම නීතිය මගින් පාලනයවන තත්වයක් ඇති කරමින් නීතියේ ආධිපත්‍යය තහවුරු කිරීමෙනි. මෙය ඉටු කර ගත හැක්කේ නීතියේ විධිවිධාන ප්‍රායෝගික කිරීමේ ක්‍රියාදාමය ද ශක්තිමත් කිරීමෙනි. රාජ්‍ය කොමිසන් සභාවලට පැවරී තිබෙන්නේ එම කාර්යයයි. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ක්‍රමය තුළ ජනතාව හැර බලය ගබඩා කළ යුතු වෙනත් තැනක් වේ නම් ඒ ව්‍යවස්ථාව මගින් සාදන මෙවැනි ආයතන ය. ඒවා නිසි පරිදි ක්‍රියාත්මක වන්නේ නැති නම් අප කළ යුත්තේ ඒවා නිසි පරිදි ක්‍රියාත්මක කරවීමට හැකි ආකාරයෙන් විධිමත් කිරීමත්, ශක්තිමත් කිරීමත් ඒවා පිලිබඳව ජනතාවගේ අවබෝධය වැඩි දියුණු කිරීමත් ය. ඒ අනුව මෙම ග්‍රන්ථය ජනතාව දැනුවත් කිරීම සඳහා තබන ලද වැදගත් පියවරක් ලෙස සලකමි. රාජ්‍ය කොමිසන් සභාවල ඉතිහාසය, නීතිමය රාමුව, ඒවායේ බලතල, ඒවායේ ව්‍යුහාත්මක පූර්වලතා යනාදිය ඇතුළු කරමින් ලියා ඇති මෙම ග්‍රන්ථය අපේ පුරවැසියන්ගේ දැනුම සහ අවබෝධය සඳහා ප්‍රයෝජනවත් වන කෘතියක් බවට පත්වන බව සඳහන් කළ යුතු ය.

ආචාර්ය ඒ. එම්. නවරත්න බණ්ඩාර
 විශ්‍රාමික ජ්‍යෙෂ්ඨ මහාචාර්ය, දේශපාලන විද්‍යා අංශය
 පේරාදෙණිය විශ්ව විද්‍යාලය

ධර්ම දිසානායක
 කොළඹ විශ්ව විද්‍යාලයේ දේශපාලන විද්‍යාව සහ
 රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති අධ්‍යයන අංශයේ ජ්‍යෙෂ්ඨ කථිකාචාර්ය වරයෙකි.
 නිදහස් මතධාරී දේශකයෙකු සහ ලේඛකයෙකි.

ජගත් ලියන ආරච්චි
 නීතිඥයෙකි. මානව හිමිකම් ක්‍රියාකාරකයෙකි.
 කැළණිය විශ්ව විද්‍යාලයේ බාහිර කථිකාචාර්ය වරයෙකි.
 පුහුණුකරුවෙකි. දේශකයෙකි.

**නිදහස් සහ සාධාරණ මැතිවරණ සඳහා වූ
 ජනතා ක්‍රියාකාරීත්වය (පැර්රල්)**
 නො 16, බෙයා(ඊ)ඩී පෙදෙස, පාමංකඩ පාර, කොළඹ 06
 දු.ක. : (+94) 11 2 558 570 / 11 2 558 571 වි.තැ. : paffrel@sltnet.lk
www.paffrel.lk

ISBN 978-955-4082-08-3

Printed by: Neo Graphics (Pvt) Ltd
 Cover Design by: Aruna Jayasena